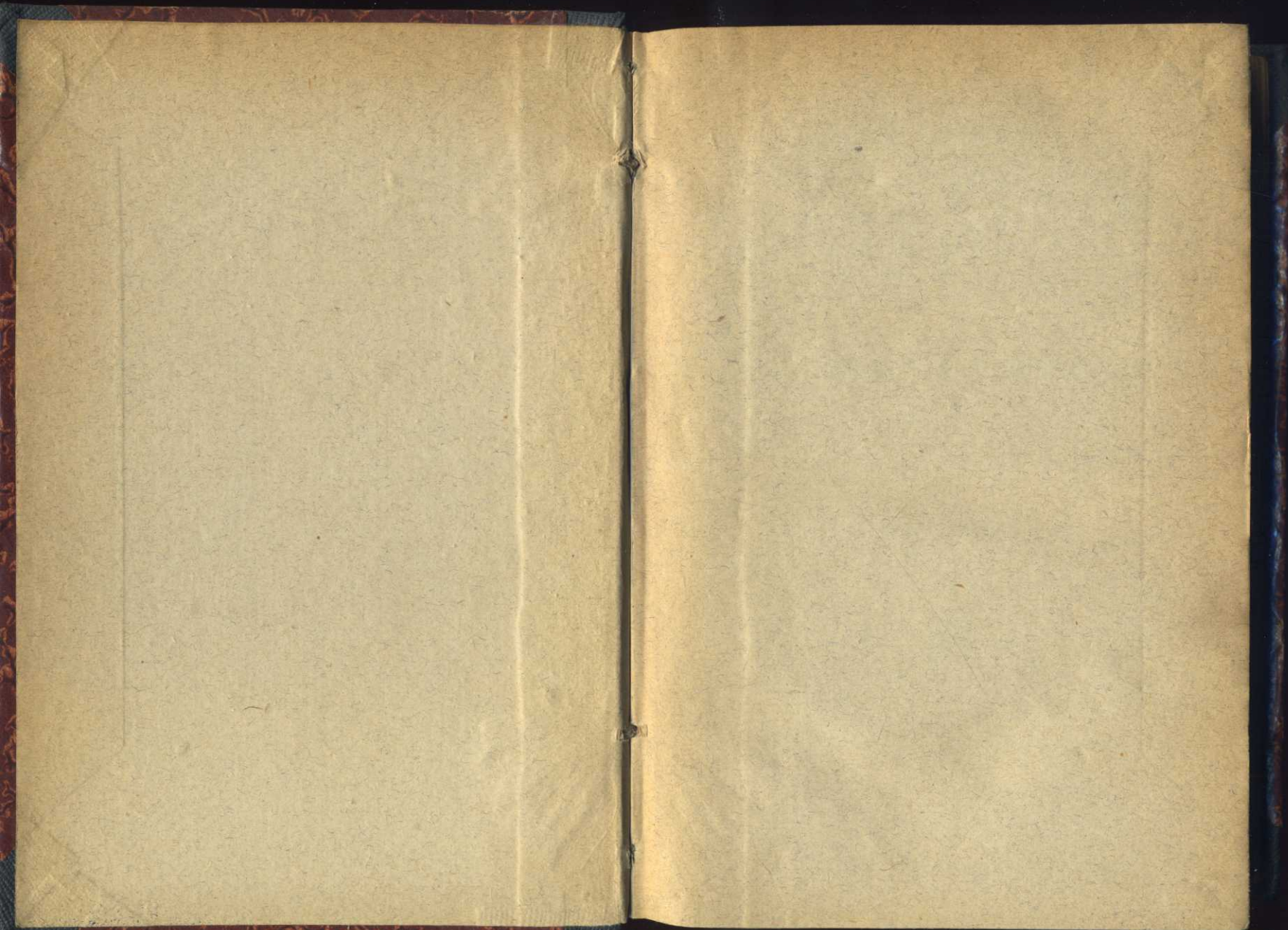

2.
a. 28/1.

Strabo

L

460⁰⁰

III 66

STRABONIS
GEOGRAPHICA

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXVI

2. a. 88/11.
K. K. UNIVERSITÄT
LEIPZIG
BIBLIOTHEK
D. STADT

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare voluerim, indicavi in sequentibus nostrae lectionis a contextu Krameriano discrepantias, hac tamen lege servata, ut quae Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verborum ordinem inferre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramerio ipso indicatos. Fontes et causas mutationum a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsis diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quaeque auctore immutata sint intelleget; hoc loco receptae lectionis auctores commemoravi nullos, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere novissimis demum temporibus tentata esset, a Kramerio non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubicunque fieri potuit presse secutus sum; at cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refingenda scriptoris oratione paulo plus libertatis mihi concessum putavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quae praeterea lectorem scire interest haec sunt. Interpolatorum emblemata sive a Kramerio indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidem supplementis omissis, in inferiorem marginem reieci; uncis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me parcius usum esse quam volebam; in orationis distinctione et verborum *τοιώσαι* quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exteriori margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casaubonianae.

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramerio deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimi scriptoris viam praeclaro exemplo munisse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

Γεωγραφικῶν] Ita consentiens cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφούμενα appellant Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942. Harpocratio v. Λέχαιον et Δευκίης. 1, 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτικάς Spengel 2, 16. inter ἄστρα et καὶ τοὺς add. versus Homeri, a nobis in marginem reiectos 28. πέλει [ἀνθρώποιον] οὐ μικτός ib. πολὺς [οὔτε ποτ' ὄμβρος] ἀλλ' 29. λυγυπνείοντας 3, 7. Αἰθίοπας 29. ἐσπέρας 4, 12. προσβορέους 26. λέγοντι 6, 25. διακριτήσαντας] Fort. διακριβώσαντας vel διασαφήσαντας 7, 5. Τρωάδος et sic semper ib. ἡῶν et sic semper ib. † ἀπασῶν 8, 17. αὐτῆν om. 24. ἡ 25. οὗτος δὲ ib. φησιν. Ἀπαντές [τε], ὅσοι] Corr. Spengel 9, 28. μηθὲν 10, 28. ἐκ δὲ 11, 4. τὰς πολιτικάς] καὶ τὰς ἡγεμονικάς add. Spengel ib. καὶ ἡ θάλαττα 27. οὐδ' οὐχ Spengel 28. καὶ προσήκει 12, 22—24. πλήρης—στρατείαν] Haec fortasse delenda sunt 13, 7 τὰς χρείας· ἐτι δὲ καὶ 14, 19. ἐπὶ 20. ἐπισημηγνόμενον 28. ἐξηρημένοις] Imo ἐξηρημένοις 16, 6. πῶς 7. ἐνταῦθα; 13—17. οὕτως—προσῆκε post λόγων 26 30. αὐτῆ 17, 5. γε 22. καθάπερ—στρατείαν] Haec ante καθάπερ excidisse suspicatur Groskurdus, quod non sufficit 26. μέχρις 18, 15. Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδάωνιον καὶ Ἰππαρχον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. 25. καὶ ante κατ' add. 27. μᾶλλον προσιτέον] Spengel μᾶλλον πειστέον (m. s. A πιστέον) vel μάλιστα προσεπιτέον 30. ἀνθινά 20, 24. προσεξεργάζεται] προσπεριεργάζεται Toupius ad Long. 3, 3. γε] Malim δὲ 21, 12 post ἔγνω add. quae in margine posui praeunte Spengelio 22. 5. πρότερον] Correxuit Spengel 7. λόγων; 9. ὡς ἡ 23, 5. † τοῦτο 6. ἦν ἡ ᾗδὴ λόγος 9. ᾗδῆς [ἦν], τὸ αἰεῖδεν αὐτοῖς* τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν Spengel ᾗδῆς ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις, τὸ αἰεῖδεν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν 28. ἀνθρώπος 24, 26. τε 28. προκαλέσασθαι 26, 21. σημεία post τινα 23. 24. *τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεία* 27, 17. ἐνδέδωκεν] Malim παραδέδωκεν 23. τις om. 28, 27. Κύμαιον ib. οὐδὲ ὁ 30. Σύρρεντον 29, 4. οὐτ' 30, 6. γλῶτταν 7. τρόπον] τύπον Kramerus in Addendis 9. καὶ pro κακ, quod reponendum

esse vidit Spengel 14. Αἶολον et sic semper 17. καθάπερ] Fort. καὶ praemittendum 32, 6. καὶ] An ὡς? 33, 24. δηλοῦνται 27. post ὁρθῶς quae in marginem reieci 29. Δικαιοχρία et ita constanter ib. Οὐρεσιῶν 35, 4. Εὐριπίδους 38, 22. τοῦ λίαν ἢ γνώριμα ὄντα φραῖη δόξειν ἄξια 39, 13. 14. Αἰθίοπας 42, 14. ἀτοπιῶν 28. Αἰθίοπας 30. δὲ 43, 18. ἐπὶ 22. φαιενῶς 44, 10. δέξει] Imo δεξί' 48, 7. ἀγνοίας χάριν· σημείον γὰρ δῆπον· οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ 50, 1. μὴ om. ib. τὴν ἔξω θάλασσαν 2. ἐντός 15. λυγυπνείοντας 51, 1. [οἶδε μὲν] post τῶν 52, 28. εὐτυχίας [καὶ] ante εὐτεχνίας add. Corr. Spengel 54, 7. Ἀρμενίους καὶ] Haec recte deleri voluerunt Coraes et Kramerus 55, 18. οὐθ' 57, 2. 3. καὶ ὁ ποιητῆς—τετραχθᾶ] Fort. delenda 58, 24. καὶ [τὴν Ἀλυστιν] τὴν 25. ἀρίστην] καλλίστην Spengel 28. μὲν post τῶν add. 32. ἀρχῆς] ἦν add. Spengel sic totum locum constituens: ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ πλοῦς ἐπὶ Φάσιν, ἔχει πιδανόν τι τοῦ Πέλλου στειλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος... καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ καὶ τῷ Μενελάῳ ἐστὶν ἐν τῆς Ὀμήρου φωνῆς, ἐν τῶν ἐτι τῶν δειννυμένων καὶ πεπιστευμένων 59, 11. καὶ ante δικαίαν 18. ταύτη? 25. λέγων] Addendum fortasse ἐν ἐλεγείᾳ ἢς ἀρχῆ 27. Ἰλλυριοῖο 28. ὄφις pro τάφιον 29. τὸ μὲν Φυγάδων 60, 2. 3. τὰ δὲ ib. οὐκ ἀπιθάνως] Fort. εὐπιθάνως. Spengel οὔτε πιδανῶς οὐδ' οὔτ' Spengel 8. Αἴην pro Αἴαν 29. χαλεπήρες] Typothetae error pro χαλεπήρες 61, 9. Βεργαῖον ἢ τὸν Μεσσηῖον Εὐήμερον 64, 13. λιμοθάλασσαν 65, 26. αἰγιαλοῖς om. Fortasse sufficiebat addere τοῖς cf. 17 p. 809 66, 9. τὸ om. 68, 3. δεῖ om. 14. οὔτε pro τὸ 69, 1. 2. εὐροδίνης 13. δηλοῖ 17. ὁ om. ib. ἡ· ἐπιφερόμενον [δ'] ἔχει 23. post αὐτῆ quae in margine leguntur 27. ἡ τ' 29. † εἰς γῆν 70, 11. Σαρδωνίον 13. πον χιλίαν 19. ἀποιδήσεις 71, 16. διακόψει 22. δις τε γὰρ 32. τε 72, 7. λόγον, κατὰ τὴν τῶν ὑπόθεσιν τοσοῦτον 8. οὐδὲ 15. *γὰρ* ante ἄν 73, 8. ἔστιν] Pro puncto pone comma 9. σύγγενες] Corr. Spengel 74, 31. οὐδ' 75, 5. Ἰστρον] Scripsi Ἰστρον. sed fort. delendum Ἰστρον, aut ante λαβεῖν transponendum 22. τέσσαρας 25. καὶ add. ante συντιθεμένην 76, 18. ἐκθλιψιν 23. lacunae signa om. 77, 25. εὐῶδες add. ante ἐλάμπων 78, 7. Ἡσιόδου 79, 10. ἀναστραφήναι 15. Σκάρφην 80, 16. εἰσιν 23. ἡ ἐκείνων τι ἔθνος] Haec ante Τῶρες transponi voluit Franckius de Callino p. 110 83, 17. Πυθίας om. Add. Spengel 23. εὐροι 32. τῶν ἄλλων 84, 1. τὸ om. 26. *φησὶ* ante προσάρακτα 30. 31. τὸ πλεόν ἢ ἡμῶν τοῦ μήκους τὸ πλάτος εἶναι] v. Bernhardt Erat. p. 64 86, 21. μέρη add. ante τρία 87, 8. δὲ ἐστὶ 10. καὶ ἐάσας δὲ 24. Ἀριανούς] Fort. Ἀρμενίους 89, 1. 2. ταιάντην 31. οὔτε 90, 4. γε 6. τοὺς om. 7. ἐπιμαρτυροῦντας 93, 5. ὁ αὐτός 10. εὐλογεῖτο 12. μέχρις 23. ὕστερον 95, 4. χελώνια] Ma-

lim χελωνεία 17. προσβόρον 96, 26. tolle distinctionem post
 ἄμπελος 27. ἐπιδαλατταίοις 97, 8. Στρατίος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δὲ γε ὁ 99, 4. ἐνναμισχίλους 5. καὶ add. ante
 κατὰ 7. † νοτιώτερα 24. καὶ om. 100, 18. ὄσην 24.
 ἀπὸ 101, 7. τῶν om. 20. οἴονται εἰ πιστεύοντες 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἠϊόνας ποιούση 18. ὀλοσχερέστερον] Ma-
 lim ὀλοσχερέστεραν 104, 11. ᾗ add. ante φησιν 12. συναγεῖν
 13. ὧν om. 107, 17. οὐδὲ 109, 32. ὀρθώσει 110, 1. ση-
 μειῶδει ib. post σημειῶδη add. quae in marg. leguntur 3. ποιή-
 σαι 17. δὲ post τὴν addit Kramerus in Corrigendis 23. * ἔθνος *
 ante ἐνός 29. οὐπῶ] Correxist Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μέν. Malim μὲν τῶ 18. ἦμιστά ἄν] Libri ἦμιστά δ' ἄν. Malim igitur
 ἦμιστά γ' ἄν 113, 22. γε 25. αἱ διαβόρειοι 114, 1. ἐν-
 ναμισχίλων 15. ἐννακοσίους 116, 13. εἶναι om. 16. τὸ
 om. 117, 9. δισχίλους 11. παρατίθεμεν 28. Θρασύων
 29. Πηλουσίον 120, 3. οὐ πλείοσιν] Spengel μικρὰ πλείοσιν. Si
 quid mutandum, malim οὐ [πολλῶ] πλείοσιν 31. καὶ τοῦ Κασπίου.
 πολὺ ἐλάττωσ [δ'] ἀφροσάνας] Correxist locum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θρασύων om. Supplevit Spengel 123, 11. τρι-
 χιλίους 124, 17. † ἠπειρώτιν ib. πάλιν pro παραλίαν 125,
 23. οἰκήσιμον] Scribendum οὐκ οἰκήσιμον, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἐξῆς, μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λέγω, δειννυται 127, 11. τού-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἑτεροσίλοις om. 23. * ἡμισυ-
 σταλεῖς 129, 1. ὁμοιοσιδῶν] Malim ὁμοσιδῶν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γέλωνι] Malim Γέλωνα 17. καὶ fort. delendum 20.
 lacunae signa om. γενέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀρό-
 πωρον et sic etiam in sqq. 22. ἐς 26. πῶραις 132, 1.
 Δικαιαρχίαν 5. 6. [οἷς] ἐμβιβάζασθαι μουσικά 16. ἀπογέγρα-
 πται ib. τε post ὅτι add. 31. στρόγγυλον 133, 7. τῆσδε pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολομένους 135, 1. φιλέδημον] Fort. φιλεί-
 δημον 31. κατὰ ληστειαν om. ib. οὐ om. 32. οὐν ante
 ἀθρόαν add. 136, 15. ἐπίπτωσιν ib. τε 31. † καὶ pro
 Κράττητα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδώνιον 140, 22. δυσμικώτερα 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δὲ om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἧ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐταῖς 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλον Spengel, et ita etiam 23 et 27 150, 12. δὲ]
 Corr. Spengel 30. μείουρον et sic ubique 151, 2. 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οἰκημάτων.
 157, 7. οὐς ἔτυχε τόπος post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 Ἰβηρας] An Καβείρους? 160, 1. post ὀράσθαι lacuna 161, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανιστέον, [ἧ] πολὺ μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδώνιον 25 et 26. Πανδαταρία 30. αἱ τε Γυνήσιαι
 31. οὐδὲ πρὸ 166, 27. καὶ Κύπρον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἰσοχῆς 16. 17. Θράκιον Βόσπορον asteriscis incl. 169, 30. Σιδη-

νήν ib. Φαρυγίας 32. post τριαχίλων add. πον 171, 24. πλε-
 ρόν [ἑφόν], ὄρος ἢ καλουμένη Πυρήνη] Fortasse πλευρὸν τὸ πρὸς τῇ
 καλουμένη Πυρήνῃ 25. αὐτῇ sine asterico. Fort. λοιπῇ 174, 26.
 † Ἀνιάονες 175, 1. † νοτιωτάτη 177, 32. τὰ om. 178, 6. καὶ
 addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῇ τε] τε delendum vide-
 tur 180, 4. † ἑπτὰ pro τρία 11. Βαβυλώνας 14. Σιδόνα 181,
 7. 8. Ἀσιμαχίας 182, 26. ὅμως δὲ] An ὅμως γε? 184, 9. πρόσβο-
 ρος 185, 24. οὐτ' ἄλλον 27. ψευδοποιησαμένων 31. ἐπιβάλ-
 λειν] Malim ἐπιβαίνειν 186, 5. διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν]
 Haec fort. delenda 18. δι' αὐλῶν 187, 6. εἰς τὴν ἐσπέραν] Fort.
 add. ἦνεις cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. Ἡρακλείαν 22.
 Μεναρία 32. οὐθὲν 190, 28. Μούνδα et sic semper 29.
 Ἀλγωνα] Volebam Ἔσγωνα vel Ἔσκωνα cum Casaubono 191, 1. ἐς
 6. † Μιλήτω 192, 1. τούτου 12. νανκληριῶν 193, 14.
 ταῖς νανκληρίας κατακοιζομένας 15. ἀνακοιζομένας 194,
 4. διεργόμενας ὑπὸ 5. πλωτοῦς] Libri πλωτόν. Fortasse igitur καὶ
 πλωτόν [τὸ πεδίον] 9. τὸν τε om. 29. γῆς] Fort. delendum
 195, 1. Κοραξῶν 5. ἀφθονία] Scripsi εὐπορία. possit etiam εὐ-
 θηνία, nisi praestat cum Epit. 9. σχεδόν] Addendum τι 17. πα-
 ριαν 26. Δικαιαρχίαν 196, 22. ἐν ante δάμνον add. 25.
 ἢ δ' ἐντὸς] Malim ἐν τῇ δ' ἐντὸς 27. ἐκπέμπειν 30. πλείον
 31. παρὰ] Fort. ὄσπερ 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim ἀπ' αὐτῆς 10.
 τε 13. οὐ τε 25. 26. Γαλάται † τὰ] Correxist Kramerus in notis,
 nisi quod κάλλιστα praetulit 26. 27. τὰ τε om. 28. πλείον
 198, 31. λόγῳ] Fort. πλούτῳ 199, 2. 3. προσδοκῶντας 7. 8.
 κοχλίαις. τὸν δόλον] Fort. κοχλίαις τὸν θολόν 8. τούτοις πον καὶ]
 Codd. fere τούτοις ποτὲ καί. Fort. τούτοις τὸ τέ[λος] καὶ 11. λυσι-
 τελεῖ 13. τοῖς δὲ ἀργυροῦσι τῶν ἰδιωτῶν 21. ἀργυρία ib.
 χρυσία 22. ἀργυρομύγες 24. ἐπὶ pro εἰς 200, 6 et 11. μο-
 λύβδου 8. οὐτε δὲ ἑνταῦθα 9. μετέστασαν 14. ἀποθεν
 18. ἐννακοσίους 201, 9. δι' ἀλαζονείαν add. post πιστεύσας 18.
 δῆλον add. post πλησιάζον 202, 16. καὶ] Recte omittit A 29.
 καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post τρέπεσθαι 203, 5. καὶ † Ὀδυσσεῶς add.
 post Μενελάου 15. λιγυπνέοντες 19. φαρμακ 26. στρατείαν
 add. post ὁσαύτως 25. χούσεια 27. ἀποθεν 30. καὶ] Adden-
 dum γὰρ cum Corae, vel scribendum ὡς 204, 3. μέχρις 9. ὀνο-
 μασθῆναι] Fortasse νομισθῆναι 14. post Ἀργυροθήνιον add. quae nos
 in marginem reiecit 17. [ἧ] ὡς εἰρηκε 25. Παξάνουστα 26.
 Ἀγύονα 27. Καισαρεύονστα 205, 2. τογάτοι 8. ἐμβολαὶ
 12. post λακκαῖα add. ὕδατα. 15. γέρονται 20. εὐαλδῆς
 29. πλευροῖς] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura πλι-
 θροῖς 30. Ὀλυμπία] ὡς ἄν ἔχοι 31. 32. ὄστε καὶ] Malim
 ὄστ' εἰσὶν 206, 7. ὄρων 9. τε 11. Ἀνοτίαν 14. αὐτοὶ]
 Malim οὗτοι 26. τοῖς νῦν 207, 6. καὶ τὴν Μαυροσίαν add.
 post παραλίαν 8. ἀκρας 9. 10. ἀνταποδιδούσας * τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάναντία γὰρ θινάδεις 28. καὶ add. ante αὐτὸν 208, 7. καὶ om. Fortasse tamen praestat παροικοῦσι δ' αὐτοῖς Κελτικοί 14. ἀγορευθῆναι 209, 15. καθαρίας 29. post ἑλληνικῶς add. quae in margine leguntur 210, 1. διακροβολισμῶ 5. γενόμενον 10. 11. ξυλίνοις—Κελτοὶ post στιβαδοκοιτοῦσι 16 10. ξυλίνοις] Libri κηρίνοις. Fort. κηλίνοις 14. ἀνδράσι προσαντιλαμβανόμεναι 16. ἀνθινάϊς 18. βαθεῖ 20. ἢ τῶν πόλεων post ὄραν 27. ὄσπερ] Recte Coraes ὄσπερ 28. λέγω] Recte δὲ addit Coraes 211, 12. τοιαύτης δ' οὐσης] Fortasse τοιούτοις δ' οὐσι 13. ὄραν] Malim αἴρων 20. πλὴν Τουρίσι 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ὀψικέλαν 9. Ὀπέλα 27. πολυμαθία 214, 6. ἐμοί γε 10. προσβόρων 18. δὲ 215, 6. ἐρμυνότητι καὶ κατεσκευασμένῳ] Malim κατεσκευασμένη 10. μείζον 17. ἔλαττον om. 18. [ἤττον] ante ἢ 19. εἰδὶν 20. ἀποθεν 25. καὶ om. 30. Σκομβρουαρίαν 216, 29. τετρακισχιλίους 32. Ῥοδόπη 217, 1. κτίσμα post τινὲς δὲ 9. διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρισμένον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεττέραν 218, 15. εἰς add. ante τὸν ib. Μοῦνδαν 19. μέχρις 219, 1. Καισαρανοῦστα 8. ἀποθεν 9. 10. Καλάγοροι 12. καὶ [περὶ] Πέριδαν 22. Ἀκουιτανίας 220, 4. Τρεβάλλοντι 5. τοι om. 16. Βαρδύταις 17. Βαρδύλους 30. διεκαρτέρησαν 222, 10. πληθύνουσαν ὄρνεις δὲ 16. καθύλιαν 17. ἐν add. ante Ἰβηρία 18. μὴ add. ante μελαίνας 26. om. lacunae signa 27. πρόσβορος 223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. θύειν om. 29. πολλὰ καὶ] Fort. πολλὰ καὶ [ἄλλα] 224, 8. τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Haec recte delere videtur Groskurdus 11. †αὐταὶ 225, 1. ἐπαιούζον 5. καὶ om. 7. γυναικοκρασίαν 9. εἶναι om. 21. οἱ λαίστατοι πάντων γεγονόσαν add. post Ἑλλάγαν 226, 6. ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν om. 10. 11. ὁμωνύμος 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om. 32. ὄρη 227, 3. Νοίγα 5. παρόρειον] Malim παρῳρειον 6. ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui locum ita scribendum putat: εἰσὶ δὲ πελάγια καὶ μᾶλλον αἱ Πιτυοῦσαι πρὸς ἑσπέραν 228, 1. ἐλάσσων 5. †χοιραδάδεις] Fort. εὐλίμενοι, [οἱ δὲ λιμένες] χοιραδάδεις κατὰ 12. αἰε ante ἐπιβουλενόμενος add. Bekkerus 17. lacunae signa om. 21. μελαγροαῖνας 231, 1. lacunae signa om. 26. ὄρος ἐν τῆς] Ita scribendum; ἐν operarum errore excidit 234, 18. πότιμον om. 19. post ὕδαρ add. πότιμον 236, 30. ἐναντίας 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239, 12. μολύβδον 240, 6. Ἀνίτανος et hic et in sequentibus 29. τοῦ Κεμμένου] Typothetae error; corrige τῆς Κεμμένης. Fortasse τῆς Κεμμενικῆς 241, 8. Αἰγίηρος et sic semper 19. τῆς Κεμμένης] Typothetae error; corrige τοῦ Κεμμένου 29. ὄσπερ εἰρηται] Haec post οὐσαν transponenda, ut voluit iam Coraes 242, 1. οὐσπερ 26. Οὐάρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἢ add. 24. εἴκοσι ὀκτώ 28. αὐτῇ 245, 9. προσελάβοτο 10.

ἀποθεν 27. Ἀβεντία 246, 4. οὐτ' 17. πόλεις asteriscis inclusum ib. μισθούμενοι 247, 14. Ἀρελάτς et sic etiam in sqq. 27. ὑπὸ 30. δὲ om. 32. Ραύραρις 248, 12. ἐνίστανται 16. καταθλάσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁμοίως πρὸς om. 28. οὐ καθ' ἑαυτοῦς] Haec fortasse delenda 31. ἢ παρ' ἄλλον λαβῶν] Haec etiam perinepta sunt; nec videntur a Strabone scripta esse 249, 6. σ' δ' Ζεὺς 24. 25. ἀπειργάσατο 252, 25. † Δουρίανα 254, 5. ἐμπορείῳ 255, 9. Τεκτοσάγες et hic et in sequentibus 27. οὐτ' om. 256, 3. Σικπιάνος 8. Σικπιάνα 258, 16. Ἀκουιτανῶν et sic constanter in sqq. 27. τὰ om. 259, 2. τι om. 32. συγκυλίδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8. ἀνδριάς om. 263, 12. Ἀλλίαν et sic constanter 264, 18. Ἀδοῦοι 265, 20. Μορινοὶ et sic semper 266, 27. Βόιοι] Rectius fortasse Βοῖοι vel Βοιοὶ 267, 23. αὐτῶν, ἐν [τε] τῶν 268, 27. χιτῶνων] Fort. add. ποδηρῶν 28. μέχρι 29. μακρομάλλος 32. ὑποδιφθέρας 270, 9. lacunae signa om. 11. οἱ om. 26. πράσας] Imo πράσας 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξιλεονόμενας 21. τοῦτο 272, 7. φιλόνεικοι 273, 17. τε om. 25. ἦθη 275, 8. δὲ pro primo τε 24. ἱανῶς [ἀν] δόξειε 25. lacunae signa om. 28. ἄλλοις 29. γίνετα] Imo γίνεται 276, 10. Ἀπέννινον] Reliqui hunc tenorem in quo libri consentire videntur; sed rectius scribi puto Ἀπεννίνον 21. τοῖς Ἀλπεσι 277, 1. καὶ pro ἐν 17. λιγυστινοὶ] Scripsi λιγυστινοί, nisi praestat λιγυστινοὶ τε] Malim δὲ 278, 2. Ἀβενίανος] Ita praeunte Manerto Kramerus; nec dubium est quin id verum sit, sed rectius scribitur Ἀβενιῶνος, ut supra editur 15. φόβον] Malim φόρον 279, 3. ἀποθεν 4. εἰσιν] Libri ἐστίν, quod fortasse revocandum 10. πρῶότερος 18. Ταυρινοὶ 20. Ἰδεόννον 281, 6. στερομμένους 25. καὶ add. ante τῶν γυμναστικῶν 282, 6. Ἀγούστην 283, 20. 21. Ἰσάραν 23. Ἀθησιός 284, 20 et 23. Πάμπορτον 24. Κορκόρας om. 286, 27. Τίτινον 287, 24. 25. συγχωρῆσαι—βάσιν om. 290, 25. ἑμποροφίον Kramerus in Corrigen-dis 291, 9. δ' ὁ Πάδος] Malim δὲ Πάδον, ut coniecit Kramerus; nisi aliquid excidit 17. ποτὲ] Malim eum Xylandro πόλι, commentatum etiam a Kramerō 28. Μαντούα 292, 7. Νοβονμιάμου 293, 4. τέτρασαν 5. Ἄλιτιον 7. Σπίνα 9. 10. Σπιτιτῶν 27. 28. τοῖς—καὶ om. 294, 23. ἀπηγερωμένους? 295, 4. 5. παρατυχεῖν 25. τὸ κεν φηγάδων μὲν 26. Καλλίμαχος] 29 et 31. Κενομάνοι 30. Σύμβροι 296, 1. 2. Σύμβρους 4. ἐγκυκλοῦνται 6. Γαισάται et 7. Γαισατῶν 14. ἐπιδιέβαινον 23. †οἱ ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἀκαρα 12. Τίτινον 16. βαραθράδης] Malim χαραθράδης propter sequentia 19. post Κελτικῆς add. ea quae in marginem reieci 298, 1. 2. διαοργαῖς πλαταιῆς—μέχρι Παρησιτῶν 29. ξύλινοι] Fort. οἱ ξύλινοι 31. εὐάνητον 299, 2. Σύμβρον 4. 5. γανῶσποι 18—21. εὐανδρεῖ

— σύνταξιν om. 27. τῶ 302, 23. ἐπεπόλασεν 303, 20. ἢ
 pro καὶ 304, 11. Κόσσαν 12. lacunae signa om. 12. 13. οὐκ
 εὐ καὶ] Libri οὐκ εἶναι, Kramerus οὐκ εὐ 14. Λούνα 32. πρὸς
 — Λούνα om. 305, 4. Πίσσα 9. Αἰσαρος 30. βαθεῖα· λόφος
 306, 7. θάλασσαν 12. νεασοίκους· διὸ καὶ 16. πρὸς 21.
 ἦ om. 22. γὰρ add. ante τῆ 307, 29. ἔλωσι τῶν ἀνδραπόδων
 309, 13. Κόσσα et hic et in seqq. 20. Ὠστίαν 21. Φε-
 γήνα 310, 1. Ὠστίαν 7. Βλήρα] Rectius Βλήρα 311, 3.
 καὶ * ἦ * πρὸς 12. τῶ πλησίον εἶναι τῆς Ράμης add. post Τυρρη-
 νίαν 13. τὸ 19. καὶ Μάρινον asteriscis incl. 20. Κιργούλον
 22. εἰσι 313, 6. Νωμέντου μέχρις 12. Κύρης 314,
 8. Ρουτούλοι 28. Ἀλβάνω 315, 11. Σιλονίαν 14. 15. μν-
 θεύονται] Spengel correxit 20. Ρέμον 28. πρὸς] Letronnus cor-
 rexerit 316, 9. Ρέμον 317, 9. Καρμέντιν 14. Αἰκούαν 19.
 Αἰκούοι 21. Σούεσσαν 23. ἄποθεν 25. ὁμόλογοι 318,
 14. Ταρρακίαν Κιρκαιῶν] Malim Κίρκαιον 319, 19. Λαίρεν-
 τον 320, 13. Ταρρακίαν ib. Τρακινή 16. Αὔφιδος 21. μὲν
 pro τε 321, 14. Πανδαταρία 20. Σητινός 322, 2. Κουρι-
 νον 5. τε 11. Κουρίνον 12. Σερούιος 323, 11. καὶ add.
 ante διὰ 326, 6. Τούσκουλον] Hoc revocandum 10. Φερέντινον
 ib. Φρουσίαν 11. Ἀκνίνον] Corrige tythetate errorem Ἀκνίνον
 14. Κάσινον 25. Σίγνιον 25. πρὸ 26. ταύτης ib. Σύεσσα]
 Malim Σύεσσα 327, 7. 8. Πραινέστον] Ita semper 11. Κερσαίτε
 καὶ Σάρα 25. ἐν om. 328, 32. Τούσκουλον] Hoc revocandum
 329, 17. θάλασσα 30. ἦ om. 330, 2. ὑπερκύπτου 331, 13.
 ἦτοι 21. εὐπροφόρος 332, 20. Σούλμων 29. τέσσαρας
 334, 11. Σουρρεντίνος 25. Σικελικῶν] Malim Σικελισιτίδων 27.
 τὴν om. 30. ἦ τε πόλις om. 335, 18. Βαίται et ita etiam in seqq.
 25. αὐτὴν 336, 2. ὁ om. 5. 6. αἰ καὶ δεισιδαιμονίαν [τῶ
 τόπω παρεσκευάζον] καὶ κατάσκιον? 9. ἀπὸ 12. γε οἱ προθύ-
 σόμενοι καὶ ἱλασόμενοι 15. ποταμίον 17. Ἰδρυτο 21. ἀργί-
 λας] Rectius ἀργίλας 337, 6. ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν] Dixit
 de his sed non persuasit Jacomo Ruca Interpretazione di un luogo di
 Strabone Napoli 1850 7. Δικαιαρχίας 17. 18. ἀρχητος, τῶν
 ὄστρον] An ἀρχητός ὢν, ὄστρον? 22. καὶ τὸ Μισσηνὸν [Μιση-
 νοῦ] add. post τινός ib. Δικαιαρχίαν 27. γὰρ om. 28. ὅτι add.
 ante θεῖον 338, 11. βρομαδεῖς 339, 26. Οὔεσσίουον 340,
 32. Συρακουσίαν] In huius nominis scriptura ubique libros secutus
 sum 341, 19. Ἐπωμεία 342, 11. Κασίλιον 15. ὦσθ' ὑπὸ
 λιμοῦ] Fortasse ὦσθ' ἐπὶ λιμοῦ 16. † μεδίμνον pro μνός 26. 27.
 Σουεσσούλα 343, 6. 7. ὁμορρύνας 19. καὶ γὰρ τοι 20. Βοί-
 νον 344, 30. εὐ ἐτρούφισαν pro ἐξετρούφισαν 345, 15. post
 κειμένη add. quae reieci in p. 346, 7—12 21. † Καμπανίαν pro
 Ἰταλίαν 346, 6. Ἀργονίας 7—12. Συβαρῖται — ἀναγεόμενοι
 post κειμένη p. 345, 15 31. ἐνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἐλέτος

add. post κτίσαι 347, 15. ταύτην τὴν Λᾶον] Libri ταύτην λαοί.
 scribendum igitur aut τὴν Λᾶον, aut ταύτην, omisso Λᾶον 348, 3.
 οἰ om. 30. φρουρίοις 349, 7. Καλασάρα 15. ὑπὸ 31.
 Ναπιτίνον 350, 24. γὰρ 32. πρὸς † αὐτούς, μηδεὶς τὸν 351,
 6. Ταμασοῦ 7. ἀμφοτέρως τὸ ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκοῦ· καὶ 15.
 lacunae signa om. 24. Οὐβῶναν 352, 2. ἀρχὴ τοῦ ἐπιστρέφειν
 15. ποταμοῦ † Μέταρος ἕτερος 22. ἀγρὰ ποιούσα 353, 17.
 τοιούτου 354, 11. τούτων add. ante τῶν 355, 9. δὲ Πύρρον
 ἦ 18. ὃν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om.
 4. Ἐσῶπιν 5. ἔγγραπτοῖς 7. Συρακουσίαν 9. νυμφοστολισθεῖ-
 σας 10. ὀλοπτέρος 357, 3. τὰς δὲ ζημίας om. δεῖν δ' εἶναι
 4. † αὐτῶν post τῶν 358, 8. Σάγρας 21. ἐν Σικελίας 26.
 μέρος ἄρισεν 359, 23. ὢν 360, 3. ἐπώνυμοι τῶν Τρώων ἐγέ-
 νοντο ib. post ἐγένοντο add. quae in marginem reieci 4. φή-
 σαντος 8. εἰ δοτὸν εἶη 10. σέθεν pro θεῶν 11. κλάσματα
 ὄρθρον pro δῶρον 23. ὑγίαν 24. διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀθλητῶν
 add. post φορὸν 361, 17. ὁ Ἴσ... Ἐλικεύς] Scripsi Ἴσος. sufficere
 videtur Ἴς 19. ὡς ib. ὑπήρξε 21. ἐστράτευσαν 31. signa la-
 cunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμύσαι] Malim ὡς μὴ καταμύσαι
 ib. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σειρίτιδι] Quod
 et hic et in seqq. revocandum 13. τεσσαράκοντα 17. 18. Ἰηλητῆ-
 δαν 364, 28. Θριναίς 365, 14. τεσσαρακοσίαν] Rectius τε-
 τρακοσίαν 16. δὲ pro μὲν 22. Αἰγυπτίαν 366, 2. γε add.
 post τὸν 3. τε 8. post οὐδεμιᾶ fortasse addendum πλευρᾶ
 11. ἐν τοῖς] Delendum videtur 14. ὃν om. φαιμέν ἅμα om.
 15. βλέπονσαν· ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν 16. δεῖ] Fort. δοκεῖ
 367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθούσαι πάν-
 των 18. Ξιφονίας 368, 8. ζάγκλιον 18. εὐφρῶς 24. δὲ
 369, 2. Συρακουσίαν 6. κατὰ 18. 19. ὅταν τῶ Ποσειδάωνος
 γίνηται 370, 8. Συρακουσίας 11. 12. τὸν Ἀρχίαν χρησητηριάζο-
 μενον, ἐρέσθαι [δὲ] τὸν θεῶν 20. ἐγένοντο] Fort. ἐξέλιτο 29.
 Συρακούσας ἀπὸντας· ἠξήθη 371, 27. οὐσα 372, 15. post
 γλινὺ add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὅπως τοσούτω 373,
 6. post Ἀνρκεῖον add. quae in marginem reieci 16. κείνται 374,
 3. Αἰγυπτίαν ib. Κεφαλοίδιον 8—17. οἰκείται—ἀξιόλογον post
 πλείους 24 20. πᾶσαν 29. Γέλαν δὲ Ρόδιοι om. 30. κενά-
 κωνται—ἀεὶ post Ἐνναν 376, 4 375, 4. ἐξηλείφθησαν] Hoc for-
 tasse revocandum 377, 3. ἀποθεν 9. καταρριφθήειη 20. Νευ-
 ραῶδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἴμεραν 378, 30. εὐπρόσδοτος 32. ἦ
 Θέρμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλως γέ πως 17. post
 νημελίας quae in margine leguntur 28. ante τῶν adde asteriscum
 380, 3. Αἰόλον et hic et in seqq. 4. post Ἰαννάς ea quae in
 marg. 7. αὐτῆ 13. 14. ἐν Λιπάραις εἰς Σικελίαν 20. Ἰερᾶς
 381, 26. πρόσβοροι 31. ἔστι δὲ πως χερρονησιαζούσα? 382,
 3. 4. εἰκοσιν om. 383, 5. βουλῆς ὀνομασθεῖσι] Fort. ἔτοιμα-

σθεῖσι 7. ἤνικα τὴν 10. ἐξαγγελίαντες ib. λάθρα 12. μὴ
 ἂν περιδέσθαι 386, 2—5. πρὸς δὲ—βασιλέα post πρότερον 7
 11. ἦσον 18. κατὰ pro καὶ 25. ἐς 27. Βάριν 387, 23.
 Ρωδῖαι et hic et in seqq. 25. δυνατῶν 28. αὐτὴν 30. εἶδ'
 ante ei add. 388, 18. Βρεντέσιον 23. Κελία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀργυριππηγῶν 390, 3. ἐλάττους εἰσὶν
 8. Λουχερία 391, 3. Οὐρειον 26. μεμιλιᾶσθαι 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 28. ὕμειαν 29. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Λιβύης 395, 34. ἢ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α .

A

Ὅτι οὐκ ἐκτὸς φιλοσοφίας ἢ γεωγραφικῆ πραγματείας. ὅτι καὶ
 Ὅμηρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐπῶν φαίνεται χρώμενος. ὅτι οἱ πρό-
 τερον αὐτῇ χρησάμενοι ἔλλιπῶς ἢ ἀναφθόρως ἢ ἐσφαλμένως ἢ ψευ-
 δῶς ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀσυμφώνως εἰρηκασιν. Ἐλεγχοὶ καὶ ἀποδείξεις τοῦ
 εἰκότως αὐτὸν οὕτω κρίνειν. κεφαλαίωδεις λόγοι πάσης οἰκουμένης
 συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. πίστις εἰκότων καὶ τεκμη-
 ρίων βεβαίων τοῦ κατὰ πολλὰ μέρη τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλ-
 λάχθαι καὶ εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

B

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ Ἐρατοσθένους διατιγᾶ
 καὶ διελέγχει ὅσα μὴ ὀρθῶς εἰρηται ἢ διήρηται ἢ διαγέγραπται· καὶ
 Ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μνησκείται ἐπιλαμβανόμενος. καὶ ἐπὶ τέ-
 λει ἐκθέσεις σύντομος καὶ τρόπον τινα συνοψις τῆς ὅλης πραγματείας,
 τοῦτ' ἔστι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λείπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διεύρου-
 σιν αἱ Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας ἔνδον, ἐν οἷς καὶ Βρεττανία καὶ τῶν
 ὀκεαντιδῶν νήσων τινές, ὅσαι καὶ δοκοῦσιν οἰκίσθαι, καὶ βαρβάρων
 χώρων καὶ ἔθνη παροικοῦντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

E

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ὑπαρκείας τῶν Ἄλπεων
 μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταραντίνου κόλπου καὶ τοῦ Πο-
 σειδωνιάτου, ἐς οἷς Βενετία, Λιγουρία, Πικηνόν, Τουσκία, Ρώμη,
 Καμπανία, Λευκανία, Ἀπουλία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσσει
 παρᾶκεινται ἀπὸ *Γενουσῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀδρια μέχρι
 Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀπουλία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἴόνιον
 κόλπον ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κεραυ-
 νίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἕως Καρχηδόνας καὶ τῶν ταύτῃ παρα-
 κειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λειπόμενα μέρη· ἔστι δὲ τὰ πρὸς ἕω πέραν τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Ταναΐδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺν τοῦ Ἄδριου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης μερῶν ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Προποντιδος ὁ Ἴστρος, ἐν οἷς καὶ Μακεδονία πᾶσα.

H

Ἐν τῷ ὄγδῳ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λειπόμενα καὶ Ἑλλάδα πᾶσαν· ἐν ἣ καὶ ἐγγρονίζει διὰ τὸ πολύνυκτον τῆς χώρας, διακριθῶν καὶ εὐκρινῆ ποιῶν τὰ ἀδιακριτὰ καὶ ἀδιορίστα ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημένα, καὶ μάλιστα ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἐνάτῳ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν μάλιστα πανηγυρικὴν ἔκφρασιν, καὶ Βοιωτίαν καὶ Θετταλίαν μετὰ τῆς παραλίας ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Αἰταλίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ Κρήτην πᾶσαν, ἣ καὶ μάλιστα ἐγγρονίζει, νόμιμά τε αὐτῆς διηγουμένους καὶ τῶν Κουρήτων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰδαίων δακτύλων τὴν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τιμῆν καὶ ὄργια ἐπεξιών· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στραβῶν ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἔτι δὲ καὶ τὰς περὶ Κρήτην νήσους πολλὰς οὖσας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἔνια.

IA

Τὸ ἑνδέκατον ἀρχεται μὲν τῆς Ἀσίας, τοῦ Ταναΐδος ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν ἀνωθεν ἀρχόμενον διαιρεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας· περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ παρακειμένα ἔθνη ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ μεσημβρίαν, ἣ καὶ Ἀσία ἐστίν· ἔστι δὲ τῆδε ἔθνη βάρβαρα τὰ τῷ βιβλίῳ ἐγκείμενα ὅσα παροικεῖ τὸ Καννασίον ὄρος, ἐν οἷς Ἀμαζόνες τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβήρες, Βακτριανοὶ, Κάσπιοι, Μῆδοι, Πέρσαι, Ἀρμενία δύο ἕως τῆς Μεσοποταμίας· ἔχει δὲ καὶ Τρωαλοδότας καὶ Ἡμιόχους οὕτω λεγόμενα ἔθνη, καὶ Σηηπτούχους, Σοάνας, Ἀσσυρίους, Πολυφάγους, Ναβιανούς, Σιρακούς, Τακύρους, ἐπεμνήσθη δὲ Ἰάσονος καὶ Μηδείας καὶ ὧν ἔκτισαν πόλιν· ἔτι δὲ Ἑρξου καὶ Μιθριδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

IB

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ποντικῆς χώρας καὶ ἐφεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Φρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σινωπίδα, πόλιν Ποντικὴν, καὶ Ἡράκλειαν

καὶ Ἀμάσειαν· ἔτι Ἰσαυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν.

II

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντιδος ἀνωθεν, ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφεξῆς τὴν ταύτην παραλίαν πᾶσαν καὶ εἴ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγρονίζει δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἔρημος, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθρόνητον ἐκ τοῦ πολέμου.

IA

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ἣ Παμφυλία Ἰσαυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία ἕως Σελευκείας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας *τῆς ἰδίως Ἰωνίας λεγομένης.

IE

Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδιαν καὶ Περσίδα.

Iε

Τὸ ἑκκαιδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίαν χώραν, ἐν ἣ Βαβυλῶν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Συνηῆτιν (leg. Σηνητίτιν) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ τε νεκρᾷ θαλάσῃ καὶ τῇ ἐρυθρᾷ.

IZ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζο- **1**
μεν, εἴπερ ἄλλην τινά, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φανύως νομίζομεν
ἐκ πολλῶν δῆλον· οἳ τε γὰρ πρῶτοι θαρρήσαντες αὐ-
5 τῆς ἄψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπήρξαν, Ὀμηρός τε καὶ
Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης αὐ-
τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
δὲ καὶ Εὐδόξος καὶ Δικαίαρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι **C. 2**
πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
10 Πολύβιος καὶ Ποσειδάσιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. ἢ τε
πολυμάθεια, δι' ἧς μόνης ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ
ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὧν περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
στήμην φασίν. ὡς δ' αὐτῶς καὶ ἡ ὠφέλεια ποικίλη τις
15 οὐσα, ἢ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
πράξεις, ἢ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἑκάστοις ἔστι, τὸν
αὐτὸν ὑπογράφει ἄνθρωπα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν
20 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕναστον ἐπισκοπῶμεν τῶν **2**
εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὁρθῶς ὑπει-
λήφαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἔστι καὶ Ἴπ-
παρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
25 Ὀμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιήσιν ἀρετῇ
πάντας ὑπερβέβληται τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῆ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρία τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκεῖνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνώη καὶ παραδώσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἕκαστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλω περιωάν.

3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὠκεανῷ περιήκυστον, ὥσπερ ἔστιν, ἀπέφαιεν αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαξε τὰ δὲ ὑπενήκτετο τεκμηρίοις τισί, 10 βύβην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἀραβας, ὅπως λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὠκεανῷ κλύεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ δυόμενον εἰς τοῦτον, ὡς δ' αὖ- 15 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λελουμένους ἐξ ὠκεανοῦ λέγει.

4 Τῶν δ' ἐσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπυσμένος, ὡς εἶκει, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ 20 Ἡρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοίνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἄρχην, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ζεφύρου πνοαί, ἐνταῦθα 3 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὁ ποιητής, εἰς δ' ἐμφηθήσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν, „ἀλλὰ 25 „σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πειρατὰ γαίης ἀθάνατοι „πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς, τῆ περ ὀφίστη „βιοτῆ πέλει· οὐ νιφετός, οὐτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, ἀλλ' „αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνεύοντασ ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησι.“

16. post ἄστρα: „ἥλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν „ἀρούραις ἐξ ἀκαλαφρέτασ βαθυρόδον ὠκεανοῖο. ἐν δ' ἔπεσ „ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡλίοιο, ἔλκον νύκτα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου- 5 σίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συντρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτη πέρας· ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος δῆλον ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαιμονίας 5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιοῦτοις χωρίοις.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6 ἔσχατοι, δηλοῖ· ὅτι μὲν ἔσχατοι „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαίεται“ φανῶς λεγομένου, ὡς δειχθήσεται ὕστερον· ὅτι 10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἔσχατιὰ παρωκεανίτις ἔστιν, οὕτως ἠνίκατο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἴη δ' ἄμμορός ἐστι 15 λοετρῶν ὠκεανοῖο.“ διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς ἀμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ· οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτων ἀστέρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰε φανερωῶ οἴην ἄμμορον εἶπε λοετρῶν ὠκεανοῖο. ἄστ' οὐκ εὐ 20 ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντιδυεῖν εἰδότος· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πω τὴν ἐτέραν ἡστροθετησθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ 25 ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἑλλήνας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἐχθὲς καὶ πρῶην κατωμασμένον, πολλοὺς δ' ἐτι νῦν ἀνωήτους ὄντας, 30 θάπερ καὶ Ἀρατὸς φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς γράφει „οἴος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,“ φεύγων τὰ μὴ φενικά. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὀμηρικώτερος, ὁμοίως ἀντὶ τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάξων „ἠοὺς καὶ ἐσπέρας τέρματα ἢ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς 30 ἄρκτου οὐρός αἰθροῖον Διός.“ ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι δύσεως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἢ ἄρκτος. διὰ μὲν δὲ C. 4 τῆς ἄρκτου, ἦν καὶ ἄμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὠρίωνα

δοκεύειν φησί, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ἄκεανου τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν καὶ ἕξ οὗ τὰς δύσεις καὶ τὰς ἀνατολάς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ἄκεανου οἶδεν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. ἀπο- 5
λουθῶς δὴ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ἄκεανῷ, τὸν δ' ἀρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὡς ἂν πρὸς αἰσθησὶν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκίσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10
τῷ ἄκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόρρους μάλιστα, οὓς ὀνομαστὶ μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν πον κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων καὶ ἀγανούς ἱππημολογούς γαλακτοφάγους 15
ἀβίους τε.

7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν ἄκεανόν, ὅταν οὕτω φῆ ἢ Ἡρα „εἴμι γὰρ ὀψο-
„μένη πολυφόρβου πείρατα γαίης Ὀκεανόν τε θεῶν
„γένεσιν.“ τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν ἄκε- 20
ανόν, τὰ δὲ πέρατα κύκλῳ περιέκλειται. ἐν τε τῇ ὀλο-
ποιᾷ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν
ἄκεανόν ἐπὶ τῆς Ἴτυος. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγ-
μοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας
τοῦ ἄκεανου καὶ τὰς ἀμπατεῖς ἀφορροῦ ἄκεανοῖο, 25
λέγοντα καὶ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρὶς
δ' ἀναροιβδε.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρὶς ἀλλὰ δὶς, τάχα τῆς
ἱστορίας παραπεσόνητος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης,
ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „ἕξ ἀναλασφεί-
ται“ δὲ ἔχει τινα ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
τὴν ἐπίβασιν πραεταν καὶ οὐ τελέως ῥοῶδη. Ποσει-
δάωνος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλους λέγειν τοτὲ μὲν κα-

λυπτομένους τοτὲ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
φάναι τὸν ἄκεανὸν εἰκάζει τὸ ῥοῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
εὔ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμῶ
5 ῥεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη, ὅ τε τοῦ Κράτητος
λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρροον μὲν γὰρ
καὶ ἄφορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὄλον
ἄκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ἄκεανου τι ποταμὸν C. 5
10 καὶ ποταμοῖο ῥόον, οὐ τοῦ ὄλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
ὅταν οὕτω φῆ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ἄκεα-
„νοῖο νηῦς, ἀπὸ δ' ἵκετο κύμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
οὐ γὰρ τὸν ὄλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ἄκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
ῥόον μέρος ὄντα τοῦ ἄκεανου, ὃν φησὶν ὁ Κράτης
15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ
τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δύ-
ναιτ' ἂν τις ἐκλιπὼν ἔτι εἶναι ἐν τῷ ἄκεανῷ, τὸν δὲ
ὄλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὄλῳ οὐχ οἶόν τε. Ὅμη-
ρος δὲ γε οὕτω φησί „ποταμοῖο λίπεν ῥόον, ἀπὸ δ'
20 ἵκετο κύμα θαλάσσης,“ ἣτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστὶν ἀλλὰ
ἄκεανός. γίνεται οὖν, ἐὰν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
ἄκεανου ἦλθεν εἰς τὸν ἄκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
κροτέρως ἐστὶ διαίτης.

Ἔτι δὲ ἡ οἰκουμένη νῆσός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
25 αἰσθήσεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γὰρ,
ὅπου ποιοῦν ἐφικτὸν γέρονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
τα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκειται θάλαττα, ἣν δὴ
καλοῦμεν ἄκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
οὐκ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσι. τὸ μὲν γὰρ ἐσθινὸν
30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
κατὰ τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖ-
ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ρείου· τὸ δὲ λειπόμενον ἄπλου ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ συμμῖξαι μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπεριπλεόντων οὐ πολὺ, εἴ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστημάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διθάλαττον εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον 5 οὕτω στενοῖς τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλου, ἀλλὰ μᾶλλον σύρρον καὶ συνεχές· οἳ τε γὰρ περιπλεῖν ἐγγειρήσαντες, εἴτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡπίερον τινὸς ἀντιπιπτούσης καὶ κωλονούσης τὸν ἐπέκεινα πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης τὸν πόρον. τοῖς τε πάθεισι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ- τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον· πάντη γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρχει καὶ τῶν ἀυξήσεων καὶ μειώσεων, ἢ οὐ πολὺ παρα- 15 λάττων, ὡς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδιδομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

9 Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
C. 6 ταύτῃ, ὡς οὐθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
τελῶς οὐτ', εἰ δοθείη τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
σύρρον εἶναι πᾶν τὸ κύκλω πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδορον, ἰκανῶς* διακρατή- 25
σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπι-
τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω
βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχοιτ' ἂν κρείττον
ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλείον εἴη τὸ ὑγρὸν
περικεχυμένον. 30

10 Ὡσπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλω τῆς οἰκουμέ-
νης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν
ἀρξαμένους Διβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, εἴτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ
Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς
5 Τρωάδος γῶν καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
μémνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε τοὺς
Κιμμερίους εἰδῶς, οὐ δήπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
10 μερίων εἰδῶς αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἢ μι-
κρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν
ἐν Βοσπόρῳ πᾶσαν. αἰνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
χώρας αὐτῶν ζοφῶδες ὄν, καὶ ὡς φησὶν „ἠέρι καὶ
„νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥλιος φαέ-
15 „θων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ' ὀλοή τέταται.“ γνω-
ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἴστρον, μემνημένος γε Μυσῶν, ἔθρους
Θρακίου παροικοῦντος τὸν Ἴστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὐσαν μέχρι Πηνειοῦ,
Παιονίας τε ὀνομάζων καὶ Ἄθω καὶ Ἄξιόν καὶ τὰς
20 προκείμενας τούτων νήσους. ἐξῆς δὲ ἐστὶν ἡ τῶν Ἑλ-
λήνων παραλία μέχρι Θεσπρωτῶν, ἧς ἀπάσης μémνη-
ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην κα-
λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. εἰ δέ τινα ἐν
25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνοίη τις ἂν
καὶ γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσι τῶν ἐν
μέρει. συγγνοίη δ' ἂν καὶ εἰ μυθώδη τινα προσπέ-
πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθές ἐστίν, ὃ φησὶν
30 Ἐρατοσθένους, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
γίας, οὐ διδασκαλίας· τάναντία γὰρ οἱ φρονημώτατοι
τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθερξάμενων πρώτην τινα λέ-

γούσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
σθένη μὲν αὐτίς ἐροῦμεν διὰ πλειόνων, ἐν οἷς καὶ
περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

11 Νυνὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
ἀρκεῖται τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολού- 5
θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκεῖοι φιλοσο-
φίας, ὧν τοὺς πρώτους μετ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
τοσθένης, Ἀναξίμανδρον τε Θαλοῦ γεγονότα γνώ-
ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν
μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρώτον γεωγραφικὸν πίνακα, τὸν 10
δὲ Ἐκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκείνου
εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.

12 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα-
τοσθένην διδῆσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο- 15
μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἄνευ τῆς τῶν οὐρανίων καὶ
τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε-
ξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτω, πότερον ἀρκικωτέρα
Βαβυλῶνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' 20
ὀπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω παρακεχωρηκίας ἢ πρὸς
δύσιν μᾶλλον καὶ ἤττον οὐκ ἂν γνοιή τις ἀκριβῶς πλὴν
εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεων.

13 Οὕτως τε δὴ ταῦτ' αὖ φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
πων ἰδιότητος λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας, σχήματα
καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
καὶ θάλλη καὶ ψύχη καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα 30
ἂν προορῶτο καὶ πόλιν κτιζὼν ἀρχιτέκτων, μὴ τί γε
ὄλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀνὴρ· πολὺ γὰρ

τούτω προσήκει μᾶλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον κεκλίσθαι παρα-
λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέγχι τῶν ὑστάτων ἔστι
5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέγχι δὲ τῶν ὑστάτων
Αἰθιοπῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
διαφορὰν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
Ἰβηροῖν· ὧν τοὺς μὲν ἐφόους μάλιστα τοὺς δὲ ἔσπε- C. 8
ρίους, τρόπον δὲ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλ- 14
λων ἄστρον κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἐτι τῆς ἐπι
τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρα-
νὸν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν τῶν
οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὄρωνται παμμε-
15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τόπων
ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκει, μὴ φρον-
τίσας τούτων μηδενὸς μῆθ' ἐπὶ μικρῶν; καὶ γὰρ εἰ
μὴ δυνατόν κατα τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
προσήκοι ἂν εἰκότως.

15 Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς
ὄλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
κουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἐξεῖπειν τῶν μὲν οὐρα-
25 νίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι καὶ χρησασθαι πρὸς τὴν δι-
δασκαλίαν, τὴν δ' ὄλην γῆν, ἧς μέρος ἡ οἰκουμένη,
μῆθ' ὀπόση μῆθ' ὀποία τις μῆθ' ὅπου κειμένη τοῦ
σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μῆθ' εἰ καθ'
ἐν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
30 καὶ πόσα· ὡς δ' αὐτως καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς πό-
σον καὶ ποῖόν τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνήφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανόις συνάπτον
εἰς ἓν, ὡς ἐγγυτάτα ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον
„ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ
πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, οἷον
ζώων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύσ- 5
χρηστα φέροι γῆ τε καὶ θάλασσα· οἶμαι γὰρ ἐναργῆς
ἂν γενέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι
τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον
καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιματώτατους 10
τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ-
λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται
τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄσπετα καὶ νόον γνῶναι.
καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται διότι τοῖς Λαπίθαις ὠμί-
λησεν, ἐλθῶν μετὰπεμπτος „τηλόθεν ἐξ ἀπίης 15
γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὠσαύ-
τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
„θεις Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβοὺς
„καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραιοὶ τελέθουσι,“
προσθεῖς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τρὶς γὰρ τίκτει 20
C. 9 μῆλα τελεσφόρου εἰς ἐνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλαι τῷ μαθεῖν τῆς
χώρας τὴν φύσιν καὶ ζώων καὶ φυτῶν ιδέας. προσ-
θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρό-
πον τινὰ ἔσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25
καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε
καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“
ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. post ἐνιαυτόν: ἐπὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν
„τῇ πλείστῃ φέροι ξείθωρος ἄρουρα“ καὶ „αἰθ' ἐκατόμυλοι
εἰσι, διημόσιοι δ' ἂν ἐκάστην ἀνέρες ἐξοιχνεύσι σὺν ἴπποι-
σιν καὶ ὄχεσφιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
δ' ἐπάγεσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκεῖνος ὁ λόγος,
διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
τὰς πολιτικάς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά- 5
λαττα, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἥνπερ ἰδίως
καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικὴν.
δῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει ταῦτα
15 ἔχειν οὕτως ἢ ἐτέως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
χώραν ὅποση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
διαφορὰς ἴσχουσα τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων καὶ
20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειριζομέ-
νων καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
ἐπ' ἴσης δυνατὸν οὐτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ
ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τούτοις. μόλις γὰρ [ἂν] τὸ
25 ἐπ' ἴσης πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαῖη τῆς συμπάσης οἰ-
κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης·
ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
ζοιτο. κἂν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίσειν,
ἵν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
30 ἐστίν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαναταστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
Ἴνδοις προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλ-
λος δὲ Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C. 10

Ἰνδοῖς γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὡς Ὅμηρος „οἷθ' Ἰνδοὶν ἐνέμοντο καὶ Αὐλίδα πετρή-
εσσαν Σχοῖνόν τε Σικῶλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκέτι οὐδὲ γὰρ ἢ χρεῖα ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα 5
τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγεσίαις· ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσειέ τις εἰδὼς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεῦσαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότης ἐστὶ καὶ ἐνεθρεῦσαι 10 καὶ ὀδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τηλαυγέστερον, ὅσπερ καὶ τὰ ἄθλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μὲντοι Ἀγαμέμνωνος στόλος τὴν Μυσίαν ὡς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπα-
λινδρόμησεν αἰσχροῦς. Πέρσαι δὲ καὶ Λίβυες τοὺς πορ- 15
θμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στενωποὺς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον, οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ εὐρύπῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς καθοδηγήσαντος φανύως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20
ριπον τὸν στόλον, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνημα καὶ τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης τε ναυαγίων ἢ Ἑλλάς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρα-
τείαν. καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. ὁμοίως δὲ 25
καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ Θερμοπύλας στενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται δεῖξας τὴν διὰ τῶν ὄρων ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐ-
τοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δεῖξασθαι τοὺς 30
βαρβάρους εἰς τὴν Πυλῶν. εἰσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν Ρωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἱκανὸν ἡροῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὡς δ' αὐτῶς τὴν ἐπὶ Γερμανοὺς καὶ Κελτοὺς, ἐν ἔλεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε τοπομαχούντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω ποιοούντων τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρυπτομέ-
5 νων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεον, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρεῖας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεον περὶ τοὺς ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δὲ τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τῶσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰπὸν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
20 τοῦς ἡγεμόνας τὸ πλεον ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρεῖας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα καὶ αὕτη παρὰ τοῦτο.

Ἄλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρά- 19
ξεις· ἔχει δὲ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φανύλην ἢ πραγμα-
25 τεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν, τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν οὐσί πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἴ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσεῦς πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἣν ὁ πράτ-
30 των ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσγοι καὶ τῶν γενομένων ἀναγκαίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ' ὁμῶς πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τούς τόπους τούς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἔνδοξον καὶ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σπουδάξουσιν, ὡς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διόπερ καὶ τῶ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὡς 5 δ' αὐτῶς ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον αἰεὶ μᾶλλον λεπτερόν καὶ τὸ πιστότερον.

20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 10 μὲν ὡς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεία οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρῃσιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ δεῖ- 15 χθεῖσιν... ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῆ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῆ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωματίων φορᾶν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεὶ τῆς αἰσθήσεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν... εἰ ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρὰ· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδῆς, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθεν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἑκάστου σώμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν

C. 12 κατὰ πελάγη καὶ τὸν οὐρανὸν φαινομένων ἐγγύθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερῶς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλεονευσίῳ ἢ κυρτότητι τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρημένοις τῇ ὄψει. ἐξαρθέντα γοῦν πλεον τῆς ὄψεως ἐφάνη, καίτοι πλεον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτῇ μετεωρισθεῖσα 30 εἶδε τὰ κεκορυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ „ὄξυ μάλια προῖδών,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθεῖς.“ καὶ τοῖς προσπλέουσι δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦται τὰ πρόσγεια μέρη καὶ τὰ φανέντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαίρεται μᾶλλον. τῶν τε οὐρανίων ἢ περιφορὰ ἐναογῆς ἐστὶ καὶ ἄλ- 5 λως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν· ἐκ δὲ τούτων εὐθύς ὑποτείνει καὶ ἡ ἔννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ' ἀπειρον τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δεῖ- κνυται.

10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοίμου δεῖ λαβεῖν ἔνια, καὶ ταῦθ' ὅσα 21 τῶ πολιτικῷ καὶ τῶ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ οὔτω δεῖ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς, ὥστ' ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ' οὓς ἐξήλλακται τινὰ τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῶ 15 οὐρανῷ, ταράττεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν· „ὦ φίλοι, οὐ „γὰρ ἔἴδμεν ὅπη ζόφος, οὐδ' ὅπη ἠώς, οὐδ' ὅπη ἠέλι- „ος φρασεῖμβροτος εἰς ὑπὸ γαῖαν, οὐδ' ὅπη ἀννεῖται.“ οὐδ' οὕτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο- 20 λὰς τε καὶ συγκαταδύσεις καὶ συμμεσουρανήσεις καὶ ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεῖα καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἀπαντᾷ, τὰ μὲν πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἀπαντα· ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ' ὅλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θεᾶς φι- 25 λοςόφου χάριν, τοῖς δὲ πιστεύειν, κἂν μὴ βλέπη τὸ διὰ τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου, τῶ δὲ πολιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαιραν ἰδεῖν, 30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13 δ' ὀρθίους πρὸς τούτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ζωδιακοῦ θέσειν, δι' οὗ φε-
ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδοται κατανοή- 5
σας τις ἄλλως πῶς δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μηδ' εὐθείαν γραμμὴν ἢ περι-
φερῆ μηδὲ κύκλον εἰδῶς, μηδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
ἢ ἐπίπεδον, μηδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μηδὲ τοὺς ἑπτὰ τῆς
μεγάλης ἄρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μηδ' ἄλλο τι τῶν 10
τοιούτων μηδὲν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύ-
της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχῶν πρότερον, ὧν
χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἰκείος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγμα-
τευθέντες ἀτελῆ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
συνάπτειν προσήκειν.

22 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
ἱστορίας γραφὴν. κακεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύ-
ναιτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
ἄξια τῶν γερονότων, ὅτῳ μηδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

23 Διόπερ ἡμεῖς πεπονηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πο-
λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
τὴν σύνταξιν· ὁμοειδῆς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ
καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ
τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγά-
λοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ
5 ἠδὲ διατρίβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς
ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς
καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως
κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. κολοσσουργία C. 14
γὰρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ
10 τὰ ὅλα, πλὴν εἴ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν
φιλειδήμονα καὶ τὸν πραγματικόν. ὅτι μὲν οὖν σπου-
δαῖον τὸ προκείμενον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ πρέπον,
ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐ- 2
15 τοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὕτω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ
τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέ-
γοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθω-
σάντων ἄλλο πολὺ μέρος ἔτι τοῦ ἔργου λείπεσθαι· προς
οἷς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνήσῃμεν, ἱκανὴν δεῖ
20 τίθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ
τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια καὶ τῶν Παρθυ-
αίων τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς
μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὧς φησὶν Ἐρατοσθέ-
νης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ
25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ·
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι
Ἄλβιος ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαροῦντος
τά τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπέ-
κεινα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης
30 παραλλῆλα Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε
γνώριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι
τὰ περὶ τὴν Ὀρμανίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἦττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχομεν ἂν τι λέγειν πλείον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾶν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἦττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατο-5 σθένη καὶ αὐτὸν ἐκείνον· οὓς εἰκὸς ὄσπερ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γερόνασι, τοσοῦτω δυσελεγκτοτέρους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἂν τι πλημμελῶς λέγωσιν. εἰ δ' ἀναγκασθῆσόμεθά που τοῖς αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην 10 ἔχειν· οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς ἔαν, οἷς μὴδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾶν, οὓς ἐν τοῖς πλείστοις καταρωθώκοτας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον, πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδά- 15 νιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιούτους καλόν.

C. 15
2 Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη παρατιθέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππαρχον πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίαν ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκατατρόχαστος ὥστε μὴδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκεν, ὅπερ Πολέ- 20 μων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες, καίπερ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἴρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. „ἐγένοντο γάρ“ φησὶν „ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἑνα περὶβολου καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστανα καὶ Ἀρκεσί- 25 λαον ἀνθήσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτέον. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαον καὶ Ἀρίστανα τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῶ πολὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησι πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν 30 φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἰπεῖν ἂν τινα ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο „οἴην ἐκ φακῶν ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἢ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως γνωρίμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκείνου διαδεξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκείνω διενεχθέν- 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμίαν σώζεται, τούτους ἀνθῆσαι φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ μελέται καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ 10 θαρροῦντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προλόγους, ἢ καὶ παρὰβασίν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων πεπορισμένου πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδιάν· τρόπον δὲ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκεῖνα 15 ἐάσθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον ὅσα δύναται ἂν ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρτίως ὑπερεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγωγ- 3 γίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον δ' οἱ παλαιοὶ φιλοσοφίαν τινα λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγουσαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσιν ἡθῆ καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡθονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δηπουθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ C. 16 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρῶζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ εἶναι φασὶ καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. ταῦτα δ' οὐ 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων, ἀλλὰ καὶ Ἀριστότερος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὁμηρος δὲ τοὺς αἰοιδούς σωφρονιστὰς εἴρηκε, καθάπερ τὸν 2*

τῆς Κλυταιμνήστρας φύλακα „ᾧ πόλλ' ἐπέελλεν Ἀτρεΐδης Τροίηνδε κίων εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τόν τε Ἀλκισθον οὐ πρότερον αὐτῆς περιγευέσθαι πρὶν ἢ „τόν μὲν αἰοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην κάλλιπεν· τὴν δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὄνδε δόμουδε.“ χωρὶς 5 δὲ τούτων ὁ Ἐρατοσθένης ἑαυτῷ μάχεται· μικρὸν γὰρ πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως ἑναρχόμενος τοῦ περὶ τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φιλοτιμῶς ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἱστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰδιόπων 10 ὅσα ἐπύθετο καταχωρῶσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν κατ' Ἀλγυπτον καὶ Διβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενηνοχέαι, πολυτροχῶνα μὲν τὴν Θέσβην λέγοντα, Ἀλκάρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατόωσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλαίαν 15 δὲ πηγῆς ἐπι Κηφισσοῖο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κενῶς ἀπορρίπτειν. πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχαγωγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἶρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθήσεως καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20 οὖν ἔχρην οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυχαγωγίας χάριν μόνου ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ δ' ἐπήνεγκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνου, διδασκαλίας δ' οὐκ. καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων 25 ἐμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ἠθορικῆς ἢ οἷα δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκπίπτουτος ἂν τις θεῖη τῇ φιλοτιμίᾳ, ὡς ἂν εἴ τις, φησὶν ὁ Ἰππαρχος, Ἀττικῆς εἰρεσιώνης κατηγοροῖη καὶ ἂ μὴ δύναται φέ- 30 ρειν μῆλα καὶ ὄγκνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὀρθῶς ἂν λέγοις, ᾧ Ἐρα-

τόσθενες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτὸν τὴν τοσαύτην πολυμάθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραῶδη μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἢ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὁ C. 17 ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἰκειῖον. ἄρα γὰρ οὐδὲ 5 τοῖς ἀκροαμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἐμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ἠθορικῆς, ἅπερ ἢ ἀκρόασις, ὡς εἰκός, περιποιεῖ.

Ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητῆς Ὀδυσσεὺς 4 10 προσῆψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετῇ πάση κοσμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεν ἄστυα καὶ νόον ἔγνω,“ οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος αἰεὶ λεγόμενος καὶ τὸ Ἴλιον ἔλων „βουλήν καὶ μύθοισι καὶ ἠπεροπηίδι τέχνην.“ „τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ- 15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαιμεν,“ φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμνητῷ „ἐν ποίῃ δρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ σὺ τοῖον ἔχῃς“ καὶ ἐν ἀρότῳ, „τῷ κέ μ' ἴδοις, εἰ ἄλκα διηνεκέα προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω 20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι μάρτυρι χροῶνται τῷ ποιητῇ ὡς ὀρθῶς λέγοντι περὶ τοῦ τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μάλιστα.

Ἡ δὲ ἠθορικὴ φρόνησις ἐστὶ δήπου περὶ λόγους, 5 25 ἢν ἐπιδείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποιήσιν Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ διαπίερα, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἢ φησὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ ἔπεα νηράδεσσιν ἐοικότα χειμερήσιν, οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι

12. post ἔγνω: οὗτός τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους καὶ μῆδεα πνικᾶ.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ῥητορευόντας ἑτέ-
ρους καὶ στρατηγούντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους
τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἓνα καὶ
τῶν θαναματοποιῶν, γοητεύειν μόνου καὶ κολακεύειν
τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτέραν 5
δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἠντινοῦν ἄλλην ἢ
τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο
ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φαμέν
τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὡσεὶ τεκτόνων ἢ χαλκίων·
ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμνοῦ, ἢ δὲ 10
ποιητοῦ συνέξενται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε
ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γενηθέντα
ἄνδρα ἀγαθόν.

- 6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρεῖσθαι τὸν ποι-
ητὴν τελείως ἀφειδοῦντος ἡμῶν ἔστι. τί γὰρ οὕτω ῥη- 15
C. 18 τορικὸν ὡς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμεί-
νων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἑτέρα φράσις ἢ
ποιητικὴ. τῷ γε εἶδει, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἢ
τραγικῇ καὶ ἢ κωμικῇ, καὶ ἐν τῇ πεξῇ ἢ ἱστορικῇ καὶ
ἢ δικανικῇ. ἀρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἔστι γενικός, οὐ εἶδη 20
ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεξός; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικός δὲ λό-
γος οὐκ ἔστι γενικός καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὡς
δ' εἰπεῖν, ὁ πεξὸς λόγος, ὃ γε κατεσκευασμένος, μι-
μημα τοῦ ποιητικοῦ ἔστι. πρῶτιστα γὰρ ἢ ποιητικὴ
κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25
εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα
δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κά-
δμου καὶ Φερεκύδη καὶ Ἐκαταίων· εἶτα οἱ ὕστερον
ἀφαιροῦντες ἀεὶ τι τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κα-
τήγαγον ὡς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30
τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τρα-
γωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰεῖν δὲ ἀντι
τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ταῦτο τοῦτο
ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
ασμένης καὶ ῥητορικῆς ὑπῆρξεν ἢ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
5 προσεχρήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
ἦν ᾧδῆ ἢ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ τραγωδίαν τ'
ἔλεγον καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγετο φράσεως,
αὕτη δὲ μετ' ᾧδῆς* τὸ αἰεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησαμένων δ' αὐτῶν θα-
τέρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πεξοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεξὸν λεχθῆναι τὸν
ἄνευ τοῦ μέτρον λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινός
καταβάντα καὶ ὀχλήματος εἰς τοῦδαφος.

- 15 Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύνεργος μόνου, ὥσπερ Ἐρατοσθέ-
νης εἶρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὀμηρος καὶ μᾶλλον
γε τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατευόμε-
νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
20 ἄζων ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσεύς
πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
φλυάρους ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητὴν· περὶ
ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλείονων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαυτο οὐχ οἱ 8
25 ποιηταὶ μόνου, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ C. 19
οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζώου· φιλειδήμων γὰρ
ἄνθρωπος, προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παιδία ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
ἔστιν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθεστηκότα φράζων ἀλλ' ἑτε-
ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὁ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστι καὶ τὸ ποιοῦν φιλειδή-
 μονα. ὅταν δὲ προσῆ καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονήν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μανθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιοῦτοις δελέ-
 ασι χρῆσθαι, προοῦσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν 5
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολάκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαιδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖτε ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετρώως· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερόν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφέρομεν τοὺς ἡδέεις μύθους εἰς προτροπὴν, εἰς
 ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἢ τε γὰρ Λάμια μῦθός 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργῶ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροπὴν ἄγονται τοῖς ἡδέεσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἄθλους ἢ Θησέως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νεμομένας, ἢ νῆ Δία ὀρώσει γραφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπὴν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ράτων τινῶν προσδέχωνται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 σεῖν τινὰς. οὐ γὰρ ὄχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθος ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατὸν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὀσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄνευ μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραννὸς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γὶς καὶ τρίαίνα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκῆ· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- C. 20
 νας. τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ὑπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῆ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἢ δὲ ποιητικῆ δημοφеле-
 στέρα καὶ θεάτρα πληροῦν δυναμένη, ἢ δὲ δὴ τοῦ
 Ὀμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτε δὴ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος ἀληθοῦς,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεύδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὡς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ,“ οὕτως ἐκεῖνος ταῖς
 ἀληθέσι περιπετείαις προσεπετίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὴ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γὰρ, ὡς εἰκός, ὡς
 πιθανώτερον ἂν οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσγοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ „ἴσχε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλά, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχὰς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλον δυναστεύσαι φησι τῶν περὶ τὴν Αἰπά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην καὶ Λεοντίνην Κύκλωπας καὶ Λαιστρυγόνας ἀξένους τινας· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγο- 5 μένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον πρὸς βορρᾶν καὶ ζοφῶδη μετήγαγεν οἰκείως εἰς σκοτεινὸν τινα τόπον τὸν καθ' ἄδην, χρήσιμον ὄντα πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10 αὐτοὺς, οἱ χρονολογῶντες ἀποδείξουσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγράφοντες.

C. 21
10

Ἐσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσονος πλοῦν τὸν εἰς Αἴαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδεί- 15 ας μυθεύμενα καὶ ἱστοροῦμενα περὶ τῆς φαρμακείας καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλάσε τῶν οὕτω διφασισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ Πόντου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐξωκεανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20 κνυται γὰρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα. προσέδοσαν δέ τι καὶ αἱ Κυνάειαι, ἄσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25 τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος· ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἴαν ἢ Αἰαίην, παρὰ δὲ τὰς Συμπληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰάσονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30 τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινα ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκείσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομίζετο, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγόρευον, ὡς ποιητὴν Ὀμηρον. ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο 5 μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐπαράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ τῶν Σολύμων τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκίαν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότατα καὶ τὰς ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας πα- 10 ρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξωκεανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων Ἐνοσίχθων τηλό- 15 θεν ἐκ Σολύμων ὄρεων ἶδεν.“ τάχα δὲ καὶ τοὺς μουσμάτους Κύνλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας μετενήνοχε· τοιοῦτους γὰρ τινας τοὺς Ἀριμασπούς φασιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπειοῖς ἔπεσιν ἐνδεδέωκεν Ἀριστείας ὁ Προκοινησίος.

Δεῖ δὲ ταῦτα προὑποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11

20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην καθ' Ὀμηρον· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν, ἂν οὕτω [τις] δέχηται ὅτι πεισθῆς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεὶ γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἔστιν εὐρεῖν ἴχνη τῆς ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, εἰάν τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχηται, ἐκείνου 30 ὠκεανὸν καὶ ἄδην καὶ Ἥλιον βόας καὶ παρὰ θεαῖς

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγέθη Κυκλώπων καὶ
 Λαιστργόνων καὶ μορφήν Σκύλλης καὶ διαστήματα
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφοῦντος φα-
 νερωῶς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὔτω
 φανερωῶς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 5
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθά-
 κην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τὴν μνηστηροφο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συστάσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξάμενον οἰκειῶς
 προσπλέεσθαι δίκαιον. 10

12 Ὁ Ἐρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπήντηκεν οὐκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειράται διαβάλλειν φανερωῶς ψευδῆ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, οἷον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰδῆ καὶ Πηλίῳ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρού-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ιδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσεῶς πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἄλλ' ὑποκίεσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου καθιδρῦειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνοῦσῶν πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σταδίου· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διερχοῦντα τὸν
 Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἄλλ' οὐθ' ὁ σκό-
 πελος οὗτος ἐστὶ τρικόρυφος οὐθ' ὅλως κορυφοῦται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἐκκεῖται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρροῦντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὄρεινῆς τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

δωνιάτη κόλπῳ νησίδια τρία προκείμενα ἔρημα πε-
 τρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
 τὸ Ἀθήναιον, ὅπερ ὁμωνυμεί καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
 5 τόπων παραδιδόντες, εὐθύς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
 σαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
 λου μᾶλλον ἐστίν. οἷόν τι λέγω, ζητούμενου εἰ κατὰ Σι-
 κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἢ πλάνῃ γέγονε καὶ εἰ αἱ Σειρήνες
 ἐνταυθά που λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ
 10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνοῦσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέροι C. 23
 δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
 φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μεῖζον πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
 καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες ὅμως οὐκ ἐκβε-
 βήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. ἐάν δὲ
 15 προσθῆ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δεικνύται
 μνήμα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἔτι πλείων προσεγέ-
 νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τούτου
 τοῦ τόπου. ἀλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρα-
 τοσθένους λεχθέντι Κυμαῖῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρη-
 20 νοῦσσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἴδονται, βεβαιότερος πι-
 στεύομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γεγονέναι τὰς
 Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα τυ-
 θέσθαι, οὐθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
 οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὡς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
 25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
 ὅπως γεγένηται, φασφδεῖν.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον 14
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
 λίαν γεγένηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
 30 ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰτῆς
 καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρακούσας νησίου καὶ Τυρ-
 ρηνῶν· Ὀμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα μήτε βούλε-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσσαι οὐ πάνυ; ἢ καὶ Ἡσιόδῳ μὲν ἔπροπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὅμηρῳ δὲ πᾶν ὅ τι ἂν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἴη κελαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς προπούσης Ὅμηρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτα θρυλούντων κακὴ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν πλάσματά ἐστιν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγενημένων ἴχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἐκπλοῦς ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὖσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρησθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεϊα τὰ ἐν Ἄργει παραδείξαντα, Ἄτρεα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντις τε καὶ ἱεροσκοπομένους ἀποδείκνυσθαι 20 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων καὶ Μάγους σοφία τιμὴ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔα τὸν Αἰόλον ἐν μύθῳ σχήματι ἀκούεσθαι οὐδ' ὄλην τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμνηθεῖσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιή- 30 σθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότε ἂν εὐρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλάνηται, ὅταν εὖρη τὸν σκυτεῖα τὸν συρράψαντα τὸν τῶν ἀνέμων ἄσκον. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμβαινουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα- 5 λεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἰχθυῖα σκοπε- „λον περιμαιμῶσα δελφινίας τε κύνας τε, καὶ εἰ ποδι „μεῖζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύννους ἀγρηθὸν φε- ρομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐμπέσωσι καὶ κω- λυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μεί- 10 ζοσι τῶν ζῴων, οἷον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων κητωδῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γα- λεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμ- βαίνειν γὰρ ταῦτόν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία φεύγειν τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς κρεῖττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, 16 ἢ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε κοινὸς ὑφορμούσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς, 20 δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἔστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ τρίτον μέρος ἕξαιον τὸ ζῶν. συνάψαντος δὲ τοῦ σκά- 25 φους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρὸς, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶ- δης τε γὰρ ἐστὶ καὶ χαλαρῶς ἐνήροσται τῷ δόρατι ἐπίτηδες, καλώδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ' ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τέως ἕως ἂν κάμη σφαδάζον 30 καὶ ὑποφεύγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, ἐὰν μὴ μέγα ἢ τελέως τὸ σῶμα. καὶν ἐκπέση δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλαυν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτίζομενον τοῦ δρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεσθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν 5 ἀκμὴν τοῦ ξόου συναγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἔκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάσαι τις ἂν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὀμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ προσῆψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστα ἐπιχάριός ἐστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρύ- 10 βδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ πορθμοῦ πάθεσι. τὸ δέ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν“ ἀντὶ τοῦ δίς, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρημένοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15 μεταβολὰς αἰτιασθαι δεῖν ἢ ἄγνοϊαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἔξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὡς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετρήεσ- 20 σαν τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ' ἀρχίαλον· τῆς δὲ διαθέσεως ἐνέργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὡς ὅταν μαχομένους εἰσάγη, μύθου δὲ ἠδονὴν καὶ ἐκπληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποιήσιν φιλο- 25 σόφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὡς Ἐρατοσθένους φησί, κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοϊαν τὰ ποιήματα, μὴδ' ἱστορίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὄλοοις ἀνέμοισιν“ ἐν βραχεῖ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὄλοοι οὐκ εὐθύ- 30 δρομοὶ) ἢ ἐξωκεανίζειν, ὡς ἂν οὐρίων πνεόντων συνεχῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ στήλας

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ, φησί, τοῦτο θεήμεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηγεῖσθαι ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι σταδίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐκ Λυ- 5 κίας ἢ Ῥόδου δευτεραῖόν τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχιλίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρὶς εἰς Σικελίαν ἐλθῶν οὐδ' ἄπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἔφευγον 10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτου.

Τοιαῦτα μὲν εἰρηκεν. ἔστι δὲ τᾶλλα μὲν εὐ λερό- 18 μενα· ὅταν δ' ἀνασκευάζῃ τὸν ἐξωκεανιζόμενον καὶ C. 26 πρὸς ἀκριβῆ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγη καὶ διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολο- 15 γίας. ἅμα μὲν γὰρ παρατίθησι τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὄλοοις ἀνέμοισιν“, ἅμα δ' ἐπι- κρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοὶ λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηῦς“, καὶ τὸ „νήσῳ ἐν Ὠγυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης“, καὶ ὅτι ἐν- 20 ταῦθα οἰκεῖ Ἄτλαντος θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν Φαιάκων „οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόν- „, τῳ ἐσχατοῖ· οὐδέ τις ἄμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“ ταῦτα γὰρ πάντα φανερῶς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει πλαττόμενα δηλοῦται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος τὰ 25 φανερῶς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὐ· τὸ δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γερονέται τὴν πλάνην ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἔπεισε ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς Νεαπολίτας μὲν λέγειν μνήμα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος, τοὺς δὲ ἐν Κύμῃ καὶ Δικαιαρχείᾳ καὶ Βεσβίῳ Πυρι- 30 φλεγέθοντα καὶ Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ νεκρομαντεῖον

27. post ὀρθῶς: καὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαιούται.
STRABO I.

τὸ ἐν τῷ Ἄδωνι καὶ Βάιον καὶ Μισσηνὸν τῶν Ὀδυσσεύς
ἑταίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηνούσας καὶ
τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν καὶ
Αἰόλον· ἄπερ οὐτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὐτ' ἄρριζα
καὶ ἀνέστια ἔαν, ἀληθείας μὴδὲν προσαπτόμενα μὴδ' 5
ἀφελείας ἱστορικῆς.

19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονόησας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
ὑπολάβοι τις ἄν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν
τοῖς προσεσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεὶ
ποιεῖν, ἀποστῆναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελόμενον οὐ-
τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεινότερον καὶ τὸ τερατωδέστερον
ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ, τὸ δ' οὐ χάριν
τοῦτ' ἐποίει κακῶς δεξιόμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
ἀφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
περὶ τούτου καὶ διότι φησί τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάψευστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἡρακλέους
ἄθλους καὶ Θεσεύς καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μν- 20
θευόμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
θαιρῶνα καὶ Ἐλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
C. 27 τὴν Ἀττικὴν ὄλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
τῶν μύθων ἄγνοιαν αἰτιᾶται τῶν μυθοποιῶν. ἐτι δὲ
ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
ουσι, καὶ μάλιστα Ὀμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ παλαιοὶ προσ-
μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθευόμενα ὑπῆρ-
ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐκεῖνων ζητεῖ τάληθές, οἷον
τὴν Ὀδυσσεύς πλάνην, εἰ γέγονε καὶ ποῦ.

20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὖ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν εἰς ἐν
συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τᾶλλα καὶ εἰς

αὐτὰ τὰ νῦν προκείμενα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μὴ-
δὲν αὐτῷ πρεσβεῖον ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο,
τόν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα- 5
ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
ὅσον ἦν αἰσθέσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφορὰν·
ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει
τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
ἁπῶθεν· „Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπω μέμασαν θέμεν, αὐ- 10
τὰρ ἐπ' Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ' ἀΐξασα
„λίπεν ῥίον Οὐλύμπιοι, Πιερίην δ' ἐπιβάσα καὶ Ἥμα-
„θίην ἐρατεινὴν σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων ὄρηων ὄρεα
„υφόμενα· ἐξ' Ἀθῶν δ' ἐπὶ πόντου.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
λόγῳ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ- 15
καῖον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἁπῶ-
θεν· „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς
„Αἰθιοπᾶς θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς καὶ
„Λιβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται. οἱ δ' ἐφ'
ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Διόνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη 20
φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην
γῆν, τὰ μὲν πολὺ διεστῶτα συνάπτουσιν ἐγγύς, τὰ δὲ
συνεχῆ διασπῶσι· „λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους
γῆας Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἠλιοβλήτους πλάκας Βάκ-
25 τριά τε τείχη, τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μήδων ἐπελ-
θῶν Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
λεμος ποιεῖ. κὰν τοῖς κλίμασι δὲ κὰν τοῖς ἀνέμοις δια-
φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλα-
χοῦ· „αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ παννπερτάτη εἶν ἄλλ' κέεται C. 28
30 „πρὸς Ζόφον· αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε.“
„δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσίν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ' αὖ
„πρὸς νότον.“ „εἰτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε,
3*

„εἴτ' ἐπ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν ἄγνοιάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγείται σύγχυσιν τῶν ἀπάντων. „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος οὐδ' ὅπῃ ἠώς, οὐδ' ὅπῃ ἥλιος.“ κἀνταῦθα δ' εἰπόν-
 5 τος εὖ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θορή-
 κηθῆεν ἄητον,“ οὐκ εὖ δεξάμενος ὁ αὐτὸς συνοφαντεῖ ὡς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θοράκης πνεῖ, ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν Θορακίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 10 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὔσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ ἰ0
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάξουσα ἢ Θοράκη καθ' ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προπίπτουσα εἰς τὸ πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει τοῖς ἐν Θάσῳ καὶ Λήμνῳ καὶ Ἰμβρῳ καὶ Σαμοθράκῃ καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 15 ἀπὸ τῶν Σκειρωνιδῶν πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκειρωνες καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργέσται. οὐκ ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὅμως. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγῆται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χώ-
 20 ρας ὡς καθόλου οὐν δέχεται, εἴτ' ἀπειρίαν αἰτιατῆται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὡς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θοράκης ἐκεῖσε μὴ διατεινούσης. πότερον οὖν τὸν ζέφυρον ἀγνοεῖ ἀπὸ ἐσπέρας πνέοντα, ἀλλ' ὅταν οὕτω φῆ, φυλάττει τὴν οἰκειάν αὐτοῦ τάξιν „σὺν δ' εὐρός τε νότος τε πέσον 25
 25 ζέφυρός τε δυσαιῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θοράκην οὐκ οἶδε μὴ προπίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θε-
 30 ταλικῶν ὄρων; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς Θοράκας εἰδὼς καὶ κατονομάξων τὴν τε παραλίαν καὶ τὴν μεσόγαιαν Μάγνητας μὲν τινὰς καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἑλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίοσι τοὺς ὀμόρους Δόλοπας καὶ

Σελλοὺς περὶ Ἀσδώνην μέχρις Ἀχελώου· Θορακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἐγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἑαυτῷ θάλατταν, ὡς καὶ ὅταν φῆ „κινήθη δ' ἀγορῆ ὡς κύματα μακρὰ C. 29
 5 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21
 ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μι-
 κρὰν ἔγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνα-
 10 τολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπῆλιώτην, δύσειον δὲ
 10 θερινῶν μὲν ζέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ
 δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θορα-
 15 συάλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέ-
 15 στήν τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργεστῆο Νότιοι,“ τὸν δὲ
 ζέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θορή-
 20 κηθῆεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδένα οὕτως
 παραδεδικέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ
 ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρο-
 λόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν,
 20 τὸν δὲ τοῦτω κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ-
 20 σεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμε-
 ρινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην·
 τοὺς δὲ μέσους ἀπῆλιώτην καὶ ζέφυρον. τὸν δὲ ποιη-
 25 τὴν δυσαιῆ μὲν ζέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλού-
 25 μενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ζέφυρον τὸν ὑφ'
 30 ἡμῶν ζέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον·
 οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλε-
 30 ροῦ πας ὄντος. „ὡς ὁπότε ζέφυρος νέφεα στυφελῆξῃ,
 ἀργεστῆο νότιο βαθεῖη λαίλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ
 30 δυσαιῆ ζέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἰωθε διασκιδνάει τὰ
 30 ὑπὸ τοῦ λευκόνοτου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέ-
 τως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρημμένα
τοιαύτην τινὰ τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

22 Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑπολη-
φθεῖσαι καὶ ταῦτα φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου στό-
ματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσίόδος δὲ 5
οἶδε· μέμνηται γάρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω
λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ
καὶ ὀλίγοις γινώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν
μὴ πεπύσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνω-
ριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10
μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ ποταμὸς καὶ ἦν καὶ ἐστίν,
ὡς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν
ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον καὶ χώ-
ραν καὶ Θήβας Αἴγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ
C. 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15
διὰ τὸ γινώριμον; ἐτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰ-
θιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβοὺς καὶ τὴν
ἔξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας,
τὰ δ' ἔγγυς καὶ γινώριμα μὴ. εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων,
οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ 20
πατρίδος ἐμνήσθη οὐδὲ πολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον
τὰ λίαν γινώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δόξαι μὴ ἄξια μνή-
μης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότας.

23 Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ
τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὡς κατ' 25
ἄγνοιαν λέγοντι· τούναντίον γὰρ κἂν μαρτυρῶν χρη-
σασαί τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ
ποιητοῦ τῶν εἰρημμένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον.
γνοίης δ' ἂν οὕτως· ἀλαξῶν δὴ πᾶς ὁ πλάνην αὐτοῦ
διηγοῦμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὃς ἀνα- 30
βεβηκῶς μέχρις Αἰθιοπίων ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις
τοῦ Νείλου καὶ τὴν χοῦν ὄσῃν ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στόματων πόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
τῇ ἡπίεσθαι προστέθεικεν, ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
γεσθαι· κἂν εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα τὴν
5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. Ἰστόρησε δὲ καὶ τὴν
Φάρον πελαγίαν οὔσαν τὸ παλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὔσαν.
ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
εἰκάζειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤδει καὶ τὰ στόματα
10 τοῦ Νείλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἀμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἴγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
οὐκ εὖ. τοσοῦτον γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
εῖν Ὀμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτου, ὥστε ἐκείνου μὲν φημι
μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἀντικεῖν,
τοὺς δὲ γραμματικὸς μηδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθά-
20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράτητος τῶν κορυφαίων
ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,“ περὶ
τοῦ ἐπιφερομένου ἔπος διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
χος γράφει „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀν-
25 ὄντος,“ ὁ δὲ Κράτης „ἢ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, ἢ δ'
ἀνιόντος,“ οὐδὲν διαφέρον πρὸς τὴν ἐκατέρου ὑπό- C. 31
θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν
τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
νην ζώνην κατέχεσθαι φησιν ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ· παρ'
30 ἐκατέρου δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκράτον, τὴν τε καθ'
ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥσπερ οὖν οἱ παρ'
ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κε-

κλιμένοι παρ' ὄλην τὴν οἰκουμένην ἐσχατοὶ τῶν ἄλ-
λων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἰεται δεῖν καὶ
πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθίοπας ἐσχάτους
τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας
τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ 5
δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. προσκειῖσθαι δὲ τὸ „ἡμὲν
δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδια-
κοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος αἰεὶ τῷ ἐν τῇ γῆ ζωδιακῷ, τοῦ-
του δ' οὐκ ἐκβαίνουτος ἔξω τῆς Αἰθιοπίων ἀμφοῖν τῇ
λοξώσσει, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πάσαν ἐν 10
τῷ πλάτει τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς
δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα
ἢ ἄλλα σημεῖα. εἴρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον
νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλούστερον εἰπεῖν αὐτὸ σώζοντα
τὸ οὕτω διηρησθαι δίχα τοὺς Αἰθίοπας, ὡς εἴρηται, 15
ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παρ-
οικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθίοπες. τί οὖν διαφέρει πρὸς
τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὡσπερ αὐτὸς γράφει,
ἢ ὡς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ
δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ 20
πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰεῖν. ὁ
δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐβάλλει τὴν ὑπόθεσιν,
δίχα δὲ μεμερισμένους οἰεται λέγεσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς
Αἰθίοπας τοὺς τοῖς Ἑλλησι πρὸς μεσημβρίαν ἐσχά-
τους, τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα ὥστε εἶναι δύο 25
Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν,
ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς
Ἑλλησι, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνο-
οῦντα τὸν ποιητὴν, ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἴρηκεν
Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, 30
καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

25 Πρὸς μὲν οὖν Κράτητα μακροῦ λόγου δεῖ καὶ ἰσως

οὐδὲν ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν
ἐπαινώμεν, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφείκει ὑπόθεσιν δε-
χομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιο-
πίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκο-
5 πῶμεν. καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην
περὶ τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ ἀν' ἐκατέρως γράφεται, δύνα-
ται ἐφαρμοττεῖν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32
λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσὶ καθ' ἡμᾶς Αἰθίοπες, οἱ μὲν
„πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις;“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ
10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἔπειθ' ὅτι ψευδοὺς
προτίσεται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν
μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας με-
μνησθαι ὅταν φῆ „Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται.“
πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίεται οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ-
15 τως εἴρηκεν ὁ ποιητής; πότερ' οὐδ' ἡ Αἴγυπτος, οὐδ'
οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Δέλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς
Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηται „οἱ μὲν δυσο-
μένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ τί δ' ἄλλο ἢ Αἴ-
γυπτός ἐστι πλην ἢ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ;
20 αὕτη δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ποταμοῦ κεῖται πρὸς ἀνατο-
λὴν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ
τῇ Αἴγυπτῳ καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον
καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ
τέ ἐστὶ καὶ μακρὰ καὶ ἐπίκλυστος. τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι-
25 κλύστου ἔρημά τε καὶ ἀνυδροῦ καὶ σπανίως οἰκεῖσθαι
δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔσω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα.
πᾶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν
ἀπὸ τῆς Λιβύης διαφορῶσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον
ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημ-
30 βρῖαν πλείονων ἢ μυρίων σταδίων, πλάτος δέ, ὥστε

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάδους, ὧν μερίστη ἢ Μερόη τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπίων, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐκ ἱκανὸς ἦν διαιρεῖν δίχα; καὶ μὴν οἳ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἠπείρους τῷ ποταμῷ διαφοῦσι τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέ- 5 ρουσι αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπᾶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἐκατέρας αὐτῶν Διβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαφοῦσι τὰς ἠπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

26 Χωρὶς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰθιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παραπλεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Διβύην, οἳ τε ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ οἳ ἀπὸ τῶν στηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες εἶτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν καλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὡς τὸ μεταξὺ διεύρογοι ἰσθ- 15 μῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἢ κατὰ μεσημβριαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλείοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὀμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς δίχα διήρει, 20 τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν, τῶν μεταξὺ οὐ γνωσκομένων εἶτε εἰσὶν εἶτε μὴ εἰσὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἰρηκεν παλαιᾶν Ἐφορος, ἣ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὀμηρον. λέγεσθαι γὰρ φησὶν ὑπὸ τῶν Ταρτησίων Αἰθιοπίας τὴν Διβύην 25 ἐπελθόντας μέχρι ἀνάσεως τοὺς μὲν αὐτοῦ μείναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὀμηρον εἰπεῖν οὕτως „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίταται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“

27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30 καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται

τοῦ ποιητοῦ. φησὶ γὰρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γνώριμα ἐν ὀνόματι Σκύθας ἐκάλοιν ἢ νομάδας, ὡς Ὀμηρος, ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοὶ 5 καὶ Ἴβηρες ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοσκύθαι προσηγορεύοντο, ὑφ' ἐν ὄνομα τῶν καθ' ἕκαστα ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημβρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῷ. μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη- 10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω „φοινικόπεδόν τ' ἔρυ- „θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραυνόν τε παρ' „ὠκεανῷ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπίαν, ἔν' ὃ παντ- „όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρωτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἵππων „θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ' 15 ὄλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχυοντος τὴν χρεῖαν καὶ τὴν σχέσιν, παρ' ὄλον καὶ τοὺς Αἰθιοπίας τάττων φαίνεται. ὅ τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναι φησὶ „Μέροπι τῆσδ' ἀνεκτι γῆς, ἦν ἐκ τεθρίππων ἀρ- 20 „μάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χρυσέα βάλλει „φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἐω „φραεννάς Ἥλιου θ' ἵπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς ποιεῖται τὰς ἵπποστάσεις τῆ τε Ἡοῖ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς πλησίον αὐτάς φησὶν εἶναι τῆ οἰκῆσει τοῦ 25 Μέρωπος· καὶ ὅλη γε τῆ δραματοποιία τοῦτο παρα- C. 34 πέπλεκται, οὐ δὴ που τῆς κατ' Αἴγυπτον ἰδίου ὄν, μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὄλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διηκούσης παραλίας.

Μηνύει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιᾶν περὶ τῆς Αἰ- 28 θιοπίας δόξαν, ὅς φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἰν-

δούς ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθίοπας, πρὸς δύσιν δὲ Κελτούς, πρὸς δὲ βορρᾶν ἄνεμον Σκυθίας. προστίθησι δ' ὅτι μείζων ἢ Αἰθιοπία καὶ ἢ Σκυθία· δοκεῖ γάρ, φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπίων ἔθνος παρατείνεσθαι ἀπ' ἀνατολῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἢ Σκυθία δ' ἀντίκει- 5 ται τούτῳ. ὅτι δ' ὁ ποιητῆς ὁμόλογος τούτοις, καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον ὅτι ἢ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“ (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἱ δὲ τ' ἄνευθε πρὸς ἠῶ τ' ἡέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων. καὶ ἔτι, ὅταν φῆ· „εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἡέλιόν 10 „τε, εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόντα.“ καὶ πάλιν „ὦ φίλοι, οὐ γὰρ τ' ἴδμεν, ὅπη ζόφος, οὐδ' „ὅπη ἠῶς, οὐδ' ὅπη ἡέλιος φαεσίμβροτος εἰς' ὑπὸ „γαῖαν, οὐδ' ὅπη ἀννεῖται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῆ 15 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη“, κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς Αἰθίοπας· ᾧ γὰρ ἀντόπω τοῦδε τοῦ κλίματος προσβά- λης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἔση καὶ ἐπὶ τῇ 20 Αἰθιοπία. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἔξ Αἰθιοπίων ἀνιῶν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν“, ἴσον τῷ ἀπὸ μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὡς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ- μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλεοντα ἐν 25 τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὡς ἂν Αἰθιοπίας, ὡς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου Αἰθιοπίας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν γεγραμμένων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἱ τ' ἐπεὶ „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον, κλαγγῇ 30 C. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο βοάων, ἀνδράσι Πυγ- „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἢ γερανος ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβη- ρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτρια- νήν. κατὰ πάσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ 5 ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυ- γούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθευ- μένους κατὰ πάσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθιοπίας ἐπὶ τοὺς κατ' Αἰγύπτου μόνους μετήγαγον καὶ τὸν 10 περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πά- λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν φαμεν τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὀμηρος δὲ καλεῖ πάντας. παραπλήσιον δὲ ἐστὶν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν 15 δίχα διηρημένων Αἰθιοπίων, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς παρ' ὄλην διατεινόντας τὴν ὠκεανῆτιν ἀφ' ἡλίου ἀνι- ὄντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι Αἰθίοπες δίχα διηρῶνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὡς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμηματι ἀξιολόγῳ, ποτα- 20 μοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων στα- δίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων 20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσεστι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλούσιον θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν [ὀδόν], ἣν ἐπέχει ὁ ἰσθμὸς. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης ὄρον εὐφρέστερον ἡγοῦν- 25 ται τοῦτον τῶν ἡπείρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλά- σιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν Ἀσίαν πάσαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω 30 τὸν τρόπον κατὰ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ' ὄλην τὴν οἰκουμένην δίχα διηρῆσθαι νομίσαι τὸν

ποιητῆν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πῶς οὖν ἠγνόει τὸν ἰσθμόν, ὃν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

- 29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελέως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυπτίους Θήβας ἤδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης σταδίου μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν-5
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ ἤδει, μὴδὲ τὸν ἰσθμόν τὸν καθ' αὐτόν, πλάτος ἔχοντα οὐ πλειόνων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτερον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἤδει ὁμωνύμως τῇ τοσαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἑώρα τοῦτου· 10
C. 36 μάλιστα γὰρ ἂν προσπίπτει τὸ δηθὲν ὑφ' Ἡροδότου διότι δᾶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἠξιοῦτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκάστοις ἰδίων ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ παραδοξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερῷ πᾶσιν ἐστὶ· τοιοῦτον 15
δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νεῖλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν Αἰγυπτὸν οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι περὶ τῆς χώρας, ἢ τὴν τοῦ Νεῖλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μήτε καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μήτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστορήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατάδηλος καὶ ἡ χώρα γίνεται πᾶσα ὅποια τίς ἐστίν· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τοῦτου. προστίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέκδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίον ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιημάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιοῦτου. οὗτος μὲν οὖν ἐκ πλεόνων ἐλέγχεται καὶ εἰδῶς καὶ λέγων δητῶς τὰ δητὰ καὶ σιγῶν τὰ λαν ἐφανῆ ἢ ἐπιθέτως λέγων. 30
30 Θαυμαζεῖν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων, πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τὰ παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιαῖσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοιαν αἰτιῶνται, ἢ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρίπου λέγει οὐδὲ τὰς Θερμοπύ- 5
λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, οὐ μὴν ἠγνόει γε. ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς ἐθελοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητῆς τοίνυν διπετέας καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χειμάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας κοινῶς, ὅτι πλη- 10
ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐπὶ τῶν καθ' ἑξοχὴν ἰδίων γίνεται. ἄλλως γὰρ ἂν τὸν χειμάρρον ἀκούοι τις διπετῆ καὶ ἄλλως τὸν ἀέναον· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. καὶ καθάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ κου- 15
φότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγῶ Φρυγός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρὸν ἐπιστολῆς Λακωνικῆς· οὕτως ἐξοχῆ ἐπὶ ἐξοχῆ συντρέχει ἐπὶ τοῦ διπετῆ τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέβληται τοὺς ἄλλους ποταμούς τῷ διπετῆς εἶναι· ὁ δὲ 20
Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληρούμενος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνωρίμων ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὡς παραμεμ- C. 37
θημέθα, καὶ κέρρηται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ καθ' αὐτοῦ, οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὡς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό- 25
μασιν ἐκδιδόναι κοινὸν καὶ πλειόνων, ὥστ' οὐκ ἄξιον μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότηας· καθάπερ οὐδ' Ἀλκαῖος, καίτοι φήσας ἀφίχθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἰγυπτὸν. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά- 30
ρον. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρον, μᾶλλον δὲ ἡ κοινὴ φήμη, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς ἡπείρου ὅσον φησὶ, δρόμον νεῶς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἴη διατεθρολημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐφενσμένως. ὅτι δ' ἢ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦται τινες, κοινότερον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθεῖς ὁ ποιητὴς ὅτι πλέον ἢ τότε ἀφειστήκει τῆς γῆς ἢ νῆσος κατὰ τὴν Μενελάου παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἐαυτοῦ πολλα- 5 πλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθοποιαὶ οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δῆπου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Προωτέως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον οἱ ποιηταὶ πλάττουσιν· οὐ γὰρ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10 ἀλλ' ἠδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. πῶς οὖν καὶ ἀνδρον οὔσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν; „ἐν δὲ λιμῆν εὐρομος, ὅθεν „τ' ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι „μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδρειον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον οὔτε τὴν ὕδρειαν ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, 15 ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρετήν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περαίας ἀρύσασθαι παρῆν, ἐξομολογουμένον πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιίαν. 20

31 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλάνης τῆς Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπεισι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους ἅμα ταῦτά τε διαστειλαὶ καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. 25 φησὶ δὴ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον „ἢ γὰρ πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' „ἐπαληθεῖς ἠραγόμεν ἔν νηυσί, καὶ ὄγδοάτω ἔτει ἤλ- „θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, „Αἰθιοπίας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβοὺς καὶ 30 „Αἰβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἤλθεν Αἰθιοπίας πλέ- C. 38 ὧν ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκοῦσί τινες Αἰθιοπες, οὔτε τοῦ Νείλου τοὺς κατα- 5 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθεῖς τὸ εἶδος ἐπήνεγκε· τίνες τε οἱ Ἐρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ ὄνομα· Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα- 10 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει καὶ ἐπιτέμνοντες λέγω- 15 μεν. οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν οἱ μὲν περιίπλουν τῶν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῆ πλάνῃ συνοικει- 20 οῦντες, ὃν φησὶν ὅτι ὄγδοάτω ἔτει ἤλθον, οἱ δὲ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ τῶν διωρύγων τινός. οὔτε δ' ὁ περιίπλος ἀναγκαῖος, 25 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὡς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ [οὐδ'] ἢ Ὀδυσσεῶς πλάνῃ ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι- 30 βαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ 20 ἐξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῶ, καὶ ἐκούσιοι χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστιωρ „ὡς ὁ μὲν „ἐνθα πολὺν βίον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἤλατο ξὺν „νηυσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη- „θεῖς.“ ὁ τε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύγων λε- 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγόμενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιθάνως εἰσάγοιτο ἂν. ἀπιθάνως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν διωρῶξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σέσωστριν ἀποστῆναί φασι, μετεωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ Ἰσθμὸς ἦν πλοῖμος· ἀλλ' εἰκάξει ὁ Ἐρατοσθένης οὐκ εὔ. μὴ γὰρ πα τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς στήλας γεγυμέναι νομίζει.

ὥστε ἐνταῦθα μὴ συνάπτειν τὴν εἰσω θάλατταν τῇ ἐκτὸς καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέραν οὖσαν, τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνακαλύψαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλούσιον μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵ ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐπω ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεῖα ταύτη διεκπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποιήμεν ὡς ἦδη ἐκρήγματος γενοτός, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὡς οὐπω γε-¹⁰γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ „ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι πέμφουσι.“ ποῖα οὖν; καὶ ὅτι ἐσπερίον τινα λέγει τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ξέφυρος παρατεθεὶς δηλοῖ „ἀλλ' αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνεύοντα ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵ ἀνήσει.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.

32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορῆκει, πόσῳ μείζονα ἂν ἔχομεν πίστιν τοῦ τοὺς Αἰθιοπᾶς διχθὰ διηρησθαι, πορθμῶ τηλικούτῳ διεργομένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθιοπῶν; ἅμα μὲν γὰρ θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὅ ἐστι „χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐδεὶς πλήν ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορατάτοις²⁵ τῶν ἀπάντων οὖσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία, ἀλλ' ἢ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τούτων δ' ἢ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν, τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμβάνουσι γε καὶ ἱστοροῦσιν ὡς εὐδαιμονεστάτην. τὴν³⁰ μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος (εἰδὼς δὲ ἐμέμνητο ἂν), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύει-

ουσιν οἱ νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνητῶν ἀνδρῶν· ὀλίγη δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὔρετο ἡ χώρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν⁵ τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι πυκνὴν καὶ θαψιλῆ, τότε δ' οὐκ εἰκόσ. αὐτῶν δὲ χάρις τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἂν τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μενελάῳ δὲ¹⁰ λαφύρων ἢ δωρεῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν, ἐχόντων τε ἂ δάσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. οἱ μὲν οὖν Αἰγύπτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθιοπῆς καὶ Ἀραβες οὐθ' οὕτω τελέως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,¹⁵ καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατορθῶσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου, ὥστ' ἔλπις ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ²⁰ ἐπὶ τοῦ θάρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ „Κύπρονδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλείω χρόνον²⁵ τῆς πλάνης λεκτέον μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συρίαν καὶ Αἰγύπτου καὶ Αἰθίαν γενέσθαι καὶ τὰ περὶ Κύπρον χωρία καὶ ὅπως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βία καὶ τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν³⁰ συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς καὶ πόρῳ βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφίχθαι λέγεται ὁ Μενέλαος, οὐχ ὅτι μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ. τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θήβαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσίν, οἱ κατὰ Συρίην καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἢ μὲν τῆς Αἰγύπτου ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ^{4*}

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφιγμένος εἰ καὶ μέ-
 χρι τῶν ὄρων ἀφίκτο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπίων,
 καὶ ταῦτα τῆ βασιλικῆ ξενία χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον.
 οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφίχθαι φησιν ὁ
 Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προεληλυθὼς ἀπὸ θα-
 λάττης· ἐπ' ἐσχατιᾶς γὰρ ἰδρῦσθαι πού λέγει. καὶ εἰς
 Αἰολίαν δὲ καὶ Λαιστρυγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου
 ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκεῖσέ φησιν ἀφίχθαι. καὶ ὁ
 Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ
 εἰς Λιβύην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ 10
 κατὰ τὴν Ἀρδαϊαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραιτουίου Με-
 νέλαος καλεῖται.

33 Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους
 τὴν μητρόπολιν αὐτῶν σχήματι συνήθει χρῆται, ὡς
 „Τρωᾶς τε καὶ Ἐκτορα νηυσὶ πέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15
 „ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ'
 „αὐτὸς ἔην, θάναε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,“ καὶ „Ἰθὴν
 „δ' Ἰκανεν καὶ Γάργαρον,“ καὶ „οἱ δ' Εὐβοίαν ἔχον
 „καὶ Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε.“ καὶ Σαπφῶ „ἢ σε Κύ-
 „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τὸ 20
 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ἰδίως πάλ-
 λιν καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξει. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ
 ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξει Ἰκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ-
 „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς Αἰθιοπίας
 C. 41 „θ' ἰκόμην.“ ἵνα δ' ἐμφήνη καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25
 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλεον γενομένην, καλῶς εἶχεν εἶτ'
 ἀναλαβεῖν εἴτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν
 ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην
 προσέξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου· διό-
 περ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκείμενα 30

22. post συγκαταλέξει: φησὶν ὅπερ ζητοῦσιν ἔνιοι.

λέγει „ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδωνίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς ἤγαγε
 „Σιδωνίηθεν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 5 „σα τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ ἐστὶν ἅπας,
 „χρυσῶ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράανται. ἔργον δ' Ἡφαιστοῖο·
 „πόρεν δὲ ἐφαιδιμος ἦρωσ Σιδωνίων βασιλεύς, ὅθ' ἐὸς
 „δόμος ἀμφεκάλυψε κείσέ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἡφαιστοῦ ἐρ-
 10 γον, ὡς λέγεται Ἀθηναῖς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχριοι,
 δημοῖ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνεως ἔδωκεν ἀντὶ
 Λυκάονος· φησὶ γὰρ „κάλπει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὐ ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἐρεμβῶν πολλὰ μὲν εἰρηται, πιθα- 34
 νώτατοι δ' εἰσὶν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἀραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθιοπίας θ'
 ἰκόμην καὶ Σιδωνίους Ἀραβᾶς τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὕσαν· αἰτιᾶσθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαίαν οὕσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιοῦσὶ τινες παραγροαμματίζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 25 ξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδῶνιος κἀναυῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας, καὶ
 μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. δημοῖ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἔθνων· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δὲ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόροισ

ἐπὶ πλείον πρὸς τοὺς μεσημβρινούς καὶ τούτοις πρὸς
 μέσους τοὺς ὄρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. καὶ οἱ
 C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παραπλησίως πῶς ἔχουσι
 καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάξει γε δὴ καὶ
 τὰς τῶν ἔθνῶν τούτων κατονομασίας ἐμφορεῖς ἀλλή- 5
 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους
 ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀραμμαίους
 καλεῖσθαι· τούτῳ δ' εἰκέναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς
 Ἀραβας καὶ Ἐρεμβούς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω
 καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνερ- 10
 γούντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαί-
 νειν τοὺς Ἐρεμβούς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί,
 οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρω-
 γλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ
 θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ 15
 πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν
 Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰ-
 θιοπας· τῇ γὰρ Θηβαίδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν·
 ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20
 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μῆ-
 κους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου· ἐνδοξον γὰρ
 τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀν-
 θρώπων ἰδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,“ καὶ τὸ „ἢ γὰρ
 πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς ἠγαγόμεν.“ Ἡσίο- 25
 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησὶ „καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν
 Ἐρμάων ἀνάκητα γείνατο καὶ Θρουή, κούρη Βήλοιο
 „ἀνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. εἰκάξειν
 οὖν ἔστιν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη
 τότε ὀνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἥρωας τυχὸν ἴσως 30
 οὕτω.

35 Οἱ δὲ πλάττοντες Ἐρεμβούς ἰδίον τι ἔθνος Αἰθιο-

πικὸν καὶ ἄλλο Κηφῆνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἦντο ἀν πιστεύονται, πρὸς τῷ μὴ ἀξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι- 5
 δονίους ἐν τῇ κατὰ Πέσσας θαλάττῃ διηγούμενοι ἢ
 ἄλλοθί που τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξωκεανίζοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας. τῆς
 δ' ἀπιστίας αἴτιον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί- 10
 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκοις εἶναι τῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ
 φασί, προστιθέντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με- 15
 τάγουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 ναί φασιν· οὐ δὴ πον κατ' ἄγνοιαν τοπικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθῳ μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὃν τρόπον παρατίθησι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἰγύπτον παρατίθησιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὡς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίκνυας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί- 25
 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ἃν
 εἰσι καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος στεφανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Ἀισχύλου κνυοκεφάλους καὶ
 στεροφθαλμούς καὶ μονομάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγράφουσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο- 30
 μεν περὶ πολλῶν, καὶ μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθύς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοῖα τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείας καὶ τέρψεως χάριν. δοκοῦσι δὲ καὶ ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖ, κρείττον ἢ ὡς Ἡρόδοτος καὶ 5 Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράφαντες.

36 Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμπατέων καὶ τῶν πλημμυρῶ- 10 δων ἢ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθεται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασι Ὀμήρου πλάσμα οὐσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκεῖνος τρις εἴρηκε „τρις μὲν γὰρ τ' 15 „ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρις δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἢ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20 γοῦν τοῖς ἐπεσι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἢ Κίρκη „τρις μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρις δ' ἀναροιβδεῖ „δεινόν· μὴ σύ γε κείδι τύχοις, ὅτε φοιβδήσεις· οὐ „γὰρ κεν θύσαιτό σ' ὑπὲρ κηκοῦ οὐδ' Ἐνοσίχθων.“ καὶ μὴν παρέτυχε τε τῇ ἀναροιβδήσει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ 25 οὐκ ἀπάλετο, ὡς φησιν αὐτός „ἢ μὲν ἀναροιβδήσει „θαλάσσης ἄλμυρον ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν „ἔρηνειὸν ὑψὸς ἀεθραῖς, τῷ προσφύς ἐχόμην, ὡς νυκτε- „ρίς.“ εἴτα περιμείνας τὰ νανάγια καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐψεύσατο ἢ Κίρκη. ὡς οὖν τοῦ- 30 το, κἀκεῖνο τὸ „τρις μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνη-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρίους καὶ τρισαθλίους λε- γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμάκαρες Δαναοί,“ καὶ „ἀσπασίη τρίλλιστος,“ „τριχθὰ τε καὶ τετραχθὰ.“ ἴσως δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὄρας τεκμηρηται, ὅτι ὑπαινίττε- 5 ται πως τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ δις γενέσθαι τὴν παλιρροίαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον, τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον μείναι τὰ νανάγια ὑποβρύχια, ὃψὲ δὲ ἀναβληθῆναι ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμην, ὄφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω ἴστον „καὶ τροπὴν αὐτίς, ἐλδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὄψ' ἡμός „τ' ἐπὶ δόρπον ἀνήρ' ἀγορήθην ἀνέστη, κρῖνων νείκεα „πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν, καὶ τότε δή μοι δοῦρα Χα- „ρύβδιος ἐξεφαάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς 15 ἔμφρασι ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέραν ἐπιτείνειν, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρῖνων νείκεα πολλὰ, ὥστε βραδῦναι πλέον τι. καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ- 20 σθῆναι πολὺ καὶ αὐτίκα εἰς τοῦπίσω παλίρρους μετέπιπτεν.

Ἀπολλόδορος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἐρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα- τικὸς ἂν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἔξω- 25 κεανισμὸν τῶν τόπων, περὶ οὓς τὴν πλάνην φράζει, Γαυθὸν καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ γέγονεν ἢ πλάνη, ἀλλ' ὄλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτιμῆσις· ἢ εἰ γέγονε μὲν, περὶ ἄλ- λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθύς καὶ περὶ τίνας, ἐπ- 30 ανορθούμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὄλον πλάσμα- τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων, ἀπολύοιτ' ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλίμαχος.

C. 45

38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκείνος κατέσθη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5 ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογούμενον πλοῦν ἰδρῦσαντο τὰ τῆς Ἰθαίας μητρὸς ἱερὰ περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10 τοῖς ὑφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα Λέσβον μὲν πορθῆσαι καὶ ἄλλα χωρία, Ἀἴμνον δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν πλησίον νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν Εὐνεων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15 οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἤδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμογενεῖς ἢ γείτονες ἢ ὁπωσοῦν οἰκίεοι ὑπῆρχον ὃ τε Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαιῶδος ὑπάρχειν), 20 τοῦτο δ' ἠγγύει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν καταλιπεῖν διαδοχὴν, Ἀἴμνον δὲ καταστῆσαι κύριον τὸν υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ἤδει καὶ τὰς Πελιάδας καὶ τὴν ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25 „Ἀδμήτῳ τέκε δια γυναικῶν Ἀλκιστις, Πελῖαο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάντων καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμολογούμενων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30 ἐξ ἱστορίας λαβῶν;

39

Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελλίου στείλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁσηδὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἢ ἐπὶ πλέον γενηθεῖσα πλάνη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν 5 ἔτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς Ὀμήρου φωνῆς. ἢ τε γὰρ Δία δεικνύνται περὶ Φᾶσιν πόλις, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολχίδος, καὶ ἔστι τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἢ τε Μήδεια φαρμακίς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ 10 χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας, καθ' ἣν καὶ Φοῖξος πρότερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦτον· καὶ ἔστιν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό τε Φοῖξιον τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχού καὶ τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς τόπων δεικνύνται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν C. 46 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλησποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴμνον τόπων λέγεται 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φοῖξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλκων καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου, ὧν ἕνια καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρη“ λέ- 25 γων „ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτῆς „ἐς ἀρχαίην ἔπλεον Αἰμονίην,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλκων „οἱ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῖο πόρον σχάσαντες ἐρετμὰ „λαὰ πάρα ξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσσαν- „το, τό κεν φρυγᾶδων τις ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων 30 „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἴστρον ἀναπλεῦσαί φασιν μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἱ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

παν, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἴστρον ἐκ τοῦ μεγάλου Ἴστρον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τάδε οὐκ * ἀπιθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

40 Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρησάμενος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεύει 5 δὲ τούτοις, ἔθος τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον. ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν Ἀργῶ λέγῃ, καὶ παρὰ [τὴν Αἴαν] τὴν Αἰαίην πλάττη, καὶ τὸν Εὐνεων ἐν Αἴμῳ καθιδρῶν, καὶ ποιῇ τῷ Ἀχιλλεῖ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10 δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην ὀλοόφρονος Αἰήταιο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἔξωκα- νισμὸν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ κἀκεῖνο ὑποκειμένον μὲν τούτων εὖ λέγεται „Ἀργῶ πασιμέλουσα,“ ὡς ἐν γυνωρίοις 15 τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ δ', ὥσπερ ὁ Σκήψιδος φησι παραλαβῶν μάρτυρα Μιμνερμον, ὃς ἐν τῷ ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναι φησιν ὑπὸ τοῦ Πελλίου τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὗτ' 20 ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε πομπὴ πιδανῶς λέγοιτο εἰς ἀγνώστας καὶ ἀφανεῖς τόπους, οὗθ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ ἀοίκων καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοπισμένων πλοῦς οὗτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

3 Οὐδὲ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἀνδρῶν οὐκ 25 ἀξίων μνήμης ἐπὶ πλέον μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 24. post πασιμέλων: „οὐδέ κοτ' ἂν μέγα κῶας ἀνήγαγεν „αὐτὸς Ἰήσων ἐξ Αἴης, τελέσας ἀγινόμεσαν ὁδόν, ὑβριστῆ „Πελλῆ τελέων χαλεπῆρες ἀέθλον, οὐδ' ἂν ἐπ' ὠκεανοῦ κα- „λὸν ἔκοντο ἴσον.“ καὶ ὑποβάς „Αἰήταιο πόλιν, τόθι τ' „ἠκίος ἡελίοιο ἀπτῖνες χροσέφ κείαται ἐν θαλάμῳ ὠκεανοῦ „παρὰ χεῖλες, ἐν' ὄχετο θεῖος Ἰήσων.“

δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δα- 5 μάστη καὶ τοιούτοις ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀλη- θές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ πιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν 5 μόνων τῷ τοιούτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἱ πολλὰ μὲν εἰ- ρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἰκα- νῶς ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώ- μενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς 10 εἴρηκε διαβάλλον τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἕνα τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κόλπον λί- μνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομ- βίχου πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον διὰ τοῦ Κύδνου ἀναπλευσάει ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην 15 ποταμὸν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τετ- ταρακοσταῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγῆσασθαι αὐτὸν τὸν Διότιμον. εἶτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν ἢν δυνατὸν διακόψαντα τὸν Κύδνον εἰς τὸν Χοάσπην ἐμβαλεῖν.

20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἂν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι 2 καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πῶ γινώριμα εἶναι φησι τὰ καθ' ἕναστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κε- λεύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοῦς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ- 25 τέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν, αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσσι- κὸν κόλπον ἐπίστευσεν ἐσθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης σημείου, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ τοῦ Πόντου μυχῶ σχεδόν τι καὶ τρισχιλίους σταδίοις 30 ἐσθινωτέρον ὄντος καὶ κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδιασμοῦ

9. post Βεργαῖον: ἢ του Μεσσήνιου

οὐ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἐσχατα
 διεξιῶν οὐδενὸς ἀπέχεται μυθώδους. πεπίστευκε δὲ
 καὶ περὶ τῶν ἔξω στηλῶν Ἡρακλείων πολλοῖς μυθώ-
 δεσι, Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων
 C. 48 τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ὧν μνησθησό- 5
 μεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν
 καὶ κατὰ ληστείαν ἢ ἐμπορίαν, μὴ πελαγίζειν δέ, ἀλλὰ
 παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὄνπερ καὶ μέχρι τῆς
 Ἀρμενίας καὶ Μηθίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατεῦσαι
 ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10
 Εὐξείνιον θαρροῦν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ
 Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς πρὸ
 τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἐμοὶ μέλει περὶ ἐκεί-
 νων λέγειν, οὔτ' εἰ ἐπλεον οὔτ' εἰ μὴ· εἰ δὲ περὶ τῶν
 μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὡς οἱ 15
 παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρὴ
 προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἷον Διόνυσος καὶ Ἡρα-
 κλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λε-
 γόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησεία δὲ καὶ 20
 Πειρίθου μακρὰς εἰκὸς ἐστὶ στρατείας ὑπομεινάντας
 καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν ὡς εἰς Αἶδου καταβέν-
 τας, τοὺς δὲ Διοσκούρους ἐπιμελητὰς τῆς θαλάττης
 λεχθῆναι καὶ σωτῆρας τῶν πλεόντων. ἢ τε Μίνω θα-
 λαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἱ 25
 καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐπήλθον καὶ πό-
 λεις ἐκτίσαν κάκει καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παρα-
 λίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστερον. Αἰνεῖαν δὲ καὶ
 Ἀντήνορα καὶ Ἐνετοὺς καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐκ τοῦ Τρωι-
 κοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30
 ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσαι· συνέβη
 γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἑλλήσιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάρους

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
 καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
 καταστροφὴν τοὺς τε νικῆσαντας ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
 σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἠττηθέν-
 5 τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
 λεις ὑπὸ τούτων πλείσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
 πᾶσαν τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος παραλλαν, ἔστι δ' ὅπου
 καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὁπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
 10 μένης εἰς γυνῶσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ κατ' αὐτὸν
 ἤδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
 οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἰκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῶ
 περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς· δεῖ μὲν
 γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
 15 ὅτι σφαιροειδῆς ἡ σύμπασα, οὐχ ὡς ἐκ τόρου δέ, ἀλλ' C. 49
 ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει
 μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἱ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
 τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ
 ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
 20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
 τοῦ ὄλου ἕξεως συμβαίνει, οἱ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
 τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
 τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
 οἰκουμένης διαθέσεις ἐτέρας καὶ ἐτέρας τινὰς ἀπερ-
 25 γάζονται καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
 ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ζήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
 χιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίους κατὰ
 τὴν μεσόγαιαν ὁράται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀστρέων
 30 καὶ χηραμύδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
 φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὖσαν· πολλὴν γὰρ εἶναι
 χύσιν ὄστρεων, ἅλας τε καὶ νῦν ἔτι εὐρίσκεσθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσήματά τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ ναυάρια θαλαττίων πλοίων δείκνυσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπὶ στυλι- 5
 δίων ἀνακείσθαι δελφίνας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στράτωνος ἐπι-
 νεὶ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἔτι Ξάνθου τοῦ Ἀυδοῦ·
 τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν ἀνχμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέατα· αὐτὸν τε εἰδέναι πολλαχῆ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδεα καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιμνοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Ματιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω, ὧν ἕνεκα πεί-
 θεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Στράτωνος ἔτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἰεσθαι τὸν Εὐξείνιον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλάσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκραγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἔκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἔξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἐπειδ' ὅτι καὶ
 νῦν ἔτι ταινία τις ὕψαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 πης ἐπὶ τὴν Διβύην, ὡς ἂν [μὴ] μιᾶς οὐσῆς πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶν πέλαγος σφόδρα βαθέα· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ῥεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθέα. διὸ καὶ γλυκνυτάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλιται τόπους τὰ ἐδάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χασθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιρρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίξειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
 Σκυθῶν ἐρημίαν. τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἱερὸν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὄν ἐκρύσεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κείσθαι. εἰκάξει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώ-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὄν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὖσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ πα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύεσθαι μέχρι τῶν ἐλῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλοῦσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· ἔτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυττομένης ὑφάμμους καὶ κογχυλιώδεις εὐ-
 20 ρίσκεσθαι τοὺς βόθρους, ὡς ἂν τεθαλαττωμένης τῆς
 χώρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γέρρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδοῦσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μείναι δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἴτ'
 25 ἐκραγῆναι καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. ὡς δ' αὐ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προσεοικέναι. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 30 ροὺς τινὰς καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοίη τις ἂν· ὡς
 δ' αὐτῶς καὶ τὸ τοῖς ἐδάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕφαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἔξαλον, ἐν ἧ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην ὅσας αὐτὸς
 5

Ἐρατοσθένους εἶρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τὸν
Ἐάνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

5 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνά λέγεται ἂν, ὅτι πολλῶν
αἰτίων ὄντων ἀφίει ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιῶνται. πρῶ-
την γὰρ αἰτίαν φησὶν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς 5
C. 51 ἐκτὸς οὐ ταῦτόν τὸ ἔδαφος καὶ ὁ βυθός. πρὸς γὰρ τὸ
μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ ἐπικλύ-
ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτό
ἐστὶν αἴτιον [τὸ] ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη τὰ μὲν ταπεινό-
τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἀλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη 10
ποτὲ μὲν μετεωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὖ ταπεινοῦσθαι καὶ
συνεξαίρειν ἢ συνενδιδόναι τὸ πέλαγος· ἐξαρθὲν μὲν
γὰρ ἐπικλύσαι ἂν, ταπεινωθὲν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν
ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
σμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ τὴν ἐπίκλυσιν 15
συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν,
τοτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν τοτὲ δ' αὐξηθέντος
τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐθ' αἰ αὐξήσεις ἀθρόαι καὶ αἰφνίδιοι
γίνονται, οὐθ' αἰ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμένουσι
χρόνον οὐδ' ἄτακτοί εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν 20
ἐπικλύζουσι θάλατταν οὐδ' ὅπου ἔτιγχε. λοιπὸν οὖν
αἰτιῶσθαι τὸ ἔδαφος ἢ τὸ τῆς θαλάττης ὑποκείμενον ἢ
τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὕψαλον. πολὺ γὰρ
εὐκινητότερον καὶ μεταβολὰς θάττους δεῖξασθαι δυνά-
μενον τὸ ἐννευρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
τῶν τοιούτων αἴτιον πλεον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὡς ἔφη, τῶν
τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστὶ παθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι ποτὲ δὲ ὑψίξουσιν λαμβά-
νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν με-
τεώρων τόπων εἶναι τὴν ῥύσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ἑοῦ τὸ ἔδαφος ἠτιῶτο, λέγων ὑψηλότερον
τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἑξῆς
πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθεῖς· ἀπὸ γὰρ τῆς
ιλύος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦ-
5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
ῥεῖν εἰς τὰ ἐκτός. τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
τέραν θάλατταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός,
ὡς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
ὑποκείμενου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
ιλύος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἴσον
ὅμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῷ· ἐροῦσι γὰρ κάκει
τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώτεων
15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκόλυε, πρὶν ἀνεργεῖναι 6
τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον οὖν τὸ τοῦ
Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἑξῆς C. 52
θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
20 ταν οὖσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μεῖζο τῆς Μαιώ-
τιδος; εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροῖτο, προσεργήσομαι καὶ
τοῦτο· ἀρὰ γε ἢ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν ὥστε, μέχρι μὲν
ἢ αὐτῆς ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἐκρυσιν διὰ τὴν ἕξ ἴσης
25 ἀντέρεισιν καὶ θλίψιν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἢ ἐν-
τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τού-
του γενέσθαι σύρρον τὸ ἕξω πέλαγος τῷ ἐντὸς καὶ
τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὅτι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
30 διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικρύσειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
δώσουσιν, ἢ μὲν ἐκρυσὶς οὐκ ἂν κωλύοιτο ἢ νῦν, οὐκ
5*

ἀπὸ ὑπεριτέρου δὲ ἐδάφους οὐδὲ ἐπικλινούσ, ὅπερ ἠέλιου Στρατών.

7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἐδάφεσι καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθε- 5 μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ' αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λίμνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρουμένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ἐπιπολάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω διὰ τῶν κατὰ στήλας στενωῶν ὡς ἐκ καταράκτου, ἐπανξομένην 10 δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ' αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν, ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικὸν δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάσειν τὴν θάλατταν· οἱ μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινῆς ρεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15 νῆς ἔστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ ρευματίζονται κατ' ἄλλον τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσχοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ αὐτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20 ἔρημία καὶ ὁ Σαλμυδησός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συνεργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ Κολχικῆ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακῆ οὔσα, περὶ δὲ τὸν Θερμῶδοντα καὶ τὸν Ἰριν ὅλη Θε- 25 μίσκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιδηρῆς τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἅπαντες γὰρ μιμοῦνται τὸν Νεῖλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἦττον· ἦττον μὲν οἱ μὴ πολλὴν καταφέροντες τὴν ἰλὺν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλὴν τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30 δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῆς Κιλικίας πολὺ μέρος προσθεῖς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ

τι τοιοῦτον „ἔσσειται ἔσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 53 „ροδίνης ἠίονα προχέων ἱερὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.“ ἐκ μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνεχθεῖς πλωτὸς καὶ διεκπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενωῶν 5 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- 8 γος προιούσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, πα- 10 λιρροοῦσαν φύσει· ἔοικε γὰρ τοῖς ζφίοις, καὶ καθάπερ ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἑαυτὴν συνεχῶς πα- λινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. δῆλον δὲ τῷ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἔστωτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζον- ται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπιτρέχει, [ὁ] καὶ γαληνότατον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινὰ βίαν πλείω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν γῆν „πολλὸν δὲ παρῆξ ἄλα φῦκος ἔχευε.“ μᾶλλον μὲν 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νηνεμίᾳ καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἦττον ἐπὶ γῆν φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὡς ἂν ἰδίαν τινὰ τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινοῦμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἐφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινὰ βίαν 9 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ καθαρσίν τινα τῆς θαλάττης ταύτην φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρὰ σώματα καὶ τὰ νανάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται. ἡ δ' ἀναχώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλον ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. post αὐτῇ: τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφὶ δὲ τ' ἄκρας „κροτὸν ἔδον κορυφῶται, ἀποπνύει δ' ἄλως ἄκρην.“ καὶ τὸ „ἠιόνες βοδῶσιν ἐρευγομένης ἄλως ἔξω.“

ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων εἰς τὸ πέλαγος προπεσεῖν ὑποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύματος. οὕτω δὴ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθλωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βάρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θάττον κατενεχθῆναι 5 πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσαι. καὶ γὰρ ἢ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται μικρὸν προελθοῦσα τοῦ στόματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συνεχεῖς ἔχη τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρροῦσεις. τοῦτο δ' ἂν 10 συμβαίῃ, κἂν τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθύτερον C. 54 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθύτατον χιλίων που ὀργυιῶν, ὡς Ποσειδώνιος φησι.

10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15 ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν καθ' ἡμέραν τρόπων τινὰ ὀρωμένων ἀναπτέον τὸν λόγον· καὶ γὰρ κατακλισμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσήματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μετεωρίζουσι καὶ τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20 οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἤπειροι δ' οὐ. ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γένοιντ' ἂν, εἴπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων καὶ κατοικιῶν, ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλλων 25 πλειόνων, ὑπὸ σεισμοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σικελίαν οὐδὲν τι μᾶλλον ἀπορροῶγα τῆς Ἰταλίας εἰκάξοι τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ συμμείναι· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους καὶ Πιθηκούσας. 30

11 Ὅ δ' οὕτως ἡδύς ἐστιν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ἂν οὐδὲ τὴν Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δόξαν, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀχουμένων, παντὸς ὕγρου καθεστηκότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι, σφαιράς ταυτὸ κέντρον ἐχούσης τῆ γῆ· ταύτην γὰρ τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς 5 ἀψάμενοι. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν, καίπερ μίαν οὔσαν, ὡς φησὶν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τετάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς σύνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυράς γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιείται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ- 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφηνάμενων. φησὶ γὰρ καὶ Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοποννησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρασχεῖν διάπλουν τοῖς στόλοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετρησάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ 15 Κορινθιακῷ κόλπῳ θάλατταν τῆς κατὰ Κεγχρεῆς εἶναι, ὥστε, εἰ διακόψειε τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσθῆναι ἂν ἅπαντα τὸν περὶ Αἴγινα πόρον καὶ αὐτὴν Αἴγινα καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γενέσθαι χρησίμων. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥοώ- 20 δεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν φησὶν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ἄκεανὸν πλημμυρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοὸν ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ἄκεανὸν δις μὲν πλημμυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῆ μὲν δὴν πλημ- C. 55 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὡς ἂν ἐκ μετεωροτέρας ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύεται καθ' ὃν αἱ πλημμυρίδες ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν συνάπτῃ τῆ μεσουρανήσει ἐκατέρω, τῆ τε ὑπὲρ γῆς καὶ τῆ ὑπὸ γῆς· τῆ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξίοντα

καλείσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέ-
 ραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπάταις, ταῖς δὲ συν-
 ἄψεσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς καὶ δύσεις παυόμενον.
 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπά-
 τῶν εἰρηκασίην ἰκανῶς Ποσειδάωνιός τε καὶ Ἀθηνόδα-
 ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἐχόντων
 καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
 θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπον
 τοῦ ῥοαδῆος εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γε κατ' εἶδος (οὐ
 γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ-
 10 λεν, ὡς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ
 κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν
 ἔκρουν μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
 τὴν Προποντίδα, ὡς δὲ Ἰππαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονάς
 ποτε ἐποιεῖτο), οὔτ' εἰς τρόπον εἰς εἴη, ταύτην ἂν ἔχοι
 15 τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
 τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
 γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
 ράκτας ἔχοιεν· ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
 τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται. καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει
 20 διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ θεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
 αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
 στάτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
 μὴ μίας δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
 δὲ ταπεινοτέρας. πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην
 25 ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
 ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
 μέν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ ἕξιν ἐσχημάτισται στε-
 ρεῖα οὔσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
 ἀναστήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ το
 30 βάρος ῥοπῇ τὴν ὄχθησιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαύ-
 την λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησιν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
 πτου ρηθεῖσιν, ὅτι δοκοῖη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
 κλύζεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
 τὰ καλούμενα Γέρρα, καθ' ἕκαστα τεναρίζειν συνά- C. 56
 5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
 θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. τὸ δὴ τεναρίζειν τὸν λε-
 χθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
 ἀμφιβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
 10 συνεγγίζειν καὶ τὸ ψάθειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
 εἶναι θάτερον θάτερον. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
 συνεγγίζειν τὰ τεναρῆ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμῆν
 ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγέντων
 δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
 15 τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἔκρουσιν. Ἰπ-
 παρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν αὐτὸν τῷ σύρ-
 ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
 τὴν πλήρωσιν, αἰτιάται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
 στήλας ἐκρούσει μεθισταμένη ἐκέισε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
 20 λαττα συμμεθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
 τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφάνειά, μὴ
 ταπεινωμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
 ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
 ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
 δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
 25 τὴν τε ἕξω στήλων θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν καὶ ἐτι
 τὴν ταύτην γεγονῆσαν σύρρουν.

Ἄλλ' οὔτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένης, 14
 το σύρρουν γεγενῆσθαι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
 ἀλλὰ συνεγγίσει μόνον, οὔτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ
 30 συνεχεῖ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
 ἐπιφάνειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
 τὴν κατὰ τὸ Λέχαιον καὶ τὴν περὶ Κεγχρεᾶς. ὅπερ καὶ

αὐτὸς ὁ Ἴππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἔξ ἑτοίμου λαμβανέτω, ὡς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἕξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια.

- 15 Πευδῆ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφῖσιν ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μὲννηται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν Ἰστο-
10 ρεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἔξ ὧν εἰκάζομεν παράλιον ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφῖνες ἀνετέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι
15 τοῦ μαντείου τόπους, πλεον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μετεωρισμὸν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἱκανοῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι.
20 φήσας δέ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτου ἡ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρημα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἴρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Λιβύην πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ
25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινὰς τόπους, ἅτε δὴ τοῦ Ἴστρου ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἴστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὄρων· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοινὴν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναι τινα ὁμώνυμον τῷ Ἴστρω ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον
5 αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἴστρων, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτη ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλου.

- Πρὸς δὲ τὴν ἀθανασίαν τῶν τοιούτων μεταβο-
16 λῶν, οἷας ἔφραμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παραθεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ-
15 πληξιν. νυνὶ δὲ τὸ ἄηδες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ βίου παντός, οἷον εἴ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θηρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης καὶ τῆς Κυρηναίας, ὧν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς
20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἰγύπτου καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα τῆς Ἑλλάδος. ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκπεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θάλατταν, ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην ὡς ἂν ὄργανι-
25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύδρων νήσον ἐπέχουσαν δώδεκα σταδίων τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν παύσαν τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ῥόδιοι θαλαττοκρατοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίον ἱερὸν ἰδρῦσασθαι κατὰ τὴν νήσον. ἐν δὲ τῇ
30 Φοινίκῃ φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ καταποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ Σιδῶνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ

ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δὲ πῶς. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινὰς νήσους τὰς τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συ- 5 χναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθῆν ἐν τῷ Αἰγύπτῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

17 Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηπίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκείως παρατεθέντα. μνησθεὶς γὰρ τῶν ἐπῶν τούτων „κρουνῶ δ' ἱκανοὺς καλλιρροῶ, ἐνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσοσι Σκαμάνδρου δινήεντος. ἢ μὲν γὰρ θ' „ὔδατι λιαρῶ, ἢ δ' ἑτέρῃ θερεὶ προορέει εἰκνῖα χαλάξῃ,“ 15 οὐκ ἔα θαναμάζειν, εἰ νῦν ἢ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἢ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὁράται. δεῖν γὰρ φησὶν αἰτιᾶσθαι τὴν ἔκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκειται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμούς τινὰς μεγάλους τοὺς μὲν πάλαι περὶ 20 Αὐδλίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος. ἱστοροῦντος, ὕφ' ἧν καὶ κῶμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατεστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλαῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κῦμα. ἢ δὲ Φάρος ἢ κατ' Αἴγυπτον ἦν ποτε πελαγία, 25 νῦν δὲ τρόπον τινὰ χερρόνησος γέγονεν. ὡς δ' αὐτῶς καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἴγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλωτὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν ἐς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαναμαστὸν οὐδ' εἴ ποτε διαστάς ὁ ἰσθμὸς ἢ ἕξιμα λα-

βῶν ὁ διείργων τὸ Αἴγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης ἀποφανεὶ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντὸς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλέους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἰρηται δὲ περὶ 5 τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δεῖ συμφέρειν εἰς ἐν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων μεταβολῶν.

Τὸν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18 10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι. ὑπε- C. 59 ναντίως δ' ἢ Λευκάς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακοψάντων νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὔσα. περὶ ταύτης γὰρ φασὶ λέγειν τὸν Λαέρτην „οἶος Νήριτον „εἶλον ἐνκείμενον πτολλέθρον, ἀκτὴν ἠπειροιο.“ ἐν- 15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν, ἀλλὰ χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστίν ἢ συναπτοῦσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἠπειρον, πρότερον δὲ χῶμα, ὡς φησὶν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν. 20 Βούρα δὲ καὶ Ἑλλίκη ἢ μὲν ὑπὸ χάσματος ἢ δ' ὑπὸ κύματος ἠφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμιονικῷ κόλπῳ ὄρος ἑπταστάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη γενηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀδμῆς, 25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπου πόρρω καὶ θερμαῖνον ὥστε ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ' εἶναι καὶ ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέτραις ἀπορροῶξι πύργων οὐκ ἐλάττωσιν. ὑπὸ δὲ τῆς Κωπαίδος λίμνης ἢ τε Ἄρην κατεπόθη καὶ Μίδεια, ἃς 30 ἀνώμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἳ τε πολυστά- „φυλον Ἄρην ἔχον, οἳ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βιστονίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης εἰκόσι κα-

τακεκλύσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηρῶν, ὡς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἠπειρος γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶων νησίδων τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ 5 προχώσεως τοῦ πελάγους, συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὡς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικάι δὲ τινες ἄκρα εἰσι νησιζουσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἠλλακται, ἣν Ἀστερίδα φησὶν ὁ ποιητής „ἔστι δὲ τις νῆσος μέσση „ἀλλ' πετρήεσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10 „ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυνὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφυὲς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἔστιν ἄντρον τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὀμηρος· βέλτιον δὲ αἰτιασθαι μεταβολὴν ἢ ἄνοιαν ἢ κατάψευσιν C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθῶδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὄν 15 [ἔω] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νῆσος ἦν πρότερον, ὡς Μυρσίλος φησί· τῆς δὲ Λέσβου καλουμένης πρότερον Ἰσσης, καὶ τὴν νῆσον Ἀντίσσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Λέσβου πόλις ἐστίν. οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἰδης 20 ἀπερωργέναι πεπιστεύνασι, καθάπερ τὴν Προχύτην καὶ τὴν Πιδημοῦσσαν τοῦ Μισηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ρηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γέγονασι δὲ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Λάδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέ- 25 σκε ποτὲ τὸ ρεῦμα. Δουῖρις δὲ τὰς Ράγας τὰς κατὰ Μηδίαν ὀνομάσθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν ἰαρείσης τῆς περὶ τὰς Κασπίους πύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις συχνὰς καὶ κάμας καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς δέξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30 Σατύροις „Εὐβοίδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρύπου κλύδων „Βοιωτίας ἐχώρισ', ἀκτὴν ἐκτεμὼν προβλήτα πορθιμῶ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμοὺς διηροῦμενος τῶν τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ καταδύναί φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ- 5 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ἔρῆναι, τὰ δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀναρραγῆναι πηγὰς· Ὁρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττῃ τείχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνον τε καὶ Φαλάρων καὶ 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα. παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμιεῦσι καὶ Λαρισαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι, καὶ καταδύναί σώματα χιλίων καὶ ἑπτακοσίων οὐκ ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κῦμά τε 15 ἔξαρθέν τριχῇ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πεδῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνουῦντος, πηγὰς τε ποταμῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχειὸν ἀλλάξαι τὸ ρεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν 20 δὲ Βοάργιον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλόπης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλασθῆναι μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατραπῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρραγῆναι μέρος, περὶ δὲ Ἄλπωνον θεσμοφοριῶν ὄντων πέντε καὶ εἴκοσι 25 παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων κατὰ θεῶν, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτὰς εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα ὄρηματος γενομένου διάπλουν C. 61 δέξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἔνια καὶ μέχρι εἴκοσι 30 σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεωρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεον τὴν ἀθανμαστίαν ἡμῖν κατασκευάζειν ἐθέλοντες, ἢν ὑμνεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῳ καὶ ἀνεκπλήκτῳ. οἶον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετακισμέ-
 5 νων (οὓς ὁ Ἀράξης, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ὄρξει, Κύρος δὲ μάλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μοσχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἐνε-
 τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀθρίαν. ἄπερ καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἔθνῶν συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10 καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς ὁμοιοὶ περὶ τὸ Δάτιον ὄκουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ Περραιβῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περραιβοὶ μετανάσται τινές. πλήρης δὲ ἐστὶ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἢ νῦν ἐνεστῶσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15 πολλοῖς ἐστὶν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηῶν καὶ Τενόρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν ἠγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυός τε τοῦ Σκυθικοῦ καὶ Τσαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κῶβου τοῦ Τρηῶς καὶ Σεσῶστριος καὶ Ψαμμιτίχου τῶν Αἰγυ-
 20 πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ ὁμοίως ἐν ἐτοίμῳ πᾶσιν εἰσιν. οἱ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ Τρηῶρας ὀνομάζουσιν, ἢ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῆ αὐτοῖς, τοτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγονίας τοτὲ δὲ καὶ Φρύγας 25 ἐμβαλόντες, ἠνίκα Μίδαυ αἶμα ταύρου πίνοντα φασὶν ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν. Αὐγάμισ δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων μέχρι Ἀνδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σάρδεις εἴλεν, ἐν Κιλικίᾳ δὲ διεφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ οἱ Τρηῶρες ἐποιήσαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30 Τρηῶρας καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδυος τὸ τελευταῖον ἐξελαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρησθῶ πρὸς ἅπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 22 γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος, 5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοῖαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένης τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 62 εἰ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπικαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ ἐπικαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους· κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
 10 τέρω. θανμαστὸν δ' εἰ καθ' ἕκαστον κλίμα πνέοντος ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
 αρορευομένου, ἔστι τις οἰκησις ἐν ἣ τούτο μὴ συμβαί-
 νει. τοῦναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
 15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἐχρῆν αἰ-
 τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
 γεσθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
 μυθικώτερον οὕτω φασὶν, οἱ γ' ἐξηγούμενοι τὸ ὑγιές
 ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
 20 σθαι. ὅρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὅρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερωῶς πεπλασμένα 23 καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνήσθαι· οὐδ' ἐκεῖ-
 25 νον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτη φλυάρεως ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διεξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 4 των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρῳ πειράται διόρθωσιν τινα ποιεῖσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς ἐαυτοῦ λέγει ὑπολήψεις, πρὸς ἃς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέου
 30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις εἰσάγειν καὶ φυσικὰς εὐ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδῆς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλικίην αὐτὸς εἴρηκεν, οὐχ ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέτρησιν· ὅμως δὲ πρὸς τὴν σημειῶσιν τῶν κατὰ τὰς οἰκήσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρηῖται τοῖς διαστή-
5
μασιν ἐκείνοις Ἰππαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν παραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ σχήματος δ' ἐν τοῖς ἐξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δει-
10
κνύς, ὅτι σφαιροειδὴς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑπερᾷ φύσει καὶ ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἐπὶ μικρόν.

2 Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
σιν ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ
C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθένδε εἰς τὸν 15
Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἴτ' εἰς Βο-
ρυσθένη πεντακισχιλίους, εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
Θούλης (ἣν φησὶ Πυθίας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἕξ
ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι
τῆς πεπηγυῖας θαλάττης) ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους 20
πεντακοσίους. ἐὰν οὖν εἴ τι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
ρόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κιναμωμοφόρον
καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
ὀκτακισχιλίους. 25

3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδόςθω αὐτῶ·
ὡμολόγηται γὰρ ἰκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ
τε γὰρ ἰστορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνήρ ψευδίστατος
ἐξήτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρην ἰδόν-
30
τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέ-
γοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

τανικὴ τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἐστὶ τῇ Κελτικῇ παρεκτετα-
μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μελίων καὶ τοῖς
ἄρκτοις τοῖς ἀντικειμένους ἀφορίζομένη. ἀντίκειται γὰρ
ἀλλήλοις τὰ τε ἑῶα ἄκρα τοῖς ἑφοῖς καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῶα ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις
ἐπόψεως, τὸ τε Κάντιον καὶ αὐτὸ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
δὲ πλειόνων ἢ δισμυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
σον, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινῶν πλοῦν ἀπέχειν τῆς
Κελτικῆς φησὶ· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὠστιμίους δὲ καὶ τὰ
10 πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωρίζομένων
τόπων τοσαῦτα ἔψευσται, σχολῆ γ' ἂν περὶ τῶν
ἀγνοουμένων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναίτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς εἰκάζουσιν Ἰππαρχός
τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἴρηκε [Πυθίας]
τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὑρεῖν ἐν
20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐν Μασσαλίᾳ δὲ εἰς μέσην τὴν
Βρεττανικὴν οὐ πλέον τῶν πεντακισχιλίων ἐστὶ στα-
δίων. ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλέον
τῶν τετρακισχιλίων προελθῶν εὗροις ἂν οἰκήσιμον
ἄλλως πως (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρην), ὥστε
25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίξει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
σιμα. τίμη δ' ἂν καὶ στοχασμῶ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
πεντακοσίων, οὐχ ὀρθῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἠνάγκασται καὶ τοῦ C. 64
5
30 μῆκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ
γνωρίμον μῆκός ἐστι τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι.
6*

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα
 τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπίων ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρην
 κύκλου. ὁρίσας δὲ τὸ λεχθέν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχά-
 των Αἰθιοπίων μέχρι τοῦ διὰ Θούλης ἐκτείνει πλέον ἢ
 δεῖ τὸ μῆκος, ἵνα ποιῆσῃ πλέον ἢ διπλάσιον τοῦ λε-
 χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυριάων
 ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τείνον τρισχι-
 λίους εἶναι μείζον), τὸ δὲ ἔνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας
 μυριάων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ-
 ριάων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισ-
 χιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κα-
 ναβικοῦ στόματος, εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυριάους
 τρισχιλίους πεντακοσίους, εἴτα μέχρι στηλῶν ὀκτακισ-
 χιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρειν δὴ τῶν ἑπτὰ μυριά-
 δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ εἶτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρα-
 κλείων στηλῶν κύρωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον
 μὲν τοῖς Ἰβησι προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν ἑσπέραν,
 οὐκ ἔλαττον σταδίων τρισχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιον, καὶ
 τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην
 φησὶ Πυθίας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντεί-
 νοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν
 Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων·
 ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ
 Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθίου πλάσματα. προστίθησθε
 τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μήκους διαστήμασιν ἄλλους
 σταδίους διςχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, διςχιλίους δὲ
 πρὸς τῇ ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ 30
 μῆκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλέον, ὅτι κατὰ φύσιν

ἔστι τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσειν διάστημα μείζον λέ-
 γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἕω πρὸς τὴν
 ἑσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
 εἰρήκαμεν· ὡς οἱ μαθηματικοὶ φασί, κύκλον
 5 συνάπτειν, συμβάλλουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκόλυε, κἂν
 πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ αὐ-
 τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθέν διά- C. 65
 στήμα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὄν τοῦ ὅλου κύκλου·
 10 εἴπερ ὁ δι' Ἀθηνῶν ἐλάττων ἐστὶν εἴκοσι μυριάδων,
 ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σταδιασμὸν ἀπὸ τῆς
 Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὐ λέγει· οὐ-
 τος γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
 ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἥς μέρος ἢ
 15 οἰκουμένη ἐστὶ, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης . . . καλοῦμεν
 γὰρ οἰκουμένην ἢν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
 ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ δύο οἰκουμένας
 εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ δι' Ἀθη-
 νῶν κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
 20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
 τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμῆσεως ἂν τυγ-
 χάνοι. ὡς δ' αὐτῶς καὶ πρὸς τὸν Ὀμηρον οὐ παύεται
 περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων εἰπὼν γεγονέναι πολὺν 7
 25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῶ
 τε Νεῖλῳ καὶ τῷ Τανάιδι νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς
 δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῶ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
 Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῶ μεταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ
 τοῦ Ἐκρήγματος, τούτους δὲ χερσονήσους αὐτὰς λέ-
 30 γειν, οὐχ ὄραν φησὶ πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
 στρέφοι ἢ ζήτησις αὐτῇ, ἀλλὰ μόνον ἔριν διαιτῶν-
 των κατὰ Δημόκριτον εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, οἶον στηλαῶν ἢ περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάσαι ἡμᾶς ὅτι τουτὶ μὲν ἔστι Κολυττός τουτὶ δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ ἔχειν εἰπεῖν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμο- 5 νίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ Ὠρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ' εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν, ἐφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἕξῃς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλέον 10 προϊόντας ἀεὶ καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν εἰς τοῦτο καταστρέφαι τὴν διαίρεσιν. πότερον οὖν οἱ πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἀρξώμεαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ 15 τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες; ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενόουν μόνην καὶ τὴν Καρῶν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῆ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε C. 66 Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Λιβύην, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες ὄση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, 20 οὗτοι εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέγων καὶ καλῶν ἡπείρου ἕναστον τῶν μερῶν οὐ προσεπινοεῖ τὸ ὅλον, οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπινοοῖ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τίνος αὐτῆς 25 τὸν μερισμὸν ποιεῖτο, τίνος ἂν τις μέρους τῆς οἰκουμένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως ἡπείρου; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

8 Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὄραν εἰς τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, πα- 30 ραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἴτ' εἰς τάναντία περιτρέπεσθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρεῶν καὶ

Ὠρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν, εἰς πραγματικὸν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὡς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ Δία τῶν καθ' ἕναστα ἔθνων πραγματικὸν τὸ διορίζειν 5 ἀκριβῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιττόν; καίτοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἦττον οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὁποτέρου δὴ ἔστιν ἢ Αἴγυπτος, δηλονότι ἢ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα. 10 καὶν ἕαση δὲ τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φατέον διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμὸν καὶ πρὸς τὴν οἰκουμένην ὄλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορίσαντες ἀπολείπουσι τινα χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποτα- 15 μῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους ὡς ἀληθῶς ἀπολείπόντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας 9 τοὺς δίχα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθος εἰς τε Ἕλληνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάν- 20 δρον παραινούντας τοῖς μὲν Ἕλλησιν ὡς φίλοις χρῆσθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὡς πολεμίοις, βέλτιον εἶναι φησιν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιεῖν ταῦτα. πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων ἀστέιους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἔτι δὲ Πω- 25 μαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτενομένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν παραινούντων, ὅσους οἶόν τ' ἦν ἀποδέχεσθαι τῶν εὐδοκίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετῆν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν C. 67 οὕτω διελόντων τοὺς μὲν ἐν φόρῳ τοὺς δ' ἐν ἐπαίνῳ 30 τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκείου, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσταλκῶτων.

5

1 Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πίνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἐπ' ἀνατολὴν δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευρᾶν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ῥοδιάς καὶ τοῦ Ἰσσοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὲ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων (καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μῆκος τετάρ- 20
C. 68 σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἶτα ἐπ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὄρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιοῦντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι δεῦρο θάλατταν.

2 Ταῦτα δ' εἰπὼν οἴεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πίνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἑσθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτόν, συνεπισπάσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἢ

δεῖ γινομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύτην, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμολογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀνταίρειν τόποις, ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι, 5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύεσθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ιδιότης εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν 10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἐστὶν ὥστε τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρακτα μέρη συνάπτοντα τοῖς Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον. ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσ- 3
σσοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον- 15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἐστὶ σταδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τῶν ὄρων λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρώτον μὲν ἢ Κολχίς ἐστὶν, ἔπειτα ἢ ἐπὶ τὴν Ὅρκανίαν θάλατταν ὑπέρθεις 20 καὶ ἢ ἐφεξῆς ἢ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἢ γραμμὴ διὰ Ἀμισοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος ἐστὶ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι- 25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευροῦ τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρούς μέρη, προστεθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχι- 30 λίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὄρων οἱ δὲ τῆς Ἰνδικῆς.

30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι- 4 λέγει διαβάλλον τὰς πίστεις· οὐδὲ γὰρ Πατροκλέα πιστὸν εἶναι, δεῖν ἀντιμαρτυροῦντων αὐτῷ Δημάχου

C. 69 τε και Μεγασθένους, οἱ καθ' οὓς μὲν τόπους δισημυρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ μεσημβρίαν θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυρίων· τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνακας τούτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὲ ἴσως νομίζει τὸ μόνον δεῖν πιστεύειν Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦτον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ' αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ εἶναι οὕτως, ἕως ἄν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γινώμεν.

5 Οἶμαι δὲ πολλὰς ἔχειν εὐθύναις τοῦτον τὸν λόγον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰς μαρτυρίας ἐκείνου χρησαμένον μὲν φησὶ τῇ Πατροκλέους αὐτὸν χρῆσθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλήλου [τοσοῦτου] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τούτῳ λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ] ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Ἰσθμίας μέχρι Βακτριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἐξίαν θάλατταν καθηκόντων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες καὶ ἐπ' ἰσημερινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὄρη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά; ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ, διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον; ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὡς καὶ ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων, ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν εὐπόροι βιβλιοθήκη ἐχὼν τηλικαύτην ἡλικίαν αὐτὸς Ἰππαρχὸς φησὶ.

6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλέους πίστις ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευκότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχὴν, τῶν ἐπακολουθησάντων αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, ὧν αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος

κατονομάζει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἔλεγχοι πίστεως τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσὶν. οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρου συστρατεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορησάμεναι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ Ἀλέξανδρον ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ δοθῆναί φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφύλακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7 αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατροκλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν, τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισχιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φασμένον· 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὀρηθῆναι τοῖς μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνη δὲ προσέχειν. εἰ οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλῆς, καίτοι παρὰ χιλίους σταδίου τῆς διαφορᾶς οὕσης, πόσῳ χρὴ μᾶλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίους 20 ἢ διαφορὰ ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφωνοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς πλάτος δισημυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισημυρίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ φιλήν τὴν διαφωνίαν ἡτίασασατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν ἀξιόπιστιν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμάστον δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦμεν, ὅταν παρὰ τινος τεθῆ τι βεβαιότερον. γελοῖόν τε 30 τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νομίσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τούναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μᾶλλον ἔοικε. παρὰ μικρὸν

γὰρ ἢ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείοντι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχῶν ἀμάροτοι ἄν, ὁ δ' ἐπιστημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θάττον.

9 Ἄπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν- 5
τες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνασι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δημήμαχος, τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης, Ὀνησίκριτος δὲ καὶ Νέαρχος καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παραφελίζοντες ἦδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλεόν κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πρά- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἄξιον Δημάχῳ τε καὶ Μεγασθένει. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἰστοροῦντες μονοφθάλμους τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαίων γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυσωρύχους μύρμηκας καὶ Πᾶνας σφηνοκεφάλους ὄφεις τε καὶ βοῦς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας· περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἐρατο- 20
σθένης φησίν. ἐπέμψθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλίμ-
βοθρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοττον ὁ δὲ Δημήμαχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον 25
τοιαῦτα, ὅφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατροκλῆς δὲ ἦμιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ Ἐρατοσθένης.

10 . . . εἰ γὰρ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Βυζαντίου μεσημβρινὸς ὀρθῶς εἴληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἄμισοῦ ὀρθῶς ἂν εἴη εἰλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον 30
C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται. 30

11 Ὅ τε ἐξ Ἄμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὅτι ἐστὶν ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὥραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὡς δ' αὐτως καὶ ἢ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἢ ἐφεξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γὰρ ἢ ἐνάργεια καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφανόμενον ὄργάνου πιστότε- 5
ρόν ἐστίν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας καὶ ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι πορθμοῦ τοῖς πλείουσι ἐπίστευσεν. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο 10
εὐ λέγει τό „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὔθ' ἡμέρας με-
„ρίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
„πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρωρεῖα τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
„Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἢ λό-
„ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ- 15
15 „λάξαντες, ὡς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταῦτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν, ὁ δ' ἐπέχων οὐδετέρωσθε ῥέπει, ἔαν δὲ κελεύων, ὡς οἱ ἀρχαῖοι, ἐκεῖσε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τὰκόλουθον ἐφύλαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ 20
20 γὰρ τῶν ἄλλων ὄρων τὰς θέσεις, οἷον Ἄλπεων καὶ τῶν Πυρηνναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερμανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἠγγήσαιτο πιστοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιούς τοσαῦτα πλημμελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὖ διαβέ- 25
25 βληκεν Ἐρατοσθένης, ὧν οὐδενὶ ἀντίρρηκεν Ἰππαρχος;

Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
ὅρα γὰρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίη τις τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ στόμα τὸ κατὰ 30
30 τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυριάσις σταδίους καὶ ὀκτακισχιλίους, ποιοίη δὲ τρισμυριάων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὄρων, ὅσα ἂν συμβαίη ἄτοπα.

τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἶπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἶρηκεν
 Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθέα, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίους
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσοῦτοι ἂν εἶεν καὶ οἱ
 C. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσοῦ-
 τούς γὰρ πᾶς διελθόντες συνάπτουσι τῷ ἄκεανῷ. 10

13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμωμοφόρον ἐσχάτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστί, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίους· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους
 διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίους, εἶεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτου εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρωκεανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ-
 20 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δέ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτου πλοῦς ἐσχάτος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὖσαν τῆς Βρετανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψῦχος οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀοίκητα. οὐ πλέον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἶεν
 ἂν ἢ μικρῶ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.

14 Φέρε δὴ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμωμο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἑω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἢ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἢ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστενται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νῆσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὡς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα νομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 5 λον φόρτον. ταύτη δὴ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθέν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον
 ποιήσῃε διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρου τῆς οἰ-
 κουμένης εἰς Μερόην, εἶπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 10 κῆς ἀνταίρειν τῇ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὴ τοῦτο προσθεῖη
 τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησὶν ὁ Δηίμαχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτρίους καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτου. τίς ἂν οὖν θαρρήσῃε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἐφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσι τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἢ γε Βακτριανῇ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτη δ' εὐδαιμονία κέχρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἰρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετροπῆν οἴνου φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα, τὸν δὲ σῖτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδροις σμηνουργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηθίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἴσῃς θαυμαστόν,
 εἶπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἰρκανίας καὶ εὐκρασία δια-
 φέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῆ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεισθαι τῆς ἀμπέ-
λου πολλάκις δυεῖν ἀνδρῶν ὄργυιας περιληπτόν, τὸν
δὲ βότρυν δίπηχυν. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν
Ἄρϊαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ἧ γε καὶ εἰς
τριγένηϊαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἶ-
νον· πάμφορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν
ἐλαίου, πλησίον τῆ Ἄρϊα παρακειμένην.

15 Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν,
ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρειά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν· καὶ γὰρ
ἐν τοῖς μεσημβριοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ 10
καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, κἂν πεδία ἦ. τῆς γοῦν
Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερά
ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἢ μὲν Βαγαθανία, πε-
δῖον ἑξαίσιον μεταξὺ πίπτου τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ
τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἶ ποῦ τι τῶν καρπίμων δέν- 15
δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης
σταδίοις τρισχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστεια καὶ
τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλέον ἐλαιόφυτά
ἐστὶ. καὶ τὸν Ὄξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν
ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20
τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως
εἰς τὴν Ὀρκαίαν κατάγεσθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους
μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

16 Τίν' [ἂν] οὖν τοιαύτην εὖροις εὐδαιμονίαν περὶ
Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκεανίτην; ὅπου 25
μηδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νο-
τιωτέροις τούτων καὶ ἐπιθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ
Βόσπορον τελεσφορεῖ, ἐν μικροκαρπία δέ, καὶ τοῦ χει-
μῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί
τινὲς εἰσὶν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, 30
ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρα-
τηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους Ἰππομαχῶν ἐπὶ τῷ

πόρῳ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος
τοῦ πάγου. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τοῦπίργραμμα προ- C. 74
φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ τῷ Παντικαπαιέων ἐπὶ
τῆ ῥαγεῖσῃ χαλκῇ ὑδρία διὰ τὸν πάγον „εἴ τις ἄρ' ἀν-
5 „θρῶπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν γίγνεται, εἰς
„τήνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν· ἦν οὐχ ὡς ἀνάθημα θεοῦ
„καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χειμῶνος μεγάλου θῆξ' ἱερεὺς
„Στρατίος.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκρι-
τέον τὰ ἐν τοῖς διακριθῆσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
ρους ἂν εἴποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιτο τοῖς
κατὰ Βορυσθένη καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
ἂν ταυτοκλίσεις εἶεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν καὶ Σινώπην
καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένους
15 καὶ τῶν Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
τρὶςχιλίοις καὶ ἑπτακοσίοις.

Οἱ δὲ γε περὶ Δημίμαχον τοῖς τρισμυρίοις ἂν προσ- 17
λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς
διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
20 θετέον, ἐκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
τοὺς ἀπέχοντας τόπους τῆς διακεκαυμένης σταδίοις
τρὶςμυρίοις καὶ τετρακισχιλίοις, ὅσους ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος. ἐκ-
πεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειότερους τοῦ Βορυσθένους
25 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακο-
σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζον-
τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὃν
φαμεν διὰ τῆς Κιναμωμοφόρου μάλιστα γράφεσθαι.
ἡμεῖς δὲ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκή-
30 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
Ἰέρνης ἔτι βορειότερον εἶναι τινα κύκλον οἰκήσιμον
STRABO I. 7

σταδίους τρισχιλίους ὀκτακοσίοις. ἔσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Ὑρακίας πάμπολύ τι ἀρκτικώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενικῶν καὶ Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας⁵ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον καὶ περιπλοῦν ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὡς φησιν ὁ τῶν τόπων ἡγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ χίλια στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν [ἔθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χω-

C. 75 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βόρειον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν ζῶντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει; εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Κανκᾶσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῆ δια Βάκτρων ὀλίγω πλείονων ἢ τετρακισ-¹⁵χιλίων. ταῦτα δὲ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σταδιασμῶ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς αἰκίτου διάστημα ἐπὶ τοῦ δια τῆς Ἰέρνης σταδιασμοῦ σταδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειε τις τοὺς τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καν-²⁰κᾶσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἔσται βορειότερα τῆς Ἰέρνης σταδίοις τρισχιλίους καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίοις.

18 Φησὶ δὲ Ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν²⁵ Κελτικὴν ἐν ὄλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραγράφεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιστᾶμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλείστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἥλιον ἐπὶ πῆχεις ἑννέα, ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίους καὶ τριακοσίοις³⁰ (οὓς ἐκείνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρεττανούς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς στα-

δίους δισχιλίους πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμβαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεωρίζεται πῆχεις ἕξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσαλίας ἑνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατόν, ἐλάττους δὲ⁵ τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἱ κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον πολὺ ἂν εἶεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. οὗτος δὲ Πυθῆς πιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανικῆς τὴν οἰκισιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὥρων ἰσημερινῶν δέκα¹⁰ ἑννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεωρίζεται πῆχεις· οὓς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἑνακισχιλίους καὶ ἑκατόν σταδίους, ὥσθ' οἱ νοτιώτατοι τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἦτοι οὖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Κανκᾶσῳ¹⁵ Βακτρίοις ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι κατὰ τοὺς περὶ Δηίμαχον συμβήσεται βορειότερους εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Κανκᾶσῳ Βακτρίους σταδίοις τρισχιλίους ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύ-²⁰ριοι δισχίλιοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστόρημεν ἐν τοῖς ἐκεί τόποις (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τὸ μῆκος τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἕξαγμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὀφθαλμοφανῆ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτη καὶ οὐ δεόμενα²⁵ μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστε συνέγραψαν ἂν πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἱστοροῦντων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα εὐδαιμονία τῶν τόπων ὠμολόγητο τοῖς τοιοῦτοις ἐν τῷ οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δήλου ὡς³⁰ καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἰσοδυναμοῦντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀποδείξει τὸ ζητούμενον.

19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Δημάχον ἰδιώτην ἐνδείξα-
σθαι βουλομένον καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἴεσθαι
γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς 5
Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιὰς
ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἐαρινῆς δια-
φέρειν οἴεσθαι κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
πὰς ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὧν μεταξὺ τίθησι τὴν Ἰνδι-
κὴν ἐκείνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺν ἐλάτ-
τονος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' 15
αὐτὸν ἐκείνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὁ ἐκείνος· θυεῖν
μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
πεσεῖν μεταξὺ τοσούτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
εἶρηκε, πεσεῖν ἂν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
κτους μηδὲ τὰς σκιὰς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὲ εἰπόντος, εὐθύσει πάλιν
οὐκ εὖ ὁ Ἰππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
πικοῦ τὸν θερινὸν δεξάμενος, εἴτ' οὐκ οἰόμενος δεῖν 25
μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογητῶ
ἀνθρώπων, ὅσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγουμένως
τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶ τιμι-
ᾷ χρωμένον πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. εἷς γὰρ
τις τῶν πρὸς τοὺς ματαιῶς ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, 30
ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτέ ἐστι,
δείξωμεν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασιν πολ-
λοὶ καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίοντα
ἄτοπα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπῶν τῇ ὑποθέ- C. 77
σει ταύτῃ νυνὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
τοῖνυν ἀνταϊρόντων ἀλλήλοις [τῶν] ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἢ μέγα διά-
στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἰσὶν
10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάτερον τὸν τόπον. τὸ
μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερινῆς τροπῆς
15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
γους τοῦ γνώμονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιὰς καὶ τὰς
ἰσημερινὰς, αὐτὸν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἐγγιστα
τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδένα ἱστορεῖν,
μηδ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
20 ἀμφοτέραι, ὡς οἴεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατὸν εἶναι ἐπὶ ταύτου παραλλή-
λου κείσθαι τὴν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
εἰ μὲν τοῖνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθέ-
25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
περὶ τοῦ κλίματος ἐστίν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
τοῦ Δημάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μὴτ'
30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μὴτ' ἀντιπίπτειν τὰς
σκιὰς, ἄπερ ὑπέληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
τοῦ καταγινώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψευ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς ψεῦδος ἐμπέπλεκται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Σνήνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἢ ταῦτά λέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἢ λήμμασι προσχρητὰ ψευδέσιν, ἢ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν. οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι σταδίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς 10 τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμενία ὄρη [δισ]χιλίους ἑκατόν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἀρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ C. 78 ἑκατόν φησιν Ἐρατοσθένους, ἀλλ' εἶναι τι λοιπὸν ἀκαταμέτρητον, ὡσθ' ἡ ἐξῆς ἔφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο· οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμοῦ Ἐρατοσθένους τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κείσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίοις σταδίοις.

22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἔτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὐ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προφέρεται περὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἐαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένῃ τοῦ τε Ταύρου 25 καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελῶν τῇ γραμμῇ ταύτη τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος τὸ δὲ νότιον, πειρᾶται τούτων ἑκάτερον τέμνειν πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. καὶ δὴ τοῦ νότιου μέρους πρώτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30 Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἰσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος

καὶ πλάτος, τρόπου δὲ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμετρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥομβοειδῆ φησι διὰ τὸ τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττη κλύζεσθαι τῇ τε νοτίῳ καὶ τῇ ἐσῶ, μὴ πάνυ κολπῶδεις ἦόντας ποιούσαις, τὰς δὲ 5 λοιπὰς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κἀνταῦθα τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπὸ τι σωζόμενον· τὴν δ' Ἀριανὴν ὄρων τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσαν εὐφυεῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν δ' ἐσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίζαι διὰ τὸ ἐπαλλάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὅμως δηλοῖ τῇ 10 ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τελευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον. ἐσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἔθρον δὲ τὸ παρά τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοιπὰ, 15 τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὀλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23 διδοὺς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὀλοσχερέστερον ἀποδίδωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρώ- 20 την μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισται ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἣτις κοινὴ ἐστὶ τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρὰ· ἐπειθ' ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικὸς ἐμπίπτει κόλπος, ὅπερ καὶ αὐτὸς φησιν, ὡσθ' ἠνάγκασται τὴν ἐκ 25 Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν ὡς ἂν εὐθειάν τινα διὰ Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79 μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἢ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμετρημένην ὁδόν, σταδίων οὐσαν τὴν ὅλην μικρῶ πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευρὰν, 30 παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δῆλον δ' ὅτι οὐδ' ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἐσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνεργός ἐστιν εὐθείᾳ γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεσημβρίαν ἤνευ εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἕω καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. δηλοῖ δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιούσι συμπύκνους εἰς ἓν ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπερῆς παραπλήσιον, ὡς 5 φησι. καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρομένον ἔχει τὸ ἑσπεριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ φησι τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἰπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτροτον εἶναι. διὰ δὲ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοῦ σταθμοῦ πραγματευσαμένων, [ἄν] τινας καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. ἀγνωμονεῖν δὲ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὀλοσχέριαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ἧ' χάριν εἰδέ- 15 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὁπωσοῦν ἀπαγγεῖλαις ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μὴδ' ἐξ ὧν ἐκεῖνος λέγει λαμβάνη τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἀλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

24 Ὁ μὲν δὲ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὡς ἀναγεγραμμένην εὗρε τὴν μέτροσιν οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς κατὰ Θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ. μέχρι μὲν δὲ τοῦ Τι- 25 γριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίου [δισ]χιλίου καὶ τετρακοσίου γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ἧ' Ἰσχυροῦ ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια- 30

6. post μὴν: τὸ ἀπὸ Θάψακον μέχρι τῆς Ἀρμενίας

κοσίους μόνον πλεονάσας. το μὲν δὲ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ρόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὄρων ἀφέστηκε, συμπύκνους δὲ καὶ 5 τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θάψακον ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύλας. καὶ τὰ γε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν „τὸ δὲ νότιον“ 25 φησὶ „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν διὰ τὸ „τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ 10 „διὰ Σούσων καὶ Περσепόλεως μέχρι τῶν ὀρίων τῆς τε „Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίου εἶναι ἑνακισχιλίου καὶ διακοσίου,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευ- 15 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς πρὸς μεσημβρίαν ἤνευτα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἑσπερίαν λέγει 26 πρῶτον, ἣν ὁποῖα τίς ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ πάρεστι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θάψακον φησὶ 20 διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα σταδίου εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίου, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα τρισχιλίου· τὰ δ' ἀπὸ Θάψακον πρὸς τὰς ἄρκτους μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετροῦσθαι καὶ 25 εἶναι ὡς χιλίου ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὲ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ πρὸς ἕω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δὲ τινῶν 30 ἀκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν διὰ τῆς Παραιτακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύλας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγριν ποταμὸν καὶ τὸν

Εὐφράτην θέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλὴν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλεόν δὲ τὸν 5 Εὐφράτην· γενόμενον δὲ τοῦτον ἐγγιον αἰε τοῦ Τιγρίδος κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα καὶ κόμην καλουμένην Ὠπιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίου καὶ ἑνὲνα διὰ Βαβυλωνίως ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑψηροῦ παραπλήσιον.“ ὁ μὲν δὴ Ἐρατοσθένης τοιαῦτ' εἶρηκε.

27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἀμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ἧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15 βουλόμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθετόν τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὡσπερ Ἐρατοσθένης ἀξιοῖ, σαφὲς ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστα φησιν ἐξ ἧν αὐτὸς ἐκεῖνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα 20 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλωνίως εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας μικρῷ πλείονων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφρά- 25 τὴν ἐστὶν εἰς Βαβυλωνίαν τετρακισχιλίοι ὀκτακόσιοι στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχιλίοι, τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χιλίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί „τὸ μὲν βόρειον ἐστὶ πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυ- 30 „ρίων, ἢ δὲ τούτῳ παράλληλος ἀπὸ Βαβυλωνίως εὐθεία „μέχρι ἀνατολικῷ πλευρῷ συνελογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἑνακισχιλίων, δῆλον ὅτι ἢ Βαβυλωνίως οὐ πολλῷ „πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς „κατὰ Θαψάκου διαβάσεως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἶ τε Κασπιοὶ πύλαι καὶ οἱ ὄροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὄρθάς τε ἤγοντο ἀπὸ τῆς λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ τε ἐπὶ Θαψάκου καὶ ἢ ἐπὶ Βαβυλωνίαν, συνέβαινεν ἂν τοῦτο. ἢ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλωνίως 10 μέχρι τῆς διὰ Θαψάκου εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν ἦν πρὸς αἰσθησιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Θαψάκου, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατολικωτέρα ἢ Βαβυλωνίως τῆς Θαψάκου, ἢ ὑπερέχει ἢ ἐκ Κασπίων πυλῶν εἰς Θαψάκου τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων 15 ὄρων εἰς Βαβυλωνίαν. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσαν γραμμὴν ἐσπέριον πλευρὸν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ κειμένην εἶρηκεν Ἐρατοσθένης, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Θαψάκου πρὸς ὄρθάς τῇ διὰ τῶν Κασπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο- 20 μένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θαψάκου γωνίαν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἢ τοῦ ὄρους γραμμῆ· οὗθ' ἢ ἐπὶ Βαβυλωνίαν ἠγμένη ἀπὸ τῆς Καρμανίας παράλληλος εἴρηται τῇ ἐπὶ Θαψάκου ἠγμένη· οὗδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὄρθάς δὲ τῇ διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγίνετο πλέον 25 πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δεῖξας, ὡς οἴε- 29 ται, διότι ἢ Βαβυλωνίως κατὰ Ἐρατοσθένη Θαψάκου ἀνατολικωτέρα ἐστὶ μικρῷ πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πά- C. 82 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδειξιν καὶ φησιν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ μεσημβρίαν εὐθεία ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλωνίως ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσεσθαι, συνεστηκός
 ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλευ-
 ρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θα-
 ψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἠγμένης καὶ αὐτῆς τῆς
 διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου 5
 τὴν μὲν ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς
 Βαβυλῶνα τίθησιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακο-
 σίαν εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου
 μεσημβρινὴν γραμμὴν καθέτου μικροῦ πλείονων ἢ χι-
 λίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκου πρὸς τὴν 10
 μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν
 περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὖσαν τῆς
 λεχθείσης καθέτου· προστίθησι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θα-
 ψάκου πρὸς ἄρκτον ἐμβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμε-
 νίων ὄρων, ἧς τὸ μὲν ἔφη μεμετρηθῆαι Ἐρατοσθένους 15
 καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἔα. οὗτος δ'
 ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνάμφω
 δισχιλίων καὶ ἑκατόν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐπ'
 εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς
 ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20
 τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὄρων καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν πα-
 ραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἧτις ἐπὶ
 τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυνται. τὸ δὲ γε ἀπὸ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος
 δείκνυσιν οὐ μείζον ὄν σταδίων δισχιλίων τετρακο- 25
 σίαν, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσοῦ-
 των σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησὶν. εἰ δὲ τοῦτο,
 οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμενία καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ
 τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὡς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ
 πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερα κατ' αὐτὸν ἐκεί- 30
 νον. ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῶ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμ-
 μασι προσχρησθῆαι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώ-

ρου τάξιν καὶ τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχιλίους ὀκτακοσίους. παρά τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὃ Ἐρατοσθένους, καὶ τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεόν δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεῖα οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σοῦτων σταδίων οὐδ' ἔγγυς. ἀνατέτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμὸς· καὶ μὴν εἰρηταί γε, ὅτι οὐχ οἶόν τε θνεῖν
 δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατά-
 γεσθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκου τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίων καὶ ἑκατόν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἐρατοσθένους ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμετρημένην εἶπεῖν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 καὶ προσέθηκε τὸ ὡς τυπωδῶς εἶπεῖν· ἄλλως τε τῶ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἶπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 25 νην καταμετρεῖν. ὃ δ' ὡς παραλλήλους ὑπακούσαν
 λέγεσθαι τελέως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἀμαθίαν τάνθρώπου.

Ταῦτα μὲν οὖν ἔαν δεῖ ὡς παιδικά. ἃ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαῦτά ἐστι. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἢ κατὰ μέλος τομῆ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἢ μὲν καὶ τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τιμὴ καὶ τύπω

σημειώδη, ἢ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οὐκ
 κείως ἐκατέρω τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντας, μιμεισθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἐτύχε. τὸ γὰρ ση-
 5 μειώδες καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἢ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθνη δὲ
 ἢ ἔθνησι καὶ μεγέθει ποσῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατόν. πανταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὀλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἴπῃς μῆκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἰκου-
 μένης ἐπὶ μυριάδων εἰ τύχοι μῆκος, πλάτος δ' ἔλατ-
 τον ἢ ἡμισυ μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 15 μετρικῶν τινὶ σχημάτων εἰκάσῃς, ὡς τὴν Σικελίαν τρι-
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὶ σχημάτων, οἷον
 τὴν Ἰβηρίαν βύρσῃ, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου
 C. 84 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μείζον ἦ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ
 ὀλοσχερεστέρας πρέποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.

31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἢ μὲν Ἰνδικῇ περιωρίσται πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῶ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ὁμο-
 βοειδῆς. ἢ δ' Ἀριανῇ ἦττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχύσθαι, διωρίσται
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἢ δὲ τρίτῃ σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινῇ πλευρᾷ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκεχῆνται, ὡς 30

1. post σημειώδη: καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται „τὸν δὲ διὰ
 μελεῖστί τεμνόν“ 23. post ὡς: ἔθνος

προεῖρηται, καὶ ἢ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μῆκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἄρκτιον πλευρὸν μείζον), οὔθ' ὁ Εὐφράτης ἐσπερίον
 ἔστι πλευρὸν οὐδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ἔξει, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων. τί
 γὰρ μᾶλλον ἐσπερίον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὀλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θαλάτταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἢ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασιλείον, τοῦ δὲ Νίνου ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιοῦτῳ μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτει τοῖς ἄλ-
 λοεθνήσιν ἡμιστά ἂν πρέποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λέγει ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶ ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὸν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κρείττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκείνος εἶπεν
 ἔχον, οὐδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θῆς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικὸν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὀρίοις τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτου, ἢ περ ἔστιν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἴτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον διεξιόν, διηκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχῷ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ Πηλουσίου, καὶ ἐπι-
τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου· τοῦτο μὲν τὸ
νότιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ
Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

32 Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἢ συνεστῶσα ἐκ τε τῆς 5
εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς
Αἰγύπτου πάσης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς με-
ριδος μῆκος μὲν ἐστὶ τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν με-
σημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτά-
του σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐωθινωτάτου· 10
πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γρά-
φεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νο-
τιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάλων σχημάτων, ἐφ' ὧν
πλευραὶς οὐ δυνατὸν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μῆκος, οὕτω
τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15
ᾧσαύτως λέγεται μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὄλου καὶ μέ-
ρους· ἀλλ' ἐφ' ὄλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται
μῆκος, τὸ δ' ἔλαττον πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μῆκος μὲν
τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὄλου μήκει τμήμα ἐκείνου,
ἰσότηρον ἂν ἢ μείζον, κἂν τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20
πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήμα-
τος. διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσειν
μηκνυομένης, ἀπὸ δὲ ἀρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης,
καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἰσημε-
ρινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25
δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλ-
ληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει.
οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέ-
γεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα καὶ ἡ διάθεσις καὶ
τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30
πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παραθέσει.

33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μῆκος ἐπὶ τῆς διὰ στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν καὶ
Κανκάσου γραμμῆς, ὡς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
μεριδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό- 5
λεως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, [ἦν]
ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γὰρ ἐστὶ τὸ ἔσχατον στόμα
τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. εἴτ'
οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μήκη τίθησιν, εἴθ' ὡς ἂν
10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θαψάκου, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
ρόν ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
οἰκουμένης μῆκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει καὶ τῆς ἐπ'
εὐθείας μέχρι στηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
15 διὰ τοῦ Κανκάσου καὶ Ῥόδου καὶ Ἀθηναίων, ἀπὸ δὲ
Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ῥόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
20 δρείας. ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστὶ τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
πόλεως, ἢ νοτιώτερός γε τούτου, ὥσθ' ἢ συμπίπτουσα
γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ῥόδου
καὶ Κασπίων πυλῶν, εἴτ' εὐθεῖα εἴτε κεκλασμένη, οὐκ
ἂν εἴη παράλληλος οὐδετέρῳ. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
25 ται τὰ μήκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ βόρειοι λαμβάνονται
μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες τὰ 34
ἐξῆς ἰδῶμεν. πάλιν γὰρ πλάσας ἑαυτῷ λήμματα γεω-
μετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωδῶς λεγό-
30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλωνος εἰς μὲν
Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κείται πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχον τὴν πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτείνουσαν εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσῶν· δεῖν οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς ταῦτα δ' εἴρηται ὅτι οὐδ' ἢ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρμανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐδ' ἢ διορίζουσα 10 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινὴ εἴρηται· ὥστ' οὐδὲν εἴρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὐ]· εἰρηκότος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς λεχθέντας, εἰς δὲ Σούσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους ἑνακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15 οὺς, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεῖς ὑποθέσεων ἀμβλυγώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασπίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλείαν γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ ἐκκείμενα· εἴτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων παραλλήλου δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς

C. 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς 25 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος πλείοσι τῶν τετρακισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὴ τι πρὸς τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡμίσειαν ὀρθῆς ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς· ταύτη δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὄρων οὐκ ἐπὶ μεσημβρίαν φεῖν, ὡς φησὶν Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς ἀρχαίοις πίναξι καταγέγραπται. τίς οὖν συγχωρήσει 5 τὸ νῦν συσταθὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Σούσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλείαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ 10 παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας; ὧν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμός. χωρὶς δὲ τούτων κἀκεῖνος εἴρηκεν, ὅτι ῥομβοειδὲς ἐστὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἢ ἑσθινὴ πλευρὰ παρέσπασται πολὺ πρὸς ἕω, καὶ μάλιστα τῷ 15 ἐσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβρίαν προπίπτει πλέον παρὰ τὴν ἄλλην ἡύρα, οὕτω καὶ ἢ παρὰ τὸν Ἰνδὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγ-χων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπενέγκας ἀπολύε- 35 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν ὁ ἔλεγχος, συγγνώμην ἂν ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά· καίτοι ἐκεῖνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σταδίους αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὡς ἐπὶ τοῦ 25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ῥόδου. ἔστι δὲ τὸ πρὸς αἰσθησίν οὐκ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει μείζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττονι· μείζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφθαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κρᾶσεσιν ἄερον πρὸς τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν, ἐλάττονι δ', ἂν δι' ὀργάνων 30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν παράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Καρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσοῦτοις αἰσθητὴν ἐποίησε 8*

τὴν διαφορὰν. ὁ δ' ἐν πλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετρακισμυρῶν ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρῶν λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἰσημερινὰς ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 5 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοεῖσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἄρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐσπέρια τὰ δὲ ἑσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμενον παρορῶν ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γὰρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδῶν ἐλεγκτέος ἐστίν. ἐνταῦθα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἐλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσοῦτῳ πλάτει γεωμετρικὴ τις δύναται ἂν [εἶναι] ἀπόδειξις, οὐτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετροῦν ὁμολογουμένοις χρῆται λήμμασιν, ἀλλ' ἐαυτῷ πλάσας.

36 Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προστίθησι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαίτιου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μῆκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμὴν, ὥσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μῆκος αὐτοῦ φαίη· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείται ἢ τε Θαψάκος καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεστῶτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξύ διαγωνίως πως ἄγεται καὶ λοξῇ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. τὸ δὲ θαυμάζειν, πῶς ἐθάρρησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψάκον, πλείονων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παράλληλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ διςχιλίους καὶ πεντακοσίους σταδίους νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἐρατοσθένη δὲ (ὡς οἶεται), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἄρκτικώτερος τετρακισχιλίοις ὀκτακοσίους, συμπίπτειν

φῆσι πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἐρατοσθένη δείκνυται ἢ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητῶ. ὅτι μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν, 5 εἴρηκεν ἐκεῖνος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἑκατέρου παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἴρηκεν· οὐδὲ γὰρ, ὅτι ἐπὶ ταύτῳ μεσημβρινοῦ ἐστὶν ἢ Θαψάκος καὶ ἢ Βαβυλῶν. τάναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἔδειξε κατ' Ἐρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν 10 ἀνατολικιώτερον εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου. ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις, ἐν αἷς τὸν Τίγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλεον γε τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ἑνέντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἢ μὲν οὖν ἐπὶ μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὡς ἂν μεσημβρινοῦ τινός ἐστιν, ἢ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς ἐπιστροφή καὶ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἔκκευσις τέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν ῥηθείσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν δὲ γε ὁδὸν εἴρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων σταδίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφράτην προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μὴ τινα εὐθείαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξύ δυεῖν 25 παραλλήλων διαστήματος. μὴ διδομένον δὲ τούτου, κενόν ἐστὶ καὶ τὸ ἐφεξῆς δεικνύσθαι δοκοῦν, ὅτι συνισταμένου ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίω καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν 30 περὶ τὴν ὀρθήν, ἢ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἐστὶ τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθήν, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλουσίον. κενὸν δὲ καὶ τὸ συνάπτου τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχωρου-

μένου λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδεται τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβριῶν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων. ἐλήλεκται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρομένων ὑπ' Ἐρατοσθένους κατασκευακότε τοῦτο τὸν Ἰππαρχ-⁵ χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἢ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον, λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἑννακισχιλίους ἐκ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμμὴν, ὡς ἐκεῖνος εἴρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας, εἰδείκνυε τὸ αὐτό.

10

37 Οὐ τοῦτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἐρατοσθένη, ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον ὅπου δὲ ἔλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ τῶν ὀρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς¹⁵ ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγχωρήσειεν ὡς ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς ἐξετάζεσθαι τὰς παραλλήλους ἐκείνης ἐν τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένης ἢ τὰς συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτούσων τὰς ἐν αὐτῷ²⁰ ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχούσας ἢ τὰς ἐκτός· ὡσαύτως καὶ τὰς δισταμένας μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαίνουσας, καὶ τὰς ἐν μείζονι μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης τῶν μηκῶν συγκρούσεται ἂν μᾶλλον καὶ ἡ ἀνομοιότης²⁵ τῶν σχημάτων· οἷον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχιλίων σταδίων, νοεῖται ἐν τι παραλληλόγραμμον χωρίον, τὸ περιγραφόμενον τὸ τε ὄρος ἅπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θάλατταν. ἐὰν οὖν διέλθῃ εἰς πλείω παραλληλόγραμμα³⁰ τὸ μήκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ τῶν μερῶν, ὅσων ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λο-

γισθείη τῇ κατὰ τὸ μήκος πλευρᾷ ἢ περὶ ἢ ἐν τοῖς μέρεσι· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἔλαττον ἢ τὸ παραλληλόγραμμον τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῶδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαίνοι. ἢ τε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελέγχεται⁵ καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ' ἂν ὀνησίαις ἐπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μήκος τοῦ σχήματος. ἐὰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλλον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἑκατέρας ἢ τῆς γε ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως ἔτι ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦτον δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.¹⁰ ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν ὀρῶν λαμβάνων ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου παραλλήλου μέχρι στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονεύουσαν εἰς Θαψάκον εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὀρῶν, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου¹⁵ προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπιλαμβάνουσιν πλάτος, εἴτα τῷ μήκει τῷ ταύτης καταμετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μήκος, διαμέτρῳ τετραγώνου καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μήκος. ὅταν δὲ μηδὲ διάμετρος ἢ ἀλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμὴ,²⁰ πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν· κεκλασμένη γὰρ ἔστιν ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἐρατοσθένη ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον κάκεινο, ὅτι ἐχορῆν, ὡς³⁸ κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων, οὕτω καὶ ἐπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτημένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ πού τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι προσέχειν, δεομένοις παμπόλλῳ τινὶ μείζονος ἐπανόρθώσεως ἢ ὁ Ἐρατοσθένης πίναξ προσδεῖται. καὶ³⁰ τὸ ἐπιφερόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μο-

1. post λογισθείη: παράλληλός τε καὶ ἴση

χθρηίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήματι τὸ ἐκ τῶν μὴ διδο-
 μένων κατασκευασθέν, ὡς ἠλέγξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
 ψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
 χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάννυ συνάγεται τὸ πλείο-
 σιν ἢ δισχιλίοις καὶ τετρακοσίοις σταδίοις ἀνατολικω-
 5 τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρα-
 τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τίγριδος διάβασιν, ἢ Ἀλέ-
 ξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
 C. 91 δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
 ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν, τέρας μὲν ἐπ' 10
 ἀνατολὰς φέρονται, εἴτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
 πλησιάζουσι τότε ἀλλήλοισι τε ἅμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
 δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.

39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἕξῃς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
 συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίου 15
 πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἐρατοσθένης εἰσηκεν,
 οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμετρομένην ὡς ἐπ' εὐθείας πα-
 ραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττωτος οὕσης. ἢ δ' ἐφο-
 δός ἐστιν αὐτῷ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἐρατοσθένη
 τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Κανωβικοῦ 20
 στόματος καὶ τὸν διὰ Κνανέων, διέχειν δὲ τοῦτον τοῦ
 διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίου, τὰς
 δὲ Κνανέας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
 ούς, ὁ κείται κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
 πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίου σταδίου 25
 τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κνανέων μεσημ-
 βρινουῦ ἐπὶ τε Θαψάκου καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὴ
 τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινουῦ κείσθαι τὴν τε Θαψά-
 κων καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολοῦθειν τὸ ἀφεστάναι
 ἴσον τὰς Κασπίου πύλας Θαψάκου τε καὶ τοῦ 30
 Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττωτος ἀφεστάναι
 τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφεστάναι Ἐρατοσθένης τῆς

Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἄρα πολὺ ἐλάττωτος ἢ μυρίους
 ἀφεστάναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι
 τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ
 Κασπίων πύλων εἰς Θαψάκων. ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτόν,
 5 ὅτι τοῦ Ἐρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος [τὰς] εὐ-
 θείας, ὅπερ οἰκειόν ἐστι γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ
 τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν,
 ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτὸν εὐθύνει καὶ ὡς ἂν δι' ὄρ-
 γάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὄρ-
 10 γάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῷ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς
 ὄρθας καὶ τὸ παραλλήλους. ἐν μὲν δὴ τοῦθ' ἀμάρ-
 τημα· ἕτερον δὲ τὸ μηδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνῳ δια-
 στήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν
 ἔλεγχον προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ-
 15 τόμμενα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ στό-
 ματος ἐπὶ Φάσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ
 προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐνθένδε ἑξακο-
 σίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπέρ-
 θεσιν ἡμερῶν πέντε, ἥτις κατ' αὐτὸν Ἰππαρχον εἰκά-
 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμπα-
 σαν κατ' Ἐρατοσθένη κεφαλαιοῦσθαι ἐννακισχιλίων
 ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτυκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κνα- C. 92
 νέων εἰς Φάσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ
 Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἐρα-
 25 τοσθένη συμβαίνοι ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πως μεσημβρι-
 νοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θαψάκων, ἀλλὰ κατ'
 αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἐρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ
 ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίου πύλας
 ἴσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;
 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν 40
 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν
 Ταῦρον, περὶ ὧν ἰκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἴτ' ἐκτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Λιγυστικὴν, ὑφ' ἧν 5
 κόλπους ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηρικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειρᾶται
 τὰ καθ' ἕκαστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἁμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ 10
 πληθὺς, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γραψάντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλείστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἠγοῦμαι διαιτᾶν οὐτ' ἐκεῖνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἁμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάσαιο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεῖς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γὰρ 20
 τι πολυσχιδές· καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάξει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἤττον μεσημβρινώτερον ὢν
 τῶν Μαλεῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον.
 καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σού-
 νιον τὸν τε Μέλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικούς. εἰ δ' οὖν παρήχημεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλείστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσαν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἷον ὅτι ἐξ Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἢ ὑπέρβασις ἔστι
 πλείονων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακοσίων φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίους C. 93
 καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίων,
 εἴπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔστι κατὰ τοῦτου τῆ
 μὲν Ἀλεξανδρεία Καρία καὶ Ῥόδος, τῆ δὲ Καρχηδόνη
 5 ὁ πορθμὸς. πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλείονων εἶναι
 τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἐνα-
 κισχιλίων· ὁ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τιμῇ δια-
 στήματι λαμβανόμενος δοθεῖν ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
 τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἐσθινώτερον ὅσον ἢ Καρ-
 10 χηδῶν ἔστι τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει μᾶλλον, ἐν δὲ
 τετρακισχιλίσι σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἐλεγχον.
 ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεῖς ἐπὶ ταῦτου μεσημβρινοῦ
 τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
 βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας καὶ τού-
 15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσειν μέχρι στηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἀλλ' ἐξετά- 41
 ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῆ Ἐρατοσθένους
 οἰκείου ἢ ἐπὶ πλείον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνην. ἡμεῖς
 δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοῖ, τὸ πλεον δ' ἔτι ὅπου καὶ πλημ-
 20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκείου λόγον ἀνήθημεν δεῖν
 προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ἧν δ' ἀπο-
 λυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου,
 καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον συνεχετᾶζομεν, ὅπου τι φι-
 λαιτίως εἴρηκεν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
 25 λέως παραπαίοντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀρ-
 κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
 ὄντα λέγοντες ἐπανορθῶμεν αὐτόν. ἐφ' ἧν γὰρ συν-
 εχῆ καὶ ἐπιπολάζοντά ἔστι τὰ ἁμαρτανόμενα, κρεῖτ-
 τον μηδὲ μεμνήσθαι πλὴν εἰ σπάνιον τι καὶ καθόλου,
 30 ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
 δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης καὶ
 οἱ ἔτι τούτων πρότεροι τελέως ἠγνόουν τὰ τε Ἰβηρικά

καὶ τὰ Κελτικά, μυρῖω δὲ μάλλον τὰ Γερμανικά καὶ τὰ Βρετανικά, ὡς δ' αὐτῶς τὰ τῶν Γετῶν καὶ Βαστανῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγγανον ἀφιγμένοι καὶ τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ τῶν ἐφεξῆς προσαρκτίων μερῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἐρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω διεστηκότων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος εἶναι διαστήματα, μὴ δυσχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὡς παρελαβε, προστιθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐπ' εὐθείας μάλλον καὶ ἦττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον 10 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν· ὅπερ ποιεῖν πειράται ὁ Ἰππάρχος ἐν τε τοῖς πρότερον λεχθεῖσι καὶ ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ὅρκανίαν μέχρι Βακτριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα, καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ὅρκανίαν θάλατταν. 15 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἐξεταστέον αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν ἠπειρωτίν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεωμετρικῶς, ὅπερ ἔφην, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μάλλον. αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἐρατοσθένους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ τρίτῳ φησὶ τὴν μὲν πλείω θεωρίαν εἶσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25 διδόντος καὶ τοῦ Ἐρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφασιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτερον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσῶν δὲ οὐκ ἀκριβεῖς ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον τινα ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικὸς ἐν δὲ 30 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικὸς ὢν, ὥστε πρὸς ἄμφω δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑπομνήματι καὶ δικαίως καὶ οὕτως καὶ ὁ Τιμοσθένης, ὥστ' οὐδ' ἡμῖν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰπάρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2 ὠκεανού· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν, τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον οὖν ἕνα καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διαιτῆσαι, τὰ μὲν νῦν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὡς ἂν ὑποπίπτῃ, μέτρου τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω- 10 γραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαιροειδῆ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ' ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὲ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας δια- 2 ῥέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν σχεδόν τι διπλασίαν ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν διακεκαυμένην ὑπερπίπτουσιν ἑκατέρων τῶν τροπικῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτους· Ἀριστοτέλη δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με- 20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. ἀμφοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 95 γεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν τροπικῶν πλέον ἢ τὸ ἡμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν ἐστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιοπίαν, 25 εἴπερ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἐστὶν ὁ διαιρεῖ ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς Συήνης, ἥπερ ἐστὶν ὄριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς Μερόην εἰς πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθῆνδε ἕως [τοῦ] τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ 30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τούτο μὲν οὖν τὸ διά-

στημα πᾶν ἔστι μετροτόν, πλεῖται τε γὰρ καὶ ὁδεύεται· τὸ δ' ἕξῃς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δεικνύται κατὰ τὴν ὑπ' Ἐρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρῃσιν τῆς γῆς ὅτι ἔστι σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακόσιων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἕξακισχίλια ὀκτακόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχῃ τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγεται ἡ ἐλαχίστην ποιούσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ Ποσειδάωνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὐσαν, περὶ ἡμισὺ πον ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἢ μικρῶ τοῦ ἡμίσεος μέζονα, ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτικοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὖσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς πανταχοῦ τίς ἂν διορίξοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι; τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὐκράτον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὐσπερ καὶ λέγεται μόνους εὐκράτος. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς ἐλλήπται.

3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησὶν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περισκεῖος δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς, ἑτεροσκεῖος δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμφίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενὰς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πῶς μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἔστιν ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. ἔχειν γὰρ τι ἴδιον τὰς ζώνας ταύτας, ἀνχημράς τε ἰδίως καὶ ἀμμῶδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου καὶ πυρωδῶν τινῶν καρπῶν συγκεκαυμένων· ὄρη γὰρ

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὄμβρους ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διόπερ οὐλότριχας καὶ οὐλόκρωσας καὶ προχείλους καὶ πλατύρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφασθαι· καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκράτοτερον καὶ τὴν γῆν καρπιματώτεραν καὶ εὐνδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἕξ, δύο μὲν τὰς τοῖς ἀρκτικοῖς ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, [καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων] καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς πέντε διαιρέσεις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρησθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισκεῖοις [καὶ τοῖς ἑτεροσκεῖοις] καὶ τοῖς ἀμφίσκιοις οὕτως ἂν ἀριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θῆαν τῶν ἀστρῶν, ὅλοσχερῆ τινι μερισμῶ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κρᾶσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορᾷ τρεῖς εἰσὶν αἱ γενικώταται καὶ συντείνουσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζῶων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων *ἡμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῶ ἀέρι καὶ ἐν αὐτῶ ἐκεῖνω, ὑπερβολὴ θάλπου καὶ ἔλλειψις καὶ μεσότης. αὕτη δὲ τῶ εἰς τὰς ζώνας μερισμῶ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμένα δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλπου ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἱ τε εὐκράτοι παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν ἢ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστὶν ὁ μερισμός, δῆλον· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

ἑτέρας τῶν εὐκράτων ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμήμα· πρὸς δύσει μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλαττά ἐστιν
 ἢ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἀήρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκράτος ἂν καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἑκότερα δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἠλλείψει τοῦ θάλ- 5
 πους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς
 πέντε ζώνας διαίρεσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἢ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένη ζώνῃ διὰ καύμα ἀοίκητά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψύχος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκράτα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεὶς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθεισιν οὐδ' ὁμοίᾳ
 C. 97 κεκορημένας διαφορᾶ, ἀλλ' ὡς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἐθνικαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέβαινε ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικήν καὶ Κελτικήν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.

2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιεῖν τινὰς
 ζώνας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζόμενας, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 πίπτουσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημείοις
 οὐχ ὀριστέον τὰ ἀμετάπτητα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ὄροις χρηστέον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἴ-
 ρηται. τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φανύλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὄλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυῶς τὴν γῆν εἰς τε τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δῆλον
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἢ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινὰ ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἑκότερον ἐξ ὄλων σύντετάχθαι τριῶν ζω-

νῶν ὁμοιοειδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἢ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν, ἢ δ' ἑτέρα οὐ
 πάννυ. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δίχα τέμνοισ τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἑκότερον τῶν ἡμισφαιρίων, τὸ τε ἐσπέ- 5
 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοισ εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἢ
 εἰς πέντε ἀρκοῦσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθεῖς τῶν
 τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περίεργον
 ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοιοειδῶν μὲν οὐσῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὄλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοουμένην ἀρκοῦντως ἂν εἰς πέντε
 διαίροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἐρατοσθένης φησὶν, ἢ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθεισιν δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτη ἐστὶ· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίαις ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσ-
 πίπτόντων πλείστον), πολὺ κρεῖττον τρίτην εὐκράτου
 ταύτην ποιεῖν στενήν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδάσιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσει τοῦ ἡλίου· ὀξύτεροι γὰρ αἱ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.

25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδάσιος τῷ Πολυβίῳ, διότι 3
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφανείαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μάλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγγραφεῖ, φήσας ὑπονοεῖν

9

STRABO I.

ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτουτα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὄρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτει ἂν δόξειεν· οἱ 5 γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύνουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νήσους τινὰς βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δὴ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἔξε- 10 τάξειν.

4 Μνησθεὶς δὲ τῶν περιπεῦσαι λεγομένων τὴν Λιβύην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαι φησὶν ὑπὸ Λαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλου· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέ- 15 λωμὶ μάγον τινὰ περιπεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων ἀγῶνος ἔλθειν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεῦτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. τυχεῖν δὴ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὡς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λεγόντων εὐρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἶη καὶ πόθεν ἀγνοεῖν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. ἐκμαθόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπέσοι πλάνη καὶ σωθεῖη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἠγγέσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξον. πλεύ-

σαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὄρνικτοὺς εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλλ- C. 99
5 λινα παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ τῶν ἐλπίδων· ἀφελέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν γυναικα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξον μετὰ μείζονος παρα- 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δὲ τισι τόποις ἐξοικειοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων ὑδρείας τε τυγγάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαι 15 τε τῶν θημάτων ἔνια. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλινον ἐκ ναυαγίου ἵππου ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πνθόμενον ὡς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλεόντων τινῶν εἶη τὸ ναύριον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἰκεῖον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς 20 Κλεοπάτρας ἠγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδός, ἀφαιρεθῆναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον πολλά. τὸ δ' ἀκρόπρωρον προφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν· τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα, 25 τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς πρῶταις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ Αἴξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἀλιενομένους. ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρωρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἴξου ποταμοῦ πορρωτέρου 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου συμβαλόντα τὸν Εὐδοξον ὡς δυνατὸς εἶη ὁ περίπλους ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἴκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθέμενον
9*

πᾶσαν ἐξορμῆσαι. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν, εἴτ' εἰς Μασσαλίαν ἐλθεῖν καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι Γαδείρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβάσαι τε 5 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας, ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ζεφύροις συνεχέσι. καμνόντων δὲ τῷ πλῶ τῶν συνόντων, ἄκουτα ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰς ἀμπώτεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδείει· κα- 10 θίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀθροῦν διαλυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ τῶν ξύλων τὰ πλείστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπηξάμενον πεντηκοντόρω πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώ- C.100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ δῆματα φθεγγομένοις, ἅπερ 15 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτο τε γινῶναι ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοψιν ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρά- πλω νῆσον εὐυδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέμενον τοὺς λέμβους περὶ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελεῖσθαι ταύτην, ἰσχύσαι δ' εἰς τάναντία τοὺς φίλους ὑποτεί- νοντας φόβον μὴ συμβῆ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γε- 25 νέσθαι, δειχθεῖσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν ἐθέλουσιν. ὥς δ' ἐπύθετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἐαν- τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη- σόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φηγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν ἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30 δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρα-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθέμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρ- ματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περί- πλον, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδια- χειμάσαι τῇ προεσκεμμένη νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ 5 ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

„Ἐγὼ μὲν οὖν“ φησί „μέχρι [δεῦρο] τῆς περὶ τὸν 5 „Εὐδόξου ἱστορίας ἦκω· τί δ' ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ „Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι.“ ἐκ πάντων 10 δὴ τούτων φησί δεικνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλω περιρρεῖται τῷ ἄκεανῷ· „οὐ γὰρ μιν δεσμός περιβάλ- „λεται ἢ πείροιο, ἀλλ' ἐς ἀπειροσίην κέχεται· τό μιν οὔτι „μιαίνει.“ θανμαστός δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσει- δώνιος, τὸν μὲν τοῦ μάγου περίπλον, ὃν Ἡρακλείδης 15 εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Λα- ρεῖον πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βερ- γαῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίστεως μέρει τιθεῖς, εἶθ' ὑπ' αὐτοῦ πεπλασμένον εἰτ' ἄλλων πλασάντων πιστευ- θέν. τίς γὰρ ἢ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν 20 Ἰνδὸν περιπετείας; ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ δίκην στενός ἐστι καὶ μακρός [πεντακισχιλίου] ἐπὶ μυ- ρίοις πον σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου στενοῦ παντάπασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ' οὔτ' ἔξω πον τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρῶσθῆναι τοὺς 25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τὰ γὰρ στενὰ ἀπὸ τοῦ στόματος δηλώσειν ἐμελλε τὴν πλάνην), οὔτ' εἰς τὸν κόλπον ἐπίτηδες καταχθεῖσιν ἐτι πλάνης ἢν πρόφασις καὶ ἀνέ- μων ἀστάτων. λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ- C.101 λυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγεγόμενός τε πῶς ἱκα- 30 νός ἢν μόνος κατεψύθειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὃν τὰ γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; τίς δ' ἢ ὄξυ- μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ' ἧς ἱκανός ἢν πείσαι τὸν βα-

σιλέα, ὡς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγήσασθαι; τίς δ' ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων, ἤδη γνωρίζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης; ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἀφείς τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἐπλεῖ; πῶς δὲ ἐπιστεύθη 5 τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεὶς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεὶς ἐτι μείζονα ἐπιστεύθη παρασκευὴν δώρων; ἐπανιῶν δὲ καὶ παρενεχθεὶς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγράφετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυθάνετο τῆς ἀλιάδος πό- 10 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων ἦν ναυάγιον οὐδενὸς ἐμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνοδον. ἔλθων δ' οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, φωραθεὶς ὡς νε- 15 νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15 ριῆει τοὺς ναυιλήρους διαπυθάνομενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρωρον; ὁ δὲ γνωρίζας οὐχὶ θαναμαστός; ὁ δὲ πιστεύσας οὐ θαναμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μετοικισμὸν ἐκείθεν ποιη- 20 σάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἔξῃ ἦν ἄνευ 20 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικῶν χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ- πλεύσαντα ἐνεδέχεται τοσαύτη φρουρᾶ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσην καὶ νῦν ἐτι δια- 25 μένουσαν ἔγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε- ραι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρην εἰς τὰ Γάδειρα καὶ ναυπηγη- 30 σάμενος ἐπλεῖ βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοῖ- 30 ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30 πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρῶν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο- πας τοῖς ἐφοῖς ὁμογλώττους οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν

ἔξῃς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ἂν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μι- κρὸν ἔχειν ἐλπίσας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφείς ταῦτα τῆς διὰ Βόρου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ' ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλήν; 5 5 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόρῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρωπου ἀφανισμός, ἔξῃ ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνοὺς δὲ τὴν ἐπιβουλήν πῶς ἐφθῆ φυγῶν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκα- 10 στον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χα- 10 λεπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ' 10 εὐτυχεῖν αἰεὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἔδεισεν ἀποδορᾶς τὸν Βόρον πλεῖν πάλιν παρὰ τὴν Αἰβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένην συνοικίσει νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα 15 τῶν Πυθίου καὶ Εὐήμερου καὶ Αντιφάνους ψευσμᾶ- 15 των. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτη- 15 δεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαναματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδει- 15 κτικῷ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγνώη; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὔ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἰζήματα λαμ- 6 20 βάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλ- 20 λων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ· πρὸς ὃ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλά- 25 σμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς 25 ἐκείνος ἱστορῆσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχονσά ποτε ἀφανι- σθείη, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἠπείρου· καὶ τοῦτο οἶ- 30 εται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφά- 30 νισεν, ὡς ὁ ποιητὴς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάζει 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ξανά- στασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστειαν] γενέσθαι, οὐ κατὰ θαλάττης ἐφοδὸν ἀθροῶν συμβᾶσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τὸ τῆς οἰκουμένης μήκος ἑπτὰ πού μυριάδων σταδίων ὑπάρχον ἡμῖν εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν εἰληπται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὐρω πλέων ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἴνδούς.

7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιάσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῶ ἰσημερινῶ, δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξαι δεικνυσθαι ζῶν τε καὶ φυτόν καὶ ἀέρον, τῶν μὲν τῆ κατεψυγμένη συναπτόντων τῶν δὲ τῆ διακεκαυμένη, ὥστε οἴονεϊ ζώνας εἶναι τὰς ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γίνε- 10 νεται, ἐπαιῶν πάλιν τὴν οὖσαν διαίρεσιν, θετικῆν ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραὶ, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ C.103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχνη δὲ καὶ δυνάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρχάντων τινῶν κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιοῦν κλίματι. ἔστι δὲ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώρια τισὶ τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἐτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, 20 ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἵππων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζῴων οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγγεῖ ταῦτα· ἐπαιῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25 νῦν ἐστὶ, παραδείγματι χρῆται τῶ τοὺς Ἴνδούς τῶν Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Αἰβύῃ· εὐεργεστέρους γὰρ εἶναι καὶ ἦττον ἔψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθιοπῶν δίκην διελεῖν „οἱ μὲν δυσομένου Ἰπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,“ 30 Κράττητα δ' εἰσάγοντα τὴν ἐτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει (φησὶ)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπερχομένου Ἰπερίονος,“ οἷον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθιοπῶν καὶ 8 αὐτοὶ δίκην διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν οἱ δ' ἐν τῇ Αἰβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. ἔπειθ' Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαίρει τοὺς Αἰθιοπῶν, ὅτι τοὺς Ἴνδούς ἦδει τοιοῦτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἴνδούς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ἦδει τὰ 10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν), ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον διαίρεσιν. ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνας γράφειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησὶ, κρεῖττον δ' οὕ- 15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπερχομένου.“ τί οὖν διαφέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν δυσομένου;“ πᾶν γὰρ τὸ τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν δύσις καλεῖται, καθάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἦχι περ ἄκρα μίσρονται δύ- 20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατητείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φησὶ τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρισταρχείου δεῖν. τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον· πολλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού- C.104 σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικὰ· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπισκεπτέον ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γὰρ ἐστὶ τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῶ καὶ τὸ Ἀριστοτελεῖζον, ὅπερ 25 ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκριψιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν 4 ἀρχαίους εἶναι φησὶ, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετάσειν Δικαιάρχον τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθέαν, ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν τὴν Βρετ-

τανικήν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περιμέ-
 τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδότος τῆς
 νήσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
 καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
 ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
 τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἰοικός, ἐν ᾧ φησι τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
 καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὄλων, μήτε πορευ-
 τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι
 ἰοικός αὐτὸς ἑωρακέναι, τὰλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
 ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθέου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
 θένδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρακειαντίν τῆς Εὐρώπης
 ἀπὸ Γαδείρων ἕως Ταναΐδος.

2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἔπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
 πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 13
 ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη
 διαπορησαντα εἰ χρὴ πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τε
 τῆς Βρετανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
 καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δὲ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ
 πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μὲντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν 20
 Παρχαίαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
 σμου περῶτων καταπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς
 Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἐρμῇ πιστεύσαι τις
 λέγουσι. Ἐρατοσθένης δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
 καλεῖν, Πυθέα δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρχου 25
 χου πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
 στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκεῖνο κανόνι χρῆσασθαι
 προσῆκον, καθ' οὗ τοσοῦτους ἐλέγχους αὐτὸς προφέ-
 ρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἢ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
 τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἀγνοία. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν καὶ 30
 Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
 ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνοίῃ; ἀλλὰ μὴν Πολύβιος γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
 καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
 τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
 οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. τοῦ γοῦν Δι- C.105
 5 καιάρχου μυρίου μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στήλας ἀπὸ
 τῆς Πελοποννήσου σταδίους, πλείους δὲ τούτων τοὺς
 ἐπὶ τὸν Ἀδριακὸν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ
 μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδότος, ὡς γίνε-
 σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
 10 στήλων· τοὺς μὲν τρισχιλίους εἶν φησιν εἴτ' εὐ λαμ-
 βάνονται εἴτε μή, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
 οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
 τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν ἰοικέναι μάλιστ'
 ἀμβλεία γωνία, βεβηκνία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
 15 στήλων, κορυφῆν δ' ἐχούσῃ Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
 σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
 θεῖαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λε-
 χθεῖσαν, ἣν ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβανος
 μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
 20 ἢ δὲ λοιπῇ μικρῷ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
 πλείστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λι-
 βύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος στα-
 δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
 λαμβάνειν συναγωγῆν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ ἐκεῖνο
 25 τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις δισχιλίων στα-
 δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὡς ἂν
 κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
 γωνίου· δῆλον οὖν, φησί, ἐκ τῆς παιδικῆς μετροῦ-
 σεως, ὅτι ἢ σύμπασα παραλία ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
 30 στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

πεντακοσίους σταδίους. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ἂν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει, φησί, τι-5 θέναι κατ' ἐκείνον.

3 Ἄλλ' ὦ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἂν, ὥσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίσθησι τὸν ἔλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ἂν εἴρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραυνία τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυργίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως κἀκεῖνα ψεύσματά 15 ἔστιν ἀμφοτέρω, καὶ ὁ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὁ σύδοκεῖς ἀποδείξει· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων, συμφω- νεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναι φασι μυριάδων ἑπτά· 20 τούτου δὲ τὸ ἑσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπερ δυσμικώτατά ἔστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τρισμυρίων. συντιθέασι δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ρο- 25 δίας πεντακισχιλίου, ἐνθένδ' ἐπὶ Σαλαμῶνιον τῆς Κρήτης, ὅπερ ἔστι τὸ ἔξω ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μήκος πλείους ἢ δισχιλίου ἐπὶ Κριουῦ μέ- τωποι, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Παχύνου τῆς Σικελίας τετρα- κισχιλίου καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἴτα τὸ διάγραμμα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίου δισχιλίου, ἀπὸ στήλων δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἰεροῦ ἄκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τρισχιλίου. καὶ ἡ κάθ' ἑαυτὸν δὲ οὐ καλῶς εἰληπται, εἴπερ ἢ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχε- δὸν τι ἴδονται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυ- ζαντίου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πείθεται, ἢ δὲ διὰ 5 τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔστι τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ τῆς Ροδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ροδίας εἰς Βυζάντιον ὡς ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν περὶ πεντα- κισχιλίου, ὡς εἰρήκασι, σταδίου· τοσοῦτοι γὰρ ἂν εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγι- 10 στον διάγραμμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώ- πης ἐπὶ τὴν Αἰβύνην πεντακισχιλίων ποὺ σταδίων λέ- γουσι ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Αἰβύνην κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσνεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ 15 συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στήλων παραλλήλω. καὶ τοῦτο οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνης τὴν λεχθεῖσαν κάθ' ἑαυτὸν τελευτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνης, ὅλον σχεδὸν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ 20 Σαρδονίῳ τὸ Αἰγυπτικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλίας δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε. Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν 4 εὖ τὰ δὲ χεῖρον λέγων ἢ ἐκεῖνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν 25 εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλο- νίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχι- λίων φησὶ· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στή- λας λέγοντος ἑπτακισχιλίου, ἀπὸ δὲ Πυρήνης ἑξακισ- χιλίου, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ἑνακισχιλίου 30 τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρήνης μικρὸν ἐλά- ττους ἢ ὀκτακισχιλίου· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεῖ- νος εἴρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν

ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
 λίων σταδίων εἶναι τὸ μήκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
 C.107 ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἑσπερίου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
 τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μήκος ἀπὸ
 τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δὴ που τὸ σὺν τοῖς 5
 σκολιῶμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
 εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἰ τοῦ Τάγον
 πηγαὶ πλέον διέχουσι ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
 τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικά
 ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἔσθ' ὅπου τὰ 10
 μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ
 Γαλατῶν περιρικεῖσθαι φήσας [τὰ] ἕξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
 τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσι
 ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
 περιόδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται. 15

5 Τό [τε] μήκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἑλαττόν ἐστι τοῦ
 συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθεῖς, οὐκ
 ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
 κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
 ἐστίν, ὁ δὲ Τάνας ρεῖ ἀπὸ θερινῆς ἀνατολῆς· ἑλατ- 20
 τοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῶ μεταξὺ τῆς θερι-
 νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
 προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς
 τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
 ἐν πράγμασιν εὐαποδότοις καὶ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀπὸ θε- 25
 ρινῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ρεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἔμ-
 πειροὶ τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων ρεῖν φασὶν εἰς τὴν
 Μαιῶτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
 Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν, ἐφ' ὅσον γνώριμός
 ἐστίν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι. 30

6 Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
 τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τὰς ἀρχὰς ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἐσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὡς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Ἰπταυὸς μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῶ Ἰστρον παράλληλος οἱ δὲ τῶ Τα-
 νάιδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν καταπτειμένων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένου οὔτε τοῦ Ἰπταυοῦ, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτὴν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερῶς ἐν τοῖς
 προσαρκτικοῖς μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται καὶ τού-
 10 τοῖς τοῖς ἑσθινατάτοις), πλαστός ἂν τις εἴη καὶ ἀπέ-
 ραντος λόγος. ὡς δ' αὐτως ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Κανκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας ρεῖν, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ἀπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὕτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῶ Νεῖλω καὶ τρόπον τινὰ C.108
 κατὰ διάμετρον ρεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριέστε-
 ροι, ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινὸς τῆς ῥύσεως οὕσης ἑκατέρω ποταμῶ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτροσις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῶ ἰσημερινῶ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐπὶ
 μήκους οὕτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὕτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μήκος μεταξὺ μεσημβριῶν
 δυεῖν κείμενον. τὰ τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοὶ
 εἰσιν, οὓς θηρεύομεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφεί-
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσάγει τὸ μεταξὺ τῆς τε θερινῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου. πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανόσι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 * διαφορᾶν. τὸ μὲν οὖν μήκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις, ὡς δ'

αὐτως θερινή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτήν ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεών εἰσι καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν, τὸ δὲ μῆκος μένει ταῦτόν τῆς ἠπείρου. Τάναϊν μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοπον πέρας 5 ποιεῖσθαι, θερινὴν δ' ἀνατολὴν ἢ ἰσημερινὴν καινόν.

8 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἰρηκεν περὶ αὐτῶν Ἐρατοσθένους, οὐπω δὲ ἱκανῶς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη, τὴν ἐπὶ τὰς στήλας καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν 10 πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πάντ' ἔθνη καὶ τοῦ Τανάιδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλάς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίας 15 καὶ τῆς Θράκης τινά, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρακίαν χειρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἄβυδου στενά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θράκες), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον· ἀπλοῖς γὰρ 20 τισὶ περιλαμβάνονται κόλποις, ἢ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδειρα, καὶ τῷ μεταξὺ στηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἢ δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀδρίᾳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύργων ἄκρα C 109 παρεμπύπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρουρον ποιούσα 25 ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἔτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὖσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. ὡς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἐνστασιν ἀκολούθως ταῖς ἄκραις διειλημμένη. ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσή- 30 κουσιν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάσθηται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύης

περιοδείᾳ. νῦν δ' ἀρκέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὅσους φήθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν- 5 τας ἐμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως 5 καὶ προσθήκης δεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἐστὶν 5 ἢ ἐγκρίσεις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρχὴν ἐτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχειροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο- 10 μένων ὑποθέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεῖσθαι. εἰρηται γὰρ, ὅτι οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρῦσαι καλῶς οἶός τε γένοιτ' ἂν ἀπρονοήτως ἔχων κλι- 15 μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ μεγεθῶν καὶ θάλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιούτων, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μέσα τούτων, καὶ μηδὲν ἤττον δύσεις καὶ ἀνατολὰς ἀφορίζειν 20 καὶ μεσουρανήσεις ὡς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προεπινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσίν τε καὶ κίνησιν καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστὶν ἢ κατ' ἀλήθειαν τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς τὴν ὄψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ- 25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰούσι μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους παρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλαγίων ἐπίπεδα, καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις 30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, οὕτω καὶ γεωγραφοῦσιν παρίστασθαι αἰεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πελαγίζων ἢ ὀδεύων διὰ χώρας πεδιάδος κοινὰς τισὶ STRABO I. 10

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαίδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς ἐνεργεῖ ταυτά, ἄπειρος ὢν τῶν οὐρανίων
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταυτὰ ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. ἀνατέλλοντα μὲν γὰρ ὄρα ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα, τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον 5 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλληλον ἐστάναι τῷ παρεστῶτι ἢ μὴ· τάχα δ' ἐπισκοποῖ μὲν ἂν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις, καθάπερ οἱ ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα διαπτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικὸς οὐκ ἐπιχώριος γεωγραφεῖ, 10 οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν λεγομένων ἰδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωρητῆ καὶ σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν οὕτω τὴν ὄλην, ὡς οἱ μαθηματικοὶ φασί, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν· ἐκεῖνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα εἶρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσασθαι τῶν παραδιδομένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλλως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν. 20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν ὄλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς, ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις· τὰς δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἠρτημένας, 25 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τούτων πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύμενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδῆς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ οὐρανός, ἡ ῥοπή δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων· περὶ τοῦτο τε συνεστῶσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς ὁμοκέντρος τῷ 30 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτῇ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ τοῦ οὐρανοῦ μέσον τεταμένος, ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρε-

ται περὶ τε αὐτὴν καὶ περὶ τὸν ἄξωνα ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλήλων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰσὶ γνωριμώ- 5 τατοι ὅτε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἀρκτικοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. τούτοις δὲ πιστεύσαντες ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ 10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία· ὡς δ' αὐτῶς οἱ τὴν γῆν ὄλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι. C.111

Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, 3
 15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἐκατέρωθεν αὐτοῦ, δυοὶ μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν 20 διακεκαυμένην, δυοὶ δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιοῦσι, πρὸς δὲ ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἐκάστω τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῷ, καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν 25 φασὶ τὰς οἰκείσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλλας, τὴν μὲν διὰ καῦμα τὰς δὲ διὰ ψῦχος. τὸν δ' αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν, παρ' οἷς εἰσὶν ἀρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἐκάστοις ὑπο- 30 πίπτοντας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἐκά-
 10*

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δηλον δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκράτων ζωνῶν ἢ μὲν ἔσται βόρειος ἢ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5 τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν ἡμισφαιρίον τὸ τὴν εὐκράτον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἢ ἐν ᾧ πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10 ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον· ὥστε δηλον ὅτι ἡμεῖς ἔσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἶόν τε· „μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,“ ἔπειτα ἢ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανὸς ἐν μέσῳ τῆς 15 καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἔστι τέμνων ὄλην, οὔτ' οὖν διακεκαυμένον χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ.

4 Λαβῶν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἑκάστην τὴν οἰκισίαν καὶ οἱ πρὸς ὀρθὰς τέμνοντες τούτους, γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν οἰκήσιμον ἐμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25 ἀποστάσεων. οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἔστι τεταρτημύριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἔστιν ἢ πε- 30 ρίμετρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμετρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμετρομηκός ὄλην τὴν γῆν ὀρμηθέντα, πιστεύσαντα τούτῳ καὶ οἷς ἐπί- 5 στευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκδέσθαι τὴν οἰκουμένην καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν οἷα ἔστι καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὄλην γῆν (ἴδιον γὰρ τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι τὸν προσήκουσα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ 10 ἱκανῶς εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ- μένοις ἀρίστοις γεγυμέναι περὶ ταῦτα.

Ἵποκείσθω δὴ σφαιροειδῆς ἢ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἴσχυουσα τοῖς πελάγεσι. συγκρούπτοιτο γὰρ ἂν τὸ ἔξεχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ μεγέθει μικρὸν ὄν καὶ λανθάνειν δυνάμενον, ὥστε τὸ 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τούτων οὐχ ὡς ἂν ἐκ τόρου φαμέν, οὐδ' ὡς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθησιν καὶ ταύτην παχυτέραν. νοείσθω δὴ πεντάζωνος καὶ ὁ ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τού- 20 τῳ παράλληλος, ὀρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βο- ρείῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τού- τους πρὸς ὀρθάς. τοῦ δὴ βορείου ἡμισφαιρίου δύο περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι- 25 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο- λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἢ μὲν βόρειος 25 πλευρὰ ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἔστιν, ἢ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ- ραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἄλ- λήλοις, ἴσα τὸ μήκος. ἐν θατέρῳ δὲ τῶν τετραπλεύρων τούτων (ὅποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν) 30 ἰδρῶσθαι φαμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περιέκλυ- στον θαλάττη καὶ ἑοικυῖαν νήσῳ· εἴρηται γὰρ ὅτι καὶ τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δεικνύται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

στει τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέροι ἂν πρὸς τὴν γεωγραφίαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβομεν τούτῳ συγγραφεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρωθεν περιπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλήν ὀλίγων τῶν μέσων χωρίων. ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττῃ 5 περατοῦσθαι ἢ γῆ ἀοικήτῳ· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα C.113 ἔῃ καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιξεύξασιν εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρωθεν παραπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομέ- 10 νης νήσου.

6 Προκείσθω δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετραπλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμενον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἡμισυ, 15 ἀπὸ δ' αὐτοῦ πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν οἰκουμένην κείσθαι φαινομεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκειμένοις ἐφαρμοτότουτας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20 τῷ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου σπόνδυλός ἐστι τὸ σχῆμα, ὁ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπόνδυλον καὶ ποιεῖ τὸ τετράπλευρον, ἐστὶ δὴλον ὅτι σπονδύλον ἐπιφανείας ἡμισυ τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἀτλαν- 25 τικὸν πέλαγος, ἢ δ' οἰκουμένην χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ νῆσος, ἔλαττον ἢ ἡμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὕσα. φανερόν δὲ τοῦτο ἐκ τε γεωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συναρούσης εἰς μῦου- 30 ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ μεγίστου, ὃν τὸ μὲν ἐπὶ μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττῃ μηκέτι πλεῖσθαι δυναμένη διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν, τὸ δ' ἔλαττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικήτῳ διὰ θάλαπος ἢ ψυχῆς. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλαπος ἀοίκητον 5 τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδων δώδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμισυ τοῦ ἰσημερινοῦ πλέον ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συνωδά πῶς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπὸ Ἰππάρ- 7 10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκείνος, ὑποθέμενος τὸ μέγεθος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἐρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκάστην τὴν οἰκῆσιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὡς 15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασι. ὄντος δὴ κατ' Ἐρατοσθένη τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ εἰκοσι καὶ δισχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἑξ μυριάδες καὶ τρισχίλιοι· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων, 20 οἷον ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἑξήκοντα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τετάρων· οὗτος C.114 δ' ἐστὶν ὁ διὰ Σνήνης γραφόμενος παράλληλος. συλλογίζεται δὴ τὰ καθ' ἑκάστα διαστήματα ἐκ τῶν φαινομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Σνήνην 25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς ἄσκιός ἐστιν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ τῆς Σνήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς τοῦ Νείλου ὕψεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας· στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ 30 διάστημα τὴν Σνήνην ἰδρῶσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Μερόην πεντακισχίλιοι. προΐοντι δ' ἐπ' εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίου ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τᾶλλά ἐστι διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ
 τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ
 διὰ τῆς Κιναμωμοφόρου, πέρας καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθε-
 σθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπεὶ
 οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ ἀπὸ Σνήνης εἰς Με- 5
 ρόην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασι τρισχίλιοι, εἴεν ἂν οἱ
 πάντες ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι.
 ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Σνήνης μύριοι ἑξακισ-
 χίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γὰρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων
 ἑξηκοντάδων, τεθείσης ἑκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10
 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἴεν ἂν ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς
 οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακό-
 σιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δις μύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι.
 πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῆ ὄψει
 τοῦ Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν 15
 κἀντεῦθεν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλου καὶ Ἰωνίας
 μέχρι τῆς Τρωάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους.
 λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνώριμα καὶ πλεόμενα
 σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐπ' εὐθείας ταύτη
 τῆ γραμμῆ μέχρι τίνος οἰκήσιμα ἐστὶ, καὶ περατοῖ τὰ 20
 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ
 Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξο-
 λανοί, νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρετανικῆς
 ἐσχατῶν γνωριζομένων· ἤδη δὲ τὰπέκεινα διὰ ψύχος
 ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25
 Μαιώτιδος Σανρομάται καὶ Σκυθαὶ μέχρι τῶν ἐφῶν
 Σκυθῶν.

8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθίας τὰ περὶ Θούλην
 τὴν βορειοτάτην τῶν Βρετανίδων ὕστατα λέγει, παρ'
 οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύ- 30
 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐθ' ὅτι
 Θούλη νῆσός ἐστὶ τις οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δευρο οἰκήσιμα

ἐστίν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκου-
 μένης πέρας τὸ προσάρκτιον· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες C.115
 περαιτέρω τῆς Ἰέρηνς οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἀρκτον πρόκειται τῆς Βρετανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψύχος,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετέον. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πῶς
 ἰόντος, ὡς φησὶν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθία (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γνώμονος
 πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ Πυθίας ἐν Μασσαλίᾳ), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένους ἀπὸ τούτου διέχοντος περὶ τρισ-
 χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρετανικὴν ἐνταῦθά που
 15 πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένους κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθίας κἀνταῦ-
 θά που διέψευσται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ῥόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείσθαι ὁμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πῶς
 τοῦ πελάγους ἐστὶν ἡ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάγραμμα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 πλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων διςχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἐστὶν ἡ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δέ γε ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων που καὶ ἑνακοσίων σταδίων, ὥστε πολὺ

ἀρκτικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φανεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένη· τὸ δ' ἐκεῖ-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γνώριμον πόσον ἂν τις
 θεῖη, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἐτι οἰκήσιμά ἐστιν, οὐδὲ δεῖ
 φρουτίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προελθόντι τῆς οἰκήσιμον τίθεσθαι [πέρας] προσ-
 ἦκεν (οὐχ ὡς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου πέρατος ὄν-
 10 τος, ἀλλ' ἐγγύς γε τὰκριβοῦς), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θετέον ἢ μικρῶ
 πλείους, οἶον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρείας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ-
 15 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἰ μὴτε λυπεῖν μῆτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύναται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστίν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) 20
 οὐτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλέον γὰρ ἐκ
 τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεισθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δε-
 πνήτης τὸ φρουρηθῆσθαι καὶ φορολογηθῆσθαι τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγένοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσον.

9 Εἰ δὲ προστεθείη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένους διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μύριοι δισχίλιοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μύριοι ἑξακισχίλιοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σύμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἕλαττον τῶν τρισμυρίων
 ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον· τὸ δὲ γε μήκος περὶ ἑπτὰ μυ-
 ριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς
 ἀνατολὰς τὸ ἀπὸ τῶν ἄρκων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα
 5 τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμε-
 μετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλεύ-
 ρου τὸ μήκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλή-
 λων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον, ὥστε πλέον ἢ διπλά-
 σιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μήκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμυ-
 10 δοειδὲς πῶς τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλά-
 τος πρὸς τοῖς ἄρκτοις εὐρίσκειται καὶ μάλιστα τοῖς
 ἑσπερίοις, τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπι- 10
 φανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμέ-
 15 νην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμητῶν σχη-
 μάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν
 τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολα-
 βόντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τίθεναι τὸν πί-
 νακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαι-
 20 ρας, ὥστε πολλοστημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθέν
 τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δεῖξασθαι σαφῶς τὰ προσή-
 κοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν
 ὄψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευά-
 σασθαι τηλικαύτην οὕτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ
 25 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυ-
 ναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῶ ταύτης ἐνδεεστέραν
 ἐν ἐπιπέδῳ καταγραπτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἑπτὰ
 30 ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἐὰν ἀπὸ τῶν κύκλων τῶν
 τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλί-
 ματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασφοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας
 διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἄλ-
 ληλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παράλληλων παρακλήλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκεί-
 C.117 νους ὀρθάς, τῆς διανοίας ὀρθίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανεία σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφερῆ τε καὶ
 σφαιρικὴν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 5
 καὶ εὐθειῶν φαμεν. εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοῖς [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πῖνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννευούσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινάς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανής ἐστίν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πῖνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὡς ἐν ἐπιπέδῳ πῖνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθήσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπελθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰποῦσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μεσημβριᾶν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὐρεθῆι τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθῶς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 τον ἤψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑπέ-
 ρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλέον ἀκκεῖνοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῆ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὅνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι
 τὰ νοητά· σχῆμα γὰρ καὶ χροᾶν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὀδμήν καὶ ἀφήν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθη-
 σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μή-
 λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
 μέρη μὲν αἰσθησις ὀρθῶν, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὀραθέντων
 5 ἡ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
 δρες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
 πλανηθεῖσιν οὓς ἔτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
 τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
 οἰκουμένης ὄψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
 10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρεισιν, ἀλλὰ πλεί-
 στα κατορθοῦσι δι' ἐτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοῆν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
 ματα. ὁ δ' ἀξιῶν μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
 τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
 15 μοῦ πολὺν κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἂν τι λέγειν 12
 περὶ τῶν κατὰ Βρεττανούς καὶ Γερμανούς καὶ τοὺς
 περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
 καὶ Τυρρεγέτας καὶ Βαστάρνας, ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν
 20 Κανίκασον, οἷον Ἀλβανούς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελται
 δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραψάντων, τῶν
 περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεῖ-
 νοὶ μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὅρκανίαν καὶ τὴν
 Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
 25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νεωστί, ἧς ἡγήετο
 ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Ἀλλιος Γάλλος, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
 διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
 Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἔγνωσται τοῖς νῦν ἢ
 30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
 πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Σνήνης
 καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἰστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν

καὶ εἴκοσι νῆες πλείοιεν ἐκ Μυδὸς ὄρμον πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλείων ὀλίγων παντάπασι θαρρούντων πλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπίστημην καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικὰς ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὡς ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν τὸ πίπτου εἰς τὸν γεωγραφικὸν πῖνακα, συμπαραδηλοῦντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόστον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστί· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκίον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ 10 ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν, οἷον εἰ περιοικεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἰκουμένην θετέον, ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ταύτῃ λεκτέον.

14 Ἔστι δὴ τι γλαυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νείλου γραμμῆ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ 20 τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων τῶν φρυγῶν νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης παραλλήλου, τὸ δὲ μήκος ἢ ταύτη πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν 25 Ταῦρον ἰούσα τὸν διεξωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τὴν ἑβάν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. δεῖ δὴ νοῆσαι παραλληλόγραμμόν τι, ἐν ᾧ τὸ γλαυδοειδὲς σχῆμα ἐγγεγραπται οὕτως ὥστε τὸ μήκος τῷ μήκει ὁμολογεῖν καὶ 30 ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν δὴ γλαυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστί· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφραμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C.119 ἀοίκητον ἐφ' ἑκάτερα. αὐταὶ δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκανμένη ἢ διὰ 5 τῆς Κινναμωμοφόρου· αὐταὶ δὲ προσεκβαλλόμεναι ἐπὶ τε τὰς ἀνατολάς καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀντιαιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιξεννυούσας διὰ τῶν ἄκρων αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φρα- 10 νερόν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μήκος· ὅτι δ' αὐτῆς γλαυδοειδὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μνουρῶν τὰ τοῦ μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι- 15 πλευσάντων τὰ τε ἑβὰ μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρωθεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπροβάνην καλουμένην νήσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην ἔτι καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ τὸ κιννάμωμον φερούσῃ γῆ· τὴν γὰρ κρᾶσιν τῶν ἀέ- 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυθίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικιώτερᾳ ἐστί τὰ κατὰ τὸ στόμα τῆς Ἰνδικῆς θαλάττης καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν Ἰέρνην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται· δυσμικιώτατον μὲν γὰρ σημειοῖ τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν 25 Ἰβήρων ἀρκωτήριον ὃ καλοῦσιν ἱερόν· κεῖται δὲ κατὰ τὴν γραμμὴν πρὸς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας. συμφανεῖν γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς ἐκατέρωσε φοροῦς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν 30 τε καὶ νυκτῶν· ἐστὶ γὰρ τετταρσεκαίδεκα ὥρῶν ἰσημερινῶν [καὶ ἡμίσεως ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυκτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὁραῖσθαι. Ποσειδάϊνος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν 5 αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκείνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτη πα- 10 ραλία.

15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν ἡ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικώτατα μικρῶ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον, εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα C.120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 15 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου γραμμῆ. εἰς δὲ τὰναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ 20 πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἴθ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλείαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων τῶν τελευταίων εἰς τὸν ἄκκα- νόν. τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεττανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν- 25 ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιπερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγια κατὰ τὸ Βρεττανικόν πως κλίμα ἰδρυμένοι· ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου πελάγους εἰς στενόν. 30

16 Τοιοῦτον δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρησίμων φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς

ὁρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἦξει τοῦ μεγίστου παντός ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν παραλλήλων ἐστὶ μία ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἐκάτερα δια- 5 ρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἧ χρώμενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν καταφανὲς γένοιτο ὁποῖον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσῶν τῶν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη- 10 λωθήσεται βέλτιον τὰ τε ἐσθινὰ καὶ τὰ ἐσπέρια, ὡς δ' αὐτως τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τὴν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ 15 δ' ἄλλαι θαδίως γνωρίζονται ἂν διὰ τούτων· τρόπον γὰρ τινα στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλεῖστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει 17 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθμούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας· προσλαμβάνουσι δὲ ταύτη καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη. διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἡπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεων θέσεις εὐφρεῖς ἐνενοήθησαν καὶ τὰλλα ποικίλματα, 25 ὅσων μεστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πῖναξ. ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν νήσων πλήθος ἐστὶ κατεσπαρμένον ἐν τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. ἄλλων δ' ἄλλας ἀρετὰς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C.121 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γὰρ,

αἱ δ' ἐπίθεται δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς πλειῶν χρόνου συμμένειν δυναμένας ἐφανεύσθαι, . . . μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ δόξαν, ἢ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένουσα τρό- 5 πον τινὰ συμφυῆ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὐσαν κα- 5 τασκευήν, ὥστε δῆλον ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνήσθαι. περὶ πολλῶν γὰρ ἐστὶ πόλεων τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμποῦ, ἃς οὕτως ἐφανεύ- 10 σθαι φησὶν ὥστε μὴδ' εἰ πάποτε ἀκίσθησαν γυνῶναι ἂν τινα ἐπελθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἵχνη ποδοῦν- 15 τες ἰδεῖν τῶν οὕτω διανομασμένων ἔργων, καθάπερ καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ νομίμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὐσῶν, ἐνταῦθα καὶ τῆς ἀφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15 τρόπον ὄνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἢ γὰρ ζήλου χά- 18 ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιοῦτων.

18 Λέγομεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυ- 18 πώσεως ὅτι ἢ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περιόρουτος οὐσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτήν ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάτ- 20 τῆς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλοὺς, μερίστους δὲ τέτταρας· ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ἑρ- 25 κανίαν προσαγορεύουσιν), ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχέονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ- 25 τάρτον, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβά- 30 νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ, μνηννομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος ἐν ἄλλῳ [καὶ ἄλλῳ] 30 πλάτει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὄνπερ

Ἐὔξεινον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν συγκεκλιμένον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσθμικοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες κόλποι ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰσ- 5 πλουν, μᾶλλον μὲν ὁ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας, ἦττον δ' οἱ λοιποί. ἢ δὲ περικλείουσα αὐτοὺς γῆ τριχῆ 5 νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἢ μὲν οὖν Εὐρώπη πολ- 10 λυσχημονεστάτη πασῶν ἐστίν, ἢ δὲ Λιβύη τάναντία πέπονθεν, ἢ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμοφοῖν ἔχει τὴν διά- C.122 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰ- 15 τίαν τοῦ τε πολυσχημονος καὶ τοῦ μή, ἢ δ' ἐκτὸς πλὴν τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλή καὶ χλαμυδοειδής ἐστίν, ὡς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς ἑατέον· οὐ- 15 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνου ζητοῦ- 20 μεν καὶ μερέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἄλληλα αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἢ ἐν- 20 τὸς παραλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἢ ἐκτὸς. πολὺ δ' ἐστὶ καὶ τὸ γνώριμον καὶ τὸ εὐκρατον καὶ τὸ πόλεσι καὶ 20 ἔθνεσιν εὐνομονμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν- 25 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποδοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς πλει- 25 οὺς παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ 25 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἷ τε χρεῖται συνά- 30 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐφικτῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ 25 καὶ κοινωναί· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ' 30 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔφην, ἢ παρ' ἡμῖν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ 30 καὶ ἐνθεν ἀρχτέον τῆς περιγηγῆσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτον τούτου περὶ ἑβδομήκοντα σταδίου λέγεται· παραπλεύσαντι δὲ τὸν στενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι σταδίων ὄντα διά- 11*

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἥονες ἀθρόαν, ἢ δ' ἐν ἀριστερᾷ
 μάλλον· εἴτ' ὄψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὀρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῆς Λιβυκῆς παραλίας μέχρι
 Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατέρου τῆς Ἰβηρικῆς καὶ τῆς Κελ-
 τικῆς κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς 5
 Αἰγυπτιακῆς, τελευταία δὲ τῆς Ἰταλικῆς μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἔξω τοῦ πελάγους πλευρὸν ἢ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῆς Ἰταλίας ἑπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῆς Καρχηδόνας χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἢ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἑπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ρόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μέρος δὲ πως τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρίων καὶ δισχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μήκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὅσον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπου μετὰ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην. καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῆς Λιβύης πᾶν μέ-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῆς κατ' ἀντικρὺ γῆς τὸ μὲν Ἰβηρικὸν τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηνικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῆς παραλίας τῆς κατὰ
 τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Αἰγυπτιακῆς συχναί,
 C.123 μέγισται δὲ Σαρδαὶ καὶ Κύρος, μετὰ γὰρ τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μέγιστη τῶν κατ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγια μὲν Παν- 25
 δατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθαλία τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκῶσσια καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Αἰ-
 γυπτιακῆς αἱ πρὸς τῆς λοιπῆς ἥονος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλαί, ὧν εἰσὶν ἢ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσος· οὐ πολ- 30
 λαὶ δ' οὐδ' αἱ πρὸς τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσυρα τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι,
 ὡς Αἰόλον τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν πορθ- 20
 μοὺς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τὸ τε πρὸ τῶν Σύρ-
 5 τεων καὶ τῆς Κυρηναιᾶς καὶ αὐταὶ αἱ Σύρται καὶ τὸ
 Ἀνσόιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
 σύρρον ἐκείνω καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
 10 τεων καὶ τῆς Κυρηναιᾶς καλεῖται Λιβυκόν, τελευτᾷ
 δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτεων ἢ μὲν
 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
 περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ στόματος
 νῆσοι Μῆνίγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
 15 τεως φησὶν Ἐρατοσθένης τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
 χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἀφ' Ἐσπερί-
 20 δων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναιᾶς μεθόριον
 πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περί-
 πλον τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
 λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
 τὸ δὲ Σικελικὸν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
 25 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἕω μέρος καὶ ἐπὶ τοῦ μετὰ πόρον
 τῆς τε Ρηγίνης μέχρι Δοκρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνιακῆς μέ-
 χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὔξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
 πρὸς ἕω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
 Πελοπόννησον δὲ περικυλύει τὴν πλείστην, καὶ πληροῖ
 25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
 δὲ ἐπὶ τε ἄκρον Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
 κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
 βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποι-
 ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
 30 σον. ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδριαίου
 λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρᾷ ἢ Ἰλ-
 λυρις ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἢ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

τοῦ κατὰ Ἀκυλῆϊαν. ἔστι δὲ πρὸς ἄρκτον ἄμα καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενὸς καὶ μακρὸς, μῆκος μὲν ὅσον ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσὶν ἐνταῦθα συχναὶ μὲν αἱ πρὸ τῆς Ἰλλυρίδος, αἱ τε Ἀψυρτίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5 C.124 Λιβυρτίδες, ἔτι δ' Ἴσσα καὶ Τραγούριον καὶ ἡ Μέλαινα Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδειοι. τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10 ἄκρας Ἰαπυρίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τῶν μὲν τρισχιλίων ἔστιν ἔλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυρίας εἰς τὴν Λιβύην πλέον τῶν τετρακισχιλίων ἔστι. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐνταῦθα ἡ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς Ἡπειρώτιδος, καὶ ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15 που Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχινάδες.

21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρήτης ἔστι καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακοσίων σταδίων, μῆκος δ' ἔλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλαυρία καὶ αἱ περὶ Ἀργίνας καὶ Σαλαμίνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχές τὸ Αἰγαῖον ἔστιν ἤδη σὺν τῷ Μέλανι κόλπῳ καὶ τῷ 25 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰακάριον καὶ Καρπάδιον μέχρι τῆς Ρόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας αἱ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ αἱ προκειμεναὶ τῆς Καρίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος μέχρι τῆς Τρωάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον· ὡς δ' αὐτῶς αἱ προκειμεναὶ τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὀμόρου Θράκης Εὐβοία τε καὶ Σκῦρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴμνος καὶ Θάσος καὶ Ἰμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίους ἢ μικροῦ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ δισχιλίους. περιέχεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον 10 ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χερσονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἑπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22 στὸν καὶ Ἄβυδον, δι' οὗ τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Ἑλλησπόντος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι 15 Προποντίδα, ἀκκείνο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνιον προσαγορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόπον τινα οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πως ἄκραι δύο προπίπτουσιν, ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἢ δ' ἐκ τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτη, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ τό- 20 ρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριοῦ μέτωπον τὸ δὲ τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διέχοντα ἀλλήλων περὶ χιλίους C.125 σταδίους καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν πέλαγος μῆκός ἐστιν ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι τῶν ἐκβο- 25 λῶν τοῦ Βορυσθένους σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων, πλάτος δὲ δισχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι· τὸ δ' ἐφ' ὅν ἐστι παράμηκες εἰς στενὸν τελευταίων μυχὸν τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικροῦ πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίους· ἢ δὲ 30 περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἔστι δισμυρίων που καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάξουσι δὲ τινες τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξω, τὴν μὲν νευρὰν ἑξομοιοῦντες τοῖς δεξιοῖς κα-
 λουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
 πλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ
 Διοσκουριάδα· πλὴν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη
 πᾶσα ἡδὼν μικρὰς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἑξοχὰς ὥστ' εὐ-
 5 θεία ἐοικέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου δι-
 τὴν ἔχουσι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερ-
 στέραν τὴν δὲ κάτω εὐθυτέραν· οὕτω δὲ κάκεινην
 ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέ-
 ρου περιφερέστερός ἐστιν. 10

23 Ἐπέρεται δὲ τοῦ ἑωθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον
 ἢ Μαιῶτις λίμνη τὴν περιμέτρον ἔχουσα ἑνακισχι-
 λίων σταδίων ἢ καὶ μικρῶν πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη
 μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσ-
 πορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον εἰς τὴν Προπον- 15
 τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θρά-
 κιον Βόσπορον, ὃ τετρασταδίον ἐστὶν· ἢ δὲ Προποντι-
 χιλίων καὶ πεντακισίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ
 ἀπὸ τῆς Θρακίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πάρισον δὲ πῶς
 ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος· ἐνταῦθα δ' ἢ τῶν Κυζικηνῶν ἴδρου- 20
 ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

24 Τοιαύτη μὲν ἢ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελά-
 γους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας
 ἢ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιούσα καὶ τὸ Παμφύλιον
 καὶ τὸ Ἰσικὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἑω καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ 25
 Ἰσὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων
 παρά τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίαν πα-
 ραλίαν πᾶσαν· ἐντεῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ
 Αἴγυπτος ἐγκυκλιῶν πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς
 δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας· ἐν δὲ τῷ Ἰσικῷ κόλπῳ καὶ 30
 τῷ Παμφυλίῳ κείσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνά-
 πτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει· ἐστὶ δ' ἀπὸ Ῥόδου

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορέα τετρακισχιλίων που
 σταδίων, ὃ δὲ περίπλους διπλάσιος· ὃ δ' Ἐρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 5 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίουσιν οὐκ ὀκνοῦντων
 εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γινωμόνων ἀνευ-
 ρεῖν τρισχιλίους ἑπτακισίους πεντήκοντα· τούτου δὴ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἢ Προπον-
 10 τισ καὶ ἢ ἐφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χερρόνησον μεγάλην καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶ θάλαττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισόν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον τὴν Θεμισκυραν· ἢ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλγος νεμομένων ἔθνων περίκλυτος
 ἄπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἑκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὃ τῆς μεγάλης Σύρτης
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἢ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειώτατον δὲ τὸ τοῦ Βορυ-
 σθένους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιῶτιν προστιθεῖν
 τῷ πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὡς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Ταναίου· δυσμικώτατον δὲ ὃ κατὰ τὰς στήλας πορθ-
 μός, ἑωθινώτατον δ' ὃ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἐρατοσθένης δ' οὐκ εὐ τὸν Ἰσικὸν κόλπον
 φησὶν· ὃ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἴδρουται
 ἐφ' οὐπερ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμισκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρουακείας· ἀπὸ
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑω πλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὡς ἔσται μᾶλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδείας φανερόν. ἢ μὲν δὴ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

- 26 Ἐπογραπτεόν δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀφ' ὧν περὶ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμὸν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Λιβυὴ μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ὁύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευτῶσι δ' ἀμφοτέρωθεν περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρχτεόν δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμεν τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφροσύνῃ 10 καὶ πολιτείῳ καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκῆσιμός ἐστι πλὴν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχρὸς ἀοικήτου. αὐτὴ δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Ταναῖν καὶ τὴν Μαιώτιν καὶ τὸν Βορυσθένη. τῆς δ' οἰκῆσιμον τὸ μὲν δυσχερὲς 15 μερον καὶ τὸ ὄρειον μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοῦς καὶ τὰ φανύλας οἰκούμενα καὶ ληστρικῶς ἡμεροῦται, καθάπερ οἱ Ἕλληνες C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ἔκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικά καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἄλλην 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους ἢ τραχεῖς ὄντας ἢ ἀλιμένους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικήτους πολλοὺς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ζῆν 25 ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῷ καὶ εὐκράτῳ τὴν φύσιν ἔχει συννεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρα πάν ἐστιν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπερᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινὰς παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κούρει τοῖς ὄπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθιποποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

- ἐπικουρούμεντων· ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἐχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει δὴ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφρὸς τῇ ἡπίεσσι ταύτῃ· ὅλη γὰρ διαπεποικιλταί πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε παν- 5 ταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχιμον παρακεῖσθαι· πλεον δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰρήνης οἰκείον, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμβανόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ 10 καὶ πρὸς πόλεμον ἀνταρκεστάτη ἐστὶ· καὶ γὰρ τὸ μάχιμον πλῆθος ἀφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θυώ- 15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισιν, ὧν τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐποροῦμένοις. ὡς δ' αὐτως βοσκημάτων μὲν πολλῶν ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν ἢ ἡπειρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστὶ.
- 20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας 27 ἡ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παραπλησία, τῶν ὡς ἂν τραχηλιμαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῆ Κελτικὴν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἔω, καὶ τούτοις ἐναποτέμνεται τὸ πλευρὸν * ὄρος ἢ καλουμένη Πυρήνη. * αὐ- 25 τη δ' ἐστὶ περὶ ὄρη τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ καθ' ἡμᾶς μέχρι στήλων, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης. μήκος δὲ τῆς C.128 χώρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέριστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.
- 30 Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ Κελτικὴ πρὸς ἔω μέχρι 28 ποταμοῦ Ῥήνον, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βορρετικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντιπαρῆκει γὰρ αὐτῇ.

παράλληλος ἢ νῆσος αὐτῆ πάσα πάση, μῆκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἑωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ρεῦμα τῇ Πυρρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν ταῖς Ἄλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ 5 χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικὸς κόλπος ἀναχεῖται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἴδρυνται πόλεις ἐπιφανέσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἕτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμενος Γαλατικὸς, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν 10 Βρετανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτου λαμβάνει τὸ πλάτος ἢ Κελτικὴ· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλατόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ δισχιλίων. μεταξὺ δὲ ἐστὶ ῥάχης ὄρεινῆ πρὸς ὄρθας τῇ Πυρρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἄλπεων, ἃ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῆ γραμμὴν, τὸ μὲν κυρτὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοῖλον πρὸς τὴν Αἰγυπτικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικὰ πλὴν τῶν Αἰγύων· οὗτοι δ' ἕτεροεθνεῖς μὲν εἰσὶ, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἄλπεων τὸ συνάπτου τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὄρεινῆ ῥάχης διὰ τοῦ μήκους 25 ὄλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκνῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμῖον.

29 Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτουτα ταῖς Ἄλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μακρὰ χερρονησιάξουσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μῆκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἑπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χερρονήσου τὸ τε Τυρρονηκὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτικοῦ καὶ τὸ Αὐσόνιον καὶ ὁ Ἀδρίας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30 5 ἔω λοιπὰ ἐστὶ τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰστροῦ ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω καὶ τὸν Εὐξείνου πόντου ἐν ἀριστερᾷ λιπῶν τὴν τε Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γετικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρρεγετῶν καὶ Βασταρῶν καὶ 10 Σαυροματῶν μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα. πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ἃς ἔφαμεν, ἔξω μὲν στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιπερίδες καὶ Βρετανικαί, 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἱ τε Γυμνήσαιοι καὶ ἄλλα νησίδια Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Αἰγύων καὶ αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἡπειρωτίν καὶ Ἑλλάδα καὶ μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χερρονήσου.

20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Τανάιδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἐστὶ τὰ 31 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός· διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἄρκτων τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν ἑῶν θάλατταν κατ' Ἰνδοῦς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας, 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἠπείρου μέρος καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ Τανάιδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐστὶ. τούτων δὲ τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἐστὶ 30 καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὸν ὠκεανὸν τελευτῶντα τὸν τε ἔξω καὶ τὸν τῆς Τρκανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμῖον, καθ' ὃ ἔγγυ-

τάτα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Ὀρκα-
νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμαῖον ὄρος. ταῦτα
δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιώται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Ὀρκα-
5 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Κανκάσου καὶ Ἰβήρων
καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
Ζυγοὶ καὶ Ἡνίοχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Ὀρκανίας θαλάτ-
της Σκύθαι καὶ Ὀρκανοὶ καὶ Παρθυαῖοι καὶ Βάνκριοι
καὶ Σογδιανοὶ καὶ τὰλλα τὰ ὑπερκείμενα μέρη τῶν 10
Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Ὀρκανίας θα-
λάττης ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
της καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἢ πλείστη κεῖται
καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
νου πόντου καὶ τῶν Τιβαρηνικῶν ἔθνῶν, ἐτι δὲ ἢ ἐν- 15
τὸς Ἄλνος χώρα λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγόνας τε καὶ Βιθν-
νοὺς καὶ Μυσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
Φρυγίαν, ἣς ἐστὶ καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
Καρίαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
C.130 γίαν, ἣς ἐστὶ μέρος ἢ τε τῶν Γαλλογραικῶν λεγομένην
Γαλατία καὶ ἡ Ἐπίκτητος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυδοὺς.

32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου οἱ τε τὰ ὄρη κα-
τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλικίων ἔθνη καὶ Κατάονες
καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὄρειους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον, τελεντῶν πρὸς
τε τὴν ἐφ' αὐτὴν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

5. post Μαιώται: Σαυρομάται

ἐν δὲ τῇ νοτία ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
νησος οὐκ ἐλάττων τῆς Βρεττανικῆς ἢ Ταπροβάνη·
μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
δ' ἔχουσι τὰ ὄρη χώρα ἐστὶ συχνή, φανύως οἰκουμένη
5 διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων οὐχ
ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὄρων δια-
τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἐξῆς δέ
εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
10 καὶ τὰ περιοικούντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυαῖοι καὶ Μῆδοι
καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
φράτου· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Περ-
σικῷ, καὶ ὅσῃν οἱ Σκηνῆται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Συρίαν·
εἰθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νείλου, Αἰ-
θιοπῆς τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
20 καὶ Σύροι καὶ Κιλικῆς οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
λεγόμενοι, τελενταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Λιβύη συνεχῆς οὕσα 33
τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς
ἠόνα ἐπ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
25 Ἀλεξανδρείας ἀρχαμένην, πλὴν τῶν Σύρτων καὶ εἴ-
πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφή μετρία καὶ τῶν ταύ-
την ποιούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρῳκα-
νῆτιν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὡς ἂν παράλλη-
λον οὕσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὄξειαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω
στηλῶν προπεπτωκυῖαν καὶ ποιούσαν τραπέζιον πως
τὸ σχῆμα. ἐστὶ δ', ὥσπερ οἱ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ διή

καὶ Γνατος Πείσων ἡγεμῶν γενόμενος τῆς χώρας διη-
 γείτο ἡμῖν, εἰκνυία παρδαλῆ· κατάστικτος γάρ ἐστιν
 οἰκῆσεσι περιεχομέναις ἀνύδρω καὶ ἐρήμῳ γῆ· κα-
 λοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκῆσεις ἀνάσεις οἱ Αἰγύπτιοι.
 τοιαύτη δὲ οὐσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῆ διαί- 5
 C.131 ρουμένης· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίαις εὐδαίμων
 ἐστὶν ἡ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ
 ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρα-
 κλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως καὶ ἡ παρωκεα-
 νίτις, ἡ δὲ μέση φαύλως ἢ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἐρημος 10
 ἡ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμυώδης. τὸ δ' αὐτὸ πέ-
 πουθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας
 διήκουσα τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ
 τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη
 τὴν Λιβύην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἐφο- 15
 δεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις
 ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφι-
 κνοῦνται πόρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγου-
 σιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐστι. τοὺς μὲν
 μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20
 δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φα-
 ρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαι-
 τούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγυὲς ἢ καὶ ἀπτομένους
 αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαγμαρίδας μέχρι τῆς Κυ-
 ρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτεων Ψύλλους 25
 καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινὰς, εἴτ' Ἀσβύ-
 στας καὶ Βυζακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ'
 ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῆ·
 τούτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλιεῖς
 τοὺς δὲ Μασαισυλλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30
 εἰσὶ Μαυρούσιοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνας μέχρι
 στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μεσόγαια πᾶσα. οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
 ναί τινὰς αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλη-
 θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἐμπει-
 ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ- 5
 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
 τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
 θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπεί-
 ρων λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
 10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὁρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
 μῶν ἐκείνων, ἀ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τὸ
 μῆκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τὸ πλάτος,
 μάλιστα δὲ τῆς τὸ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
 ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰππαρχος ἐποίη- 15
 σεν. ἀνέγραψε γὰρ, ὡς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
 τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
 τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C.132
 δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
 τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἕξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰ-
 20 κουμένης φροντιστέον, οὐτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
 μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
 ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γὰρ εἰσιν. ἀλλ'
 ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστέρας ἐκθέσθαι τῶν
 ὑπ' αὐτοῦ λεχθεισῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
 25 εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριά-
 δων καὶ δισχιλίων, ὡς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
 οὐ μεγάλη γὰρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
 νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκῆσεων διαστήμασιν. εἰ
 δὴ τις εἰς τριακόσια ἐξήκοντα τμήματα τέμοι τὸν μέ-
 30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίων σταδίων
 ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὴ χρῆται μέτρῳ πρὸς
 τὰ διαστήματα [τὰ] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόης μεσημ-
 STRABO I. 12

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν αἰεὶ δι' ἑπτακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιῶν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν πειράται λέγειν τὰ παρ' ἐκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ-5 κτέον. καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταυτά ἐστίν, ὥσπερ οἴονται τινες, ἴδια γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα στενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Ἰέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξὺ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένους τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ-15 κτέον δ', ὥσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὃς ἀπέχει τῆς Μερόης τρισχιλίους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οἰ-20 κησιν ἐγγυιάτω μέσην τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Σηήνην· ἀπέχειν γὰρ τὴν Σηήνην πεντακισχιλίους τῆς Μερόης· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὄλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι καὶ αἰεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄρκου τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφαπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ C.133 παράλληλός πως παράκειται ἕωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τούτου δ' ἐκβασίς εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἢ Κινναμωμοφόρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἢ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ

τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ 36 Τρωγλοδυτικῇ ἢ μερίστη ἡμέρα ὥρῶν ἰσημερινῶν 5 ἐστὶ τρισκαίδεκα· ἐστὶ δ' αὕτη ἢ οἰκήσις μέση πως τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλίους καὶ ὀκτακοσίους τοὺς πλεονάζοντας πρὸς τῷ ἰσημερινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερόης παράλληλος τῇ μὲν δι' ἀγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄρκων τῆς Ἰνδικῆς. 10 ἐν δὲ Σηήνη καὶ Βερενίκη τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ κορυφῆς γίνεται, ἢ δὲ μακροτάτῃ ἡμέρα ὥρῶν ἰσημερινῶν ἐστὶ τρισκαίδεκα καὶ ἡμισορίου, ἐν δὲ τῷ ἀρκτικῷ φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδόν τι πλην τῶν 15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄρκου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Σηήνης παράλληλος τῇ μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυρήνης πεντακισχιλίους σταδίους παρὰ μικρὸν.

20 Ἄπασι δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37 καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ' ἐκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ Σηήνης ἐκ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πίπτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν 25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἑτερόσκιοι. ἐστὶ δὲ τις καὶ ἄλλη διαφορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἢν προείπομεν ἐν τῷ περὶ τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὐτὴ τε γὰρ ἐστὶν διάμμος καὶ σιλοφιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐύδρων τε καὶ εὐνάρκπων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρήνης 38 νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σταδίοις, ὅπου ἢ μερίστη ἡμέρα ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκατετάρων, 12*

κατὰ κορυφήν γίνεται ὁ ἀρκτοῦρος μικρὸν ἐκκλίνων πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνάμων λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς τρία. Καρχηδόνος δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τριακοσίοις σταδίοις, εἴπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνάμων λόγον 5 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἔνδεκα πρὸς τὰ ἑπτὰ. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνος ἑνακοσίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Αἰ-
C.134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιάδος Περσίδος Καρμανίας Γεδρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατετάρων καὶ τετάρτου· βορειότεροι δ' 15 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὡς χιλίοις ἑξακοσίοις σταδίοις, Καρχηδόνος δὲ ὡς ἑπτακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάνθου τῆς Ἀνκίας ἢ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ ἔτι τὰ Συρακοσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἐνταῦθα 20 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατετάρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίοις τετραράκοντα . . . διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ Καρίας Ἀνκασίας Καταονίας Μηδίας Κασπίαν πν- 25 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Κανάσων.

40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωάδος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπειρῳ, καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειωτέρους δὲ Νεαπόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκα- 30

5. post σταδίοις; καὶ Ἀλεξανδρείας δὲ νοτιώτεροι

πέντε· ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους σταδίου πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίοις, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρισχιλίους τετρακοσίοις, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίοις πεντακοσίοις, μικρὸν δ' ἀρκτικώτερός ἐστὶν ὁ διὰ Ἀνσιμαχείας, ὃν φησὶν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Ὅρανίαν 10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 41 ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτον, ὁ δὲ γνάμων πρὸς τὴν σκιάν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερινῇ τροπῇ ὃν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετραράκοντα δύο λείποντα 15 πέμπτω. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς Ῥοδίας περὶ τετρακισχιλίους καὶ ἑνακοσίοις, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίοις. εἰσπλεύσασι δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ὅσον χιλίοις καὶ τετρακοσίοις ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται 20 ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσου ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἀρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφήν αὐτοῖς ἐστὶν, ἐφ' οὗ κείται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς Κασσιεπείας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως 25 μικρῶ βορειώτερος ὢν.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 42 τρισχιλίους ὀκτακοσίοις ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαἕξ· ἡ οὖν δὴ Κασσιεπεία ἐν τῷ ἀρ- C.135 κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη 30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὄλαις σχεδόν

τι ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραγράφεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντιπερισταμένου τοῦ φωτός. ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος ἑνὸς ζωδίου ἡμῶν καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύκτιον. καὶ παρ' ἡμῶν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀποσχῶν πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἢ ἢ καταγράφει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν ἀέρα. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μετεωρίζεται πῆχαις ἑννέα. φησὶ δ' Ἐρατοσθένης τούτους τῆς Με-10 ρόης διέχειν μικρῶ πλείους ἢ διςμυρίους τρισχιλίου. διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίου, εἶτα πεντακισχιλίου εἰς Βυρυσθένη. ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τοῦ Βυζαντίου σταδίου περὶ ἑξακισχιλίου τριακοσίου, βορειότεροι οὖσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς 15 χειμερινὰς ἡμέρας μετεωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος ἐπὶ πῆχαις ἕξ, ἢ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκαεπτὰ.

43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἢδη πλησιάζοντα τῇ ἀοικίῳ διὰ ψῦχος οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βου-20 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων Ἰππαρχος μὲν εἰρηκεν ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν διὰ τὸ τρανότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας, παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ περὶ τῶν περισικίων καὶ ἀμφισικίων καὶ ἑτεροσικίων, ἃ 25 φησι Ποσειδώνιος. ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦτον ἐπιμνηστέον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ πῆ χρήσιμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῆ ἄχρηστον. ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σικίων ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ' ἥλιος πρὸς ἀίσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30 οὗ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἑκάστην κόσμον περιστροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἱ τε ἀμφισικιοὶ ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτεροσικιοὶ. ἀμφισικιοὶ μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τάδε πιπτούσας ἔχουσι τὰς σικίας, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ 5 γνάμονι προσπίπτῃ τῷ ὄρθῳ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τὸ ὑναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τὸ ὑναντίον περιστῆ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκούσιν), ἑτεροσικιοὶ δ' ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἀεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῶν, ἢ ἐπὶ τὰ 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἑτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκούσι. C.136 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττονα ἔχουσι τοῦ τροπικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μείζονα, ἀρχὴ τῶν περισικίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἢ σικία κύκλῳ περιεγεγῆσεται περὶ τὸν γνάμονα· καθ' ὃ δὴ καὶ περισικίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γὰρ ἐστὶν οἰκήσιμα ταῦτα τὰ μέρη διὰ ψῦχος, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθῆαν λόγοις 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς ἀοικίτου ταύτης φροντιστέον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτικὸν τὸν τροπικὸν ὑποπεπτῶνασι τῷ γεωγραφίῳ κύκλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κόσμου περιστροφὴν, ὑποκείμενον τοῦ μεταξὺ διαστή- 25 ματος τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων ἐξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῶν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεωγραφίας οἰκετός ἐστὶν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἕκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχύμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
 νῦν ὀρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἀρκτέον δὲ πάλιν
 ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
 ἀφ' ὧν περὶ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

² Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὡς ἔφα-
 C.137 μεν, ἢ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλέον οἰκεῖται φαν-
 γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐνδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
 ἢ δὲ πρόσβορρος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
 τητι καὶ παρωκεανίτις, προσειληφύια τὸ ἄμικτον κἀν-
 10 ἐπίπλεκτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
 ρία τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἢ δὲ
 νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἢ
 ἔξω στηλῶν· ἔσται δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
 γράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15

³ Ἔοικε γὰρ βύρση τεταμένη κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἑῶ τὰ πρόσθια ἐχούση μέρος πρὸς
 τῇ ἑῶ, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
 ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὁμοῦ τὸ μῆκος, πλάτος
 δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον, ἔστι δ' ὅπου πολὺ 20
 ἔλαττον τῶν τρισχιλίων καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
 τῇ ποιούσῃ τὴν ἑῶν πλευράν· ὄρος γὰρ διηρικῆς ἀπὸ
 νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένου ὀρίζει τὴν Κελτικὴν
 ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὗσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
 τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενώτατον τοῦ πλάτους 25
 ἑκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
 ἐστὶ τὸ τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
 αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιοῦν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῶ
 ὠκεανῶ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους
 δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
 στενώτερον τὸν ἰσθμὸν ποιούντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
 κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἑῶν πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυ-

ρήνη ποιεῖ, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ
 τῆς Πυρρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἢ ἐκτὸς τὸ ἐξῆς μέχρι
 τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ
 5 ἐσπέριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρρήνῃ, τὸ
 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβροισ
 ἄκρας ἢν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθένδε
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης.

Ἀναλαμβάνοντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα ἀπὸ 4
 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρχάμενοι. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ
 10 δυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οἰ-
 κουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν δυεῖν ἡπείρων ἢ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε
 τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Λιβύης, ὧν
 τὰ μὲν Ἰβηρες ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρούσιοι. προὔχει δὲ
 15 τὰ Ἰβηρικὰ ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις
 κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτηρίου. καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῆ
 τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆ-
 να σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ-
 πεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμιδῶρος εἰκάζει
 20 πλοῖα, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138
 δὲ τῷ σχήματι νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον
 τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἡρα-
 κλέους δ' οὐδ' ἱερὸν ἐνταῦθα δεῖκνυσθαι (ψεύσασθαι
 δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν,
 25 ἀλλὰ λίθους συγκεῖσθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολ-
 λούς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεσθαι
 κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεσθαι σπονδοποιησαμέ-
 νων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαί-
 νειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν
 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θεῶν ἤκοντας ἐν κόμῃ
 πλησίον νυκτερεύειν, εἴτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ
 ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀνδροίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγγωρεῖ καὶ δεῖ πιστεῦναι· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἶρηκεν, οὐ πάνυ. λέγειν γὰρ δὴ φησι Ποσειδάμιος τοὺς πολλοὺς μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως ὡσανεὶ σίζοντος τοῦ πελά- 5 γους κατὰ σβέσειν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρημα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρημα, μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελά- γεσι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω 10 τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μὴ μέντοι μηδὲ παραχρημα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέ- θους φαντασίαν ἀξέσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύ- 15 σεις καὶ τὰς ἀνατολάς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὡς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξη- ροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλουτα 20 τὸν ἥλιον ἢ τὴν σεληνὴν, ἠνίκα καὶ ἐνερευθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησι τριᾶκονθ' ἡμέρας διατρίψας ἐν Γαδείροις καὶ τηρήσας τὰς δύ- σεις. ὁ δὲ γε Ἀρτεμίδωρος ἐκατονταπλασίονά φησι δύεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. 25 ὡς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη γὰρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἴπερ εὐθὺς ἢ νῦξ καταλαμ- βάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· 30 καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδάμιος ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας 6 ἢ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγον ποταμοῦ, ἢ δὲ τοῦ νοτίου μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ. 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐφῶν μερῶν ἐκάτερος, ἀλλ' ὁ μὲν ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν θατέρον, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσο- ποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεον καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περαιᾶς τοῦ Τάγου 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι καὶ Καρπητανοὶ καὶ Ὀρητανοὶ καὶ Ἰεττώνων συχνοὶ νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί- μων, ἢ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἕω κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην 15 ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν. αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀπ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας καὶ ὁ Τάγος, μέσος πως ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ 20 τὴν ἐσπέραν θυεῖς εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν. καλοῦσι δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικὴν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικοῦντων Τουρθητανίαν· τοὺς δ' ἐνοικοῦντας Τουρθητανούς τε καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἳ μὲν τοὺς αὐ- 25 τοὺς νομίζοντες οἳ δ' ἐτέρους· ὢν ἐστὶ καὶ Πολύβιος συνοίκους φήσας τοῖς Τουρθητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς Τουρδούλους· νυνὶ δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο- ρισμός. σοφώτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὔτοι καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ- τρους ἐξακισχιλίων ἐπῶν, ὡς φασι· καὶ οἳ ἄλλοι δ' Ἰβήρες χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν δ' ἰδέα· οὐδὲ γὰρ

γλώττη μιᾶ. τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἢ ἐντὸς τοῦ Ἄνα πρὸς ἕω μὲν μέχρι τῆς Ὠρητανίας, πρὸς νότον δὲ μέχρι τῆς παραλίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα μέχρι στηλῶν. ἀνάγκη δὲ διὰ πλείονων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύνεργων τόπων, ὅσα συντείνει πρὸς τὸ μα-⁵ θεῖν τὴν εὐφυῖαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

7 Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαίτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐπίπτου τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμὸν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συν-¹⁰ ἀπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὲ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βαστητανῶν, οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἢ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαί-
C.140 νεσθαί. ἐκπλέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς ¹⁵ τὴν ἕξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηγία πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμὸν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἔνιοι δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὧν ἐστὶ καὶ Τι-
μοσθένης, ὃς φησὶ καὶ Ἡρακλείαν ὀνομάζεσθαι τὸ πα-²⁰ λαιόν, δείκνυσθαί τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

8 Εἶτα Μελλαρία ταριχείας ἔχουσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελῶν πόλις καὶ ποταμός. ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μά-
λιστά εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχεῖαι. ἦν δὲ καὶ Ζήλις τῆς Τίγγιος ἀστυγείτων, ²⁵ ἀλλὰ μετῴκισαν αὐτήν εἰς τὴν περαιῖαν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἐπεμφαν δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν ἐποίκους καὶ ἀνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. εἶτα Γάδειρα, πορθμῷ στενωπῷ διειργομένη νῆσος ἀπὸ τῆς Τουρρητανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης ³⁰ περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτα-
κοσίους φασίν. ἐστὶ δ' ἡ νῆσος αὕτη τᾶλλα μὲν οὐδὲν

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλίᾳ πρὸς Ῥωμαίους τοσαύ-
την ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχευ ὥστε καίπερ ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν ⁵ ἐστίν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν ⁹ καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀνάχσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν ¹⁰ ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν μεσόρῳαίαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐ-
θὺς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῇ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπο-
λαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὡς δ' ἔνιοι καὶ πλείονων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ-
¹⁵ θα δὲ πον καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἐστὶ, καὶ ὁ τοῦ Καιπίωνος Ἰδρυται πύργος ἐπὶ πέτρας ἀμφι-
κλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φά-
ρος, τῆς τῶν πλοῖζομένων σωτηρίας χάριν. ἢ τε γὰρ ἐκβαλλομένη χούς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ ²⁰ χοιραδάδης ἐστὶν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημεῖον τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους ἐστὶ καὶ πόλις Ἐβούρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἦν καλοῦσι Λοῦκεμ δουβίαν· εἴθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δί-
²⁵ στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἕξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἴθ' ὕστα-
τον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδείρων ἐλάτ-
τους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μιλία φα-
σιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἶτα ³⁰ εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C.141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκείσθαι ² συμβαίνει τὴν Τουρρητανίαν, ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ πο-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἐσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἕω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὠρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βασητητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδείρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἕξις θάλαττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ 5 Βασητηανοὶ δὲ οὓς εἶπον τῇ Τουρητηαία πρόσκεινται καὶ οἱ ἕξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν προσχώρων. μέγεθος δ' οὐ πλεῖον ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλήθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται 10 δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυνόμεναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλεῖστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἠΰξεται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ἄκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρώτη ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε τοὺς τόπους ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἢ μὲν Ἴσπαλις ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἀποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἢ Βαίτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἴλιπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἄστιγίς δ' ἀπώτερον καὶ Κάριων καὶ Ὀβούλκων, ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὔρσων καὶ Τοῦκκίς καὶ Οὐλία καὶ Αἶγρονα· ἅπασαι δ' αὐταὶ Κορδύβης οὐκ ἔπωθεν. τρόπον δὲ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τόπου τούτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτηίας ἢ Μοῦνδα σταδίου* χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἔφυγεν ἡττη-

θεῖς ὁ Γναῖος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβὰς εἰς τινα ὑπερκειμένην θαλάττης ὄρεινὴν διεφθάρη. ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν τοῖς Ἴβηρσι πολεμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέστησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλούς ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδαίῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κορίστοργίς ἐστὶ γνωριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἢ Ἄστα, εἰς ἣν οἱ Γαδιτανοὶ συνίασι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι- 10 νείου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστον ὁ Βαίτις καὶ ἀνα- 3 πλεῖται σχεδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρῶν ἐπάνω τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησίδια. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ τῆς ὄψεως τερπνόν, ἄλσει καὶ ταῖς ἄλλαις φντουργίαις ἐκπεποιημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν Ἰσπάλιος ὀλκᾶσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ σταδίου οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττοσι, μέχρι δὲ Κορδύβης τοῖς ποταμίους σιάφεσι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλῶνος οὐκ ἔστι πλόμιον· παράλληλοι δὲ τινες ῥάχεις ὄρων παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ 25 συνάπτουσαι πρὸς βορρᾶν, μετάλλων πλήρεις. πλεῖστος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἴλιπιν τόποις καὶ τοῖς κατὰ Σισάπωνα τόν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγομένης χαλκός τε ἅμα γεννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίον μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον. ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλου, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφειν οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον. ὑπέρεκται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρία ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυπρα, οἷάπερ καὶ τὰ τῆ Κερνητανία συνάπτοντα καὶ ἔτι μᾶλλον τοῖς Κελτί-⁵βηροσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδιά τὰ παρήκοντα τῷ Ἄνα.

4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρθητανία θαυμαστῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ' οὔσης αὐτῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἔκκομισμῷ· τὸ γὰρ περιττεῦον τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἷ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὡς εἶπον, ἐμφορεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφειν εἰς τὰς ¹⁵ ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπαντα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἢ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαίαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγγι μετρίαις ἢ καὶ φειθροῖς εὐκυνία ποταμίους, ἐκτεταμέναι ²⁰ ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλεῖσθαι μηδὲν ἤττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον.

C.143 τοῖς γὰρ κατάπλοις εἰοικε τοῖς ποταμίους, ἀντικίπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ ²⁵ τοῦ ποταμίου φεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μείζους εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυροσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα ³⁰ μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. ἐνταῦθα μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' οὐ

παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ, ἐνταῦθα δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσὶν αἱ ἀναχύσεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδροτέραν παρὰ τὰς ἐν ⁵ τοῖς ἄλλοις τόποις· ἢ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοῖζομένων· πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ *ὄκτῳ σταδίου ἀναπλεόμενας, ὥστε τρόπον τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετῆ ¹⁰ πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἔχει δὲ τι καὶ ὄχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλία διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον τῆ ῥύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν κίνδυνον οὐ μικρόν τοῖς ναυκληρίοις ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις ¹⁵ τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς ἀναχύσεσιν εἰσι βλαβεραὶ· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνάλογον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ ξηρᾶς πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βοσκήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύσεων ²⁰ τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη, βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἰσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασι καὶ τετηρηκνίας τὸ συμβαῖνον περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαίρειν εἰς τὴν ἤπειρον.

25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς ποταμοῖς δυναμένους πόλεις ἐκτίσαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ' ἐστὶν ἢ τε Ἄστα καὶ Νάβρισσα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό-³⁰νοβα καὶ Μαῖνοβα καὶ ἄλλαι πλείους, προσλαμβάνουσι

δὲ καὶ διαφύργες ἔσθ' ὅπου γεγρονυῖαι τῷ πολλαχόθεν εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιδὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἔξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὠφελούσι κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένης ἐπὶ τῶν διειρογόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλατοὺς ἀπερ-⁵ γαζομένης, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἀναχύσεις κἀκείθεν δεῦρο. ἅπανα δ' ἡ ἔμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθὸν (πλήν εἰ τίς ἐστὶ περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον¹⁰ τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίματος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγίζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκάσιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 ἐστι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν λησθηρίων καταλυθέν-¹⁵ των, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει φαστῶν τῶν πλοῖζομένων. ἴδιον δὲ τί φησι Ποσειδῶνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν ἀνάπλου τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῶν κόλπου πνέοιεν ἐτησίαι·
 διὸ καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν κατὰραι μόλις παραδιε-²⁰ νεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρδόνα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρος τῆς Λιβύης.
 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρρητανίας σίτος τε καὶ οἶ-⁶ νος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 στον· καὶ κηρὸς δὲ καὶ μέλι καὶ πίττα ἐξάγεται καὶ κόκ-²⁵ κος πολλή καὶ μίλτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ τε ναυπήγια συνιστᾶσιν αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης, ἅλες τε ὄρνυκοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἀλμυ-
 ρῶν φεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν ὄψων ταριχεῖα οὐκ ἔνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης³⁰ τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς. πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἦρχετο, νῦν δὲ ἔρια μάλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ἀνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς ὀχείας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ οἱ Σαλτιγῖται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βο-
 5 σκημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κνηγεσίων. τῶν δ' ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γεωρούχων λαγι-
 δέων, οὓς ἐνιοὶ λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ὄξοφαγοῦντες· καὶ τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τείνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὀχλεῖ δὲ καὶ τὰς νήσους. οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρεσβεύσα-
 σθαι ποτε πρὸς Ῥωμαίους κατὰ χώρας αἰτησιν· ἐκβάλ-
 λεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ζῶων τούτων, ἀντέχειν μὴ δυνά-
 15 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως πόλεμον, ὃς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, φορᾶ δέ τιμι λοιμικῇ καθάπερ ὄφρων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεῖα τῆς τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῶν ἀγορίας ἄς ἡ Λιβύη φέρει τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἄς φιμάσαντες παριῶσιν εἰς
 20 τὰς ὀπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν οὓς ἂν καταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφεστῶτες. τὴν δὲ C.145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρρητανίας ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Αἰκαίωρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τὸ δὲ πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.
 Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρ-⁷ ρητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὐροὶ τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τὰ τε γὰρ ὄστρεῶδη πάντα καὶ

κογχοειδή και τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει και τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατά τὴν ἔξω θάλατταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἅτε και τῶν πλημμυρίδων και τῶν
 ἀμπάτεων ἐνταῦθα αὐξομένων, ἃς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 και τοῦ πλήθους και τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. 5
 ὡς δ' αὐτως ἔχει και περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε και φαλαινῶν και φυσητήρων, ὧν ἀναφυση-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς πόρ-
 ρωθεν ἀφορῶσι· και οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριούνται πολὺ
 τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατά τὸ μέγεθος, και αἱ 10
 σμύραινα και ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄψων. ἐν δὲ
 Καρτηγία κήρυκας δεκακοτύλους και πορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἑξατέροις τόποις και μεῖζους ὀγδοήκοντα
 μῶν τὴν σμύραιναν και τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολὺποδα, διπήχεις δὲ τὰς τευθίδας και τὰ παρα- 15
 πλῆσια. πολὺς δὲ και ὁ θύννος συνελάννεται δεῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἑξωθεν παραλίας πῖων και παχύς.
 τρέφεται δὲ βαλάνῳ δρυῖνῃ φρυομένη κατά τῆς θαλάτ-
 τῆς χαμαιζήλῳ τιμὴ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ροῦση καρπὸν· ἤπερ και ἐν τῇ γῇ φύεται πολλὴ κατά 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ῥίζας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὡς ἀντελείας
 δρυός, ἑξαιρομένη δὲ θάμνον ταπεινῆς ἤττον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλάνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς και τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ πλῆμαι· ἢ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἐλάττων αἰεὶ και μᾶλλον εὐρίσκειται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 και μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπίπτει τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἄρα (φησί) και ἡ Σαρδά φέρει και ἡ πλησιόχωρος
 ταύτη. και οἱ θύννοι δ' ὅσῳ πλέον συνεγγίξουσιν ταῖς
 στηλαῖς ἑξωθεν φερόμενοι, τοσῶδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναι τε παρὰ θαλάττιον ἢ
 τὸ ξῶον τοῦτο· ἤδεσθαι γὰρ τῇ βαλάνῳ και παινε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου
 γενομένης φορᾶν και τῶν θύννων εἶναι.

Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
 χορηγημένης, οὐχ ἤκιστα, ἀλλὰ και μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
 5 ἂν τις και θαναμάσειε τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφυνές·
 ἅπαντα μὲν γὰρ μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἢ τῶν Ἰβή-
 ρων χώρα, οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
 και μάλιστα ἢ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
 ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν, σπάνιον δὲ και τὸ τὴν αὐτὴν
 10 ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πηθύνειν μέταλλοις. ἢ δὲ
 Τουρδητανία και ἡ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
 καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βου-
 λομένοις. οὔτε γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
 κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὔθ' 15
 οὔτως ἀγαθὸς ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
 χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ και σύρεται· κα-
 ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ και οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
 ἄμμον, πολλαχοῦ και ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὔσαν,
 ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστὶν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
 20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· και τοὺς ἀνύδρους
 δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι στιλπνὸν ποιοῦσι τὸ
 ψῆγμα, και φρέατα δ' ὀρύσσοντες και ἄλλας τέχνας
 ἐπινοοῦντες πλύσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
 βάνουσι, και πλείω τῶν χρυσορρυχείων ἐστὶ νῦν
 25 τὰ χρυσοπλύσια προσαγορευόμενα. ἀξιοῦσι δὲ Γα-
 λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
 τε ἐν τῷ Κεμένῳ ὄρει και τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
 τῇ Πυρήνῃ· τὸ μέντοι πλέον ἀντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
 ἐν δὲ τοῖς ψῆγμασι τοῦ χρυσοῦ φασίν εὐρίσκεισθαι
 30 ποτε και ἡμιλιτριάδας βάλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
 κρᾶς καθάρσεως δεομένας. φασὶ δὲ και λίθων σχι-
 ζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσού ἐφομένον καὶ καθαιρομένον στυπτηριώδει τινὲ γῆ τὸ κάθαγμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθαιρομένου, μίγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἀργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχτος γὰρ *ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ 5 ἀχρῷ τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακῆ οὔσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχεόμενον ῥαδίως, ὁ δὲ ἀνθραξ ἐπαναλίσκει πολὺ ὑπερτήκων τῇ σφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς ῥείθροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἢ ὀρύττεται φρέαρ, 10 ἢ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῆ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου καμίλους ποιοῦσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βάλων λιγνὺν μετέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γὰρ ἐστὶ καὶ ὀλέθριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα, ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρό- 15 τερον.

9 Ποσειδάωνιος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν C.147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους δητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν δρυμῶν ποτε ἐμπροσθέντων ἢ 20 γῆ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρεῖτις καὶ χρυσεῖτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξεσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμένην. καθόλου δ' ἂν εἴπε (φησὶν) ἰδῶν τις τοὺς τόπους θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμιεῖον 25 ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν (φησὶν) ἡ χώρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ "Αἰθῆς ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὠραίῳ σχήματι εἴρηκε περὶ τούτων, ὡς ἂν ἐκ μετάλλου καὶ αὐτὸς 30 πολλῶ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλούντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω συντόμως ὀρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἂν προσδοκάντων αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι- 5 λεργίαν, σκολιάς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμοὺς πολ- λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναυτλούντων κοχλίαις. * τὸν δόλον οὐ ταῦτόν εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι εἰοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον, ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαυον λυσιτελεῖν, τοῖς μὲν χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλκόν, τῶν δὲ ἀργυρευόντων τισὶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. τὸν δὲ καττί- 15 τερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεισθαι φησὶν, ὡς τοὺς ἰστορικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὀρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε τοῖς ὑπὲρ τοὺς Αἰσιτανούς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Καττιτερεῖσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβοις, οἱ τῆς 20 Αἰσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἐξανθεῖν φησὶν τὴν γῆν ἀργύρῳ, καττιτέρῳ, χρυσοῦ λευκῷ (ἀργυρομιγῆς γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς ποταμοὺς· τὴν δὲ σικυλίαι τὰς γυναῖκας διαμάσας πλύνειν ἐν ἡθητηρίοις πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ 25 τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἴρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναι φησὶ, διέχειν δὲ τῆς πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιεληφότα κύκλον τετρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ- 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C.148 δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἐκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ πεντακισχιλίας δραχμῶν. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἐῶ (μακρὰ γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ συρτήν βῶλον τὴν ἀργυροῖτιν φησι κόπτεσθαι καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διαττάσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο-⁵ χυθέντος τοῦ μολίβδου, καθαρὸν τὸν ἄργυρον ἐξάγειν. ἐστὶ δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημοσία οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μεθέστηκε κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Καστλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις ¹⁰ ἰδίον ἐστὶ μέταλλον ὀρυκτοῦ μολίβδου· παραμεικτικαί δέ τι καὶ τοῦτο τοῦ ἄργυρου μικρὸν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

¹¹ Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Καστλῶνος ἐστὶ καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ ῥεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ-¹⁵ ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας ῥεῖν φησι, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἑνακοσίους σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτίβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. εἰκάσι δ' οἱ παλαιοὶ ²⁰ καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδειρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρῦθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Στησίχορον περὶ τοῦ Γηρονόου βουκόλου διότι γεννηθεὶς „σχεδὸν ἀντιπέρας κλειναῶς Ἐρῦθειας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παραῶ ἀπέρι-²⁵ νας ἀργυρορρίζους, ἐν κευθμῶνι πέτρας.“ δυεῖν δὲ οὐσῶν ἐμβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους ³⁰ δὲ τὴν συννεχὴ τῆς Κάλπης Ταρτησίδα καλεῖσθαι φησι καὶ Ἐρῦθειαν νῆσον εὐδαίμονα. πρὸς δὲ Ἀρτεμίδω-

ρος ἀντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ὑπ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδείρων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλειόνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ ⁵ τὰς ἀμπάτεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύκλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ προσαρκτικά μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδώτερα εἶναι πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα εἰρηκε Πυθῆα πιστεύσας.

¹⁰ Ὁ δὲ ποιητὴς πολὺφωνός τις ὢν καὶ πολυίστωρ ^{C.149} ¹² δίδωσιν ἀφορμὰς ὡς οὐδὲ τούτων ἀνήκοός ἐστι τῶν τόπων, εἰ τις ὀρθῶς συλλογίζεσθαι βούλοιο ἀπ' ἀμφοῖν, τῶν τε χείρον λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄμεινον καὶ ἀληθέστερον. χείρον μὲν, ὅτι πρὸς δύσιν ¹⁵ ἐσχάτη ἤκουεν αὐτῆ, ὅπου, καθάπερ αὐτός φησιν, εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡελίοιο, ἔλκον „νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ξεῖδαρον ἄρουραν.“ ἢ δὲ νῦξ ὅτι δύσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὃ δὲ Ἄιδης τῷ Ταρ-²⁰ τάρῳ, εἰκάσι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησσοῦ τὸν Τάρταρον ἐκεῖθεν παρονομάσαι τὸν ἐσχατοῦ τῶν ὑποχθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν σώζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βο-²⁵ ρείοις καὶ ζοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν Βόσπορον ἴδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ ³⁰ κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἐχθὸς πρὸς τὸ φύλον τοῦτο· καὶ γὰρ καθ' Ὀμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κιμμερίαις ἐποίησε παρα-³⁰ πλησιῶς τὰς Πλαγκτάς, ἀεὶ τοὺς μύθους ἀπὸ τινων ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γὰρ τινὰς μυθεύει πέτρας,

9. post πιστεύσας: δι' ἀλαζονείαν. 18. post πλησιάζον: δῆλον

καθάπερ τὰς Κρανέας φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες
καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέθηκε δι' αὐ-
τῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ
κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγ-
κτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρ-
τάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων
μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν.

13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἢ τε γὰρ Ἡρα-
κλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προελθοῦσα καὶ τῶν Φοι-
νίκων ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν 10
τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοίνιξιν οὕτως ἐγένοντο
σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρ-
δητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων
νῦν οἰκείσθαι. καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσεύως δὲ στρατεία δοκεῖ
μοι δεῦρο γενηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15
δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδυσσειαν καθάπερ
καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς
ποίησιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιίαν. οὐ
γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ
ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσι, ἀλλὰ 20
καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδυσσεῖα πόλις δεικνύται καὶ Ἀθη-
ναῖς ἱερὸν καὶ ἄλλα μυρία ἴχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης
καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου [περι]γενο-
μένων ἐπ' ἴσης κακώσαντος τούς τε πολεμηθέντας καὶ
C.150 τούς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμείαν νί- 25
κην ἐτύγγανον ἠρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς κατε-
φθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἑλλη-
λυθόντων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦ-
σιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπεσθαι, τοῖς
μὲν διὰ τὸ ἐκπεπορθῆσθαι τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

29. post τρέπεσθαι: καὶ τοῖς Ἑλλησι

ἐκάστον προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρὸν τε μένειν“
ἄνευ τῶν οἰκείων „κενεόν τε νέεσθαι“ παρ' αὐτοῦς
πάλιν. ἢ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάνη καὶ Ἀν-
τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἐνετῶν· ὡσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλείονων. ὁ τοίνυν ποιη-
τὴς τὰς τοσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας
ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλ-
λας ἀρετὰς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἐδήλουν τοῦτο) ἐνταῦθα
τὸν τῶν εὐσεβῶν ἔπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
10 δίον, οὗ φησὶν ὁ Πρωτεύς ἀποικῆσειν τὸν Μενέλαον
„ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
„νατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς· τῇ περ
„ρηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νικητὸς οὐτ'
„ἄρ' χειμῶν πολὺς οὐδέ ποτ' ὄμβρος, ἀλλ' αἰεὶ ξεφύ-
15 „ροιο λιγὺ πνείοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνήσειν ἀναψύ-
„χειν ἀνθρώπους.“ τὸ τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνον
τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκείου ἐσπερίου τε
καὶ ἀλεινῆς οὔσης, τὸ τε ἐπὶ τοῖς πέρασιν τῆς γῆς ἐφ'
οἷς καὶ τὸν Ἄϊδην μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὃ τε Ῥαδά-
20 μανθυς παρατεθεὶς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
τόπον, περὶ οὗ φησὶν „ἐνθ' ἦτοι Μίνωα ἴδον Διὸς
„ἀγλαὸν υἷον, χρύσειον σκήπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
„οντα νέκυσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
πλήσια θρουλοῦσι, τὴν τε ἐπὶ τὰς Γηρυόου βόας στρα-
25 τεῖαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων τὰ χρύσεια
ὡσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζον-
τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
Γαδείροις.

30 Τούς δὲ Φοίνικας λέγω μνηστὰς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. post Μενελάου: καὶ Ὀδυσσεύως 26. post ὡσαύτως: στρα-
τεῖαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατέσχον πρὸ τῆς ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων C.151 οὗτες, μέχρι οὗ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν. τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλοῦτου καὶ ταῦτα μαρτύρια· Καρχηδόνοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα- 5 τέλαβον, ὡς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς καὶ πίθοις χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ. ὑπολάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραίωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρέοντα μὲν 10 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὐτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην „κέρας οὐτ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησοῦ βασιλεύσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καταγράψαι καλέσαντα Ἀργανθώνιον.

15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἡμέρον καὶ τὸ 15 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρθητανοῖς, καὶ τοῖς Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειυίασιν, ὡς δ' εἴρηκε Πολύβιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρθητανοὶ καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20 μεταβέβληται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέρως ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοί τε οἱ πλείστοι γεγόνασι καὶ ἐποίκους εἰλήφασι Ῥωμαῖους, ὥστε μικρὸν ἀπέχουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἱ τε νῦν συνρικισμέναι πόλεις, ἧ τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγοῦστα καὶ ἡ 25 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Ἀγροῦστα Ἡμέριτα καὶ ἡ περὶ τοὺς Κελτίβηρας Καισαρανοῦστα καὶ ἄλλαι εἶναι κατοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσων πολιτειῶν ἐμ-

14. post Ἀργανθώνιον: ἡ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις ἦσαν τοῦτο τὸ Ἀνακρέοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησοῦ πολλὸν χρόνον βασιλεύσαι.“ ἐπιὶ δὲ Ταρτησοῦ τὴν νῦν Καρτηλίαν προσγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς ιδέας τογᾶτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελτίβηρες οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι. ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν 3 λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον καὶ αἱ τοῦ Τάγον ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοῖα στάδιοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις, 10 ὧν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδροεῖνται εἰς ποντολακκαῖα. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰκοσί ποντοσταδίων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγωγοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκει- 15 μένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πλημυαὶ γίνωνται, ὥστε C.152 πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίον, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ μῆκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ- 20 αλσὲς καὶ εὐάμπελον. κείται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνα πόλιν εὐκλειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφεστῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους, ἔχουσαν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν πέριξ καὶ τοὺς ἀνά- 25 πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκάφεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίαις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μόρωνα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστί. ταύτη δὲ τῇ πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς ὀρητηρίῳ χρώμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Ἀνσιτανούς καὶ κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς 30 ἐπετέλιχε τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἣν ἔχει τοὺς ἀνάπλους ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὐταὶ κράτισται. πο-

λύιχθυσ δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὄστρεων πλήρης. ἦε δ' ἔχου
τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ ἑττωνῶν καὶ Καρη-
τανῶν καὶ Λυσιτανῶν ἐπὶ δύσιν ἰσημερινήν, μέχρι
ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ
δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν 5
νότιον παραλίαν.

2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὀρητα-
νοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διή-
κουτες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς στηλῶν, Καρητανοὶ δὲ
μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους, εἶτα ἑττωνες καὶ Ἰακ-
καῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ἦε κατ' Ἀκούτειαν πόλιν
τῶν Ἰακκαίων ἔχων διάβασιν, Καλλαῖκοὶ δ' ὕστατοι,
τῆς ὄρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχάτατοι
ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Λυσιτανούς αὐτοὶ
παρέσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους 15
τῶν Λυσιτανῶν Καλλαῖκούς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν.
τῆς μὲν οὖν Ὀρητανίας κρατιστεύουσα ἔστι πόλις Κα-
στουλῶν καὶ Ὠρία.

3 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Λυσιτανία ἔστι
μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων καὶ πλείστοις χρόνοις 20
ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύ-
της τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπέριον καὶ
τὸ ἄρκτικὸν ὁ ἄκεανός, τὸ δ' ἐσθινὸν οἷ τε Καρητα-
νοὶ καὶ οἱ ἑττωνες καὶ Ἰακκαῖοι καὶ Καλλαῖκοί, τὰ
γνώριμα ἔθνη· τὰλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν 25
μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τὰ νῦν
ἐνιοὶ καὶ τούτους Λυσιτανούς ὀνομάζουσιν. ὁμοιοὶ
δ' εἰσὶν ἐκ τοῦ πρὸς ἑω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοὶ τῷ
C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνη καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλ-
λοι τοῖς Κελτίβηρσι. τὸ μὲν οὖν μήκος τρισχιλίων στα- 30

δίω, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἐσθινὸν
πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ'
ἔστι τὸ ἐσθινὸν καὶ τραχύ, ἢ δὲ ὑποκειμένη χώρα πε-
διάς πᾶσα καὶ μέχρι θαλάττης πλήν ὀλίγων ὄρων οὐ
5 μεγάλων· ἢ δὴ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδά-
νιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιασθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημμυ-
ρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν
θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχεῖας εἶ-
ναι δεχομένης τε τὸ κῦμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
10 σας. τάναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινάδεις εἶναι καὶ τα-
πεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστι 4
καὶ διαρροεῖται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπα-
σιν ἐκ τῶν ἐσθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγῳ·
15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψήγμα τοῦ χρυ-
σοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς
τῷ Τάγῳ Μούνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ Ἰα-
κούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν
τε ἦεον παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
20 τιβήρων καὶ Ἰακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀνα-
πλέομενος σκάφεσιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδὸν τι στα-
δίους. εἴτ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Αἰθ-
θης, ὃν τινὲς Αἰμαίαν οἱ δὲ Βελιῶνα καλοῦσι· καὶ οὐ-
τος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ἰακκαίων ἦε καὶ ὁ μετ'
25 αὐτὸν Βαῖτις (οἱ δὲ Μίνιου φασὶ) πολὺ μέγιστος τῶν
ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀνα-
πλέομενος σταδίους. Ποσειδάνιος δὲ ἐκ Καντάβρων
αὐτὸν ἦε φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆ-
σος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
30 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς θεῖοις τὴν θάλατταν πλημυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχειῖσθαι μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος, περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν.

5 Ἔσται δ' οἰκοῦσιν Ἀρταβροὶ περὶ τὴν ἄκραν ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστὶ. περιιοκοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτικοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἀνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκείσε στασιάσαι φασὶ 10 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Λιμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῆ στάσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμεῖναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν C.154 ποταμὸν Αἰθῆς προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἀρταβροὶ πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὃν οἱ 15 πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀροτρέβας καλοῦσιν. ἔθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μεταξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων· εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς 20 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίω πληθός, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν λησθηρίοις διετέλουν καὶ συνεχεῖ πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἐπαυσαν αὐτοὺς 25 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. ἦρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρειοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κεκτημένοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30 νοὶ τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὔσαν τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκείσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Αὐσιτανοὺς φασιν ἐνεδρευτικοὺς 6 ἐξερευνητικοὺς ὄξεις κούφους εὐεξελίκτους· ἀσπίδιον δ' αὐτοὺς δίπουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρητημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξιφὶς πρὸς τοῦτοις ἣ κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἀλυσιδωτοῖς χρωῶνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίοις κρά- 10 νεσιν· οἱ πεζοὶ δὲ καὶ κνημίδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ' ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρωῶνται· ἐπιδορατίδες δὲ χάλκεαι. ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ Δουρίῳ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἀλειπτηρίοις χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων, 15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρείας καὶ λιτῶς. θυτικοὶ δ' εἰσὶ Αὐσιτανοὶ τὰ τε σπλάγγνα ἐπιβλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαίρονται. σπλαγγνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἷμα- 20 λώτων καλύπτοντες σάγοις· εἶθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγγνα ὑπὸ τοῦ ἱεροσκόπου, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτοντες τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπόται χαμαιεῦ- 25 ναι βαθεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί- κην· μιτροσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C.155 γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἀρει τράγον θύουσι καὶ τοὺς αἷμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἐκατόμβας ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας 30 γυμνικῶς καὶ ὀπλιτικῶς καὶ ἵππικῶς, πυγμῇ καὶ

20. ante τὰ: ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρος φησι „πάντα θύειν ἐκατόν.“

δρόμῳ καὶ ἀκροβολισμῷ καὶ τῇ σπειρηδὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους δρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναντες καὶ κόψαντες, εἶτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθεσθαι εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ζύθει· οἶνον δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ ἀναλίσκουσι κατενωχόμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρου χρῶνται. καθήμενοι τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες, προκαθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δεῖπνον. ξυλῆνοι δὲ ἀγγεῖοις χρῶνται, καθάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὀρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες· ἐν Βασιτανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμῖξ ἀνδράσιν ἀντιλαμβάνομεναι τῶν χειρῶν. μελανεῖμονες ἅπαντες τὸ πλέον ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ 15 στιβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθίναις ἐσθήσεσι διάγουσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βάρει φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασι. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίοις τε πλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βροῦτον διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάρη, νυκτὶ δὲ 25 καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια. ἄλλες πορφυροῖ, τριφθέντες δὲ λευκοί. ἔστι δὲ τῶν ὄρειων ὁ βίος οὗτος, ὥσπερ ἔφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκοὺς καὶ Ἀστουρας καὶ Καντάβρους μέχρι Ἰασκῶνων καὶ τῆς Πυρήνης· ὁμοειδεῖς 30

20. post ὄρων: ἢ τῶν ποταμῶν

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὀκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τι πρὸς ἡδονῆς ἔστιν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλότριγας καὶ ἄλλα χεῖρα καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα. 5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες οὐκ ἐκ τοῦ πολέ- 8 μειν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμόν· καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσεπίμικτοι δ' ὄντες ἀποβεβλήκασι τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ φιλάνθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο πάσχουσι διὰ τὴν C.156 10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦ- 8 τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ θηριωδέστεροι. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυπρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὄρων, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν. ἀλλὰ νῦν, ὡς εἶπον, πέπανται πο- 15 λεμοῦντα πάντα· τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἔτι νῦν μάλιστα τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γειτονεύοντας αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἱ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς 20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντες Πληντουῖοι. ὁ τ' ἐκεῖνον διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρατιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς ἀλλὰ καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ- 25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἔστι τῆς Ἰβηρίας ἢ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν 4 μέχρι τῆς Πυρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία καὶ ἡ ταύτης ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος τὸ δὲ μῆκος μικρῷ πλείονον ἢ τετρακισχιλίων στα- 30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλίας ἔτι πλείον καὶ δισχιλίοις σταδίοις εἰρηται. φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στή- 14* λας ὄρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλίους καὶ διακο-

σίους σταδίους· οἰκίσθαι δὲ τὴν γῆνα ταύτην ὑπὸ Βαστητανῶν οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὠρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβηρα ἄλλους τοσοῦτους σχεδόν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐθητανούς), ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου 5 ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐθητανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας μεμερισμένους τέτραχα.

2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλπης ἀρξαμένοις ῥάχης ἐστὶν ὄρεινὴ τῆς Βαστητανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν δα-10 σείαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλαχοῦ δὲ κἀνταῦθα ἐστὶ χρυσεῖα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλπης ὅσον καὶ τὰ Γάδειρα· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς 15 ἐν τῇ περαιᾷ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἢν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρελήφαμεν, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρα τῆς Κάλπης ἐστὶ, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἴχνη σώζουσα 20 Ἑλληνικῆς πόλεως, ἢ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικὴ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157
3 Μετὰ ταύτην Ἀβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτῆ. ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὄρεινῃ δεικνύται Ὀδυσσεῖα 25 καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδώνιος τε εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικὰ καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἔθνῶν ἐκδεδικώς τῶν ταύτη. οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς 30 Ὀδυσσεῖας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπαταταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλιάρκοις δὲ τῶν

μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαντος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς 5 μεσογαίας. καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δέ τινος καὶ τῶν ἀπὸ Μεσσηνίας ἱστορησθῆναι φησὶν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβηρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας καὶ οὗτος φησὶ καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ 10 τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ δὲ πεπιστεύκασι τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν ἐμπόροις προσέχοντες, ὡς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἶρηκεν, ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι Λατοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω- 15 τόν, πόαν τινὰ καὶ θίζαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ ἔχοντες διὰ τὴν ἀνυδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται Λατοφάγοι τὴν ἐτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς Σύρτεως νήσων, τὴν Μήνιγγα.

20 Οὐ δὲ θανμάξοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ 4 τὴν Ὀδυσσεῖας πλάνην μυθολογήσαντος τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστ' ἕξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ πολλὰ διαθῆσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ ἱστορούμενα ἐγγὺς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις 25 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἴ τινας αὐταῖς τε ταύταις ταῖς ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιητοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἔτρεψαν τὴν Ὀμήρου ποιήσιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης 30 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὕτως ἀρροϊκῶς ἐδέξαντο τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν ποιητὴν σκαπανέως ἢ θεριστοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀψαμένους τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον· συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρορσεν C.158 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα 5 δεινῶν οὐδεὶς· καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρθωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρούσατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν 10 ὠκεανόν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσθω λόγον ἔχοντα ἰδίου καὶ μακρόν.

5 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη νομίξοι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς 15 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι· τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδὲς ἐν δὴ τοῖς Ἰβηροῖσι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ τὸ πανούργον φύσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γὰρ καὶ ληστρικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες, 20 μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μεγάλας μὴ κατασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας· εἰ γὰρ δὴ συνασπίξωιν ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδουνοῖς ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἴτα 25 Κελτοῖς οἳ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται, οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σερωρίῳ μετὰ ταῦτα καὶ εἰ τινες ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μείζονος· Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβηρας πολεμεῖν καθ' ἑκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα 30 διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοτ' ἄλλους καταστρεφόμενοι τέως ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι ἔτει ἢ μακρότερον· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν περὶ οὐήγησιν.

Μετὰ τοίνυν Ἄβδηρα ἔστι Καρχηδῶν ἢ νέα, κτί- 6 σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδεξαμένου Βάρακιν τὸν Ἀννίβα 5 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτη πόλεων· καὶ γὰρ ἐρυμνὴ τ' ἔστι καὶ τείχει κατεσκευασμένῳ καλῶς καὶ λιμέσι καὶ λίμνῃ κεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἢ ταριχεία· καὶ ἔστι τοῦτο 10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ μεσογαίᾳ, τῶν δ' ἐκείθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν· ἢ δ' ἐνθένδε μέχρι τοῦ Ἰβηρος παραλία κατὰ μέσον πως τὸ διάστημα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ- τοῦ καὶ πόλιν ὁμώνυμον· ῥεῖ δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους 15 τῇ ὑπερκειμένη ῥάχει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων, περατὸς πεξῆ, παράλληλος δὲ πως C.159 τῷ Ἰβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνας ἢ τοῦ Ἰβηρος· μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς Καρχηδόνας τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν ἔστιν οὐ 20 πολὺ ἀπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἔστι γνωριμώτατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἐφεσσίας Ἀρτεμίδος ἱερὸν σφόνδρα τιμῶμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερωρίος ὀρηγηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γὰρ ἔστι καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσπλέ- 25 οῦσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον σιδηρεῖα εὐφυῆ πλησίον καὶ νησίδια Πλανησίαν καὶ Πλουμβαρίαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχουσαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους· εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρακλέους νῆσος ἤδη πρὸς Καρχηδόνα, ἣν καλοῦσι Σκομ- 30 βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἔξ ὧν τὸ

ἄριστον σκευάζεται γάρου· εἴκοσι δὲ διέχει σταδίους καὶ τέτταρας τῆς Καρχηδόνας. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ Σούκρωνος ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἴβηρος Σάγου-
τον κτίσμα Ζακυνθίων, ἣν Ἀννίβας κατασκάψας παρὰ τὰ συγκείμενα πρὸς Ῥωμαίους τὸν δεύτερον αὐτοῖς 5
ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους. πλησίον δὲ πόλεις εἰσὶ Χερρόνησός τε καὶ Ὀλέαστρον καὶ Καρταλίας· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἴβηρος Δέρτωσσα κατοικία. φεῖ δὲ ὁ Ἴβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ με-
σημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παραλλήλος τοῖς Πυρη- 10
ναίοις ὄρεσι.

7 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἴβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἴδρονται τὰ ἀναθήματα τοῦ Πομπηίου, πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυνμένη καὶ κατεσκευασμένη τοῖς 15
ἄλλοις ἱκανῶς καὶ οὐχ ἤττον εὐανδροῦσα νυκτὶ τῆς Καρχηδόνας. πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίας εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἐστὶν ὡσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐν-
τὸς Ἴβηρος μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς. αἱ τε Γυμνήσια νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἔβυσος, 20
ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσειν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπα-
γορεύουσιν. Ἐρατοσθένης δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν φησὶν αὐτήν, οὐδὲ ἀγκυροβολίαις σφόδρα εὐτηχοῦ-
σαν, ὡς ἀντιλέγων εἴρηκεν Ἀρτεμίδωρος.

8 Καὶ ἡ συμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25
μέχρι δεῦρο, ἐντεῦθεν δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλίμενα καὶ
χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λεητανῶν καὶ Λαγτολαιητῶν καὶ
ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασ-
σαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆς Πυ-
ρήνης σταδίους καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἴβηρίας πρὸς 30
τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλί-
C.160 μενος. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ῥόδη πολίχμιον, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίων φασὶ· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμᾶσιν· ἐροῦ-
μεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. φῶν δ'
οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκείμενον, ὃ νῦν
5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπίερω.
δίπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ καίπερ ἰδία πολι-
τευόμενοι κοινὸν ὄμως περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς
τοὺς Ἕλληνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς ταῦτο
10 πολίτευμα συνῆλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.

Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρήνης ἔχων 9
τὰς ἀρχὰς, ἣ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
νουργοὶ δὲ ἱκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
15 γαίαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
ἀχρηστοτέρας καὶ ἐλείας σχοίνου, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
ριον πεδῖον· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων νέ-
μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἴβηρίαν ἐκ
20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικὴν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαρεθῶ-
25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φύοντος
πολὺ τὸ μάραθον· ἐκ δὲ του Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
ρον τοῦ Ἴβηρος κατὰ Δέρτωσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν διὰ
Σαγούντον καὶ Σαυτάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα κατὰ μι-
κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. post χάριν: διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρι-
σμένου.

ταρίω ὡς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον, τὴν σχοινοπλοικίην φύου σπάρτον ἐξαγωγὴν ἔχουσαν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγελάστας συνέβαινε εἶναι τὴν ὁδὸν 5 χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ μέρη πεποιήμασιν αὐτήν, ἐπιψάουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτο δὲ τεινουςαν τῇ προτέρῳ, τὰ περὶ Καστῶνα καὶ Ὀβούλωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδειρα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμπορίων. διέ- 10 χει δὲ τῆς Κορδύβης ἢ Ὀβούλων περὶ τριακοσίους σταδίου. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἔλθειν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἠνίκα ἔμελλε συνά- 15 πτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον.

C.161
10

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἢ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη ἢ δ' ὑπερκειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρηναίων ὄρων καὶ τῆς προσαρκτίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστύρων) δυεῖν μάλιστα ὄρεσι διορίζεται. τούτων δὲ τὸ μὲν 20 παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευτὴν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβέδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλίνει δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν γεώ- 25 λοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διέξεισι δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδίον, εἶτα συνάπτει τῷ δρυμῷ τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπέδα. μεταξὺ μὲν δὴ τῆς Πυρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἰβηρ ῥεῖ ποταμός, παραλ- 30 ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καίσαραγοῦστα κα- 5 λουμένη καὶ Κέλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθίνης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλείονων ἔθνων ἢ χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ- 10 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ τὴν Πυρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὀσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰεργετῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος καὶ ἐν Κα- 15 λαγοῦρι Ἰασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλίας ἐν Ταρράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπέῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτιβήρων ἐκπτώσιν, ἔτελευτα δ' ἐν Ὀσκα. κἀν Ἰλέρδα ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετροῆιος οἱ τοῦ Πομπηίου στρατηγοὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ θεοῦ. 15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὡς ἐπὶ δύσιν ἰόντι σταδίου ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὀσκας πεντακοσίους τετταράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με- 20 ρῶν ἢ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ Ἰασκῶνας τοὺς κατὰ Πομπέλωνα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν ὁδός ἐστι σταδίων δισχιλίων τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίας ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητῶν δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε μὲν Σερτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ 25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρατηγούς. ὑπέγκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον τὸ τῶν Ἰασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων ὡς ἂν Πομπηῖοπολις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11 30 εὐδενδρόν ἐστι παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς ἀειθαλοῦς, C.162 τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰκεῖσθαι δυναμένους ἀλῶνας. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητανοὶ τὸ πλεόν τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέ-
 ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλ-
 λοι, πρόσδοτον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβέδαν ἢ Κελτιβηρία πα-
 ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεόν ἀν- 5
 τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὁ
 τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
 πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
 τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὧν ὁ Δούριος
 φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργοντίαν, ὁ 10
 δὲ Βαῦτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
 Ὀρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
 πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηρσι Βήρωνες Καντά-
 βροις ὄμοροι τοῖς Κονίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
 στόλου γερονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ἰαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
 Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυή-
 ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
 ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ
 Ἰακκαίων, ἔτι δὲ Ἰεττῶν καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ
 τῶν νοτίων Ὀρητανοὶ τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
 δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἕω δὲ
 Ἰδουβέδα.

13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
 ρημένον οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἕω εἰσὶ καὶ πρὸς
 νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητανοῖς καὶ ταῖς 25
 τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστοτάτη Νο-
 μαντία. ἔδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβηρικῷ πολέ-
 μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετεί γενομένῳ· πολλὰ
 γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
 ταῖον οἱ Νομαντῖνοι πολιορκούμενοι ἀπεκαρτέρησαν 30
 πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Δούσω-
 νες δὲ ἔφθον εἰσὶ, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαῖς. τῶν δ' Ἀρουάκων ἐστὶ καὶ Σεγήδα πόλις καὶ
 Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαρανούστας,
 ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῷ Ἰβηρι ἰδρῦσθαι, σταδίους ἐπὶ ὀκτα-
 κοσίους. καὶ Σεργοβόγια δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις
 5 καὶ Βίββιλις, περὶ ἧς Μέτελλος καὶ Σερωτίριος ἐπολέ-
 μησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ἰακκαίων καὶ τῶν Κελ-
 τιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις
 πόλεσι καὶ Σερεσάμαν καὶ Ἰντεροατίαν. φησὶ δὲ Πο-
 σειδῶνιος Μάρκιον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ
 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι
 πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίβηρες καὶ χρη-
 μάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παρά-
 λυτρον. Πολύβιον δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C.163
 ταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμῶδῶν φησι
 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύρ-
 ρους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομ-
 παῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ
 στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρου-
 νται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ
 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρχει
 πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας
 κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύ-
 σις πόλεων ἐπιδεικτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα
 ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὔθ' οἱ βίαι
 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν
 καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ
 οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν
 Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμεροῦσιν οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως,
 ὅταν πλεονάζῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίον
 30 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτίβηρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ 14
 ὄρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπέδαν καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χώραν Ἐδητανοί, μέχρι Καρχηδόνας, καὶ Βαστη-
 τανοὶ καὶ Ὠρητανοί, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλάκας.

15 Πελασταὶ δ' ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, ὑπήρξαν οἱ
 Ἴβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὄπλισμόν διὰ τὰς ληστείας,
 οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανοὺς, ἀκοντίῳ καὶ σφενδόνη 5
 καὶ μαχαίρα χρώμενοι· ταῖς δὲ πεζαῖς δυνάμεσι παρε-
 μέμικτο καὶ ἵππεια, δεδιδαγμένων ἵππων ὀρειβατεῖν
 καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τού-
 του δέοι. φέρει δ' ἡ Ἴβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἵπ-
 πους ἀργίους. ἔστι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
 ὀρνέοις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ δὲ καὶ
 ὠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ κάστο-
 ριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ
 τῷ Ποντικῷ παρέστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις
 πολλοῖς. ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδάωνιος, καὶ ὁ Κύπριος 15
 χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
 θές καὶ τὸ σπόδιον. ἴδιον δ' εἴρηκεν Ἴβηρία ὁ Ποσει-
 δάωνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
 ἵππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὴν
 εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἴβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
 χροάν. εἰκέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
 εἶναι καὶ εὐδρομοὺς μᾶλλον τῶν ἄλλων.

16 Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλήθος.
 ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ σνκῆς καὶ τῶν παρα-
 C.164 πησίων φυτῶν ἢ καθ' ἡμᾶς Ἴβηρικὴ παραλία πάντων 25
 εὐπορεῖ, συχνὴ δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτὸς ἢ μὲν παρωκεα-
 νῆτις ἢ πρόσβορρος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ ψύχη, ἢ δ' ἄλλη τὸ
 πλέον διὰ τὴν ὀλιγορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
 πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὀρυμν
 θηριώδη μετὰ ἔθους φάυλου ξῆν· εἰ μὴ τις οἴεται πρὸς 30
 διαγωγὴν ξῆν τοὺς οὐρανὸν λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
 παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σημηγομένους καὶ αὐ-

τοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
 βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτό τε καὶ
 τὸ χαμευνεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἴβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
 τοὺς. εἶνοι δὲ τοὺς Καλλαϊκοὺς ἀθέους φασὶ, τοὺς δὲ
 5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
 ἀνωνύμῳ τινὶ θεῷ [θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
 πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχί-
 ζειν. τοὺς δὲ ἑτέωνας, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥω-
 μαίων παρήλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
 10 τινὰς ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
 μανίαν ὑπολαβόντας ἠγρεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
 σκηνάς, ὡς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
 μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
 15 ἐνίων κόσμον θεῖη τις ἄν, ὃν εἴρηκεν Ἀρτεμίδωρος·
 ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾶ φορεῖν αὐτὰς φη-
 σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
 προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τού-
 των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κά-
 20 λυμμα ὥστε ἐμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρέ-
 χειν, καὶ νομίζειν κόσμον· ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
 κεῖσθαι πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερές καὶ σφίγγον τὴν
 κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλά-
 25 τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
 ψιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστίλβειν τοῦ μετώπου
 μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαῖον τὸ ὕψος ἐπιθεμένας στυ-
 λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χεῖρην, εἶτα καλύπτρα
 μελαίνην περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
 30 πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθευται περὶ πάντων κοινῇ
 τῶν Ἴβηρικῶν ἐθνῶν, διαφερόντως δὲ τῶν προσβόρ-
 ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
 ὠμότητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητέρες

ἔκτειναν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καντάβροις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένον ἀλχηματώτων τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν ἔκτεινε πάντας κελεύσαντος τοῦ πατρὸς σιδήρου κυριεῦσαν, γυνὴ δὲ τοὺς συναλόυτας. κληθεὶς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
C.165 πυράν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἀνδρείαν τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν. γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαι τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδράσιν ἐκεῖνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίναςαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
γοῖς πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργαγοῦσιν ἀποκλίναςαι πρὸς τι φείθρον. ἐν δὲ τῇ Λιγυστικῇ φησὶν ὁ Ποσειδώνιος διηγῆσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρμόλεων Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθῶσαιτο ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναικας ἐπὶ σκαφητόν, ὠδύναςα δὲ μία τῶν 15
γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ' ἐπανέλθοι ἐπὶ τοῦργον αὐτίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὄψε μάθοι καὶ ἀφείη δούς τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν οἴκαδε.

18 Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σύνδυο ἐφ' ἵππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πεζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πληθὸς ἴδιον, ἀφ' 25
οὔ καὶ λοιμικὰ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ μισθοὺς ἄρνησθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀποδειχθέν, [καὶ] διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ ἄλλων σπάνις καὶ σίτον· ἐπεσιζόντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκνι- 30
τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπουσίας καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλούτες τινὲς

ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐπαιάνιζον. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ' ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἦττον μὲν ἴσως πολιτικά, οὐ θηριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας 5
διδόναι ταῖς γυναιξὶ προίκα [καὶ] τὸ τὰς θυγατέρας κληρονόμους ἀπολείπεσθαι τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τούτων ἐκδίδοσθαι γυναιξίν· ἔχει γάρ τινα γυναικοκρατίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔθει [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικὸν ὃ συντιθέασιν 10
ἐκ βοτάνης σελίνῳ προσομοίας ἄπονον, ὥστ' ἔχειν ἐν ἐτοίμῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένθειν αὐτοὺς οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρῆσθαι φασὶ 19
15 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἶπομεν, ἄλλοι δὲ πενταμερῆ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδιδόναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C.166
ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἶ τε μεταναστάσεις γνώριμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μετα- 20
βολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυλεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ὅσα δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὔτ' ἀσφαλῆ ἐστὶν οὔτε πολλά· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει 25
τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦνται μὲν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂ λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ', ὁπόταν ἔλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ 30
τὸ ἀναπληρούμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγγομένου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως ⁵ τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουσαν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χάραν νεμομένους, ὡς φησὶν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες συνωνύ- ¹⁰ μως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντὸς· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

²⁰ Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεισῶν τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν ¹⁵ Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασιν πρὸς ἡῶ πλησίον Καστλιῶνος· ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπατι- ²⁰ κός, ὁ μὲν στρατηγικός ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Δουριῶνος ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσιν γὰρ οὕτω τὴν χάραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι· ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ἀυ- ²⁵ ρουῖσα Ἡμερίτα· ἡ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν πονταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφρουρεῖ τὴν ³⁰ πέραν τοῦ Δουριῶνος πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἦν οἱ μὲν πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον οἱ δὲ νῦν Καλλαϊκοὺς ³⁰ C.167 καλοῦσιν· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάφικτα μέρη

μετὰ τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων· ἔπει δὲ διὰ τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω πόλις Νοῖγα, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ἄκεανοῦ ἀνάχυσιν ὀρίζουσα τοὺς Ἀστύρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ' ⁵ ἐξῆς παρόρειον μέχρι Πυρρήνης ὁ δεύτερος τῶν πρεσβευτῶν μετὰ τοῦ ἕτερου τάγματος ἐπισκοπεῖ· ὁ δὲ τρίτος τὴν μεσόγειαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἤδη λεγομένων ὡς ἂν εἰρηρικῶν καὶ εἰς τὸ ἡμέρον καὶ τὸν Ἰταλικὸν τύπον μετακειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι. ¹⁰ οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες καὶ οἱ τοῦ Ἰβηρος πλησίον ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττῃ μερῶν· αὐτὸς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλαττιαίοις μέρεσι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρράκωνι δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περιείσιν ἐφορῶν ¹⁵ αἰ τινὰ τῶν δεομένων ἐπανορθώσεως· εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτροποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανεμόντες τὰ χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν ⁵ Πιτυούσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσιν καὶ ²⁰ Βαλιαρίδας) προκείσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρράκωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἐφ' ἧς ἴδρυνται τὸ Σάγουντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι, * μᾶλλον αἱ Πιτυούσσαι καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησιῶν· κα- ²⁵ λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυμον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶμαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα ἔρημος καὶ πολὺ ἐλάττων ταύτης πλησίον κειμένη· τῶν δὲ Γυμνησιῶν ἡ μὲν μείζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ ³⁰ Πολεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἕω κειμένην τὴν Πολεντίαν, τὴν δ' ἕτεραν πρὸς δύσιν· μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακοσίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλά- ¹⁵ *

τος καὶ τὸ μῆκος. ἢ δ' ἐλάττων ὡς [διακοσίους] ἑβδο-
 μήκοιτα τῆς Πολεμτίας διέχει σταδίους· κατὰ μέγεθος
 μὲν οὖν πολὺ τῆς μείζονος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν
 ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαί-
 μονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδῶδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5
 ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρε-
 τὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθά-
 περ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἐβουσον. κακούργων δὲ τινῶν ὀλί-
 γων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελά-
 γοις ληστὰς, διεβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελλο- 10
 ρος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικὸς προσαγορευθεὶς, ὅστις
 καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπι-
 βουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδο-
 νῆται ἀριστοὶ λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὡς φασί,
 διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. 15
 C.168 οὗτοι δὲ καὶ ἐνδύσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους
 χιτῶνας πλατυσήμους ἄζωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶ-
 νας ἐξήεσαν, αἰγίδα περὶ τῆ χειρὶ ἔχοντες * ἢ πεπυρα-
 κτωμένον ἀκόντιον, σπάσιον δὲ καὶ λελογχωμένον σι-
 δήρω μικρῷ. σφενδόνας δὲ περὶ τῆ κεφαλῇ τρεῖς με- 20
 λαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν μακρό-
 κωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον
 πρὸς τὰς ἐν βραχεὶ βολίας, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέ-
 σασ. ἤσκειντο δ' ἐκ παιδῶν οὕτως ταῖς σφενδόνας
 ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25
 τῆ σφενδόνη τυχεῖν. διόπερ ὁ Μέτελλος προσπλέων
 πρὸς τὰς νήσους δέσσειεν ὑπὲρ τῶν καταστρο-

20. post τρεῖς: μελαγκρανίνας. σχολίου εἶδος, ἐξ οὗ πλέ-
 κεται τὰ σχολία· καὶ Φιλητᾶς γε ἐν Ἐρμηναίᾳ „λευγαλέος δὲ χι-
 τῶν πεπυρωμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιῇ ἰξὺς ἐλλείπει κόμμα μελαγ-
 „κράνιον“ ὡς σχολίῳ ἐξωσμένον.

μάτων σκέπη πρὸς τὰς σφενδόνας. εἰσήγαγε δὲ ἐποί-
 κους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῆ εὐκαρπία τῆς γῆς καὶ τὸ μηδὲν τῶν σι- 2
 νομένων θηρίων εὐρίσκεσθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσε-
 5 στιν· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναι φασιν,
 ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιᾶς ὑπὸ τινος ἄρρε-
 νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἢ τοσαύτη
 κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἶκος ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
 ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
 10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
 νῦν μὲντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
 οὐκ ἔα τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελῶς οἱ ἔχοντες καρ-
 ποῦνται τὴν γῆν.

Αὗται μὲν οὖν ἐντὸς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
 15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θάτερον
 Ἴηρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας στη-
 λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν το-
 σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
 ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
 20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρυται· πλείους δ' εἰσὶ λόγοι
 περὶ αὐτῆς. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλείστα
 καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
 ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
 τες νῆσον οὔτε τῆς περαιᾶς νεμόμενοι πολλὴν οὐτ'
 25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλέον οἰκοῦντες τὴν
 θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρέ-
 βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
 ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν C.169
 καθ' ἡμᾶς τιμήσεω πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας
 30 Ἰππικῶς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
 λιωτῶν πλην τῶν Παταίνων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
 σον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ

μῆκος, πλάτος δ' ἔσθ' ὅπου καὶ σταδιαίου. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὄκουν παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἦν νέαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην, οὐ πλειόνων εἴκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περίμετρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντας θαλαττεύειν τὸ πλεόν, τοὺς δὲ καὶ τὴν περαιάν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησιδος διὰ τὴν εὐφυῖαν, ἦν ὡσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασι τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ 10 κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίγειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαιᾷ τῆς ἠπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἐσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἡ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησιδί· τὸ δ' Ἡράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ 15 πρὸς ἕω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἠπείρῳ τυγχάνει συνάπτουσα ἡ νήσος ὅσον σταδιαίου πορθμὸν ἀπολείπουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ ἱερὸν, ἴσον ποιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμὸν· ἔστι δὲ μείζον καὶ σχεδὸν τι τοσοῦτον ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ μήκους τῆς νήσου· μῆκος δ' ἐστὶ τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

4 Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ἧ τὰ περὶ τὸν Γηρνούην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτη τῇ πόλει νήσον πορθμῷ 25 σταδιαίῳ διεργομένην, τὸ εὐβοτον ὀρώντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὄρον οὐ ποιεῖ. τυροποιοῦσι τε πολλῶ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πύτητα, ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πύγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάξοι τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἦν νέμονται 30 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηρνούου· κοινῇ μέντοι συνήκισται πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδείρων τοιαῦτα λέ- 5 γοντες μέμνηται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὃν γενέσθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκοπῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέμονας εἶναι τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς Ἡρακλέους στρατείας τὰ ἄκρα ποι- 10 οῦντα τὸν πορθμὸν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά- C.170 ζειν τὸ λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στενῶν, ἐν ᾧ νῦν ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν ἱερῶν ἀνακάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας 15 προελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακσίους σταδίους εἰς νήσον Ἡρακλέους ἱερὰν κειμένην κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐνταῦθα εἶναι τὰς στήλας θῦσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων δὲ πάλιν καλῶν τῶν ἱερῶν ἐπανελθεῖν οἴκαδε. τῷ 20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ ἰδρύσασθαι τὸ ἱερὸν ἐπὶ τοῖς ἑφοῖς τῆς νήσου, τὴν δὲ πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερίοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γάδειρα, τοὺς δ' ἔτι πορρωτέρου τῶν Γαδείρων ἔξω προ- 25 κείσθαι. ἐνιοὶ δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ τὴν Ἀβίλνκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιβύης, ὃ φησὶν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Μεταγωνίῳ νομαδικῷ ἔθνη ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἑκατέρου νησιδας, ἂν τὴν ἑτέραν Ἡρας νήσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν 30 μὲν τῆς Ἡρας νήσον καὶ ἱερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ φησὶν εἶναι τινα, οὐδ' Ἀβίλνκα ὄρος οὐδὲ Μεταγωνίον ἔθνος. καὶ τὰς Πλαγικτὰς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στήλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. καὶ Δικαίαια-
 χος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλείστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στή- 5
 λας. οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Λίβυες ἐν Γαδείροις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκέναι στήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις χαλκᾶς ὀκταπή-
 χεις, ἐν αἷς ἀναγράφεται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασίν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὡς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρας. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἠγείται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμὸν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δισχυρίσασαιτο πρὸς
 ἔλεγχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παράλογον [ὄν]; τὸ δὲ
 τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι στήλαις,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στήλων τοὺς
 τῆς οἰκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 C.171 σθαι τοιούτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηῖνοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην πού τὴν μεταξὺ τῶν σύρσεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στήλη τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἔστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐκ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἴωνία,“ ἐκ δὲ θατέρου

„τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἴωνία.“ Ἀλέξανδρος
 δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμοὺς ἔθετο ἐν τοῖς
 τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατο-
 λαῖς Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυ-
 5 σον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκός ἐστι μεταλαμβάνειν 6
 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρό-
 νος διαφθεῖρη τοὺς τεθέντας ὄρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φι-
 λαίνων βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετέληψε τὴν
 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασίν ὄρα-
 θῆναι κειμένας οὐθ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ
 λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τιμῶν οἱ
 Μακεδόνες ἐπίστευον τούτους εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι
 σημεῖον εὕρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορου-
 15 μένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς
 μὲν πρώτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὄρους χρήσασθαι
 χειροκμήτους τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ
 τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἦγον τοὺς ἐπιφανεστάτους
 (ἐπιφανεστάτοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη
 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἐσχατίας τε καὶ ἀρ-
 χᾶς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνη-
 μάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς
 νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιού-
 σας τὸν πορθμὸν. τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν
 25 ποτέροις χρῆ προσάψαι τὴν ἐπίκλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέ-
 ροις εἰκέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰκέναι, διότι ἐν τοῖς
 τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, οἱ σαφῶς τὰς ἐσχατίας ὑπα-
 γορευοῦσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἴρηται ὁ πορθμὸς καὶ
 οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰς-
 30 πλοῦν ἀρχὴ ἐστὶ, πρὸς δὲ ἔκπλοῦν ἔσχατον. τὰ οὖν
 ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ
 σημειῶδες οὐ φανύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὡς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχήν
 τινα τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἶαν αἱ στυλίδες ἢ αἱ στη-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γα-
 δειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖντο αἱ στηλῆαι· πύ-
 λαις γὰρ ἔοικε τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἴδρονται τόποις ὥστε ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πως κεῖται μεγάλη παραλία κολπῶδει. τὸ δὲ
 ἐπ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στηλάς τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἠγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στηλῶν. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στηλάς μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαδείροις εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτει, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἰργεται τῶν οἰκείων
 τοιοῦτων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 τει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυ-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντεῖπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινα θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλιανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὡς ἂν ἰδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλιανός. Ποσειδάωνιος δὲ ψευδῆ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτου ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 5 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μείζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειοῦμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πε- 10
 πιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐγκωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν. ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος
 εἶρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφαμεν. ἠκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντὸς, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενὰς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδείκνυται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν. τὰς δ' αἰτίας, εἴ-
 περ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὡς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ- 20
 χεσθαι δεῖ. εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς ὁ Πολύβιος
 φησιν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων
 νοτισθείσας ἐξῶθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέκχυσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασι ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι 25
 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος. εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδορος φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτεις
 εἰσκειν, εἶναι ἂν τινα τῶν θεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ἂν δὲ τὰ στόματα πηγῶν καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βάθος· καὶ συνεξαίροντα μὲν ἐκείνην

ὥστε πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἢ ἐκπνοὴ γίνηται, τὸ οἰ-
κειὸν ἀπολείπει θεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ
οἰκειὸν θεῖθρον, ὅταν κἀκεῖνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινούς ἀποφαίνων
ὁ Ποσειδάωνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον 5
ἢ δοριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ
νύξ τῆ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς
ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινόμενου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ
ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῆ περίοδον, τὴν μὲν
ἡμερησίον ἀποδιδούσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνι- 10
αυσιαίαν συμπαθῶς τῆ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου
μέγεθος ὑπερέχῃ τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν
θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι με-
σουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀνα-
χωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδίου ὑπερέχῃ 15
τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἶτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ
καταστάσει χρόνον ὅσον ἢ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐ-
τὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινη-
θεῖσα ὑπὸ γῆς ζῳδίου ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἴτ'
ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20
εἴτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρή-
σασα ἢ σελήνῃ ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν
δὲ μέχρι ἂν ζῳδίου ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν
C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερησίον πε-
ρίοδον. τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλιρ- 25
ροιαὶ γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἶτα μειοῦνται
μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὖξονται μέχρι πανσελήνου,
καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἴθ'
ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ
χρόνον καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30
τῶν ἐν Γαδείροις πυθέσθαι φησὶ, λεγόντων ὡς κατὰ
θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὖξονται καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάξει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὖξεσθαι δὲ ἕως χειμε-
ρινῶν τροπῶν· εἶτα μειοῦσθαι μέχρι ἐαρινῆς ἰσημε-
ρίας· εἴτ' αὖξεσθαι μέχρι θερινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε- 5
ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θα-
λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἶόν τε
πολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτους τὴν πλή- 10
ρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ πολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν;
ἢ πολλάκις μὲν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ καὶ ἰσάκις μὲν, τοὺς
δὲ Γαδείριτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι
τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
δους ἐκ τῶν ἄπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι; 15
ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεῦει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ
προσεικάξει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις
ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτέρας κἀκεῖθεν πάλιν ἐπα-
νόδους. καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί- 20
νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλεγκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θα- 9
λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφορὰς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὔσης ὁμαλίζειν τὰ 25
πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου κατὰ τοὺς συνεγ-
γισμούς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θε-
ρινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσελήνον φησιν ἐν τῷ Ἡρα-
κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας μὴ 30
δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφορὰς. περὶ

14. post τηρῆσαι: τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπῃ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἔμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμίσεως τὰς
 C.175 ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχεισθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρευέσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπα 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδεύροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήχεις καλυπτόμενον ἀναμετρῆσαι φησι· κἄν προσθῆ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανίτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβηρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἔσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

10 Ἰστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδεύροις ὄζον ἐχον
 καμυτομένους εἰς ἔδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξυφοειδῆ
 πηχναῖα τὸ μήκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νεῶν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δεύροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν ὁμοίον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἀκανθῶν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαίζηλος ἢ

βοτάνη. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδεύροις καὶ τοῦτο
 προσιστόρηται ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥεῖ,
 ῥίξης δὲ τεμνομένης μιλιῶδες ὑγρὸν ἀναφέρεται. το-
 σαῦτα καὶ περὶ Γαδεύρων.

5 Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κεῖνται δ' ἐγγὺς 11
 ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
 πελάγαι· μία δ' αὐτῶν ἐρημὸς ἐστὶ, τὰς δ' ἄλλας οἰ-
 κούσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποθήρεις ἐνδεδνκό-
 τες τοὺς χιτῶνας, ἔξωσμένοι περὶ τὰ στέρα, μετὰ
 10 ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγκαῖς Ποιναῖς·
 ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλεον. μέ-
 ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρον καὶ μολίβδου κέραμον
 ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλλας
 καὶ χαλκῶματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους. πρότερον μὲν
 15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἔστειλλον ταύτην ἐκ
 τῶν Γαδεύρων κρύπτοντες ἅπασιν τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
 Ῥωμαίων ἐπακολουθούτων ναυκλήρωσιν τινί, ὅπως καὶ C.176
 αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ δ' ναυκλήρος ἐκῶν
 εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
 20 τὸν ὄλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
 αρίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ἣν ἀπέβαλε
 φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὅμως πειρωμένοι πολλάκις
 ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
 διαβάς ἐπ' αὐτοὺς ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάθους
 25 ὄρουττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιορι-
 σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
 λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὐσαν πλείω τῆς διεργούσης
 τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
 κειμένων νήσων ταῦτα.

1 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων Κελτική. ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογέγραπται πρότερον τυπω-
 δῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5
 οἱ μὲν δὴ τριχῆ διήρουν Ἀκνιτανούς καὶ Βέλγας κα-
 λοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκνιτανούς τελέως
 ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνου ἀλλὰ καὶ τοῖς σώ-
 μασι ἐμφερεῖς Ἰβηροὶ μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ
 λοιπούς Γαλατικούς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ 10
 πάντας, ἀλλ' ἐνίοις μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτ-
 ταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι
 εἰσίν. Ἀκνιτανούς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς
 πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένω ὄρει.
 εἴρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δὴ- 15
 σεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσαπτόμενα τῆς ἐκα-
 C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ
 τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ὦν τῇ Πυρρήνῃ·
 τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ
 ὠκεανὸς περιέλιπεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20
 ἄκρων τῆς Πυρρηνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα
 θάλαττα καὶ αἱ Ἀλπεὶς ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς ἀρξάμεναι
 μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὀρ-
 θῆς ἦνται Κεμμένον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25
 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχι-
 λίους ἐκταθὲν σταδίου. Ἀκνιτανούς μὲν τοίνυν ἔλε-
 γον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ
 τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γα-
 ρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30
 θήμοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θά-
 λατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἀλπεινῶν ὄρων ἐνίοις,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιῶν
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινὰς τῶν παροι-
 κούτων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἀλπεὶς. οὕτω δὲ καὶ ὁ
 θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. ὁ δὲ Σε-
 5 βαστὸς Καῖσαρ τετραχῆ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
 Ναρβανίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηεν, Ἀκνιτανούς δ' οὐσ-
 περ ἀκείνος, προσέθηκε δὲ τετταρεσκαίδεκα ἔθνη
 τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λίγηρος ποταμοῦ
 νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Λουγ-
 10 δούνην προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισται
 δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὅταν ἦ καὶ
 μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
 πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κε-
 15 φαλαίῳ τις εἴπη, τοῦ δ' ἀκριβοῦς ἄλλοις παραχω-
 ρητέον.

Ἄπασα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρρητος 2
 ἢ χώρα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερομένοις τοῖς
 δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
 20 τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
 λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
 πλεῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτοῦς. οὐ-
 τως δ' εὐφρῶς ἴσχει τὰ ὄρη πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἐξ
 ἐκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἐκατέραν κατακομίζεσθαι,
 25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
 δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεόν τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
 ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δέ τι πλεο-
 νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλαχό-
 30 τῃν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτός οὖσαν, καὶ
 διὰ χώρας διέξεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη. C.178
 τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρποὺς ἢ Ναρβανίτις ἄπα-

σα ὡσπερ ἡ Ἰταλία. προϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἢ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τᾶλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προϊούσιν οὐ θραδίως τελεσφορεῖ· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα σίτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παν- 5 τοῖα, ἀργὸν δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἰ τι ἔλεσι κεκάλυται καὶ δρυμοῖς· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυανθρωπία μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναῖκες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν κατα- 10 θήμενοι τὰ ὄπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπαδῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμον πᾶς 15 ἔστιν, ἐκ μὲν τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρρήνης καὶ Μασσαλίας, τὴν δ' ἑσθινὴν αἱ Ἄλπεις ἐκ μέρους καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν Ἄλπειν ἐπ' εὐθείας αὐταῖς λη- 20 φθὲν καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὄρθην γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἄλπειν εὐθείαν. τῷ δὲ νοτιῷ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἢ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες 25 μέχρι Λιγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ἰάρον ποταμόν. οὗτος δ' ἔστιν, ὡς εἶπον πρότερον, ὄριον τῆς Ναρβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρός, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἑπτὰ σταδίων πλα- 30 τυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει 30 μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἔστιν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

ἐνιοὶ δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔστι τὰ Πομπηίου τρόπαια ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. ἔστι δ' ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξηκοντα τρία, ἐκείθεν δὲ εἰς Νεμαύσον ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμαύσον δὲ 5 διὰ Οὐγέρον καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἔστι, πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν Ἰάρον ποταμὸν ἑβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα γίνεται μίλια διακοσία ἑβδομήκοντα ἑπτὰ. ἐνιοὶ δ' ἀπὸ 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ἰάρου σταδίου ἀνέγραψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προστιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων. κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ἰοκοντίων καὶ τῆς Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρον καὶ Ταρούσκωνος κοινῇ 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμαύσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ἰοκοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἄλπειν διὰ Ἀρουεντία καὶ Καβαλλίωνος μίλια ἐξηκοντα τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ὄρους τῶν Ἰοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἑνὸς δέ- 20 οντα ἐπ' Ἐβροδόδον κώμην· εἴτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγον καὶ τῆς τῶν Ἄλπειν ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὠκελον, τὸ πέρασ τῆς Κοττίου γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγον δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἔστι δὲ ἐνθενδε ἐπὶ Ὠκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.

25 Κτίσμα δ' ἔστι Φωκαιέων ἢ Μασσαλία, κεῖται δ' 4 ἐπὶ χωρίῳ πετρώδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν θεατροειδεῖ πέτρα βλεπούση πρὸς νότον. τετειχίσται δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγεθος ἔχουσα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἴδρυνται καὶ τὸ 30 τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερόν· τοῦτο μὲν κοινὸν Ἰάνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφέσιον τῆς Ἀρτέμιδος ἔστι νεὸς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαιεῦσιν ἐν 16*

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν ἡγεμόνι χρησασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχῃ δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν παραστήναι κατ' 5 ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεύσαι συναπαίρειν τοὺς Φωκαεῦσιν ἀφίδρουμά τι τῶν ἱερῶν λαβούσῃ· γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ἰδρῦσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἰέρειαν ἀποδείξαντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκιαι πόλεσι παν- 10 ταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν καὶ τᾶλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐν τῇ μητροπόλει νεόμισται.

5 Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαν- 15 τες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἔχοντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεστῶτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκάθηται τρεῖς οἱ πλείστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμούχος δ' οὐ 20 γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γεγυῶς. οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χάραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτω δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποι- 25 θότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας C.180 εὐφρὲς εἴλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἐκτίσαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδοσαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληνιστὶ θύειν, τὴν δὲ *Ρόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ροδανὸν βαρβά-

ροῖς, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν τῶ τῶν Σαλῶν ἔθνη καὶ τοῖς Λίγυσι τοῖς τὰς Ἀλπεῖς οἰκοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ' αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο- 5 ρία καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί- 10 νοις κἀκείνοι προσέλαβον τῆς ἀξίσεως αὐτῶν. Σέξ- 10 τιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλυας, οὐ πολὺ ἄνωθεν τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβεβληκέναι φασιν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατήκτισε Ῥω- 15 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού- 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ- ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελέως. οὐδ' αὐτὸς δὲ πλέον ἰσχυσεν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλίμενα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπέλ- 20 θεῖν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκεί- 20 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν. ἀνάκειται δ' ἐν πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα- 25 χοῦντες ἀεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί- 25 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε 25 τᾶλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἧς πολλὰ ἂν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξοάνον τῆς Ἀρτέμ- 30 ιδος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε- 30 σιν ἔχον τῶ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθεσαν. κατὰ δὲ τὴν Πομπηίον πρὸς Καίσαρα στάσιν τῶ κρατηθέντι 30 μέρει προσθέμενοι τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβα- 30 λον, ὅμως δ' οὖν ἔχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ζήλου παρὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. ἔξημερομένων δ' αἰε-
 τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C.181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. δηλοῖ
 δὲ τὰ καθεστηκότα νυνὶ πάντες γὰρ οἱ χαριέντες πρὸς
 τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρὸν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα-
 10 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκείσε φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὁρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἅμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνου ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθοῦμεναι, καθάπερ καὶ ἰα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θεῖη τοῦτο
 τεκμήριον· ἡ γὰρ μερίστη προῖξ αὐτοῖς ἔστιν ἑκατὸν 20
 χρυσοὶ καὶ εἰς ἐσθῆτα πέντε καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκείνον ἠγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενη-
 θείσας ἀμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἡ πό-
 25 λισ, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.
 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὄρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα-
 30 ται κατὰ μικρὸν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέραν πε-
 ρινεύει· μικρὸν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

προελθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 ποῦσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδίσιον τὸ τῆς Πυρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἐκκεῖται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὼν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 πάλιν καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρήνης· ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπέρεκται τῶν
 τοῦ Ἄτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτη, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελάτε· ἴσον
 15 δὲ πᾶς διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελάτε τῆς Μασσαλίας. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ ρέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C.182
 ὄρων οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρήνης ὁ τε Ρουσκίνων καὶ ὁ Ἰλίβρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἐκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ρουσκίνωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὕψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἀλκυίδων μεστόν, τὸ τοὺς ὄρνυκτοὺς
 25 κεστρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἡ τρεῖς ὄρύξαντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδαρ ἰλυῶδες ἔστι περιπειραὶ τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἰλύος
 καθάπερ αἱ ἐγγέλυνες. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρήνης ρέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάτερα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, ἐξ οὔπερ καὶ ὁ Ἄταξ ὁ
 τε Ὄρβις καὶ ὁ Ἄραυρις. τούτων ἐφ' οὐ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλῆς ἴδρται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ δὲ Ἀράθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὀρυκτοὺς ἰχθῦς, ἕτερον δὲ μείζον τού-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδίου ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλωτέρες τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Αι-
θῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μεστὸν γάρ ἐστι λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκκυῖαν ἐχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, 10
ἅφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσίν· ἐν μέσῳ δ'
ὑδάτα καὶ ἀλυκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο τὸ μελαμβόρειον κατα-
γίξει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύρε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίοις, καταπλάσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὄχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὄπλων καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησὶν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βραστῶν ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συνολισθεῖν εἰς τὰ κοίλα τῶν χωρίων. Ποσειδάωνιος
δὲ λίμνην οὕσαν παρῆναι μετὰ κλυθασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχλημας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοί- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδάκασιν ἀμφοτέροι. πιδανός
μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεστῶτας λίθους οὐ καθ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ὄχηματα συν-
εχῆ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30
C. 183 τον Αἰσχύλος καταμαθῶν ἢ παρ' ἄλλον λαβὼν εἰς μῦ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ κα-

θηγοῦμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Καννάσου
πρὸς τὰς Ἐσπερίδας „ἦξεῖς δὲ Αἰγύων εἰς ἀτάρρητον
„στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θουρός περ
„ῶν μέμψει· πέπρωται γὰρ σε καὶ βέλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
5 „ἐλέσθαι δ' οὐ τιν' ἐκ γαίας λίθων ἕξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶ-
„ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμηχανοῦντά σε Ζεὺς
„οἴκτερεῖ, νεφέλην δ' ὑποσχῶν νιφάδι γογγύλων πέ-
„τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἔπειτα σὺ βαλῶν
„διώσει θραδίως Αἴγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ κρείττον
10 οὐν, φησὶν ὁ Ποσειδάωνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Αἴγυας ἐμ-
βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλεῖα. τὸ μὲν οὖν το-
σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἴπερ καὶ πρὸς ὄχλου καμπλη-
θῆ· ὥστε ταύτη γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
15 ἀνασκενάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπω-
σθαι φήσας ὁ ποιητῆς οὐκ εἶ μὲμψεσθαι φιλαίτιως.
καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης
λόγοις εὗροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ
20 κρείττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὐομβρον
εἶναι τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίζειν
τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριν εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυα-
ρίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
τίσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἠνίκα τοσοῦτον ἀπίε- 25
γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
δης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Δία „Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν
„Τρωσὶ πῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβού-
„λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
δίστομον· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσεως καὶ δυσείσβολον καινήν ἔτεμε διώρυγα, καὶ ταύτη δεξιόμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Τωνγενοὺς πόλεμον· ἔξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολύν, 5
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο-
 μένους· ὅμως οὖν ἔτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χώρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μὴδ' ἔγγυς ἐν ταῖς δυσσε-
 ρίαις. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφεσσίας Ἀρτέμιδος κἀνταῦθα ἰδρύναντο ἱερόν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρεκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὁστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὐοψεῖ. ταύτην δ' ἔνιοι 15
 συγκατηρίθμησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐπάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὐ-
 λέγοντες οὔτ' ἐκεῖνο· ὄρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διείργον
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἢ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ἰάρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτη Λί-
 γνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Τανροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νικαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰουλίον. ἰδρύνται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ἰάρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι τῆς δὲ ἑξήκοντα σταδίους
 διέχων· ὥσθ' ἢ Νικαία τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδειγμένον ὄρον καίπερ οὐσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπετείχισαν γάρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἐλευθέρ-

ραν ἔχειν βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατου-
 μένης· ὄρεινή γάρ ἐστὶ καὶ ἐρμυνή, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προϊόντι δὲ ἐπὶ τὴν ἕω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἔωσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυες, τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Λίγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετέον ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἢ μὲν Νικαία ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἢ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτῶν ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενωπῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυσμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν ληστηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἢ Πλανασία καὶ Αἴ- C.185
 ρων ἔχουσαι κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Αἴρωνι καὶ Ἡρῶν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Αἴρωνος· κεῖται δ' αὐτὴ πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησίδια οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἠόνος. τῶν δὲ λιμένων ὃ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὃ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὄξυβιος καλούμε-
 νος λιμὴν, ἐπάνυμος τῶν Ὄξυβίων Λιγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μάλιστα νεω- 11
 γραφεῖ τὰ τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοὶ, δια-

αφροντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὦν καὶ πλείστον ἀνάπλουν ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος θευμάτων· λεκτέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν ἀρχαμένοις καὶ προιοῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν τε Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Δρουεντία 5 ποταμοῦ Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους· πορθμείω δὲ διαβάσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἢ ἐφεξῆς χώρα πᾶσα Κασάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμβολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμενον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μήκος τὸ μέχρι δεῦρο 10 ἀπὸ τοῦ Δρουεντία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδία καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Κασάρων ὑπέρκεινται Ὀκόντιοι τε καὶ Τρικόριοι καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μέδυλλοι. μεταξὺ δὲ τοῦ Δρουεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15 ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιρρέοντες πόλιν Κασάρων κοινῶ ῥεῖθρον συμβάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ Οὔνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχη πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν 20 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀνεσιῶν καὶ Ἀρασιῶν καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος) Ἀερία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἢ μὲν οὖν ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἢ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας εἰς τὴν Ἀνεσιῶνα ὑπερθέσεις ἔχει στενάς καὶ ὑλάδεις. 25 καθ' ὃ δὲ συμπύπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Ἀμιλιανὸς οὐχ ὄλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεως τὸν δ' Ἡρακλείους. 30

18. post Κασάρων: καὶ Ἰσάρων

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς Ἰβένναν τὴν τῶν Ἀλλοβρίγων μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τριακόσιοι εἴκοσι. πλησίον δ' ὑπέρκειται τῆς Ἰβέννης τὸ 186 Λούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεξῆ μὲν περὶ διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβρίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῶ πλείους. Ἀλλοβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον μὲν ἐστράτεον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς ἀυλῶνας τοὺς ἐν ταῖς Ἄλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη- 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τὴν Ἰβένναν ἔχοντες, κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἔθνους λεγομένην, κατεσκευάκασι πόλιν· ἰδρῦται δ' ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἄλπεων οὗτος πολὺς καὶ σφοδρός, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξιῶν τῆς Αἰμίνης 15 φανερόν δεικνυσι τὸ ῥεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σταδίους. κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδία τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβρίγων καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Λούγδουνον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν Ἄλπεων ὀρίζων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Αιγ- 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Δοῦβιν ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρων φερόμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνόματι καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥοδανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανὸς εἰς τὴν Ἰβένναν φέρεται. συμβαίνει δὴ κατ' ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς 25 ποταμοὺς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἶτα πρὸς δύσιν· εἰς ἐν δ' ἤδη συμπεσὼν ῥεῖθρον πάλιν ἄλλην καμπὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ῥεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δεξιόμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, κάκειθεν ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης ῥύσιν. 30 ἢ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοιαύτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ Ἰόλκαι νέ- 12

μονται τὴν πλείστην, οὓς Ἀθηκομισκοὺς προσαγο-
 ρεύουσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἢ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἐμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν Βόλκαι γειτονεύουσι τῷ Ῥοδανῷ, 5
 τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κασάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κασά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτη βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλέον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τυ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἔστιν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακει-
 μενα τοῖς Ἀθηκομισκοῖς μέχρι Πυρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀθηκομισκῶν ἔστι Νέμανσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λει- 15
 πομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπη-
 κόους γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἰκοσι τῶν ὁμο-
 εθνῶν εὐανδρία διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C.187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νεμανύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἔστι τὸ ἔθνος τοῦτο.
 Ἰδρῆται δ' ἢ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὐβατον οὖσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἕαρος πηλώδη καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν θευμάτων πορθμείους περᾶται, τινὰ δὲ γεφύραις
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιοῦσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χειμάρροι καὶ
 μέγχοι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἄλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότμηξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθείσης ἢ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἄλπεις ἔστι, καθάπερ
 εἶπομεν, ἢ σύντομος διὰ Βοκουτιῶν· ἢ δὲ διὰ τῆς πα-

ραλίας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Λιγυστικῆς μα-
 κροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 εὐμαρεστέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν
 ὁρῶν. διέχει δ' ἢ Νέμανσος τοῦ μὲν Ῥοδανοῦ περὶ ἑκα-
 5 τὸν σταδίου, καθ' ὃ ἐν τῇ περαίᾳ πολίχμιον ἔστι Τα-
 ροῦσκον, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἰκοσι. πρὸς
 δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ
 καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων
 οἰκοῦσι τῶν τε Βόλκων οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.
 Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρήνῃ πλησιά- 13
 ζουσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου
 πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν.
 εἰκόνασι δὲ καὶ δυναστεύσαι ποτε καὶ εὐανδρήσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε στάσεως ἐμπεσοῦσης ἐξελάσαι πολὺ πλῆ-
 θος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις
 καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς
 κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὄμορον τῇ Καππαδο-
 κίᾳ καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν
 γὰρ ὄντων ἐθνῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἄγκυραν πό-
 λις Τεκτοσάγων λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἔστι Τρόκιμοι
 καὶ Τολιστοβῶγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτι-
 κῆς ἀπρωκίσθησαν μηνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν
 φράζειν· οὐ γὰρ παρελήφσαμεν οἰκοῦντάς τινες νυνὶ
 Τρόκιμους ἢ Τολιστοβῶγιους [οὔτ'] ἐκτὸς τῶν Ἄλπεων
 οὔτ' ἐν αὐταῖς οὔτ' ἐντός· εἰκὸς δ' ἐκλελοιπέναι διὰ
 τὰς ἀθροῦσας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἐπεὶ καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν
 ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφοὺς Πραῦσον τινές φασιν· οὐδὲ
 τοὺς Πραῦσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ὤκησαν

C.188 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασι μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοῦς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοῖς
 εὐρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καϊπίωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσῃ τῶν ἐκεῖθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναι φασι, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιερῶντας καὶ ἐξιλα-
 σκόμενους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καϊπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχίᾳ καταστρέφει τὸν
 βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνεύ- 10
 θείσας, ὡς εἶρηκε Τιμαγένης, αἰσχρῶς ἀπολέσθαι. πι-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσῃ χρήματα μυρία πού καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκείμενα τὰ δ' ἐν λίμναις ἱερῶν, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσοῦ καὶ ἄργυρου·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σεβυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκίων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη,
 διανεμίσθαι πολλούς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκίαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαι μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἶρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἢ χώρα πολύχρυσος οὐσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυρούς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἰ-
 λίμναι τὴν ἄσυλλαν παρῆχον, εἰς ἃς καθίσταν ἄργυ-
 ρου ἢ καὶ χρυσοῦ βία. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίαι καὶ τῶν ὠνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὖρον σφρηγιάτους ἄργυ- 30

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολώσῃ καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἄγιον, τιμώ-
 μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, καὶ τὰ χρήματα
 ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
 νὸς προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

5 Ἴδονται δ' ἡ Τολώσσα κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ 14
 ἰσθμοῦ τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
 λάττης τὸν ὠκεανόν, ὃν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω
 τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντι πάντων ἐπιση-
 μήνασθαι πάλιν ὅπερ εἶπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
 10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατ-
 ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός· εὖροι γὰρ ἄν-
 τις ἐπιστήσας οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
 τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέκε-
 σθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ φραστώνης ἅπασι πρὸς ἅπαντας
 15 καὶ τὰς ἀφελείας ἀνεῖσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C.189
 ἠνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὄπλων ἐργάζονται τὴν
 χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
 λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων καὶ τὸ τῆς προνοίας
 ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἔτυ-
 20 χεν, ἀλλ' ὡς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακειμένων τῶν
 τόπων. ὁ μὲν γὰρ Ῥοδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλου
 καὶ μεγάλους φορτίους καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
 διὰ τὸ τοὺς ἐμπίπτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν
 πλατοῦς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. ὁ δ'
 25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Δοῦβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων,
 εἶτα πεξεύεται μέχρι τοῦ Σηκοῦνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
 ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τοὺς Ἀηξοβίους
 καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
 των ἢ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὄξυς καὶ
 30 δυσανάπλους ὁ Ῥοδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
 πεξεύεται μᾶλλον ταῖς ἄρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἄρσερ-
 νους κομίζεται καὶ τὸν Λίγηρα ποταμόν, καίπερ τοῦ
 17

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἢ ὁδὸς πεδιάς οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χορήσασθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεξεύεσθαι ἄρον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Λίγηρ εὐφρυνῶς ἐκδέχεται· φεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ἄκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεξεύεται δὲ πλεον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἑπτακοσίων σταδίων· φεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ἄκεανόν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ἀνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον. 15

2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκυτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τετραεσκαίδεκα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Λίγηρος, ὧν ἓνα ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τε τὰς τῶν σαμάτων κατασκευὰς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, εἰκόσι δὲ μᾶλλον Ἰβηροισιν. ὀρίζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἰκοσι, μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλὰ, [τὰ] μὲν παρωκεανικὰ τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγαιαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὄρων μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέχονται. ἐπειδὴ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἢ τὸσαύτη, προσέθεσαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λίγηρος. 30 παράλληλοι δὲ πᾶς εἰσὶν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρία,

ὀρίζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε ἄκεανῷ καὶ τοῖς Κεμμένοις ὄρεσι· δισχιλίω δ' ὁμοῦ τι σταδίων ἔστιν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ μὲν Γαρούνας τρισὶ ποταμοῖς ἀύξηθεις εἰς τὸ μεταξὺ 5 Βιτουρίγων τε τῶν Ὀϊσκῶν ἐπικαλουμένων καὶ Σαντόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἔθνων· μόνον γὰρ δὴ τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκυτανοῖς ἀλόφουλον ἴδρται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμπόριον Βουρδίγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττη τινί, 10 ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐμβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Λίγηρ μεταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ, περὶ ἧς εἶρηκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι- 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρετανικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶνος, ἀπὲρ ἧσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτη, Πυθίας δ' ἐθάρρησε τὸσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων 20 πόλις ἔστι Μεδιολάνιον. ἔστι δ' ἢ μὲν παρωκεανίτις τῶν Ἀκυτανῶν ἀμώδης ἢ πλείστη καὶ λεπτή, κέρχρη τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦθα δ' ἔστι καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιῶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίῳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ- 25 νυμος ἐκεῖνω καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλπον, παρ' οἷς ἔστι τὰ χροσεῖα σπουδαιότατα πάντων· ἐν γὰρ βόθροις ὄρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ χειροπληθεῖς χροσεῖον πλάκες ἔσθ' ὅτε μικρὰς ἀποκαθάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἔστι καὶ βῶ- 30 λοι, καὶ αὐταὶ κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἢ δὲ μεσόγειος καὶ ὀρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυρήνῃ τὴν τῶν Κωνκενῶν, ὅ ἔστι συνηλύδων, ἐν ἣ πό- 17*

λις Λούγδουνου και τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα ποτιμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀύσκιων.

2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος ἔθνη τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκνιτανοῖς ἔστιν Ἑλσοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ἑλλάιοι δὲ μετὰ 5 τούτους, οἱ προσωρίζοντό ποτε Ἀρσέροισι, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἴτα Ἀρσέροισι καὶ Λεμοσίκαις καὶ Πετροκόροισι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιόβριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ ὠκεανῷ Σάντινοί τε καὶ Πίκτονες, οἱ μὲν τῷ 10 Γαρούνα παροικοῦντες, ὡς εἶπομεν, οἱ δὲ τῷ Αἰγῆρι. C.191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλεῖς τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκόροισι σιδηρουργεῖά ἐστιν ἀστεία καὶ τοῖς Κούβοισι Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς Καδοῦρκοις λινοουργία, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυ- 15 ρεῖα· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβαλεῖς. δεδώκασι δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκνιτανῶν τισι, καθάπερ Ἀύσκιοις καὶ Κωνσέναις.

3 Ἀρσέροισι δὲ ἰδρύνται μὲν ἐπὶ τῷ Αἰγῆρι· μητρό-πολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. 20 ἦν δ' οὗτος παρὰ Κήναβον, τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπόριον κατὰ μέσον που τὸν πλοῦν συνοικούμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν ὠκεανόν. τῆς θυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρσέροισι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμηῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τοτὲ μὲν μυριάσιν εἰ- 25 κοςὶ πάλιν δὲ διπλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ἑρμιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἰκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν, καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὡσαύτως Ἀγνόβαρβον. πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τὴν Γερροσίαν πόλιν τῶν Ἀρσέρ- 30 νων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶνες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Ἑρμιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλησίαν πό-

λιν Μανδουβίαν, ἔθνη οὐμοῦ τοῖς Ἀρσέροισι, καὶ ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ' ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσὶν, ἐν ἧ καὶ ἑάλω ὁ ἡγεμὼν καὶ ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανόν 5 κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ἣν καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ· πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἐστὶ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. διέτειναν δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ Ἀρσέροισι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων 10 τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρήνης ἔθνων καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῖτου δὲ τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαντος ὁ πατὴρ Λουέριος τοσοῦτον πλοῦτον λέγεται καὶ τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιούμενος 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πεδίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο κἀκείσε διασπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκνιτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβα- 3 νίτιν ἢ ἐφεξῆς ἐστὶ μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ 20 Αἰγῆρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ὃ συνάπτει πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεῖς ὁ Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ πρὸς ταῖς πηγὰς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῷ 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρῶκεαντικὰ ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέμουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕναστα δηλώσομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- 2 C.192 30 φῶ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἰσαρος τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσι Ῥωμαῖοι. εὐάνδρῳ δὲ μά- λιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμποριῶν

χρῶνται καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τὸ τε
 ἄργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τὸ τε λερὸν τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἴδονται τῆς
 πόλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἐθνῶν ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόνες τούτων ἑκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἀνδριάς] μέγας. προκάθηται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 ροσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένον μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἄραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὡς εἴρηται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἄλπεων καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἔπειτ' εἰς ἕν θεῖ-
 θρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν καταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἄλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοάνας ὄνομα. θεῖ δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παράλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθνη ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἕω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἄραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λιστα ταριχεῖαι τῶν ὑέων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἄραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλίνον ἐπὶ τῷ Ἄραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδοῦοι καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὀνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτη προσῆλθον πρὸς τὴν φιλίαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἄραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοῦνοί, διὰ- 25
 φοροὶ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπε-
 δείκνυντο γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 νωνοῦντες αὐτοῖς ἐποίουν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἐχθρὰν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἕως τοῦ δι-

εἰργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἴδιον ἀξιοῦν-
 τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἑαυτῷ προσήκειν τὰ διαγα-
 γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστὶ.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 3
 σιν Ἐλετήτιοι, παρ' οἷς εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
 ἐν τῷ Ἀδούλα ὕρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἄλπεων,
 ὅθεν καὶ ὁ Ἀδούας εἰς τὰναντία μέρη θεῖ τὰ πρὸς τὴν
 ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροὶ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς
 ἣ ἔκτισται τὸ Κῶμον, εἴτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάδον συμ-
 10 βάλλει, περὶ ᾧ ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
 ἕλη μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχεῖται μεγάλην, ἣς ἐφά- C.193
 πτονται καὶ Ραιτοὶ καὶ Σινδολικοὶ τῶν Ἄλπεων τινὲς
 καὶ τῶν ὑπεραλπεῶν. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
 δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίνιος, οὐκ ἔστι δέ· ἀλλ' ἐπ' εὐ-
 15 θείας μὲν τοῦ ἡμίσεος ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
 σκολιῶμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν·
 καὶ γὰρ ὀξὺς ἐστὶ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
 διὰ πεδίαν ὑπτίως φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
 τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἶόν τε μένειν ὄξυν καὶ βίαιον, εἰ
 20 τῷ ὑπτιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
 μακράς; φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμψάμενος τοὺς
 πλείω λέγοντας· ἐγκνυλοῦνται μὲν δὴ τινα χώραν ταῖς
 σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
 [δέ]. ἀμφοτέροι δὲ θέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
 25 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
 μὲν Ῥήνον καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθορᾶσθαι τὸ Κάντιον,
 ὅπερ ἐστὶ τὸ ἔφον ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
 μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
 στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλέων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
 30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
 δεχομένων τὰ φορτία μικρῶ πλέον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Αἰγῆ-
 ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοάνα χιλίων σταδίων ἐστίν, ἔλαττον δ' ἢ δι-
πλάσιον τούτου [τὸ] ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρόστους τοὺς
Ἐλσηττίους, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆ-
5 ναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φύλα τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
τείας. ὁμοῦ δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
θος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
ᾧ περὶ τετραράκοντα μυριάδες σωμάτων διεφθάρη-
σαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώζεσθαι μεθῆκεν εἰς ὀκτακισχι-
10 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν ἐρημον
τὴν χώραν ἀφῆ.

4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἐλσηττίους Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδονται Γερμα-
νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκείας Τριβόκχοι. ἐν δὲ 15
τοῖς Σηκοανοῖς ἐστὶ τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
Ἐλσηττίους καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἐλσηττίων
καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰθνοὶ καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι πρὸς
δύσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Λεῦκοι καὶ τῶν
Αἰγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
καὶ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
καὶ τοῦ Ἄραρος παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
νέστατόν ἐστὶ τὸ τῶν Ἀρξέρων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
των, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ Αἰγῆρς εἰς τὸν ἠκεανὸν 25
ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρετανικὴν ἀπὸ τῶν
ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἰκοσι καὶ τριακόσιοι στάδιοι·
C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπατιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῆ ὑστε-
ραία περὶ ὄρθην ὄραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροί- 30

7. post λοιπῶν: τόπων

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρησίροι, καθ' οὓς πεποιήται το
ξεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγούντων
τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ὄκον Οὔβιοι
κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας
5 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρησίροις δὲ συνε-
χεῖς Νέροιοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι
δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ πο-
ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ θρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
10 ται Σούγαμβροὶ Γερμανοί. πάσης δ' ὑπέγκεινται τῆς
ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
ὅφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφευγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
Ῥήνου νυνὶ· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνα-
15 στεύουσι καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
πρώτων αἰεὶ καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρησίρων καὶ Νεοσίων Σένονες καὶ Ῥῆ- 5
μοὶ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν, ἔτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
Ἐβούρωνες· τοῖς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
20 θαλάττῃ Μορίνοι καὶ Βελλοῦκοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
Σουεσσιάνες καὶ Κάλετοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
κοάνα ποταμοῦ. ἐμφερῆς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μενάπιων
ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρώ-
νων· ὕλη γὰρ ἐστὶν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλή μὲν
25 οὐ τοσαύτη δὲ ὅσην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισ-
χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδοένναν· κατὰ
δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
μνων λύγους βατώδεις οὖσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
δους. ἐστὶ δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηττον, αὐτοὶ δὲ
30 κατέδυνον εἰς τὰ βάρθη πανοίκιοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβροῖαις ἀσφαλεῖς τὰς
καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς ἀνῆμοῖς ἠλίσκοντο ῥαδίως.

νυνὶ δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνον καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοάνα ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Λουκοτουίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Δηξόσιοι, παρωκεανῆται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν 5 ταύτη Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Λουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

4 Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ἃν' ἕνετοί μὲν εἰσιν οἱ ναυ- 10 μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρετανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἐμπορίῳ. κατεναυμάχησε δὲ θαδίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C.195 γὰρ παχέα τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἰστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ 15 σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔτεινον ἀντὶ κάλων. πλατύπυργα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπυρμα καὶ ὑπόπρορα διὰ τὰς ἀμπάσεις, θρυτῆς ὕλης ἣς ἐστὶν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20 δὲ βροῖς διανάρττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεαλκίας κλυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βροῦον νοτιωτέρου ὄντος τῆ φύσει, τῆς δὲ θρυτῆς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ἕνετους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν 25 τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνιας φασὶν αὐτούς. λέγω δ' οὐκ ἰσχυρίζομενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκος. Ὀσίμοιοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ἰσ]τιμίους 30 ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτακνίας ἱκανῶς ἄρκας εἰς τὸν ἁκεανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκεῖνός φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκεῖνω. τῶν δὲ μεταξὺ ἔθνων τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Αἰγῆρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρσέρνοις ὁμοροῦσι.

Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα- 2 5 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἐστὶ καὶ θυμικόν τε καὶ ταχὺ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοῦν καὶ οὐ κακότηδες. διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἀθροοὶ συνίασι πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερωῶς καὶ οὐ μετὰ περιδκέψεως, ὥστε καὶ εὐμεταχείριστοι γίνονται τοῖς καταστρατη- 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὄπου καὶ ἄφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως παροξύνει τις αὐτοὺς ἐτόιμους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλήν βίας καὶ τόλμης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παραπεισθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδοῦσι πρὸς τὸ χρήσιμον, 15 ὥστε καὶ παιδείας ἄπτεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας τὸ μὲν ἐκ τῶν σωμάτων ἐστὶ μεγάλων ὄντων, τὸ δ' ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος θαδίως διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀνθέκαστον, συναγανακτούντων τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰεὶ τῶν πλησίου. νυνὶ μὲν 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλότων αὐτούς Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ αὐτῶν καὶ τῶν μέχρι νῦν συμμενόντων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῆ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196 25 τεύμασιν ἐμφορεῖς εἰσὶ καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι, ὁμορόν τε οἰκοῦσι χώραν διοριζομένην τῷ Ῥῆνῳ ποταμῷ καὶ παραπλήσια ἔχουσαν τὰ πλείστα. ἀρκτικωτέρα δ' ἐστὶν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρ- 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν θαδίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγελήδων καὶ πανστρατιᾶ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίων ἐξαιρόντων,

ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλονται κρείττονων. οἱ τε Ῥωμαῖοι πολὺ ὄρον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβηρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν 5 Πυρρηναίων ὄρων σύμπαντας. ἀθρόοι γὰρ καὶ κατὰ πλήθος ἐμπίπτοντες ἀθρόοι κατελύοντο, οἱ δ' ἐταμίευον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη ληστρικῶς πολεμοῦντες. εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἰσπότηαι 10 ἢ πεξοί, καὶ ἔστι Ῥωμαῖοις τῆς ἰσπείας ἀρίστη παρὰ τούτων. αἰεὶ δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρασκευαῖται μαχιμώτεροι.

3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ 15 τοῦ Αἰγῆρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἐφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνα. τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας 20 ἔξετάζεσθαί φασι τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὄπλα. εἰρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλεηττίων πλήθος καὶ τὸ τῶν Ἀρξέρων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἔξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν 25 γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τίκειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς 25 παῖδας. σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρωῶνται περιεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτώνων σχιστοὺς χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλυυτῶν. ἡ δ' ἐρέα τραχεῖα μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους ἐξυφαίνουσι οὓς λαίνας καλοῦσιν· οἱ μέντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις 30 ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἰκανῶς ἀστείας ἐρέας.

ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι, μάχιρα μακρὰ παρηρητημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρόν, καὶ θυρεὸς μακρὸς καὶ λόγχοι κατὰ λόγον καὶ μάδαρις, 5 πάλτου τι εἶδος. χρωῶνται δὲ καὶ τόξοις ἐνιοι καὶ σφενδόναις· ἔστι δὲ τι καὶ γρόσφον εἰκὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197 ὃ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρωῶνται θήρας. χαμηννοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθεξόμενοι δειπνοῦσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά- 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλιστα δὲ τῶν ὑεῖων καὶ νέων καὶ ἀλιστῶν. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψει καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν ἔστι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ' οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέροντων ἔχουσι μεγάλους θολο- 15 εἰδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔστι δαψιλῆ καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας. ἀριστοκρατικαὶ δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἕνα 20 δ' ἡγεμόνα ἤροῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὡς δ' αὐτῶς εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων προστάγμασι τὸ πλεόν. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις συμβαῖνον· ἐὰν γὰρ τις θορυβῆ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο- 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἐσπασμένος τὸ ξίφος κελύει σιγᾶν μετ' ἀπειλῆς, μὴ παυομένου δέ, καὶ δευτερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ἀφαιρεῖ τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν. τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά- 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινὸν καὶ πρὸς ἄλλους συγχροῦς τῶν βαρβάρων ἔστι.

Παρὰ πᾶσι δ' ὡς ἐπίπαν τρία φῦλα τῶν τιμωμέ- 4

νων διαφερόντως ἐστί, βάρδοι τε καὶ ἑάτεις καὶ δρυΐ-
 δαι· βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ καὶ ποιηταί, ἑάτεις δὲ ἱερο-
 ποιοὶ καὶ φυσιολόγοι, δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
 καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀσχοῦσι· δικαιοτάτοι δὲ
 νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς 5
 κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήττων πρό-
 τερον καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπανον, τὰς δὲ
 φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετέτραπτο δικάζειν.
 . . . ὅταν τε φορὰ τούτων ἦ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νο-
 μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάροτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
 καὶ [οι] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσειν
 δὲ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

5 Τῶ δ' ἀπλῶ καὶ θυμικῶ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
 ἀλαζονικὸν πρόσεστι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
 ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτά ἔχοντες 15
 περὶ δὲ τοῖς βραχίοσι καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
 ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
 νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἠττηθέντες ὀραῖνται. πρόσεστι
 δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἐκφυλον, ὃ τοῖς 20
 προσβόροισι ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ
 C.198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξά-
 πτειν ἐκ τῶν ἀνθένων τῶν ἵππων, κομίδαντας δὲ προσ-
 πατταλεύειν τοῖς προφυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδάμιος
 αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θεῖαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
 πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτος διὰ
 τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδρῶν-
 τες ἐπεδείκνυον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
 χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἤξιουν. καὶ τούτων δ' ἔπανσαν
 αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
 ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῶν νομίμοις. ἀνθρώπου γὰρ
 κατεσπεισμένον παίσαντες εἰς νῆτον μαχαίρᾳ ἐμαν-

τεύοντο ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ. ἔθνον δὲ οὐκ ἄνευ δρυΐ-
 δῶν. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ
 γὰρ κατετόξευόν τινες καὶ ἀνεσταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
 καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
 5 βαλόντες εἰς τοῦτον βοσκήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
 ἀνθρώπους, ὠλοκαύτουν.

Ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ φησὶν εἶναι νῆσον μικρὰν οὐ 6
 πάνυ πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Λίγηρος
 ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναι-
 10 κας, Διονύσῳ κατεχομένης καὶ Ἰλασκομένης τὸν θεὸν
 τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
 ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἀνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναι-
 κας αὐτὰς πλεούσας κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
 ἐπανιέναι. ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερὸν
 15 ἀποστεγάζεσθαι καὶ στεγάζεσθαι πάλιν αὐθημερὸν
 πρὸ δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἣς δ' ἂν
 ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
 λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερὸν μετ' εὐασμοῦ
 μὴ πυνέσθαι πρότερον, πρὶν πυνέσωνται τῆς λύττης·
 20 ἀεὶ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινα ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
 σομένην. τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἰρηκεν Ἀρτε-
 μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. λιμένα γὰρ
 τινα τῆς παρακεανίτιδος Ἰστορεῖ δύο κόρακων ἐπονο-
 μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
 25 δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
 τινων ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὑψη-
 λοῦ τόπου σανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστὰ, ἐκάτερον
 χωρὶς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν τὰ δὲ
 σκορπίζειν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστὰ, ἐκείνον
 30 νικᾷν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
 Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
 πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. καὶ
 τοῦτο δὲ τῶν πιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ
 φρενὶ δένδρον ὅμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C.199 ραπλήσιον κιοκράνω κορινθιουργεῖ· ἐπιτηθεὶς δ'
 οὗτος ἀφίησιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρῖσεις δ
 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι
 πάντες Κελτοὶ ἠδόνικοι τέ εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ'
 αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους.
 Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν
 Κελτικὴν, ὥστε ἥσπερ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10
 τὰ πλείστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων, φιλέλληνας
 τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει
 περὶ αὐτῶν οὐκ εἰκότα τοῖς νῦν. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο·
 ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ παχεῖς εἶναι μηδὲ προγάστρος,
 τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζώνης μέτρον 15
 ζημιούσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων
 Κελτικῆς.

5 Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι,
 παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελ-
 τικῇ, τοῦ μήκους οὐδ' ὑπερβάλλον οὐτ' ἐλλείπον· 20
 ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρα-
 κοσίων σταδίων ἐκάτερον, τὸ τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης
 ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκνιτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ
 καταυτικῶν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἐωθιωτάτου 25
 σημείου τῆς Βρεττανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον
 ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκνιτανίαν καὶ τὴν Πυ-
 ρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διά-
 στημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνον ἐστίν, ἐπεὶ τὸ
 μέγιστον εἶρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30
 ἐστίν· ἀλλ' εἰκόσ εἶναι τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παρα-
 λήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τινος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεα-
 νὸν ἐσχατίας.

Τέτταρα δ' ἐστὶ διάγραμμα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
 ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
 5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σημοῦνα καὶ τοῦ
 Αἰγῆρος καὶ τοῦ Γαρούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
 Ῥήνου τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
 λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς
 Μενάπιοις Μορίων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ
 10 ἐχρήσατο ναυστάθμῳ Καῖσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
 νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραία κατῆρε
 περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἴκοσι σταδίου
 τοῦ διάπλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν
 σῆτον. ἔστι δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
 15 ὄρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γεῶλοφα τῶν χωρίων ἐστὶ, φέρει
 δὲ σῆτον καὶ βοσκήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
 δηρον· ταῦτά [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς καὶ δέρματα καὶ
 ἀνδράποδα καὶ κύνες εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
 Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
 20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκέστεροι τῶν
 Κελτῶν εἰσι καὶ ἥσσον ξανθότριχες, χαυνότεροι δὲ
 τοῖς σώμασι. σημείον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας
 γὰρ εἶδομεν ἡμεῖς ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι
 ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίῳ, βλαισοὺς δὲ καὶ τᾶλλα οὐκ
 25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἔθνη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
 Κελτοῖς τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
 ἐπίονος γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
 ἀπειρίαν, ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηλείας καὶ ἄλλων
 γεωργικῶν. δυναστεῖται δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
 30 τοὺς πολέμους ἀπήναις χρῶνται τὸ πλεον, καθάπερ
 καὶ τῶν Κελτῶν ἔνιοι. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσιν οἱ ὄρυ-
 μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδροσι καταβεβλημένοις

εὐρυχωρῇ κύκλου ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔπομβροι δ' εἰσὶν οἱ ἀέρες μᾶλλον ἢ υφρετώδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὀμίχλη κατέχει πολὺν χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο δὲ κἂν τοῖς Μορίνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μεναπίοις καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

³ Δις δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπανῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελτοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπολέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὔξησιν λαβουσῶν τῶν ἀμπότεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς ¹⁵ νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πλήθος. νυνὶ μέντοι τῶν δυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύεσσι καὶ θεραπαίαις κατασκευασάμενοι τὴν πρὸς Καίσαρα ²⁰ τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε ἀνέδηκαν ἐν τῷ Καπετωλίῳ καὶ οἰκίαν σχεδὸν τι παρεσκεύασαν τοῖς Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὕτως ὑπομένουσι βαρέα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθένδε (ταῦτα δ' ἐστὶν ἔλεφαν- ²⁵ τινά ψάλια καὶ περιανχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ σκεύη καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγματος χρήζοι ἂν καὶ ἵππικου τινος, ὥστε καὶ φόρους ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται· ἂν τὸ ³⁰ ἀνάλωμα τῆ στρατιᾶ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν· ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινὰς βίας ἐπαγομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσοι ⁴ μικραί· μεγάλη δ' ἢ Ἰέρνη πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παραβέβλημένη, προμήκης μᾶλλον [ἢ] πλάτος ἔχουσα. περὶ ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι τῶν Βρεττανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ ¹⁰ φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναιξὶ καὶ μητρᾷσι καὶ ἀδελφαῖς. καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὡς οὐκ ἔχοντες ἀξιοπίστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωποφαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις πολιορκητικαῖς καὶ Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες καὶ ἄλλοι πλεί- ¹⁵ ους ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἔτι μᾶλλον ἀσαφὴς ἡ ἱστορία ⁵ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. ἃ δ' εἴρηκε Πυθίας περὶ τε ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ τόπων ὅτι μὲν πέ- ²⁰ πλασται, φανερὸν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κατέψευσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλείεστα, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, ὥστε δῆλός ἐστιν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ τῶν ἐκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κεχρησθαι τοῖς ²⁵ πράγμασι . . . τοῖς τῆ κατεψυγμένη ζώνῃ πλησιάζουσι τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζῶων τῶν μὲν ἀφορίαν παντελῆ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ ἀγρίοις λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι· παρ' οἷς δὲ σῖτος καὶ μέλι γίννεται, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ- ³⁰θεν ἔχειν· τὸν δὲ σῖτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι καθαρούς, ἐν οἰκοῖς μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέν-

των δεῦρο τῶν σταχύων· αἱ γὰρ ἄλλως ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνήλιον καὶ τοὺς ὄμβρους.

6 Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων Κελτικὴν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἄλπεων λεκτέον καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα 5 περὶ τῆς συμπάσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἥνπερ δίδωσιν ἢ τῆς χώρας φύσις. ἄρχονται μὲν οὖν αἱ Ἄλπεις οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧν περὶ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένοῦαν ἐμπό- 10 ριον Διγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων ἄδα, ὅπερ C.202 ἐστὶ τενάγη· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενοῦας, αἱ δὲ Ἄλπεις ἀπὸ τῶν Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· στάδιοι δ' εἰσὶ μεταξὺ Γενοῦας καὶ Σαβάτων διακόσιοι πρὸς τοῖς ἐξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοῖς 15 ἐβδομήκοντα Ἀλβίγγανον ἐστὶ πόλισμα, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Αἴγνες Ἰγγανοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τε τῷ μεταξὺ πόλις εὐμεγέθης Ἀλβιον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. καὶ δὴ καὶ σημειῶν τίθενται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι ταῖς Ἄλπεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἄλπεια καλεῖσθαι πρότερον Ἄλβια, καθάπερ καὶ Ἀλπεινά. καὶ γὰρ νῦν ἔτι τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτου πᾶσι τῇ Ὀκρᾷ καὶ ταῖς Ἄλπεσιν Ἀλβιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι 25 δεῦρο τῶν Ἄλπεων ἐκτεταμένον.

2 Τῶν οὖν Διγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγάνων τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἐποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἀλβιον Ἰντεμέλιον οἶον Ἄλπειον, τὴν δὲ ἐπιτετημένως μᾶλλον Ἀλβίγγανον. 30 Πολύβιος δὲ προστίθησι τοῖς δυοῖν φύλοισι τῶν Διγύων τοῖς λεχθεῖσι τὸ τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεκιητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέ ἐστὶ καὶ ἀλίμενος πλὴν βραχέων ὄρων καὶ ἀγροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ τῶν ὄρων ἐξαισίοι κρηνοὶ στενὴν ἀπολείποντες πρὸς 5 θαλάττῃ πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Αἴγνες ζῶντες ἀπὸ θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριθίνου πόματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττῃ χωρία καὶ τὸ πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πά- 10 χους τὴν διάμετρον ὀκτὼ ποδῶν εὐρίσκεσθαι· πολλὰ δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυῖνων οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς τραπεζοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τὴν Γένοῦαν καὶ θρέμματα καὶ δέρματα καὶ μέλι, ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα- 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστὶ, πιττίτης αὐστηρός. ἐντεῦθεν δὲ εἰσὶν οἱ γίννοι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστίνοί τε χιτῶνες καὶ σάγοι· πλεονάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἤλεκτρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἵππεῖς μὲν οὐ 20 πάννυ, ὀπλίται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀγροβολισταί· ἀπὸ δὲ τοῦ χαλκιάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἕλληνας αὐτοὺς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμῆν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3 λαις οὐδὲ πολλαῖς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μονοίκου καλουμένον· εἶοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ 25 μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους· διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικροῦ πλείους ἢ διακοσίους σταδίους. τούντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μί- C.203 κρὸν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἄλ- 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς αὐτῆς παραλίας ἀναμίξῃ τοῖς Ἕλλησι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Αἴγνας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Λιγυστικὴν, οἱ δ' ὕστερον Κελ-
τολίγνας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀσενίωτος καὶ τοῦ
Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ
πεξὴν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἔστειλλον στρατιάν, εἰς
δέκα μέρη διηρημένοι. πρώτους δ' ἐχειρώσαντο Ῥω- 5
μαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλπειῶν Κελτῶν, πολὺν χρό-
νον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Λίγυσιν, ἀπο-
κεκλεικόσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς
παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
ἐλήζοντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυρον ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10
μεγάλους πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀγδοηκοστὸν δ'
ἔτος πολεμοῦντες διεπράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα
σταδίους τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὀδεύουσι
δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ
διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλυας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβιόιοι καὶ
Ῥοκόντιοι νέμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων.
παρατείνουσι δὲ οἱ Ῥοκόντιοι μέχρι Ἀλλοβόργων, ἔχον-
τες αὐλῶνας ἐν βάρθει τῆς ὄρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ
χείρους ὧν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλοβόργες μὲν οὖν καὶ 20
Λίγυες ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνου-
μένοις εἰς τὴν Ναρθωνίτιν, Ῥοκόντιοι δέ, καθάπερ
τοὺς Ῥόλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμανσον, τάττονται
καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μετὰ τοῦ Ῥάρον καὶ τῆς Γε-
νούας Λιγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25
εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὄρεινους πέμπεται τις ὑπαρ-
χος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν
τελέως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ῥοκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόριοι καὶ
μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30
κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιότατον αὐτῶν ὕψος σταδίων
ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθένδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. ἄνω δ' ἐν
τισὶ κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἀπώθεν ἀλλήλων, ὧν ἐκ μὲν τῆς
ἐτέρας εἰσὶν ὁ Δρουεντίας ποταμὸς χαραδρωδῆς, ὃς
5 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταρᾶται, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τάναν-
τία· τῶ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει κατενεχθεὶς διὰ Σαλασ-
σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
ρας πολὺ ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὀξύς, προτῶν δὲ γίνε-
10 ται μείζων καὶ πρῶτερος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
τὴν αὐξήσιν ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος καὶ πλατύ-
νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾶ καὶ ἀμβλύνει τὸν
ροῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
ριστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν
15 πλὴν τοῦ Ἰστρον. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μέδουλλοι μά-
λιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
μένα τῆς λεχθείσης ὄρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Λίγυες. τούτων δ' ἐστὶ καὶ
20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. μετὰ
δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες καὶ Κατόριγες καὶ Ῥάρα-
γροι καὶ Ναντουᾶται καὶ ἡ Αἰμείνα λίμνη, δι' ἧς ὁ
Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. οὐκ ἀπώ-
25 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήμου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
λας τὸ ὄρος, ἔξ οὗ ἔσει καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
ὁ Ἀδούας εἰς τάναντία ἐμβάλλον εἰς τὴν Ἀρίον λί-
μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ. ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
πρὸς τῇ ῥίξῃ τῶν Ἄλπεων ἰδρυμένον τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
30 Ῥένωνες ἐπὶ τὴν ἑω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Αἰπόντιοι καὶ
Τριδεντίνοι καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλείω μικρὰ ἔθνη
κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικά καὶ ἄπορα· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθαρται τὰ δ' ἡμέρωται τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους πρότερον οὕσας ὀλίγας καὶ δυσπεράτους νυνὶ πολλαχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὡς ἔνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέθηκε 5 γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσων οἶόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐμβᾶσιν ἄφρ- 10 κτον εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἐστὶ στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὥστ' ἕλιγγον φέρειν τοῖς πεζῇ βαδίζουσι καὶ αὐτοῖς καὶ ὑπόξυγίους τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια κομίζει τοὺς φόρους ἀσφαλῶς. οὐτ' οὖν ταῦτα ἰάσιμα 15 οὐδ' αἱ κατολισθιάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἀνωθεν ἐξαισίοι, συννοδίαν ὄλην ἀπολαμβάνειν δυναμὲναι καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλὰ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλάκες, πάγων ἐπὶ πάγους γενομένων τῆς χιόνος κρυσταλλωδῶν καὶ τῶν 20 ἐπιπολῆς αἰεὶ ῥαδίως ἀπολουμένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς πρὶν διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

C.205
7 Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἐστὶν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὁρῶν ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον, μέρος δὲ τι αὐτῶν ἀνατείνει καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖσι τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποιίνου λεγομένου φέρεται ζεύγεσιν οὐ βατῇ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἄλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρῶνων δυσμικωτέρᾳ. ἔχει δὲ καὶ χρυσεῖα 30 ἢ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλείστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἐξοχτείας τὸ ὕδωρ το κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένονν. τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν 5 συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωργοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποτίζειν τὴν χώραν διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. ἐκ δὲ ταύτης τῆς αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ- 10 ροις τοῖς ἔθνεσι. κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν χρυσοργείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί, τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπάλουν τοῖς δημοσιῶναις τοῖς ἐργολαβήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς 15 τοῦτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν δημοσιωνῶν. οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους εὐπορεῖν προφάσεων ἀφ' ὧν πολεμήσουσι. μέχρι μὲν δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὲ μὲν πολεμούμενοι τοτὲ δὲ καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἴσχυον 20 ὅμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερβάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἱ γε καὶ Δέκιμον Βροῦτον φηρόντα ἐκ Μουτίνης ἐπράξαντο δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε κανσίμων 25 καὶ τῶν πελεῖνων ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν. ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν ὡς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς. ὕστερον μέντοι κατεστρέψατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ 30 πάντας ἐλαφροπάλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπορεδίαν Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνώκισαν μὲν φρουρὰν εἶναι βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ αὐτόθι, ἕως ἠφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωματίων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τερέντιος Ὀάρων ὑπὸ δόρυ καταστρεψάμενος αὐτούς στρατηγός· τρισχιλίους δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Ἀγροῦσταν ὁ Καίσαρ, ἐν ᾧ ἔστρατοπέδευσε χωρὶς ὁ Ὀάρων, καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τῶν ὄρων καὶ τὰ ἐπιστρέ-
10 φοντα πρὸς Ῥαιτοὺς καὶ Ὀινδολικοὺς κατέχουσι
συνάπτοντες Ἑλλητικῶν καὶ Βοιωτῶν· ἐπίκεινται γὰρ
τοῖς ἐκείνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὁ
γε Ῥαιτικός οἶνος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικῶν ἐπαινομένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπαρξίαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥήνος φέρεται· τούτου δ' εἰσι τοῦ φύλου καὶ Ἀη-
πόντιοι καὶ Καμουνοί. οἱ δὲ Ὀινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ
τὴν ἐκτὸς παρῳρειαν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βροῦ-
20 νων καὶ Γενανῶν, ἤδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ ρειτονεύοντα μέρη κατέ-
τρεχον αἰεὶ καὶ τῆς Ἑλληνικῶν καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοιωτῶν
καὶ Γερμανῶν. Ἰταμῶτατοι δὲ τῶν μὲν Ὀινδολικῶν
ἐξητάζοντο Δικαττίοι καὶ Κλαυτηνάτιοι καὶ Ἐέννω-
25 νες, τῶν δὲ Ῥαιτῶν Ρουκάντιοι καὶ Κωτουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστίωνες δὲ τῶν Ὀινδολικῶν εἰσι καὶ Βριγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βριγάντιον καὶ Καμβόδουνον καὶ ἡ
τῶν Δικαττίων ὡσπερ ἀκρόπολις Δαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὡς, ἐπειδὴν ἔλωσι κώμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἠβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προϊόντας τῶν ἀρρένων, καὶ μηδ' ἐνταῦθα
πανομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναικας κτείνου-
τας ὅσας φαίεν οἱ μάντιες ἀρρενοκνεῖν.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἐγγυὲς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
5 μυχοῦ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληίαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρι-
κῶν τε τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ
Ταυρίσκοι. πάντας δ' ἔπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν
Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δροῦσος θερεῖα μῆ,
ὡστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἔστιν ἕξ οὐ καθ'
10 ἠσυχίαν ὄντες ἀπειτακτοῦσι τοὺς φόρους. κατὰ πᾶ-
σαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἔστι μὲν καὶ γεώλοφα
χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα καὶ αὐλῶνες εὖ
συνεκτισμένοι, τὸ μέντοι πλεον καὶ μάλιστα περὶ τὰς
κορυφάς, περὶ δὲ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυπρὸν
15 καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς
γῆς. κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο
ἔσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἵν' ἔχοιεν χορηγούς· ἀν-
20 τεδίδοσαν δὲ φητίην πίτταν δᾶδα κηρὸν τυρὸν μέλι·
τούτων γὰρ εὐπόρου. ὑπέρεκται δὲ τῶν Κάρνων τὸ
20 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξεῖσαν εἰς τὸν Ἀτησί-
νον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλον ποταμόν
εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλει. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ
ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ, καλούμενος Ἰσάρας.
καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν
25 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων. μέχρι μὲν
γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς συνεχῆ τὰ ὑψηλὰ τῶν
Ἀλπεων διέτεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρεῖχεν,
εἴτ' ἀνεθέντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς
πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς. πρώτη δ' ἔστι τού-
30 των ἡ τοῦ Ῥήμου πέραν καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς
ἕω ῥάχης μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστρου πηγαὶ
πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ· ἄλλαι δ'

εἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἔστι τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λεχθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλιγαδία, τὰ ὑπερκείμενα τῶν Ἰνδολικῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάρις καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρῶδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστρου 5
ῥεῖθρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπίμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκοῦσι τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρά πλησίον τούτων ἔστιν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐαυδροῦντες καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἐκάτερον 10 τὴν οἰκῆσιν ἔχοντες καὶ τοῖς λησθηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐκπεπότηνται τελῶς ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουπίνοι Μονήτιον Ἐνδων. μεθ' οὗς ἡ Σεγεστική πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδι- 15 δούς εἰς τὸν Ἰστρου. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Δακῶν πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρά τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπεῶν ἔστι καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐν τῆς Ἀκυληας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Ναύπορ- 20 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκεῖθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ Ἰστρου καὶ τῶν ταύτη χωρίων. παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸν Ναύπορτον [Κορκόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλατὸς, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' εὐμαρῶς 25 εἰς τὴν Σεγεστικὴν κατάγεται καὶ τοὺς Παννουίους καὶ Ταυρίσκους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλατοί, ῥέουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεις καὶ ἵππους ἀγρίους καὶ βόας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορ- 30
C.208 φόν τι γενναῖσθαι ζῶον ἐν αὐταῖς ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα πλὴν ἀγένης καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' εἰκέναι κά-

πρῶ, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖῳ πυρῆνα ἰσχειν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, παλικῆς κέρκου τὸ πάχος.

- Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐν τῆς Ἰταλλίας εἰς τὴν 11
ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάροτιον ἢ διὰ Σαλασσῶν 5 ἔστιν ἄρουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἔστιν, ἡ μὲν ἀμαξεύεσθαι δυναμένη διὰ μήκους πλείονος ἢ διὰ Κεντρῶνων, ἡ δὲ ὀρθία καὶ στενὴ, σύντομος δέ, ἢ διὰ τοῦ Ποινίνου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἔστιν ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν 10 καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. διόπερ καὶ Ἀγοίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμμένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυτανίας, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν, τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἔστιν 15 ἐπὶ τὴν Ναρβωντίνην καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παραλίαν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφείσει τὸ Λούγδουνον καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ πάλιν ἐκτροπὴ διαβάντι τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν Ἀημένναν εἰς τὰ Ἐλεηττίων πεδία, κἀντεῦθεν εἰς Ση- 20 κοανοὺς ὑπέρθεις διὰ τοῦ Ἰόρα ὄρους καὶ εἰς Ἀγγωνας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον καὶ ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν δίοδοι σχίζονται.

- Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληίαν 12
μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νορικοῖς εὐρεθῆναι 25 χρυσεῖον οὕτως εὐφνὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθύς ὀρυκτὸν εὐρίσκεσθαι χρυσοῦν, τὸ δ' ὀρυγμα μὴ πλείονων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθαρόν κυάμου μέγεθος ἢ θέρμον, τοῦ ὀργόου μέρους 30 μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείονος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συναρρασαμένων δὲ τοῖς βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραρρημα τὸ

χρυσίου εὐανότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθημένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεία ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. κἀνταῦθα δ' ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ- 5 σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρνικτῷ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταῦγετον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ- πον Πήλιον Ὀσσαν, ἐν δὲ Θράκη Αἴμον Ῥοδόπην 10 C.209 Δούνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθημερὸν εὐζῶνοις ἀναβῆναι δυνατὸν, αὐθη- μερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἄλπεις οὐδ' ἂν πεμ- πταῖος ἀναβαίη τις· τὸ δὲ μῆκος ἐστὶ δισχιλίων καὶ διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέττα- 15 ρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηρικῷ πελάγει, εἶτα τὴν διὰ Ταυ- ρίνων ἢν Ἀννίβας διήλθεν, εἶτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ραιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. λί- μνας δὲ εἶναί φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20 μεγάλας· ὧν ἡ μὲν Βηνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ [ἕκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποτα- μὸς Μίγκιος· ἡ δ' ἐξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξήκισι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδοῦαν· τρίτη δὲ Ἐρβανὸς μῆκος ἔγγυς τριακοσίων 25 σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξήκισι μέ- γαν Τικῖνον· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. το- σαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

Μετὰ δὲ τὴν ὑπάρειαν τῶν Ἄλπεων ἀρχὴ τῆς νῦν 1 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωπρίαν ἐκάλοιν Ἰτα- λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντί- νου κόλπον καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι- κρατῆσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπάρειας τῶν Ἄλ- πεων προῦβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυστικῆς τὰ μέχρι Ἰάρον ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν 10 ὄρειων τῶν Τυρρηρικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας. εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὀνομα- C.210 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις, εἶθ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα- τείας. ὅψε δὲ ποτε, ἂφ' οὐ μετέδοσαν Ῥωμαῖοι τοῖς 15 Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἄλ- πεων Γαλάταις καὶ Ἐνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τι- μὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω- μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον τὰς δ' ὕστερον, ὧν οὐ ῥᾶδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἐτέρας. 20 Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν 2 οὐ ῥᾶδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ- μῷ, βάσει δ' ἔχουσιν τὰς Ἄλπεις· [συγχωρηῆσαι μὲν 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,] συγχωρηῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελετωσαν, κλυζομένην δὲ ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευρὰν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τᾶλλα δ' οὐχ ἱκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἐστὶν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀριμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν⁵
 Ἰαπυγίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πᾶμπολύ τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἴομαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυ-
 γίας· συμπέπτουσαι γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ράβενναν τόπους γωνίαν ποιουῖσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν,¹⁰
 περιφέρειάν γε ἀξιόλογον· ὥστ', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 πυγίαν, οὐκ εὐθεία· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθείαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον¹⁵
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδοπασοῦν, πλήν
 εἰ καταχρώμενος. βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγε-
 ωμετρήτων σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀπόδοσις.

³ Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἄλπεων περιφερῆς ἢ ὑπώρειά ἐστι καὶ κολπώ-
 δης, τὰ κοῖλα ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέσα πρὸς τοῖς Σαλασσοῖς ἐστὶ,
 C.211 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιγυστικὴν παραλίαν μέχρι Γενούας τοῦ τῶν²⁵
 Λιγύων ἐμπορίου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἄλπεσιν. ὑπόκειται δ' εὐθὺς πεδίον ἀξιόλογον,
 πᾶρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, σταδίων
 ἑκατὸν καὶ δισχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν αὐτοῦ πλευ-
 ρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἐνετῶν παραλία καὶ τοῖς Ἀπει-
 νίοις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσιν. ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς εἰς

τὴν Τυρρηγίαν ἐμβάλλει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
 ποντα· εἴτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μεσόγαιαν κατ' ὀλί-
 γον, ἐπειδὴν γένηται κατὰ τὴν Πισάτιν, ἐπιστρέφει
 πρὸς ἑα καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον⁵
 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
 Ἐνετῶν παραλία. ἢ μὲν οὖν ἐντὸς Ἄλπεων Κελτικὴ
 τούτοις κλείεται τοῖς ὄροις, καὶ ἐστὶ τῆς μὲν παραλίας
 τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
 λίοις [μετὰ] τῶν ὄρων, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος¹⁰
 τῶν [δισ]χιλίων. ἢ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμή-
 κης ἐστὶ, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
 κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν, σφιγγομένη
 δ' ἑκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
 Τυρρηγικοῦ πελάγους. ἐστὶ δ' ὅμοιον τὸ σχῆμα τοῦ¹⁵
 Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένη τοῖς
 τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἑκατέρω μέρει τῆς
 Ἰαπυγίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον
 καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τό τε γὰρ πλάτος τὸ
 μέγιστον ἀμφοῖν ἐστὶ περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
 20 δίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον [οὐ] πολὺ τῶν ἑξακισχι-
 λίων. ἢ λοιπὴ δ' ἐστὶν ὅσην κατέχουσι Βρεττιοὶ καὶ
 Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος περὶ μὲν εἶναι
 τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ καὶ
 τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ²⁵
 πελάγει, πλέοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσαν. τὰ δὲ
 Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίζοντα τὸ ταύτη πλάτος τῆς
 Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
 βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. μέ-
 30 χρι μὲν δὴ Πεννητικῶν καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
 ται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἐτέ-
 ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων
 STRABO I. 19

τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διεξιόντα τελευτᾶ πρὸς τὴν Λευκόπετραν τῆς Ρηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα· πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἄλπεσιν. 5

C.212
4 Ἔστι δὲ πεδίον σφόδρα εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις εὐκάρποις πεποιμιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ πέραν· ἐντὸς μὲν ὅσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ Αἰγυπτικῇ, πέραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10 μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτικῶν ἔθνων καὶ τῶν Κελτικῶν, τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πεδίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἐνετῶν. οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπειοῖς ὁμοεθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν Ἐνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φα- 15 σιν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δευρὸ φασι τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἐνετῶν τινάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τὰς ἵπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκλέλοιπε, 20 πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. τούτου δὲ καὶ Ὅμηρος μέμνηται „ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος „ἀγροτεράων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος ἐντεῦθεν τὸ ἵπποτροφεῖον συνεστήσατο τῶν ἀθλη- 25 τῶν ἵππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι τῆς Ἐνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκίμησαι τὸ γένος.

5 Ἀπασα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει καὶ ἔλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἐνετῶν· πρόσεστι δὲ ταύτῃ 30 καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη σχεδόν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὄκε-

ανῶ καὶ παραπλησίως ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὑφ' ἧν τὸ πλεον τοῦ πεδίου λιμνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρυξι δὲ καὶ παραχώμασι, καθάπερ ἢ κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου, 5 διωχέεσθαι, καὶ τὰ μὲν ἀνέψνυται καὶ γεωργεῖται τὰ δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησίξουσιν αἱ δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖνται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θυμαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γὰρ 10 ἐστὶ καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιόνων, διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσεἰσβολός ἐστιν· ἢ δ' ἐμπειρία περιγίνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὥσπερ ἔφην, ὑπὸ Κελτῶν 6 15 περιωκεῖτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν τῶν Κελτῶν ἔθνη Βόιοι καὶ Ἰνσουβροὶ καὶ οἱ τὴν Ρωμαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σέρονες μετὰ Γαισατῶν. τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τελέως Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοῖους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C.213 20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἴστρον τόπους μετὰ Ταυρίσκιων ὄκουν πολεμοῦντες πρὸς Δακούς, ἕως ἀπώλοντο πανεθνεί· τὴν δὲ χώραν οὕσαν τῆς Ἰλλυρίδος μηλόβοτον τοῖς περιωικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροὶ δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν, 25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὄκουν κωμηδόν), νῦν δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν πῶς ταῖς Ἄλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ἰθήρων, καὶ αὕτη πόλις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βριζία καὶ Μάντουα καὶ Ρήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με- 30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνον πατὴρ κωκοθεῖσαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ραιτῶν συνώκισεν· εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλίους προσέδηκεν· εἶτα ὁ 19*

θεὸς Καῖσαρ πεντακισχιλίους ἐπισυνέειπεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· οὐ μὲν τοι ἦκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκείνοι κατέλιπον· Νεο-⁵ κωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμη-
νευθὲν Νοβουμκῶμου λέγεται. ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροὶ δ' αὐτὴν ὁ Ἄδουας ποταμός· εἴτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδου· τὰς δὲ πηγὰς ἔσχηκεν ἐν τῷ Ἀδοῦλα ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥῆνος.¹⁰
⁷ Αὐταὶ μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ἔκηται, πλησίον δὲ τὸ Πατάσιον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτη πόλεων, ἣ γε νεωστὶ λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἰππικόνους ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἔστειλε δάδεκα μυριάδας στρατιάς. δηλοὶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ-¹⁵ πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ἑσθῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλου ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένῳ σταδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι-²⁰ μὴν Μεδόακος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἔλεσι μεγίστη μὲν ἔστι Ῥάκεννα, ξυλοπαγῆς ὄλη καὶ διάρρου-
τος, γερύραις καὶ πορθμείοις ὀδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον²⁵ τὸ βορβορῶδες πᾶν ἰάται τὴν δυσαιρίαν. οὕτως γοῦν ὑμεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγε-
μόνες. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν³⁰
C.214 Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἡ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ αὐτὴν τὰ ἔλη καὶ ποιεὶ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδοῦσαν καρπὸν, φθείρεται δὲ ἐν ἔτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἔστι⁵ δὲ καὶ τὸ Ἀλτίνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ῥα-
εῦννη τὴν θέσιν. μεταξὺ δὲ Βούτριον τῆς Ῥαεῦννης πόλισμα καὶ ἡ Σπίνα, νῦν μὲν κωμίον πάλαι δὲ Ἑλ-
ληνὸς πόλις ἐνδοξος. θησαυρὸς γοῦν ἐν Δελφοῖς Σπι-
νητῶν δαίκενται, καὶ τὰλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς¹⁰ θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
ξει, νῦν δ' ἔστιν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνενη-
κοντα τῆς θαλάττης σταδίου ἀπέχον. καὶ ἡ Ῥάκεννα δὲ Θετταλῶν εἰρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
Τυρρητῶν ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν Ὀμβροικῶν τι-¹⁵
νάς, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
σαν ἐπ' οἶκον. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλείον περιέχονται τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύζεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κων]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ἰ-⁸
κετία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
²⁰ ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοις πρὸς τὴν θάλατ-
ταν συνηπται. τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν φασὶν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ Ἀθρία μικρὰν μετάθεσιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μά-
λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἔστι Ῥωμαίων
²⁵ ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
ται δὲ ὀκτάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
στους ἐξήκοντα σταδίου. ἀνεῖται δ' ἐμπόριον [τοῖς τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον τῶν Ἰλλυριῶν
ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
³⁰ οἶνον ἐπὶ ξυλλίων πίθων ἀραμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
ἔλαιον, ἐκείνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέρ-
ματα. ἔξω δ' ἔστι τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῶν ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάροβων συμβαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος χρυσιοπλύσια εὐφυῆ καὶ σιδηρουργεῖα. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ 5 μυχῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμανον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἐπὶ τὰ ποταμίον ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἰρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἄλμυροῦ ὕδατος, 10 καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζει τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δέ φησι ποταμὸν τὸν Τίμανον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον καταπίπτειν εἰς βέρεθρον, εἶδ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15 λὴν ποιεῖσθαι.

9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θάλατταν ταύτην αἱ τε Διομήδειοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ περὶ Δαννίου καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἴππιον ἱστορούμενα· περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ 20 δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως εἶναι δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαέθοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς ἀπαιγερομένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς Ἡλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελαργί- 25 δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις. τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδεδειγμέναι τιναῖς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἦρας Ἀργεῖας δεικνύται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθεύουσι 30 δ', ὡς εἰκόσ, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι, προσιόν-

των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταφώντων ἀνέχεσθαι, τὰ δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δὲ τινὰ τῶν πάντων γνωρίζομενον ὡς εἶη φιλέγγυος καὶ σκαπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε- 5 ριτυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· ἐπόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧτε τὰς ζημίας ὡς εἰργασταὶ διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ τῶν λίνων, ὁμολογῆσαι. ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον ἵππων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκυντηριάστων ἱκανὴν προσ- 10 αραγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλεγγύου σταθμόν· τὸν δ' ἀπολαμβάνοντα τὴν χάριν κυντηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει διαφερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε κυντήριον φυλάξει καὶ τοῦνομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος 15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρὰ μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθὲνδε ἱππείας. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλέλοιπεν ἢ τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμανον ἢ τῶν Ἰστροίων ἐστὶ παραλία μέχρι Πόλας, ἢ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ. 20 μεταξὺ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀνυληίας διέχον ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων· ἢ δὲ Πόλα ἴδρυνται μὲν ἐν κόλπῳ λιμενοειδεῖ νησίδια ἔχοντι εὐνορμα καὶ εὐναρπα, κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μήδειαν C.216 ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα- 25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγῆναι, τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνὶ „σποὶ Γραικὸς“ ὡς Καλλιμαχος εἰρηκεν „ἀτὰρ κείνων „γλῶσσ“ ὀνόμησε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πάδου χωρία οἷ τε Ἑνετοὶ νέμονται καὶ οἱ [Ἰστροιοὶ] μέχρι Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑνετῶν Κάρονοι καὶ Κενόμανοι καὶ 30 Μεδόακοι καὶ Ἰνσουβροὶ, ὧν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ρωμαίοις ὑπήρξαν, Κενόμανοι δὲ καὶ Ἑνετοὶ συνεμάχου

καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἠνίκα Βοίους καὶ Ἰν-
σούβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
ὄσσην ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἄλπεια
μέχρι Γενοῦας καὶ τῶν Σαβάτων. κατεῖχον δὲ Βόιοι καὶ 5
Λίγνες καὶ Σένουες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεόν· τῶν δὲ
Βοίαν ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
ζατῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Διγυστικά φύλα καὶ
τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμει-
κται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἔστι δ' ὅπου καὶ 10
Τυρρηγῶν. ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
Ῥωμαίων ἐπὶ πλεόν ἀυξήσεως εἶχέ τινα πρὸς ἀλλήλα
περὶ πρωτείων ἀμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβερην
ποταμὸν ῥαδίως ἐπιδιέβαιναν ἀλλήλοις. καὶ εἰ πού τι-
νας ἐστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
τοῖς ἑτέροις ἔρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς αὐ-
τοὺς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηγῶν στει-
λάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
καὶ πραξάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν
τρυφήν, ἐπεστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἴτ' 20
ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηγικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἱ ἐγγυτέρω ἦσαν
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσὶν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦ-
τον Ὀμβροὶ τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηγοί, καθάπερ
Ἐνετοὶ καὶ Λίγνες καὶ Ἰνσουβροί.

11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμαίνη πλησιαί- 30
ταται κατὰ μέσσην πον τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ τούτων
τε καὶ Ἀριμίνου Πάγμα καὶ Μοντίνη καὶ Βουωνία

πλησίον ἤδη Ῥασέννης καὶ μικρὰ πόλισματα ἀνὰ μέσον
τούτων δι' ὧν ἢ εἰς Ῥώμην ὁδός, Ἄγκαρα Ῥήγιον
Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖ-
ται κατ' ἔτος, Κλάτερνα Φόρον Κορνήλιον, Φακεν- C.217
5 τία δὲ [καὶ] Καισήνα πρὸς τῷ Σάπι ποταμῷ καὶ τῷ
Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ Ἀριμίνω. τὸ δὲ Ἀριμι-
νον Ὀμβρων ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ Ῥάκεννα·
δέδεκται δ' ἐποίκους Ῥωμαίους ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
Ἀριμίνον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ Πλα-
10 κεντίας εἰς Ἀριμίνον στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
δὲ Πλακεντίας ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους τῆς Κοττίου γῆς
Τικῆνον ἐν τριάκοντα ἑξ μιλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ
παραρρέων ποταμὸς συμβάλλων τῷ Πάδω, καὶ Κλα-
στιδίον καὶ Δέρθων καὶ Ἀνκαστατιέλλαι μικρὸν ἐν
15 παρόδω. ἢ δ' εὐθεία εἰς Ὠκελον παρὰ τὸν Πάδον καὶ
τὸν Δουρίαν ποταμὸν βαραθρώδης ἢ πολλή, πλεί-
ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν Δρουεν-
τίαν, μιλίων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
ἤδη τὰ Ἄλπεια ὄρη καὶ ἡ Κελτική. ἔστι δὲ ἡ Δέρθων
20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
Γενοῦας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ Ἀνκασ-
στατιέλλαι. ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς μὲν Ἀριμίνον εἰρη-
ται· εἰς δὲ Ῥάκενναν κατάπλους τῷ Πάδω δυεῖν ἡμε-
25 ρῶν καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κα-
τείχето ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν Ἀννίβας χαλεπῶς διήλθε
προϊὼν ἐπὶ Τυρρηγίαν· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦ-

19. post Κελτική: πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλις τοῖς ὑπερ-
κειμένοις τῆς Λούνης Λούνα· ἐνιοὶ δὲ καμηδὸν οἰκοῦσιν. εὐαν-
δρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεόν ἐστὶ
καὶ τὸ τῶν Ἰππικῶν πλήθος, ἔξ ὧν καὶ ἡ σύγγλητος λαμβάνει τὴν
σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλατὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρου ἀγών. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης 5 μέχρι Σαβάτων ἀντεῦθεν διὰ Δέρθωνος· ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννυπάτευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάιος Φλαμίνιος· καθελόντες δὲ Αἴγνας ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐστρωσεν ἐκ Ρώμης διὰ Τυρρηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικής 10 μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βουωνίας ἀκείθεν εἰς Ἀκυλῆϊαν παρὰ τὰς ὄξας τὰς τῶν Ἀλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὄριον δὲ τῆς χώρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικῆν καλοῦμεν, πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν τὸ τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ- 15 ρηνίας ἀπεδέδεικτο καὶ ὁ Αἰσις ποταμός, ὕστερον δὲ ὁ Ρουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέρω.

C.218
12 Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἢ τ' εὐανδρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶσιν ὑπερβέβληται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτη Ρω- 20 μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοίους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βάλανον ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑφοροβίαν ἡ Ρώμη τρέφεται τὸ πλέον. ἐστὶ δὲ καὶ κερχοφόρος διαφερόντως διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος· 25 πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς ἀέρων ἀντέχει καὶ οὐδέποτε ἐπιλείπειν δύναται, κἂν τοῦ ἄλλου σίτου γένηται σπάνις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαυμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ πλήθος μνηύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μείζους οἰκῶν εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία 30 πρὸς τὸ εὐκώνητον. ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακῆν οἱ περὶ Μουτιῆν τόποι καὶ τὸν Σκουλάτταναν ποταμὸν φέ-

ρουσι πολὺ πασῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχεῖαν ἢ Αιγυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς τὸ πλέον τῆς οἰκετείας τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσην οἱ περὶ Πατάειον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν- 5 σάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλον τε καὶ ἑτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐν ταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ ἐν τοῖς ὑπεραλπεῖσι Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον δὲ ἐσπουδάζετο, ἐπεὶ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ χρυσορυχεῖον 10 ἦν· κόμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης κόμης, ἀμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδεύσθω.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Αιγυστική ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης 15 Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγήσεως ἄξιον, πλην ὅτι καιμηδὸν ζῶσι, τραχεῖαν γῆν ἀροῦντες καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὡς φησι Ποσειδώνιος. [εὐανδροεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλέον ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἱπ- 20 πικῶν πλήθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν σύνταξιν.] τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί, τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος, κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἕω μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ 25 μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη- νικῷ καὶ Σαρδῶν πελάγει. φεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν, μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρώτον μὲν τὴν Ὀμβρικήν, εἶτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ 30 Ρώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. παραβέβληται δὲ πᾶς τῷ ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις δὲ κατὰ μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C.219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρώτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβίνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὠστίων παραλίας μέχρι πόλεως Σινοέσσης καὶ τῆς Σαβίνης (τὰ δ' Ὠστία ἐστὶν ἐπίγειον τῆς Ρώμης, εἰς ἃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ὄρεϊς), ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Σαννιτικῶν ὄρεων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαννιτικά 10 ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνους τοῖς κατὰ Ἰηστίνους τε καὶ Πελλίγνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοί μέσοι μὲν κεῖνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρησίας, μέχρι δ' Ἀριμίνου καὶ Ραβέννης προΰσιν, ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ παύονται ὑπ' 15 αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλιέουσιν ἐκ τῆς Λιγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβέριδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διεξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦ-20 σκοὶ καὶ Τοῦσκοὶ προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ἀνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ ἄγνου, ὡς φασί, τοῦ στελείαντος ἐκ Λυδίας ἐποίκου δεῦρο. ἐπὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ ἄγνος, εἰς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλέους καὶ Ὀμφάλης, δυεῖν παιδῶν ὄντων, κλήρω 25 Λυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνοῦ τὸν πλείω συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρκυνία ἢ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παιδῶν σύνοσιν πολὺν γεγενῆσθαι 30 μυθεύουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταπτόμενοι μέγα ἰσχυρον, χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στημα εἰκὸς καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βίᾳ τῶν πλησιοχώρων εἴξαντας· οὐ γὰρ ἂν χώραν εὐδαίμονα ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστείαν ἐπέθεντο ἄλλοι πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγη, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνεύ- 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνου τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς στρατείας ποιῆσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ρώμης κτίσιν Δημάρατος ἀφικνεῖται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ δεξαμένῶν αὐτὸν Ταρκυνιῶν γεννῆ Λοικουμάνα ἐξ 10 ἐπιχωρίας γυναικός. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ μετωνομάσθη Δεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ πρότερον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη- 15 σάντων οἰκοθεν, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ρώμης ἀφορμαῖς. λέγεται δὲ καὶ ὁ θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετενεχθῆναι καὶ θάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ ἱεροποιαὶ καὶ μαντικὴ καὶ μουσικὴ, ὅση δημοσία 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεῦτερος Ταρκύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύσας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίνων βασιλεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατάγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας δι' ὄπλων, ὡς οὐχ οἴος τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν 25 ἔχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3 καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς ἐλόντας τὴν Ρώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιούσιν ἐπιθέμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἂ παρ' ἐκόντων ἔλαβον 30 Ῥωμαίων ἐκείνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ρώμης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

ίερείας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φανύσας δι-
οικοῦντας τὴν πόλιν οὐκ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν
χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέ-
γραψαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλτους ἐξώριζον 5
τὰς Καιρετανῶν. παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν εὐδοκίμησεν
ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε
γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλείστον,
καὶ Πυθτοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θη-
σανρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν 10
Καιρέα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θεττα-
λίας ἀφιγμένων· τῶν δὲ Ἀυδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ με-
τωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις,
προσιῶν τῷ τείχει τις ἐπνυθάνετο τοῦνομα τῆς πό-
λεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ 15
ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δε-
ξάμενοι τὸν οἰωνὸν οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν
πόλιν μετανόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς
πόλις νῦν ἴχνη σώζει μόνον, εὐανδρεὶ δ' αὐτῆς μᾶλλον
τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καιρετανά, διὰ τοὺς 20
φουτῶντας θεραπείας χάριν.

4 Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φύλον
κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν
ἅπαντες σχεδόν τι νομίζειν δὲ φησὶν Ἐφορος τὸ ἀνέ- 25
καθεν Ἀρκάδας ὄντας ἐλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς
δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι
τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτή-
σασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις,
παρ' ὅσους ποτὲ ἀφιγμένοι τετυχήμασι, καὶ γὰρ τῆς 30
Κρήτης ἐποικοὶ γεγόνασιν, ὡς φησὶν Ὅμηρος· λέγει
γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλῶσσα μειγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἐτεόκρητες
„μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες, Δωριέες τε τριχάικες,
„διοὶ τε Πελασγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἢ Θεττα-
λία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὀρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
τὸ ἐπάρξει τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
Δία τὸν Δωδωναίου αὐτὸς ὁ ποιητῆς ὀνομάζει Πελασ-
γικὸν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
καὶ τὰ Ἑπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὡς καὶ
10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
τῶν ἡρώων ὄνομα καλέσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
πολλὰ τῶν ἔθνων ἐπώνυμα πεποιήμασι· καὶ γὰρ τὴν
Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
Κίλιξιν Ὅμηρος εἰρηκε τοὺς ὁμόρους Πελασγούς „Ἰπ-
15 „πόθοος δ' ἄγε φύλα Πελασγῶν ἐγγεσιμῶρων, τῶν οἱ
„Δάρισαν ἐριβῶλακα ναιετάσκον.“ τῷ δ' Ἐφόρῳ τοῦ
ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φύλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσίοδος. φησὶ
γὰρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Ἀνκῆονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
„τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναΐσι τὸ γένος αὐτῶν.
καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελάῳ φησὶν ὅτι
„Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ ἔλθων ἐς
„Ἄργος ἄκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὠνομα-
25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθνη' ἀν'
„Ἑλλάδα.“ Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
περὶ Αἴθνην καὶ Ἰμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινὰς
καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνᾶ-
30 τῶν Πελασγῶν ὡς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτῶν ἐφ'
οὓς ἔτυχε τόπους Πελαργούς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κλη-
θῆναι.

C.222
5 Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι
φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠστίων διαχι- 5
λίων πού καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ
ἡμίσεως ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πί-
σας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων
εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὀλατέρρας διακόσιοι ὄρδοι-
κοντα, πάλιν δ' ἐνθένδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10
ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλώνιος εἰς Κόσαν ἑγγὺς ὀκτα-
κόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασὶ Πολύβιος δ' οὐκ εὖ
καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριακόσια λέγει.
τούτων δ' ἢ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμὴν, καλοῦσι δ'
οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἢ μὲν οὖν πόλις 15
οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ
περιέχων πλείους λιμένας ἀρχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν
γένοιτο ὄρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων
τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περι-
κλείεται δ' ὁ λιμὴν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20
κατοπτρεύεται καὶ ἡ Σαρδῶ καὶ τῆς ἡόνος ἐκατέρωθεν
πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου
γλαννίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολί-
θους ἐκιδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλείεστα
τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25
πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξά-
ργος ἐστὶν ἡ λίθος, τῶν μετάλλων ὑπερκειμένων τῆς
θαλάττης πλησίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου
τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς
οἰκοδομὰς σελημάτων εὐθιυτάτων καὶ εὐμημεστάτων ἢ 30
Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατὰ-
γούσα ἐκ τῶν ὄρων εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦκα.] μεταξὺ
δὲ Λούνης καὶ Πίσσης ὁ Μάκρας ἐστὶ *χωρίον, ᾧ πέρατι
τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Λιγυστικῆς κέχρηται τῶν συγ-
γραφῶν πολλοί. ἢ δὲ Πίσα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἱ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἱ
μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἱ δ' εἰς τὴν Πισάτιν, ἅπαντες
Πύλιοι καλούμενοι. δυεῖν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξὺ
κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνον τε καὶ Ἀύσαρος, ὧν
10 ὁ μὲν ἐξ Ἄρρητιοῦ φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῆ
σχισθεῖς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων· συμπεσόντες
δ' εἰς ἐν ῥεῖθρον μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ἡόνων ἐστῶτας
ἀμφοτέρων μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
15 ἀνάγκη δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἴκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶ-
τον ἐκ τῶν ὄρων οἱ ποταμοὶ κατεφέροντο οὗτοι, κα-
λλομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπεσόντες εἰς ἐν
κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι μὴ κατακλύσειν,
20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχησαί C.223
ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἀδοξεῖ διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον, ἢ τὸ μὲν
παλαιὸν ἐχρᾶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρῶ-
25 ξυναυ αὐτοῦς οἱ Λίγυες πονηροὶ γείτονες παρὰ πλευ-
ρᾶν ὄντες· νῦν δὲ τὸ πλεον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἐπαύλεσι βασιλεία κατα-
σκευαζομένου Περσικῶ.

Τῶν δὲ Ὀλατερρανῶν ἢ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
30 θαλάττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν
ὑψηλὸς περίορημος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
ἣ ἴδονται τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. ἢ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-
20

σις πεντεκαιδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεια
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνέστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρώ-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διετὴ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἴθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλάνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἴδρυνται κα-
 τεργωνίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χερρονησιζούσης,
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πολίχνην πᾶν ἐρημόν ἐστι πλὴν τῶν
 ἰερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίγειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ῥίξῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνη τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν παλαιῶν αὐτῆ πόλεον ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρῦ-
 σθαι· αἴτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλλόμενον· διόπερ
 παντάσῃν ἔφευγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἐτοι-
 μον ἐκκείσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. ἐστὶ δὲ καὶ θυρνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρῃ. κατοπιτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἢ Σαρδά, ἐγγυτέρω δ' ἢ
 Κύρνος ἐξήκοντά πωσ διέχουσα τῆς Σαρδόνας στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἢ Αἰθαλία, [ἢ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἡπειρῷ ἐστὶν ὅσον τριακοσίουσ διέχουσα
 σταδίουσ, ὅσους καὶ τῆς Κύρνον διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε-
 χθείσας νήσους. εἶδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβά- 25
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλάνιον καὶ μεταλλά τινα ἐν τῇ χώρῃ
 ἐκλειμμένα. εἶδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κρημίζομενον· οὐ γὰρ δύ-
 ναται συλλυπαίνεσθαι καμινευόμενος ἐν τῇ νήσῳ, κο-
 μίζεται δ' εὐθύσ ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τὴν ἡπειρον. 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἢ νήσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάσ φασὶ τοὺς ἐν Ρόδῳ καὶ τὴν
 ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάραρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖσ
 ἄλασ, ἃσ φησὶ Κλείταρχοσ. οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης
 ὀρθῶσ ὁ φήσασ μὴ καθορᾶσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
 5 τῆσ ἡπειρον μήτε τὴν Σαρδόνα, οὐτ' Ἀρτεμίδωροσ ὁ
 φήσασ ἐν χιλίοισ εἶναι καὶ διακοσίοισ σταδίοισ πελαγίασ
 ἀμφοτέρας. καὶ γὰρ εἴ τισιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
 ὄραται ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον σαφεῖσ ἐωρῶντο, καὶ μά-
 λιστα ἢ Κύρνοσ. ἐστὶ δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ-
 10 γῶσ ἀπὸ τῆσ Ἀργοῦσ, ὡσ φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι
 τὴν τῆσ Κίρκησ οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆσ Μη-
 δείασ ἐθελούσησ ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
 στλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποιοῦν οἱ Ἀργοναῦται,
 διαμῆναι ἔτι καὶ νῦν διαποικίλοισ τὰς ἐπὶ τῆσ ἡόνοσ
 15 ψήφοισ. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποίαι τεκμήρια τῶν λε-
 γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηροσ αὐτόσ
 ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
 πολλῶν αὐτόσ προσετίθει μῆμη διαστημάτων καὶ ἐτο-
 πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὸν ὠκεανὸν
 20 ἐξέβαλε, παραπλησίωσ καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένησ καὶ
 τοῦτω πλάνησ τινὸσ κάκείνω, καθάπερ καὶ Μενελάω.
 περὶ μὲν οὖν τῆσ Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνοσ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
 σίνα. οἰκεῖται δὲ φανύλωσ τραχειά τε οὐσα καὶ τοῖσ
 25 πλείστοισ μέρεσι δύσβατοσ τελέωσ ὥστε τοὺσ κατέχον-
 τασ τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ ληστηρίων ζῶντασ ἀργιωτέροισ
 εἶναι θηρίων. ὁπόταν γοῦν ὀρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥω-
 μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπεσόντεσ τοῖσ ἐρύμασι πολὺ
 πλῆθοσ ἔλασσι, τῶν ἀνδραπόδων ὄρᾶν ἔστιν ἐν τῇ
 30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδεσ καὶ
 τὸ βοσκηματώδεσ ἐν αὐτοῖσ· ἢ γὰρ οὐκ ὑπομένουσι
 ζῆν ἢ ζῶντεσ ἀπαθεία καὶ ἀναισθησία τοὺσ ὠνησαμέ-
 20*

νους ἐπιτίβουσιν, ὥστε καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὅμως μεταμέλειν. ἔστι δ' ὅμως οἰκή-
 σιμὰ τινα μέρη καὶ πολισμάτα που Βλησίμων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονίαι καὶ Ὑάπανες. μῆκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος 5
 δὲ ἑβδομήκοντα. Σαρδόνοσ δὲ μῆκος διακόσια εἰκοσι,
 πλάτος δὲ ἐνενηκοντα ὀκτώ. κατ' ἄλλους δὲ Κύρνον μὲν
 περίμετρος περὶ [τρις]χιλίους λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνοσ καὶ τετρακισχιλίους. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τὸ πολὺ μέρος τραχὺ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χάραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτῳ δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν πλείους, ἀξιόλογοι δὲ
 C.225 Κάραι καὶ Σουῖλοι. τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων ἀντιτάτ-
 τεταί τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θε-
 ρους καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρποῦσι χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρειῶν
 οὐ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παίδων τινὰσ τοῦ
 Ἡρακλέουσ ἐλθεῖν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆ-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνοσ, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμων· καταλυθέντων δὲ ἐκεῖ-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἔστι τῶν
 ὀρειῶν ἔθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκόνιτες,
 ἐν σηλαίοις οἰκοῦντες, εἰ δὲ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶσ σπεύροντες, ἀλλὰ τὰσ τῶν
 ἐργαζομένων καθαρχάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περαία, Πισάταισ μάλ-
 ιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸσ ἃ δ' ἀπαυδῶσιν, ἐπειδὴν μὴ λυσιτελῇ τρέφειν 30
 συνεχῶσ ἐν τόποισ νοσεροῖσ στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινὰσ· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τι

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέ-
 ρασ ἀπὸ τῆσ λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦν-
 ται πολλοὺσ. γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τρίχα φύοντες
 αἰγείαν ἀντ' ἐρέασ κριοί, καλούμενοι δὲ μούσμωνες,
 5 ὧν ταῖσ δοραῖσ θωρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλτη καὶ
 ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆσ μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσης 8
 ἱκανῶσ αἱ νῆσοι κατοπεύονται· ἐπιμήκεισ δ' εἰσὶ καὶ
 παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖσ ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμέναι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλ-
 λων ἢ Αἰθαλία. ἀπὸ τε τῆσ Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διάρημά
 φησὶν ὁ χωρογράφος εἰσ τὴν Σαρδὰ μίλια τριακόσια.
 μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλισ μικρὸν ὑπὲρ τῆσ
 θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλῳ βουνὸσ ὑψηλόσ, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἡρακλέουσ λιμὴν καὶ πλησίον
 λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλ-
 που θυννοσκοπεῖον. ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννοσ οὐ τῇ
 βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρα παρὰ γῆν, ἀρ-
 ξάμενοσ ἀπὸ τῆσ ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας. ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰσ Ὡστια παραπλέουσι πολίχνη ἔστι
 Γραεῖσικοι καὶ Πύργοι καὶ Ἄλσιον καὶ Φρεγήνα. εἰσ
 μὲν δὴ Γραεῖσικουσ στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ με-
 ταξὺ τόποσ ἔστι καλούμενοσ Ῥηγισεῖλλα· ἱστόρηται δὲ
 γενέσθαι τοῦτο βασιλείον Μάλεω τοῦ Πελασγοῦ, ὃν
 25 φασὶ δυναστεύσαντα ἐν τοῖσ τόποισ μετὰ τῶν συνοί- C.226
 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθενδε εἰσ Ἀθήνας· τούτου
 δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἄγυλλαν κατεσχηκότεσ.
 ἀπὸ δὲ Γραεῖσικων εἰσ Πύργουσ μικρὸν ἐλάττους τῶν
 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίγειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριακοντα σταδίων. ἔχει δὲ Εἰληθυίας ἱερὸν, Πε-
 λασγῶν ἴδρυμα, πλούσιόν ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ'
 αὐτὸ Διονύσιου ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννοσ κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠστια
διακόσιοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ Ἄλσιον καὶ
ἡ Φρεγῆνα. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς
ταῦτα.

9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις 5
Ἀρρητιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὀλοσίνιοι καὶ Σούτριον·
πρὸς δὲ ταύταις πόλιναι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φερεν-
τῖνον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στα-
τωνία καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεστῶσαι,
τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10
καθάπερ τοὺς Ἰηίους πολεμήσαντας πολλὰς καὶ τὰς
Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνοὺς φασὶ τοὺς Φαλερίους
ἀλλὰ Φαλίσκους, ἰδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φα-
λίσκους πόλιν ἰδιόγλωσσον· οἱ δὲ Αἰκνονμφαλίσκον
λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Ὀκρί- 15
κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία
πόλις ἐστίν, ὁμώνυμος ἐπιχωρία τινὶ δαίμονι τιμωμένη
σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, ἧς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ
τόπῳ θαναμαστὴν ἱεροποιίαν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ
διεξίασιν ἀνθρακίαν καὶ σποδιάν μεγάλην οἱ κατεχό- 20
μενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχε-
ται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν,
ἢ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θεάς. μά-
λιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρητιον πρὸς τοῖς ὄρε-
σιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25
σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τού-
των ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς
τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ
πολλαὶ οὐσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄψον
πολὺ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυ- 30
ρος ἀνθήλη τε πολλὴ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν
Ῥώμην, οὓς ἐκδιδόασιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως·

ὧν ἐστὶν ἢ τε Κιμινία καὶ ἡ περὶ Ὀλοσινίους καὶ ἡ
περὶ Κλούσιον καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς Ῥώμης καὶ τῆς θα-
λάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητιῶν ἢ
Τρασουμέννα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἵσπερ καὶ Ἀννί-
βας ἐχρήσατο, δυεῖν οὐσῶν, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀρι-
μίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἢ ἐπ' Ἀρι-
μίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταυθα ἰκανῶς τὰ ὄρη· φρου- C.227
ρουμένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἦνεγ-
10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλέσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὅμως
νικήσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. πολλὴ δὲ καὶ τῶν
θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ
ἦττον δ' εὐανδροεῖ τῶν ἐν Βαίταις, ἃ διωνόμασται πολὺ
πάντων μάλιστα.

15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἔω 10
μέρος ἡ Ὀμβρικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λα-
βοῦσα, καὶ ἔτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ
δὴ Ῥαεέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον
καὶ ἐφεξῆς Σάρσιναν Ἀρίμινον Σήναν καὶ Μάρινον.
20 αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Αἴσις ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον
ὄρος καὶ Σεντῖνον καὶ Μέτανρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν
τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἐστὶ τὰ
ὄρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ
τὸ πρὸς τὴν θαλάττην ταύτην μέρος, καίπερ μετατιθέν-
25 των πολλὰς τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν
Αἴσιον ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ῥουβίκωνα πο-
ταμόν. ἐστὶ δ' ὁ μὲν Αἴσις μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σή-
νας, ὁ δὲ Ῥουβίκων μεταξὺ Ἀρίμινου καὶ Ῥαεέννης,
ἄμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. νυνὶ δὲ συμπά-
30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

μὲν τοὺς ὄρους ἔαν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' [αὐτ]ήν
 οὐδὲν ἤττον μέχρι καὶ Ρασένης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὴ Ἀρί-
 μινον ἐνθ' ἔνδε περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ρώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἐστὶ μέχρι Ὀκρίκων καὶ τοῦ
 Τιβέρεως σταδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. τοῦτο μὲν δὴ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν
 ἐστὶ. πόλεις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὄρων
 ἄξια λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οἷ τε 10
 Ὀκρίκιοι πρὸς τῷ Τιβέρει καὶ *λαρολοῖ καὶ Ναρνία,
 δι' ἧς ῥεῖ ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλον τῷ Τιβέρει μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκων, πλωτὸς οὐ μεγάλοις σκάφεσιν·
 εἶτα Κάρσουλοι καὶ Μητανία, παρ' ἣν ῥεῖ ὁ Τενέας,
 καὶ οὗτος ἐλάττωσι σκάφεσι κατάγων ἐπὶ τὸν Τιβέριν 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθύνονται μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαμίνοι καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀγγεῖα
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρωνίου. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκων εἰς Ἀρίμινον Ἰντέ- 20
 ραμνά ἐστὶ καὶ Σπολήτιον καὶ Αἴσιον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσιν τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδεο εὐερκῆς πόλις,
 καὶ Εἰσπέλλον καὶ Ἰρύνιον, πλησίον τοῦτο ἤδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἢ χώρα, μι- 25
 κροῦ δ' ὀρειότερα, ξειᾷ μᾶλλον ἢ πυρρῶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφεξῆς οὕσα
 ταύτη, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ αὐτὴ
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνους ὄρεσι τραχύτερά ἐστιν. 30
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρία λοξὰ παρεβάλλοντα, ἢ δὲ Ὀμβρικὴ
 καὶ παραλλάττουσα, ὡς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης.
 περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἱκανῶς εἴρηται.

Σαβῖνοι δὲ στενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ 3
 5 διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ
 Νωμεντοῦ πολίχνης μέχρι Ὀηστίνων. πόλεις δ' ἔχου-
 σιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
 λέμους, Ἀμίτερον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰν-
 τεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίας ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν
 10 καὶ πίνουσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους.
 Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόστα-
 σιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφρεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν
 κωμίον ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὠρμητο
 οἱ τῆς Ρώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου- 15
 μᾶς Πομπήλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζου-
 σιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ρωμαίους. Τρηβουλά τε
 καὶ Ἡρητόν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κώμαι μᾶλ-
 λον ἢ πόλεις ἐξετάζονται ἄν. ἅπασα δ' αὐτῶν ἢ γῆ δια-
 φερόντως ἐλαιόφυτος ἐστὶ καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν
 20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς
 τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ρεατίνων
 διωνόμεσται θαυμαστῶς. ὡς δ' εἰπεῖν, ἅπασα ἡ Ἰτα-
 λία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν,
 ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει.
 25 ἐστὶ δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι καὶ αὐτό-
 χθονες· τούτων δ' ἄποικοι Πικεντῖνοί τε καὶ Σαννί-
 ται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρεττίοι. τὴν δ'
 ἀρχαιότητα τεκμήριον ἄν τις ποιήσαιο ἀνδρείας καὶ
 τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντέσχον μέχρι πρὸς τὸν πα- 30
 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ρωμαί-
 ος αἰσθῆσθαι τοῦ πλοῦτου τότε πρώτου, ὅτε τοῦ
 ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἐστρωται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἢ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλή οὔσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νωμεντανὴ συμπίπτει κατὰ Ἡρητὸν τῆς Σαβίνης κάμην ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

2 Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ἣ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων 5 πόλις, πολλὰς συνειληφνῖα καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρότερον. Αἰκοὶ γὰρ καὶ Ὀλόσκοι καὶ Ἑρονικοὶ Ἀβοριγίνες τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ C.229 ἐλάττω τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπήρξαν, 10 ἠνῖκα προῶτον ἐκτιστο ἡ πόλις· ἂν ἕνια κατὰ κάμας αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ τεταγμένα. Ἰφασὶ δὲ Αἰνεῖαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντὸν τῆς πλησίον τῶν Ὠστίων καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡόνος, μι- 15 κρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέτταρα καὶ εἴκοσι σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐπελθόντα δὲ Λατίνον τὸν τῶν Ἀβοριγίνων βασιλέα τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστὶ, συμμάχοις χρῆσασθαι τοῖς περὶ τὸν Αἰνεῖαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ρουτού- 20 λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νικήσαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λασινίας ἐπώνυμον κτίσαι πλησίον πόλιν. πάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβαλόντων εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατίνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνεῖαν 25 νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ' αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς, τὸν Ἀσκανίον Ἀλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὄρει, διέχοντι τῆς Ῥώμης τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις Διὶ θύουσιν, ἅπανα ἢ συν- 30 ἀρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστάσιν ἀρχοντα

πρὸς τὸν τῆς θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέαν. ὕστερον δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν ἱστορεῖται τὰ περὶ Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώδη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν 5 τῆς Ἀλβας ἀρχὴν ἀμφοτέροι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέρεως· παραγκωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον ἤρχειν ὁ Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὄντος καὶ θυγατρὸς τῷ Νουμίτορι, τὸν μὲν ἐν κνηγία δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος 10 διαμείνῃ, τῆς Ἑστίας ἰέρειαν κατέστησε παρθενίας χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Ῥέαν Σιλβίαν. εἴτα φθορὰν φωράσας, διδύμων αὐτῇ παιδῶν γενομένων, τὴν μὲν εἶρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τὰδελφῷ, τοὺς δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τίβεριον κατὰ τι πάτριον. μυθεύ- 15 εται μὲν οὖν ἐξ Ἀρεως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέντας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὄραθῆναι σκυλακενομένους. Φανστύλου δὲ τινος τῶν περὶ τὸν τόπον σφυροβῶν ἀνελόμενον ἐκθρέψαι (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινος, ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ- 20 σαι δὲ τὸν μὲν Ῥωμύλον τὸν δὲ Ῥῶμον. ἀνδρωθέντας δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισὶ· καταλυθέντων δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περιστάσης, ἀπελθόντας οἰκαδε κτίσαι τὴν Ῥώμην ἐν τοποῖς οὐ πρὸς αἶρεσιν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη- 25 δείοις. οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἱ C.230 κείαν ἔχον τὴν περίεξ ὄση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ᾤκουν καθ' αὐτούς, συνάπτοντές πως τοῖς τείχεσι τῆς κτιζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάνυ προσέχου- 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντέμναι καὶ Φιδῆναι καὶ Λαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πολίχμια, νῦν δὲ

κῶμαι, κτήσεις ἰδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικρῶ πλειόνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἳ δ' ἰερομνήμονες 5 θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθα τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν ὡς ὄριοις ἀνθημερόν, ἢν καλοῦσιν Ἀμβαρσίαν. γενομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτίσιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀνθρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας 10 ἄστυλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπετωλίου, τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀστυγειτόνων πόλιτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγχάνων ἐπηγγείλατο ἓνα ἄγωνά ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. συνελθόντων δὲ 15 πολλῶν, πλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθένους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμον· μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὄπλων ὁ βασιλεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωσίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολιτείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' 20 ἐν Λακινίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἦρξεν ἐκόντων τῶν Κυριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Νουμᾶς Πομπιλίου πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων λαβῶν τῶν ὑπηκόων.

3 Ἀὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστευομένη τῆς Ῥώμης 25 κτίσις ἐστίν. ἄλλη δὲ τις προτέρα καὶ μυθώδης Ἀρκαδικὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τούτῳ δ' ἐπιξενωθῆναι τὸν Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηροόου βοῦς· πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν Εὐάνδρου (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἔμπειρον), ὅτι τῷ 30

1. post ἦ: τεσσαράκοντα

Ἡρακλεῖ πεπρωμένον ἦν τελέσαντι τοὺς ἄθλους θεῶ γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα καὶ τέμενος ἀναδειξαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἢν καὶ νῦν ἐτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὁ γε Κόλλιος, ὁ 5 τῶν Ῥωμαίων συγγραφεύς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν πάτριον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμᾶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν νυμφῶν νομίσαντες, Καρμεντήν μετονομασθεῖσαν.

10 Οἳ δ' οὖν Λατῖνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ C.231 οἳ πλείους οὐ προσείχον Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ καταπλαγέντες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπήρξαν. καταλυθέντων δὲ τῶν τε Αἰχων καὶ τῶν Ὀόλσκων καὶ Ἐρνί- 15 κων, ἐτι δὲ πρότερον Ῥουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων, ἢ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ τῶν Ὀόλσκων τὸ Πωμεντίνου πεδῖον, ὁμορον τοῖς Λατίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἢν κατέσκαψε Ταρκύνιος Πρίσκοσ. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ- 20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σεσέσσαν εἴλε τὴν μητρόπολιν τῶν Ὀόλσκων. Ἐρνικοὶ δὲ πλησίον ὄκουν τῷ τε Λακινίῳ καὶ τῇ Ἄλβα καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ' Ἀρικία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἄντιον. Ἄλβανοὶ δὲ κατ' 25 ἀρχὰς μὲν ὁμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοὶ τε ὄντες καὶ Λατῖνοι, βασιλευόμενοι δ' ἐκάτεροι χωρὶς ἐτήρχανον· οὐδὲν δ' ἦττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἰσθὰ κοινὰ τὰ ἐν Ἄλβα καὶ ἄλλα δίκαια 30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἰεροῦ, οἳ δ' Ἄλβανοὶ πολῖται

15. post Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ραικῶν, καὶ Ἀργυρούσκων δὲ τινες καὶ Πρεφτέρων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιοικίδων πόλεων αἱ μὲν ἀνῆρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν. νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ τῶν Ὠστίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5 Κιρκαίου μόνον ἐσχέκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσογαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι Καμπανίας διέτεινε καὶ Σαννιτῶν καὶ Περίγνων καὶ ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

5 Ἄπασα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ παμφόρος, πλὴν 10 ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου καὶ Λανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινῶν τῆς Σητίνης χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταρρακίνας καὶ τὸ Κιρκαίου ἢ εἴ τινα ὄρεινά καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελέως ἀργὰ 15 οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομᾶς παρέχει θαψιλῆς ἢ ὕλην ἢ καρπούς τινὰς ἐλείους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καϊκουβον ἐλώδες ὄν εὐοιωτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δεινδοτίν. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ τε Ὠστια, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἣν ὁ 20 Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποταμῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὀρμίζονται μετέωρα ἐν τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μέντοι λυσιτελεῖ νικᾶ· καὶ C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχομένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχύν ποιεῖ 25 τὸν ἀπόπλου πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς Ῥάμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ τὰ Ὠστια Ἄρκου Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη. ἑξῆς δ' ἐστὶν Ἄντιον, ἀλίμενος καὶ αὕτη πόλις· ἴδρου- 30 ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ὠστίων περὶ διακοσίους ἑξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνείται τοῖς ἡγε-

μόσιν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λάβοιεν καιρόν, καὶ διὰ τοῦτο κατφοδομήνται πολυτελεῖς οικήσεις ἐν τῇ πόλει συχναὶ πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ναῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοι- 5 νώνουν τῶν ληστηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρότερον ἐγκαλῶν ἐπέστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον, τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις, χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς 10 τοὺς Ἑλληνας συγγένειαν, οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων ἱερὸν ἰδρυσάμενους τιμᾶν οὓς πάντες σωτήρας ὀνομάζου- 15 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα τοὺς ληλατήσοντας. ἔπαυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πόλεων ἐστὶ τὸ Λακίνιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ- 20 δεᾶται· εἴτα Λανρεντόν. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρδεᾶ καὶ κατοικία Ρουσιύλων ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ τῆς θαλάττης. ἐστὶ δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον, ὅπου πανηγυρίζουσι Λατίνοι. Σαννίται δ' ἐπόρθησαν τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἴχνη πόλεων, ἐνδοξα δὲ 25 διὰ τὴν Αἰνείου γέγονεν ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας, [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδοσθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἄντιον τὸ Κιρκαίου ἐστὶν ἐν διακοσίοις 6 καὶ ἐνενήκοντα σταδίοις ὄρος νησίζον θαλάττῃ τε καὶ ἔλασι· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικειοῦντες. ἔχει δὲ πολίχμιον 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηναῖς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ καὶ φιάλην τινὰ φασὶν Ὀδυσσεῶς. μεταξὺ δὲ ὁ τε Στόρας ποταμὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ ὕφορμος. ἔπειτα προσεχῆς

αἰγιαλὸς λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκιαῷ λιμένιον ἔχων. ὑπέρεται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντίνον πεδίου· τὴν δὲ συνεχὴ ταύτη πρότερον Ἀύσονες ᾤκουν, C.233οῖπερ καὶ τὴν Καμπαλίαν εἶχον, μετὰ δὲ τούτους Ὅσκοι· καὶ τούτοις δὲ μετῆν τῆς Καμπαλίας, νῦν δ' ἅπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοέσσης, ὡς εἶπον. ἴδιον δέ τι τοῖς Ὅσκοις καὶ τῷ τῶν Ἀυσόνων ἔθνη συμβέβηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὅσκων ἐκλειοπότην ἢ διάλεκτος μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνοβατεῖσθαι κατὰ τινὰ ἀγῶνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ-10 σθαι· τῶν δ' Ἀυσόνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὅμως Ἀυσόνιον καλεῖται. ἔξῃς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκιαῷ Ταρρακίνα ἐστὶ, Τρακίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος· πρόκειται δὲ αὐτῆς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο 15 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὐφης. ἐνταῦθα δὲ συνάπτει τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός, ἐστρωμένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλείστον δ' ὀδονομένη, τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πόλειον τούτων ἐφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς 20 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρνης καὶ Σινοέσσης, καὶ τῶν ἐσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς Ταρρακίνης βαδίζοντι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ ὁδῷ τῆς Ἀππίας διῶρον ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλείται δὲ μά-25 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐμβαίνειν πρῶτας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡμέραν· ἤμιον κεί δ' ἡμίονον. ἔξῃς δὲ Φορμίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὀρμίαι λεγόμενον πρότερον διὰ τὸ εὐορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖ-30 νοι Καϊάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοῖλα πάντα καιέτας οἱ Λάκωνες προσεγορεύουσιν· ἔνιοι δ' ἐπώνυμον τῆς

Αἰνείου τροφοῦ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος σταδίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ὀμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦθα σπηλαία ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-5 δεγμένα· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα. ταύτης δ' ἀνα μέσον εἰσὶ καὶ Σινοέσσης αἱ Μιντούρναι, σταδίου ἑκατέρως διέχουσαι περὶ ὄγδοῦντα. διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάρις δ' ἐκαλεῖτο πρότερον· φέρεται δ' ἀνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων καὶ 10 τῆς Ὀρηστίνης παρὰ Φρεγγέλλας κάμην (πρότερον δ' ἦν πόλις ἐνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος ἱερὸν τιμώμενον περιττῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντούρναϊς ὑποκείμενον τῇ πόλει. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὄψει μάλιστα πρόκεινται δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδατερία τε καὶ Ποντία, μικραὶ 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέχουσαι, τῆς ἡπίερον δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις. ἔχεται δὲ τοῦ Καϊάτου κόλπου τὸ Καϊκουβον, τούτου δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Ἀππίας κειμένη. πάν- C.234 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι σφόδρα εὐνοιοί· ὁ δὲ Καϊκουβος καὶ ὁ Φοννδανός καὶ ὁ Σητίνος τῶν διωνομασμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλερνος καὶ ὁ Ἀλβανός καὶ ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινοέσση ἐν κόλπῳ ἴδρυνται, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σίνος γὰρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐτῆς θερμὰ λουτρὰ κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους 25 ἐνίας. αὐταὶ μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.

Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρῶτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠστίων 7 ἐστὶν ἡ Ῥώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρι κείται· περὶ ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς ἀρεσιν ἐκτισται εἰρηται· προσθετέον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκί-30 σαντές τινὰ μέρη κύριοι τοῦ βελτίονος ἦσαν, ἀλλ'

ἐδούλευον τοῖς προὔποκειμένοις. οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρήνον λόφον ἐτείχισαν, ὃς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν ὥστ' ἐξ ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπελθῶν, ἠνίκα μετήει τὴν τῶν ἀρπαγείσων παρθένων ὕβριν. Ἄγκος δὲ Μάρκιος 5 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντίνον ὄρος καὶ τὸ μεταξὺ τούτων πεδίου, διηρημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέθημεν ἀναγκαίως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους ἔασαι τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον 10 ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἴσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κυρήνου. ἤλεγξε δὲ Σέρκιος τὴν ἐκλειψιν· ἀνεπλήρωσε γὰρ προσθεῖς τὸν τε Ἡσκυλίον λόφον καὶ τὸν Ὑμιναῖον. καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἔστι· διόπερ τάφρον βαθεῖαν ὀρυζάντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ 15 ἐξέτειναν ὅσον ἐξαστάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρῦ τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς Κολλίνας πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ τῷ χώματι τρίτη ἔστι πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὑμιναλί λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, 20 ἔρυμάτων ἐτέρων δεόμενον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαίοις προσήμεν οὐκ ἀπὸ τῶν ἔρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὄπλων καὶ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπο- 25 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τείχεσι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀλλοτρίας τῆς κύκλω χώρας οὐσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς, τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρισθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ 30 καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης, ἐφάνη συνδρομὴ τις ἀγαθῶν ἀπασαν εὐφυῖαν ὑπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον ἀύξηθεισα ἢ πόλις ἀντέχει τοῦτο μὲν τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας, ἃς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρήσεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιάλειπτοι καὶ αὐταὶ οὔσαι· καὶ 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ, καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομούντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἕτερα ἐξ ἐτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν μετὰ τῶν πληθὸς καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακομίζοντες ποταμοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποχορηγίαν, πρῶτος 10 μὲν Ἀνίας ἐξ Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσοῖς Λατίνης πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν Τίβεριν συμβολῆς, ἔπειθ' ὁ Νὰρ καὶ ὁ Τενέας οἱ διὰ τῆς Ὀμβρικής εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ 15 Κλάνης. ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν τοιοῦτων ἐλαττωμάτων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμπρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπελευθερωτῶν τὸ βοηθήσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελῶν, καὶ καλύσας 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἐβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμεταχείριστον ἀντεῖχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8 25 εὐντηχίματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχάζοντο καὶ ἐρυνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφυοῦς, οὗτοι προὔνοησαν μάλιστα ὧν ἀλιγώρησαν ἐκεῖνοι, 30 στρώσεως ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. ἔστρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν 21 *

ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων καὶ ἐγγώσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελοί-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν 5
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπονόμων ἔειν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλεί-
 στην ἐπιμέλειαν ἐποίησατο Μάρκος Ἀγορίππας, πολ-
 λοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὡς δ' 10
 εἰπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C.236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μείζοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήιος καὶ 15
 ὁ θεὸς Καῖσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευὰς· τούτων δὲ
 τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβῶν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μέ- 20
 γεθος τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἅμα καὶ τὰς ἀρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην ἰσπασίαν ἀκόλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαιρῶν καὶ κρόκῳ καὶ παλαιόστρα
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδα-
 φος ποάξον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ἑλθροῦ σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐπιδεικνύμενα ἰσπαλάλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίου καὶ στοὰ κύνκῳ παμπληθεῖς καὶ ἄλσῃ καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυτελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοισι, ὡς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τοῦ-

του τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνημάτων ἐν-
 ταῦθα κατεσκευάσαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἀξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μανσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἄχρῳ 5
 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρηφές· ἐπ'
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκῶν ἐστὶ χαλκῆ τοῦ Σεβαστοῦ Καῖσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ οἰκείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύ-
 10 στρας αὐτοῦ περιβόλος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύνκῳ
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ' αἰγείροις κατάφυτος. πάλιν δ' εἴ τις εἰς τὴν ἀγορᾶν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἴδοι παραβε-
 βλημένην ταύτην καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἴδοι δὲ 15
 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, θαδίως ἐκλά-
 θοιτ' ἂν τῶν ἔξωθεν. τοιαύτη μὲν ἡ Ῥώμη.

Τῶν δ' ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοὺς ἀφορίσαιτ' ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἔστρωται· ἢ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἢ παρὰ ταύταις ἢ μεταξὺ ἴδρουνται.
 γνωριμώταται δὲ τῶν ὁδῶν ἢ τε Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ἰθαλική, ἢ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα C.237
 μέρη τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἢ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν, μέση δ' αὐτῶν ἡ Λατίνη ἢ
 συμπίπτουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλίνον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπύης ἐννεακαίδεκα σταδίου. ἄρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ' αὐτῆς ἐκτρεπομένη
 πλησίον Ῥώμης, εἶτα διὰ τοῦ Τουσκλανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκλου πόλεως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἀλγιδον πολίχρινον καὶ Πικτῶς πανδοχεῖα.
 εἶτα συμπίπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσκυλίνης πύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραινεστίνη, ἐν ἀρι-
στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ πεδίου τὸ Ἡσκυλί-
νον προέεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
κατεσπασμένῳ, κειμένῳ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
τὸ Τοῦσκλον ἐν δεξιῶς ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ρώμης τὸ
χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίους. εἶδ' ἐξῆς
μὲν ἐπ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι
καὶ πόλεις Φερεντίνον, Φρουσινῶν, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
ῥεῖ ποταμός, Φαβοατερία, παρ' ἣν ὁ Τρηρος ῥεῖ, Ἀκυ-
ῖνον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλις ῥεῖ ποταμός μέ-
γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
Λεϊριός τε καὶ ἕτερον, Κασίνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
γος, ὑστῆται τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλού- 15
μενον Σιδικίνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιπέτου δη-
λοῦται διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσκοι,
Καμπαυῶν ἔθνος ἐκλελοιπός, ὥστε λέγεται ἂν τῆς
Καμπαυίας καὶ αὕτη, μερίστη οὖσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ
πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληγῶν καὶ αὕτη ἀξιο- 20
λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσὶν αἱ
μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀππίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελεῶν ἓνα ἢ δὲ τὸν σταλ-
τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνῖνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
ταύταις ἐστὶ Πρίβερνον καὶ Κόρα καὶ Σύεσσα * Τρα-
πόντιόν τε καὶ Βελίτρι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φρεγέ-
λαι, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούφνας ἐκδι-
δούς, νῦν μὲν κόμη, πόλις δὲ ποτε γεροννία ἀξιόλογος
καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεῖσῶν περιοικίδας πρότε- 30
ρον ἐσχηννία, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρονται ἀγορὰς
τε ποιούμεναι καὶ ἱεροποιίας τινὰς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ

Ῥωμαίων ἀποστᾶσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ
τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἐρνίκων τε
καὶ Αἰκῶν καὶ Ῥόσκων ἰδρυμένα, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ
κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆς C.238
5 καὶ τῆς Ἰταλικῆς, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινεστίνῃ ὁδῷ
κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ρώμῃ μάλιστα
τῶν ἄλλων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ρώμης τε καὶ Πραι-
νεστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἶδ' ἡ Πραινεστός, περὶ
ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἶδ' αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ
10 Πραινεστόν, ἢ τε τῶν Ἐρνίκων πολίχνη Καπίτουλον
καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα,
παρ' ἣν ὁ Λεῖρις παρεξιών εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ καὶ Μιν-
τούφνας. ἔπειτα ἄλλα τινὰ καὶ ἑνάφρον, ὅθεν τὸ
κάλλιστον ἔλαιον· ἢ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὕψους κείται,
15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥίξαν ὁ Ἰουλοῦρνος, ὃς
καὶ παρὰ τὸ Κασιλίνον ἐνεχθεῖς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν
ὁμάννυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαῖ ἤδη
Σαυνιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἢ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν
Μαρσικὸν πόλεμον ἢ δ' ἐτι συμμένουσα.

20 Ἡ Ἰταλικὴ δ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11
ἐπὶ Μαρσόνος καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Περίγνων μη-
τρόπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατίναι πόλεις Ἰταλίας τε καὶ
Καρσέολοι καὶ Ἄλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον.
ἐν ὅψει δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ρώμῃ Τίβουρα τε καὶ Πραιν-
25 στός καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, [ἐν] ἢ τὸ Ἡρά-
κλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ὡν ὁ Ἀνίαν
ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν
καὶ καταλῆ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι
πεδίου εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἐρυθροῦ λεγο-
μένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγωγὴν καὶ τὴν
πορθημῖαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

τῆς Ρώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ τῷ πε-
 δίῳ τούτῳ καὶ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πί-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπαθεν τούτων ἐν τῇ Νομεντανῇ καὶ 5
 τοῖς περὶ Ἡρητὸν τόποις. Πραϊνεστός δ' ἐστὶν ὅπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὐταὶ τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυχά-
 νουσι ὄρεινῇ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατὸν, τῆς δὲ Ρώμης Πραϊνεστός μὲν καὶ διπλάσιον, 10
 Τίβουρα δ' ἔλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας·
 Πραϊνεστὸν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἔρμυνη μὲν οὖν ἑκατέρω, πολὺ δ' ἔρμυνοτέρα Πραι-
 νεστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεῖν ὄρος
 ὑψηλόν, ὀπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὄρεινῆς αὐ- 15
 χένι διεξευγμένον, ὑπεραίρον καὶ δυοὶ σταδίοις τού-
 του πρὸς ὄρθιαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἔρμυνότητι
 καὶ διώρυξι κρηπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν πεδίων ταῖς μὲν ὑδρείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλεῖστον τὸ εὐρεκὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραϊνεστίνους δὲ συμφορὰ γενένηται
 διὰ τὰς Ρωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκεῖσε οἱ
 νεωτερίζαντες· ἐκπολιορκηθέντων δὲ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριουῖσθαι συμ- 25
 βαίνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ἕρεσσις ποταμός. πρὸς ἕω δὲ τῆς
 Ρώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

12 Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὄρεινῆς ἄλλη θάξις
 ἐστὶ, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἄλμυρον, 30
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἄλβανου ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἴδρυνται πόλις οὐ φαύλως κατεσκευασμένη·

κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλῳ φυτεῖαις καὶ οἰκοδομίαις,
 καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ρώ-
 μην μέρος. τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
 γεως καὶ εὐνδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ καὶ
 5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. συν-
 εχῆ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῷ Ἄλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν
 αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα καὶ κατασκευὴν. ἐφεξῆς δ'
 ἐστὶ πεδία, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ρώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
 προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
 10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἤττον ἐστὶν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάργα τε καὶ παραπλησίως ἐξησημένα. μετὰ
 δὲ τὸ Ἄλβανὸν Ἀρκία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
 Ἀππία· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐκ τῆς Ρώμης ἑκατὸν ἐξή-
 κοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἔρμυ-
 15 νην ἄκραν. ὑπέρεκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανούιον,
 πόλις Ρωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἢ τε θάλαττά ἐστὶ καὶ τὸ Ἄντιον· τὸ δ' Ἀρτε-
 μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερᾷ μέρους
 τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρκίας ἀναβαίνουσιν. τῆς δ' Ἀρι-
 20 κίνης τὸ ἱερὸν λέγουσιν ἀφίδρυνά τι τῆς Ταυροπόλου·
 καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὸ
 ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γεννηθεὶς αὐτό-
 χειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον δραπέτης ἀνήρ· ξιφήρης
 οὖν ἐστὶν αἰεὶ περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
 25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνη πελα-
 γίζουσα, κύκλῳ δ' ὄρεινῇ συνεχῆς ὄφρὺς περικείται
 καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
 νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
 ὄραν ἐστὶν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C.240
 30 ἡ Ἡγερία καλουμένη, δαίμονός τινος ἐπάνυμος· αἱ δ'
 ἀπορροῦσαι ἐνταῦθα μὲν ἄδηλοι εἰσιν, ἔξω δὲ δεικνυ-
 ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

- 13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερκύπτου τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὄρθιων ἰκανῶς. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνη πολὺ μείζω τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμισίον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό- 5 τερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσὶ. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἄλβα ὁμοροῦσα Μαρσοῖς. ἴδρυνται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος. χρῶνται δ' αὐτῇ μάλιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ' 10 αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὄρεινῆς καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις τῶν κατὰ βάρθους ὕψων σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελέως ἐκλείπουσιν αἱ 15 πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμηνάνου συμβαίνειν φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἰστοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τὰλλα 20 εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἄλβα διὰ τὸ ἐν βάρθι τῆς χώρας ἰδρῦσθαι καὶ διὰ τὸ εὐερεῖς ἀντὶ φρουρῆς ἐχρήσαντο πολλὰκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐνταῦθα καθείροντες.
- 4 Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπείων ἐθνῶν ἀρξάμενοι 25 καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἐπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι Σαννιτῶν [καὶ] Καμπανῶν, νῦν ἐπανιόντες δηλώσο- 30

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ὑπὸ ρεῖαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς καὶ τῆς ἐντὸς. ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Κελτικῶν ὄρων.

- 5 Ἔστι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό- 2 λεις τὰς μεταξὺ Ἀρμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρηται δ' ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικεντῖνοι, δρονοκόλαπτου τὴν ὁδὸν ἠγρησαμένους τοῖς ἀρχηγέταις, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· πικον γὰρ τὸν ὄρον τοῦτον ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν 10 Ἄρεως ἱερόν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρξάμενοι μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἠὲ ξημένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς 15 σιτικοῖς. ἐστὶ δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ- C.241 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἰσίου ποταμοῦ μέχρι Κάστρου παράπλου ἔχον σταδίων ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκῶν μὲν Ἑλληνίς, Συρακουσίων κτίσμα τῶν φηρόντων τὴν Διονυσίου τυραννίδα· κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἐμπεριλαμβανούσης τῇ 20 πρὸς τὰς ἄρκτους ἐπιστροφῇ, σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι καὶ πυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Ἀῦξουμον πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἶτα Σεπτέμπεδα καὶ * Πνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φίρμον Πικηνόν· ἐπι- νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας 25 ἱερόν, Τυρρηνῶν ἴδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἦραν ἐκείνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἶτα Τρουεντίνος ποταμὸς καὶ πόλις ἐπάνυμος· εἶτα Καστρονόου καὶ ὁ Ματρίνος ποταμὸς, ῥεῶν ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως, ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπάνυμον ἑαυτοῦ. ἐστὶ δ' 30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἄσκλον τὸ Πικηνόν, ἐρμυνότατον χωρίον καὶ . . . ἐφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος, καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίνης ἔθιστινοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγιοι καὶ Μαρροκίνοι καὶ Φρεντανοί, Σαννιτικὸν ἔθνος, τὴν ὄρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θαλάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικώτατα δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥω- 5 μαίοις, πρῶτον μὲν ἠνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε συνεστράτευσαν, τρίτον δ' ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἐλευθερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπέστησαν καὶ τὸν Μαρσικὸν καλούμενον ἐξήσαν πόλεμον, Κορφίνιον, τὴν τῶν Περίγων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἴτα- 10 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὀρμητήριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐνταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτονήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμειναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωσίαν 15 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχουσι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τὸ τε Κορφίνιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τεατέαν τὴν τῶν 20 Μαρροκίνων μητρόπολιν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τὸ τε Ἄτερνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ ποταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ἐθιστίνην καὶ τὴν Μαρροκίνην. δεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ἐθιστίνων, παραλιπῶν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρροκίνους ὑπὲρ τῶν 25 Περίγων κειμένους, ζεύγματι περατός. τὸ δὲ πόλισμα C. 242 τὸ ἐπάνυμον αὐτοῦ Ἐθιστίνων μὲν ἔστι, κοινῷ δ' ἐπινοεῖται καὶ οἱ Περίγιοι καὶ οἱ Μαρροκίνοι· διέχει δὲ τὸ ζεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορφίνιου. μετὰ δὲ Ἄτερνον Ὄρταν ἐπίνειον Φρεντανῶν, 30 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτῇ Φρεντανῶν, ὁμορος Τεάνῳ τῷ

Ἀπούλῳ. μετὰ δὲ Ὄρτανος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγγρος ποταμὸς ὀρίζων τοὺς Φρεντανούς ἀπὸ τῶν Περίγων. ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαννίους καλοῦσι, σταδίων ἔστιν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνενήκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἔστιν ἢ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἢ Σαννίτις ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντανῶν καὶ τῶν Δαννίων, εἴτ' αὐτοὶ Δαννιοὶ καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας δητέον. ἔστι δ' ἀπὸ τῆς Σινοέσσης ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηροῦ, ἀκείθεν ἄλλος κόλπος πολὺ μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηροῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δευτε- 15 ἄκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἡόνων Καμπανία πᾶσα ἴδρυνται, πεδίων εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περικεῖνται δ' αὐτῷ γεωλοφία τε εὐκαρποὶ καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαννιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκιῶν. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κούς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολλύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικούς γὰρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὔσόνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὕστε- 25 ρον Ὀσκιῶν τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκεί- νους δ' ὑπὸ Τυρρητῶν ἐκπεσεῖν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχητον γενέσθαι τὸ πεδίων· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τραφῆν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. post Ἀπούλῳ: Ὀρτανίον ἔστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς, πέτραι ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἷς αἱ οἰκήσεις ἀπὸ τῶν ναυγίων πηγνυται· καὶ τὰλλα θηριώδεις εἶναι.

περ τῆς περὶ τὸν Πάδου χώρας ἐξέστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαννίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. τῆς δ' εὐκαρπίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σίτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ἂν πάσης καὶ ὀρύζης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. ἱστορεῖται δ' ἔνια τῶν πεδίων σπεύρεσθαι δι' ἔτους δις μὲν τῇ ξειᾷ, τὸ δὲ τρίτον ἐλύμῳ, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῷ τετάρτῳ σπόρῳ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καληνόν· ἤδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντίνος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νεωστὶ πειρασθεὶς ὅτι παλαιῶσιν δέχεται. ὡς δ' αὐτῶς εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἢ περὶ τὸ Βέναφρον ὄμορον τοῖς πεδίοις ὄν.

4 Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόεσαν Δίτερνον, ὅπου τὸ μνήμα τὸ Σικιπίωνος τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὸ τελευταῖον ἀφείς τὰς πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινὰς. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός. ὡς δ' αὐτῶς καὶ Βουλτοῦρος ὁμώνυμός 20 ἐστὶ τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· ῥεῖ δ' οὗτος διὰ Βενάφρον καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδῆων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα· πασῶν γὰρ ἐστὶ πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν στόλον ἄγοντες, 25 Ἴπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεύς, διαμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τῆν] ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπαννυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δοκοῦσι. πρότερον μὲν οὖν ἠτύχει [ἢ τε πόλις] καὶ τὸ 30 Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γιγαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὡς εἰκός, ἀλλ' ἐκ

[ἐκ τῆς Κύμης Χαλκιδῆων]

τοῦ περιμάχου τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὕστερον δ' οἱ Καμπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὕβρισαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν συνώκησαν αὐτοί. ὅμως δ' οὖν ἐτι σώζεται 5 πολλά ἔργα τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν νομίμων. ὠνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυμάτων φασί· ῥαχιάδης γὰρ καὶ προσεχῆς ὁ πλησίον αἰγιαλός. εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἀρίσται. ἐν δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνώδης ἐπὶ πολλοὺς ἐκτεινομένη σταδίους ἀνυδρος καὶ ἀμμώδης, ἣν Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήρια 10 συνεστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισηνὸν ἀκρωτήριον 5 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνάχυσίς τις τεναγώδης. κάμφαντι δὲ τὸ Μισηνὸν λιμὴν εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπιζούσα ἦν εἰς βάθος, ἐν ἣ ἂν Βαῖαι καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ καὶ πρὸς τροφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- 20 244 δεια. ταῖς δὲ Βαίαις συνεχῆς ὁ τε Λοκρῖνος κόλπος καὶ ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χερρόνησον ποιῶν τὴν ἀπολαμβανομένην μέχρι Μισηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γὰρ ἐστὶν ὀλίγων σταδίων ἰσθμὸς διὰ τῆς διώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν 25 πρὸς αὐτῇ θαλάτταν. ἐμύθενον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ Ἄορνῳ τὰ περὶ τὴν νέκυιαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ καὶ νεκρομαντεῖον ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ Ὀδυσσεᾶ εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἐστὶ δ' ὁ μὲν Ἄορνος κόλπος ἀγχιβαθῆς καὶ ἀρτίστομος, λιμένος καὶ μέγ- 30 30 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

22. post ἀπό: τῆς πελαγίας

διὰ τὸ προκείσθαι τὸν Λοκρῖνον κόλπον προσβραχῆ
καὶ πολύν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορνος ὄφρυσιν ὄρ-
θίας ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλὴν τοῦ εἰσπλου,
νῦν μὲν ἡμέρως ἐκπεπονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
φῆσιν ἀργία ὕλη μεγαλοδένδρων καὶ ἀβάτων, αἱ κατὰ 5
δεισιδαιμονίαν κατάσκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
μύθενον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερπε-
τεῖς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθειρομέ-
νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἀέρων, καθάπερ ἐν τοῖς
Πλουτανίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτανίου τι 10
ὑπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι·
καὶ εἰσέπλεόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς
καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑψηλοτέρων τὰ
τοιῶδε ἱερῶν ἠερολαβηκῶν τὸν τόπον. ἔστι δὲ πηγὴ
τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· τούτου δ' 15
ἀπείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγῆς ὕδωρ νομίζαντες·
καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἴδρυνται· τὸν τε Πυρι-
φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐτεκμαίροντο τῶν
πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
προσοικειῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
οἰκίαις οἰκεῖν ἅς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τινων
ὄρνυμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἰδρυνόμενον· ζῆν
δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντευομένων, καὶ τοῦ βα-
σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πάτριον μηδένα τὸν ἥλιον
ὄραν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἔξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων·
καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὡς ἄρα
„οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἥελιος φρέθων ἐπιδέρεται.“ ὕστε-
ρον δὲ διαφθαρεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλείως 30
τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
τεῖον ἔτι συμμένειν μεθεστηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. τοι-

αὐτὰ μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
ὑλῆς τῆς περὶ τὸν Ἄορνον κοπέισης ὑπὸ Ἀργίππα, τῶν
δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄορνον
διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
5 ἐκεῖνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κοκκίου τοῦ ποιήσαντος
τὴν διώρυγα ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν ἐκ Δικαι-
αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ
περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως
καὶ πάτριον νομίζαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὄρνυμά-
10 των εἶναι τὰς ὁδοὺς.

Ὁ δὲ Λοκρῖνος κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
χώματι εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὀκτασταδίῳ
τὸ μῆκος, πλάτος δὲ ἀμαξιτοῦ πλατείας, ὃ φασὶν Ἡρα-
κλέα διαχωῖσαι τὰς βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρῶν· δε-
15 χόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κύμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
πεξεύεσθαι ἁδίως Ἀργίππας ἐπεσκεύασεν. εἰσπλου
δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἀχρηστος,
τῶν ὀστρέων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονοτάτην. ἐνιοὶ δὲ
τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν,
20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἄορνον. τὰς δὲ Βαίας ἐπω-
νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων
τινός. ἔξῃς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιάρχειαν ἀκταὶ καὶ
αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίων
ἐπ' ὄφρους ἰδρυνόμενον, κατὰ δὲ τὴν Ἀννίβα στρατείαν
25 συνώκισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
θεῖον πλήρες ἔστι καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκῶν Γιγάντων τὰ κεραύνα

22. post τινός: καὶ τὸν Μισσηνόν. 27. post Κυμαίας: ὅτι
STRABO I. 22

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ἢ δὲ πόλις ἐμπόριον γεγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρους διὰ τὴν εὐφύτιαν τῆς ἄμμου· σύμμετρος γάρ ἐστι τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα- 5
ταμίζαντες τὴν ἄμμοκονίαν προβάλλουσι χρώματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἡόνας ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνομοίξεσθαι τὰς μερίστας ὀκλά-
C.246δας. ὑπέρεκται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἢ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορά, πεδῖον περικεκλειμένον διαπύροις ὄφρῦσι, κα- 10
μινώδεις ἐχούσαις ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βορωμάδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδῖον θεῖον πλήρες ἐστὶ συρτοῦ.

7 Μετὰ δὲ Δικαιαρχεῖαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς ἐπόκησαν καὶ Πιθηκουσαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη 15
διὰ τοῦτο), ὅπου δεῖκνυται μνήμα τῶν Σειρήνων μιᾶς Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικός κατὰ μαντεῖαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοίκους διχοστατήσαντες, καὶ ἠναγκάσθησαν τοῖς ἐχθί-
στοῖς ὡς οἰκειοτάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους 20
ἄλλοτριούς ἔσχον. μνημεῖα δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνόματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀναμῖξ τὰ Καμπανικά. πλείστα δ' ἔχρη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνασίαι τε καὶ ἐφηβείαι καὶ φρατρίαι καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ 25
ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντητηρικὸς ἱερὸς ἀγῶν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικός τε καὶ γυμνικός ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐνθάδε διαφρῆξ κρυπτή, τοῦ μεταξὺ ὄρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό- 30
λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην, ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίοις ζεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ

πολλοὺς σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπιεσῶν θυρίδων, διὰ βάρους πολλοῦ καταργεῖται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμῶν ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους 5
τῶν ἐν Βαίαις, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένας· ἐκεῖ γὰρ ἄλλη πόλις γεγένηται, συμφυροδομημένων βασιλειῶν ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρχείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δευρὸ ἡσυ- 10
χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλλων διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθοῦντων ἐν ἀνέσει ζῆν· καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἔνιοι χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ, θεωροῦντες τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ζῶ- 15
σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην λιβὶ θανμαστῶς ὥσθ' ὑγεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. Ὅσκιον C.247
δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐφεξῆς Πομπηίαν ἣν πα-
20 ραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός, εἴτα Τυρρηνοὶ καὶ Πελασγοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαννίται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπεσον ἐκ τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν, ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίνειόν ἐστιν ἢ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ καὶ δεχομένη τὰ 25
φορτία καὶ ἐκπέμπουσι. ὑπέρεκται δὲ τῶν τόπων τούτων ὄρος τὸ ἑβέσιον, ἀγροῖς περιουκούμενον παγκάλοισι πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὄψεως τεφρώδης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγώδεις πετρῶν αἰθα- 30
λωδῶν κατὰ τὴν χροῶν, ὡς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυρός, ὡς τεκμαίροιν' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-
22*

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύ-
κλω τοῦτ' αἴτιον, ὥσπερ ἐν τῇ Κατάνη, φασί, τὸ κατα-
τεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχθείσης ὑπὸ
τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν. ἔχει
μὲν γὰρ τὸ λιπαῖνον καὶ τὴν ἐκπυρουμένην βῶλον καὶ 5
τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν
τῷ λίπει πρὸς ἐκπύρωσιν ἐπιτηδεῖα, καθάπερ ἡ θειώ-
δης πᾶσα, ἐξικμασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκ-
τέφρωσιν εἰς καρπογορίαν μετέβαλε. συνεχὲς δὲ ἐστὶ
τῇ Πομπηία τὸ Συρρηντὸν τῶν Καμπαυῶν, ὅθεν πρό- 10
κειται τὸ Ἀθηναίων, ὃ τινες Σειρηνοσῶν ἀκρωτή-
ριον καλοῦσιν· ἐστὶ δὲ ἐπ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηναῖς ἱερὸν,
ἴδρυμα Ὀδυσσεύς. διάπλους δ' ἐνθένδε βραχὺς εἰς
Καρφίας νῆσον. κάμψαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδὲς εἰσὶν
ἔρημοι πετρώδεις ἄς καλοῦσιν Σειρηνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς 15
Συρρηντὸν μέρους ἱερὸν τι δείκνυται καὶ ἀναθήματα
παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τὸν] τόπον. μέχρι μὲν
δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος ὁ κρατῆρ προσαγορευόμε-
νος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουσι πρὸς
μεσημβρίαν, τῷ τε Μισσηνῷ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας 20
δ' ἐστὶ κατασκευασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἄς
ἔφαμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτεῖαις, αἱ με-
ταξὺ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὅψιν παρέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισσηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προ-
χύτη, Πιθηκουσῶν δ' ἐστὶν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ- 25
σας δ' Ἐρετριεῖς ὠκισαν καὶ Χαλκιδεῖς, εὐτυχήσαντες
[δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χρυσεῖα ἐξέλιπον τὴν νῆ-
σον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελα-
θέντες καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ
C.248 θεσμῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος, 30
ὑφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου
τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὑφ' ἑαν-

τῶν τεῖχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται
κατέσχον. ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
ὑποκεῖσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
γας ἀναφυσᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ νησι-
5 δας ἐχούσας ζέον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
εἶρηκεν ἐν τῶν φαινομένων ὁμηθεῖς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
οὗτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
διάπυρὸς ἐστὶ καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλάς τινὰς εἰς
ἐν συναπτούσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
10 ρον. διόπερ ἢ τε Αἰτνη τοιαύτην ἔχειν δείκνυται φύ-
σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Διπαραίων
νῆσοι καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιάρχειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκούσσαι. ταῦτ' οὖν διανοη-
θεῖς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεῖσθαι τὸν Τυ-
15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκέες ὄχθαι
„Σικελία τ' αὐτοῦ πιέξει στέφρα λαχνάεντα.“ καὶ Τι-
μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσῶν φησὶν ὑπὸ τῶν πα-
λαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἑαν-
τοῦ τὸν Ἐπωπέα λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα
20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
τῆς θαλάττης ἐξῶσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἐκτεφρω-
θὲν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὸν κατασκήψαι πάλιν
τυφανοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
ταν ἀναχωρήσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ παλιρροίᾳ κατακλύσαι τὴν
νήσον, καὶ γενέσθαι σβέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρὸς· ἀπὸ
δὲ τοῦ ἤχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλίας
εἰς τὴν [ἄνω] Καμπαυίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θεσμὰ ὕδατα
ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καρφείαι
30 δύο πολίχνας εἶχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
πολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
τες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρέας ἴδιον ποιη-
σαμένον κτήμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν
παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι
νησοὶ τοιαῦται.

10 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπο-
λις, κεφαλὴ τῶ ὄντι κατὰ τὴν ἐτυμότητα τοῦ ὀνόμα-
τος· τὰ γὰρ ἄλλα πολίχνια νομίζουσιν ἂν κατὰ τὴν σύγ-
C.249 κρισιν πλην Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλο-
γος. κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀπλία αὕτη τε καὶ τῶν
ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 10
καὶ Καύδιον καὶ Βενεσεντόν· ἐπὶ δὲ Ρώμης Κασιλίνον
ἴδονται ἐπὶ τῷ Βουλτοῦρῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολιορκου-
μενοι Πραίνεστίνων ἄνδρες τετραράκοντα καὶ πεντα-
κόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντέ-
σχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 15
μυός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμε-
νος. ἰδῶν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπεύροντας
γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μα-
κροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθ' ἑξῆς ἕως τελεσφο-
ρήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20
πλην ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν
ταῖς μάχαις.

11 Πρὸς δὲ ταῖς θηθείσαις ἔτι καὶ αὗται Καμπαναὶ
πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ
Τεάνου Σιδικίνου, ὡς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' 25
ἐκάτερα ἰδρυνόμεναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἔτι Σουέσ-
σουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρ-
ραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἔτι ἐλάττους τούτων κατοι-
κίαι, ὧν ἐνίας Σαννιτιδᾶς φασὶ εἶναι. Σαννίται δὲ
πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν 30
ἐξοδίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμ-
πανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
ὑπόουρον τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπεπόνηται
τελέως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλὰς μάχαις
5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
σχεδὸν τι μόνους συμμένοντας ἐώρα καὶ ὁμοίως ὁρμῶν-
τας, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ρώμην ἐλθεῖν, συνέστη
πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
κοψε κελύσας μὴ ζωρεῖν τοὺς δὲ θύσαντας τὰ ὄπλα,
10 περὶ τρισχιλλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλλίους φασὶν, εἰς
τὴν δημοσίαν ἐπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγῶν
εἴρξε· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ
ἐπαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαννιτῶν
15 διέφθειρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἔφη καταμαθεῖν
ἐκ τῆς πείρας, ὡς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
μαίων οὐδὲ εἷς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαν-
νίται. τοιγάρ τοι νυνὶ καὶ μαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἔναιαι
20 δ' ἐκλελοίπασιν τελέως, Βοιανὸν Αἰσερνία Πάννα Τε-C.250
λεσία συνεχῆς ἑνάφρω καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
δεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
Βενεσεντόν δ' ὅμως συνέστημεν εὖ καὶ Βενουσία.
25 Περὶ δὲ Σαννιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
Ὀμβρικοὺς εὔξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
γενόμενα τῷ ἔτει τούτῳ καθιερωῖν, νικήσαντες δὲ
τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθιέρωσαν·
30 ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἶπε τις ὡς ἐχορὴν καθιερωῖν
καὶ τὰ τέκνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γενομέ-
νους τότε παῖδας Ἀρεως ἐπεφήμισαν, ἀνθρωθέντας δ'

ἔστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἠγγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγχανον δὲ κωμηδὸν ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρῦθησαν αὐτόθι καὶ τὸν ταῦρον ἐσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἠγεμόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ 5 τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν γονέων προσαγορευθῆναι, Σαμνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰτίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαμνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρχειν, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας 10 καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ' εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειουμένων, οἳ γε καὶ ὀκτώ μυριάδας ἔστειλλόν ποτε τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἰππέας δ' ὀκτακισχιλίους. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαννί- 15 ταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ ἔξεστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ κρῖνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρώτῳ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν 20 καὶ ἑξῆς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμενος γένηται πονηρός, ἀτιμάζουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν δοθεῖσαν. ἑξῆς δ' εἰσὶν Ἰοπίνοι, καὶ οὗτοι Σαννίται· τοῦνομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἠγγησαμένου λύκου τῆς ἀποικίας· Ἰοπόν γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαννίται τὸν λύκον· συν- 25 ἀπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαννιτῶν ταῦτα.

13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἔξετρώφησαν ὥστ' ἐπὶ δειπνὸν ἐκάλουν 30 πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν τῶν [συν]δείπνων ἀξίαν. Ἀννίβα δ' ἐξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτοῦς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὕτως ἔξετρήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη νι- 251 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναικάς ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβῶν. Ῥωμαῖοι δὲ κρατήσαντες πολλοῖς κακοῖς ἐσωφρόνισαν αὐτούς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρούχησαν τὴν γῆν. νυνὶ μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐποίκοις ὁμοιοῦσαντες, καὶ τὸ ἀζώμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν 10 Καμπαnian καὶ τὴν Σαννίτην ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπόσπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδριακῷ Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων μετρωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν Παιστανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἢ Ποσειδωνία Παι- 15 στὸς, ἐν μέσῳ τῷ κόλπῳ κειμένη. μεταξύ δὲ τῶν Σειρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκίνα, Τυρρηνῶν κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαννιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πομπηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλείονων ἑκατὸν καὶ εἰκοσι 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἐφ' οὗ τοῦτ' ἰδίον ἱστοροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροάν καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωσίαν· ἀντὶ δὲ στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ καὶ Βορέτιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετείχισαν δ' ἀν- 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρᾶς χάριν μικρὸν ὑπέ-

τῆς θαλάττης· εἰσι δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαρον
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

1
C.252 Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ 5
τῆς Ἡρας ἱερὸν τῆς Ἀργώας, Ἰάσονος ἴδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Συβαρι-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τεῖχος ἔθεντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλουτο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπίνοσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἔλη ἀνα-
χεόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νήσος
Λευκασία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἠπειρον διάπλουν,
ἐπάνυμος μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐκπεσοῦσης δεῦρο μετὰ
τὴν μυθευομένην ὄψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νήσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνούσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμφαντι δ'
ἄλλος συνεχῆς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαεῖς Τέλην οἱ δὲ Ἕλην ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλέαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐρέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ ἔτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντέσχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κρείττους
ἀπήσαν καίπερ ἐνδεέστεροι καὶ χῶρα καὶ πληθὲι σωμα-
ταν ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλὰ θαλαττουργεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρε- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλέαν κτίσαι· διέ-

31. post κτίσαι: ἔνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέτης·

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πό-
λις. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. πρὸ δὲ
τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρους
ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C.253
5 καὶ ποταμὸς· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ὤκισε δὲ Μί-
κνθος ὁ Μεσσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
ἀπήραν οἱ ἰδρυθέντες πλην ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
Λᾶος κόλπος καὶ ποταμὸς καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
κανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικος Συβα-
10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλης στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους ἑξακοσίων πεντήκοντα.
πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἠρῶν ἐνὸς τῶν Ὀδυσ-
σέως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο
„Λαῖον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλεῖσθαι.“
15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἠτύχησαν ἑξαπατηθέντες
τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτ' 2
ἔστι τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἑτέρας οὐχ ἤπτον-
20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
νας ἐλθεῖν οὐδ' ἤσαν πῶ Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμοντο. τῶν δὲ Σανυτιῶν αὐξη-
θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
30 Καρχηδόνιοι, τοτὲ μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

8. post ποταμὸς: Λᾶος

πρὸς Ῥωμαίους τοιὲν δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
 τας τοὺς ταύτη κακῶς διέθικαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνας, [οἱ] πρότερον μὲν γὰρ καὶ τῆς μεσογαίας πολλὴν
 ἀφήρητο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρχάμενοι, καὶ
 δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήθητο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα
 ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
 τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβαρῶσθαι συμ-
 βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους
 κατέχειν τὰ δὲ Καμπανούς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
 ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγονόσιν.¹⁰
 ὁμοίως δὲ τῷ πραγματενομένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
 τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἔνια,
 καὶ μάλιστα ὅταν ἔνδοξα ᾖ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
 νικῆς θαλάττης εἰρηναῖοι, οἱ δὲ τὴν μεσόγαίαν ἔχοντες¹⁵
 εἰσὶν οἱ ὑπεροικούντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὗτω
 δ' εἰσὶν κεκακωμένοι τελέως οὗτοι καὶ Βρεττίοι καὶ αὐ-
 τοὶ Σαννίται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσασαι
 C.254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἴτιον δ' ὅτι οὐδὲν ἔτι
 σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνῶν ἐκάστου συμμένει, τὰ τε²⁰
 ἔθνη διαλέκτων τε καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν
 παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
 εἰσὶν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρελήφαμεν, οὐδὲν παρὰ
 τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μεσόγαίαν οἰκοῦντας, Λευ-
 κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαννίτας. Πετη-
 νία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
 συνοικεῖται μέχρι νῦν Ἰκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
 κτήτου φρυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἐρυμνή³⁰
 δ' ἐστίν, ὥστε καὶ Σαννίται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν
 αὐτήν. Φιλοκλήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισσα περὶ
 τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

νεῶν τοῦ Φιλοκλήτου μνησθεὶς λέγειν τινὰς φησιν, ὡς
 εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν
 οἰκίσαι καὶ Χώνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη
 Χῶνες ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δὲ τινες σταλέντες εἰς
 5 Σικελίαν περὶ Ἐρυνά μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωὸς Αἰγε-
 στὰν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμεντὸν δὲ καὶ Ἐρετῖναι τῆς
 μεσογαίας εἰσὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατοι-
 κίαι μέχρι Ἐβενουσίας πόλεως ἀξιολόγου· ταύτην δ'
 οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
 10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
 γομένη ἴδονται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαν-
 νίται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμάχων κρατή-
 σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
 οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέ-
 15 μοις ἤρειτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
 δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρεττίοι μέχρι τοῦ Σικελί- 4
 κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πενήκοντα καὶ τρι-
 ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
 20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
 καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν
 προσαγορεύεσθαι. ὄριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
 τῷ Τυρρηρικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὄπερ καὶ τῆς * Βρεττα-
 νίας ἔφαμεν, τὸν Λάον ποταμὸν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
 25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἢ συνεχῆς τῷ
 Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
 ρας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτρῶν τε καὶ Ἰταλῶν
 μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
 τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. ἐστὶ δ' αὐτὸς ὁ C.255
 30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ δυεῖν κόλ-
 πων, τοῦ τε Ἰππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητίνον εἰ-
 ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικῶ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβανομένης χάρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στάδιοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦνομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς Μεταποντινῆς καὶ τῆς Σειριτίδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμοῦ-⁵μενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν ἀπλουστέρας εἰρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκανία μεταξὺ τῆς τε παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' ¹⁰ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἡπειρον ἀπὸ Σαννιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηρίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρέττιοι χερρόνη-¹⁵σον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιεἴληπται χερρόνησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ὠνόμασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας· ἀπέστησαν δ', ὡς φησι, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἶθ' ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες, ἠνίκα ἐπε-²⁰στράτευσεν Δίων Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

⁵ Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἔστι τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμψαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Ἀυσόνων κτίσμα, ²⁵ὑστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέβαλον Βρέττιοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἠρώων ἀργι-ελαίους συνηρηφῆς Πολίτου τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων, ὃν δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρῶ-³⁰μηνι, ὥστε τοὺς περιόικους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀγροίους, τὸν

ἠρώα του ἐν Τεμέσῃ λερόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λοκρῶν δὲ τῶν Ἐπιζεφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθύμον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν κρατῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ ⁵τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τεμέσης φησὶ μεμνήσθαι τὸν ποιητὴν, οὐ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσού· λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δείκνυται χαλκουργεῖα πλη-¹⁰σίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τερίνα, ἣν Ἀννίβας καθεῖλεν οὐ δυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ εἰς αὐτὴν καταπεφεύγει τὴν Βρεττίαν. εἶτα Κωσεντία μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδοσία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοτὸς διεφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Λαδώνης χρησμός φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν ¹⁵Πανδοσίαν· δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτικῇ ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατέστρεψε τὸν βίον. τρικόρυφον δ' ἔστι τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον „Πανδοσία „τρικόλωνε, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-²⁰λεμίων φθοράν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. φησὶ δὲ καὶ βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλέων τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰππώνιον Λοκρῶν κτίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ἐιβῶνα Ἐαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ ²⁵εὐλείμωνα εἶναι τὰ περιεἴλημνα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν Κόρην ἐκ Σικελίας πεπιστευκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἔθει γέρονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς ἐορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ἀνητὸς φορεῖν. ἔχει ³⁰δ' ἐπίνοιον, ὃ κατεσκεύασε ποτε Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τεμέσῃ μετὰ χαλκόν,“

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλέους λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπιστρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ πρὸς τὴν ἐσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μέδμα πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη, 5 πλησίον ἔχουσα ἐπίγειον καλούμενον Ἐμπορίον· ἐργὸς δὲ καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ ὕφομος ὁμώνυμος. πρόκεινται δὲ τῆς ἡόνος ταύτης αἱ τῶν Διπαραίων νῆσοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ' Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνήσθαι κατὰ 10 τὴν Ὀδύσειαν· εἰσὶ δ' ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει πᾶσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἠπείρου τοῖς κατὰ τὴν Μέδμιν ἀφοραῖσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν, ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐντεῦθεν τὸ Σκύλ- 15 λαιον, πέτρα χερρονησίζουσα ὑψηλή, τὸν ἰσθμὸν ἀμ- C.257 φίδυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλαος ὁ τύραν- νος τῶν Ῥηγίων ἐπετείχισε τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευάσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καί- 20 νυς διεχουσα τῆς Μέδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ διακοσίους, ἡ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελο- ριάδα· ἐστὶ δ' αὕτη μία τῶν τριῶν τῶν ποιοῦσῶν τρί- γωνον τὴν νῆσον, νεύει δὲ ἐπὶ θερινὰς ἀνατολάς, κα- 25 θάπερ ἡ Καῖνυς πρὸς τὴν ἐσπέραν, ἀνταποστροφὴν τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καῖνυς μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίων στυλίδος, τοῦ πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ πλέον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἕκα- 30

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνομένου, προῖ- οῦσι πρὸς τὴν ἕξω καὶ πρὸς ἕω θάλατταν τὴν τοῦ Σι- κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδέων, οὗς κατὰ 6 5 χρησμὸν δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν ὕστερον ἐκ Δελφῶν ἀποικήσαι δευρὸ φασὶ παραλα- βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὡς δ' Ἀντιόχος φησι, Ζαγκλαῖοι μετεπέψαντο τοὺς Χαλκιδέας καὶ οἰκιστὴν Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι- 10 κίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Λίμναις γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν- το πεμφθεῖσας ἐπὶ τὴν Ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοη- 15 θοῦντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκι- στον οἱ φυγάδες πέμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἄρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνθ' ὧν ἐτιμῶρον αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι πῶς ἂν σω- θεῖεν ἀπολωλότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι 20 μετὰ Χαλκιδέων εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σεσω- θῆναι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσεσθαι τῇ πα- τρίδι ἀλωσομένη μικρὸν ὕστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίων ἡγεμόνες μέχρι 25 Ἀναξίλα τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν- τίοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκήσαι φησι Σικελοὺς καὶ Μόρρητας, διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικε- λίαν ὕστερον ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ δὲ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦθεν τὴν προσηγορίαν 30 ἀπὸ τῶν Μορρήτων ἔχειν. Ἰσχυσε δὲ μέγιστον ἡ τῶν C.258 Ῥηγίων πόλις καὶ περιουκίδας ἔσχε συχνάς, ἐπιτείχι- σμὰ τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐφ' 23

ἡμῶν, ἡνίκα Σέξτος Πομπήιος ἀπέστησε τὴν Σικελίαν. ἀνομάσθη δὲ Ῥήγιον εἶθ', ὡς φησὶν Αἰσχύλος, διὰ τὸ συμβᾶν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε κἀκείνος εἴρηκεν „ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκειται.“ τε-5
 κμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην συμπτωμάτων καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λιπάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς Πιθηκούσας καὶ τὴν προσεχῆ περὶ αὐτὰς ἀπασαν οὐκ ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν 10 ἀνεφργμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσάται καὶ μύθοι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιον τι σειεσθαί φασι τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμπεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς σμυχόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα σεισμούςσιν ἀπειργά- 15 ζετο σφοδρούς, μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν βίαν τῶν ἀνέμων ὑπειξάν ποτε καὶ ἀναρραγέυτες ἐδέξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων. καὶ γὰρ ἡ Προχύτη καὶ Πιθηκούσσαι ἀποσπάσματα τῆς ἠπείρου καὶ 20 αἱ Καπρίαὶ καὶ ἡ Λευκωσία καὶ Σειρήνες καὶ αἱ Οἰνωτρίδες. αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ βυθοῦ μᾶλλον ἀνευεχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προσκειμένας τῶν ἀκρωτηρίων καὶ πορθμῶ διηρημένας ἐν- 25 τεῦθεν ἀπερρωγέαι δοκεῖν εὐλογώτερον. πλὴν εἴτε διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πόλεως ὡς ἂν βασιλείου τῆς Λατίνης φωνῆ προσαγορευσάντων Σανυιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας αὐτῶν κοινωῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ 30

πολὺ χρήσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεστι σκοπεῖν, ὁποτέρως ἔχει τὰληθές. ἐπιφανῆ δ' οὖν πόλιν οὔσαν καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξίους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν 5 ἀρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτήσαμένῳ κόρην πρὸς γάμον τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ Πύργου δ' ἡ τῶν Καμπαίων φρουρὰ παρασπονδηθέν- 10 τας διέφθειρε τοὺς πλείστους· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρκικῶν καὶ σεισμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομπήιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ^{C.259} ὄρων λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν συνοίκους ἔδωκεν αὐτῇ τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς, καὶ νῦν ἱκανῶς εὐανδρεῖ.
 15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἕω Λευκοπέτραν καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χερσὸς ἐν πεντήκοντα σταδί- οἰς, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπέννινον ὄρος. ἐντεῦθεν δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευταῖον ἀκρωτήριον [ὄν] νεύει πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γὰρ εὐθύς ὁ πλοῦς λιβὶ 20 μέγχι πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον αἰεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος ἢ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἐσπερίοις ἀνέμοις λιμένα, ἕξ οὗ καὶ τοῦνομα. εἶθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ 25 Ἐπιζεφύριοι, Λοκρῶν ἄποικοι τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλ- πῳ, μικρὸν ὕστερον τῆς Κρότωνος καὶ Συρακουσσῶν κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους· Ἐφορος δ' οὐκ εὖ τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν οὖν τρία ἢ τέτταρα ἄκρον ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἔστιν 30 ἐκεῖ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἔστρατοπεδεύσαντο.

εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. ἴδρονται δ' ἡ πόλις ἐπ' ὄφρυός ἢ Ἐπῶπιν καλοῦσι.

8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρῆσασθαι πεπι-
στευμένοι εἰσὶ· καὶ πλείστον χρόνον εὐνομηθέντας
Διονύσιος ἐκπεσῶν ἐκ τῆς Συρακουσίων ἀνομιώτατα
πάντων διεχρήσατο, ὅς γε προεγάρμει μὲν παρειαίων
εἰς τὸ δωματίον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγῶν δὲ
τὰς ὥραιάς παρθέτους περιστεράς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10
συμποσίοις ἤφρει, κἀκείνας ἐκέλευσε θηρεύειν γυμνάς,
τινάς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδομένους ἄξυρα, τὸ μὲν ὑψη-
λὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν * ἔφρασαν τοῦ ἀπρε-
ποῦς χάριν. δίκας μέντοι ἔτισεν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν
Σικελίαν ἐπανῆλθεν ἀναληφόμενος τὴν ἀρχήν· κα- 15
ταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουρὰν ἠλευθέρωσαν
σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι
κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν
ὁ νεώτερος ἦδη μεираκιον· ἄτερος γὰρ Ἀπολλοκράτης
συνεστρατήγει τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. πολλὰ δὲ δεο- 20
μένω τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ Ταραντίνῳ ὑπὲρ αὐτοῦ
προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθελήσωσιν οὐκ ἔδο-
C.260σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς
χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλείστον
ἐξέχεαν· καταπορευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25
καύσαντες τὰ σώματα κατήλεσαν τὰ ὄσῳ καὶ κατε-
πότωσαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς
Ἐφορος, ἢ Ζάλευκος συντάξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν
νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀραιοπαρικῶν,
φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσει τούτου τὸν Ζάλευκον 30
ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ξημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρε-
ψάντων ὀρίζειν ἐφ' ἐκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκείνος

ἐν τοῖς νόμοις διώρισε, ἠγούμενος τὰς μὲν γνώμας
τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν,
[τὰς δὲ ξημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτάς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ
ἀπλουστέρας αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξαι.

5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λο-
κρῶν ἐνδοξότερους μὲν γενέσθαι, χείρονας δέ· εὐνο-
μεῖσθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττο-
μένους τὰ τῶν συγκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας
τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἰρηκεν
10 ὅτι παρ' οἷς πλείστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ
βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἰατροὶ πολλοὶ καὶ
νόσους εἰκὸς εἶναι πολλὰς.

Τοῦ δὲ Ἄλγημος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥη- 9
γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος
15 ἰδίον τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν
τῇ τῶν Λοκρῶν περαῖα φθέγγονται, τοῖς δ' ἀφώνοις
εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἰτιον εἰκάξουσιν ὅτι τοῖς μὲν
παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ
διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοὺς δ' ἠλιαζομένους ξηροὺς
20 καὶ κερατώδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυνῶς ἐκπέμ-
πεσθαι τὸν φθόγγον. ἐδείκνυτο δ' ἀνδρίας ἐν Λοκροῖς
Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν κα-
θήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνι-
ζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγίον ἐρίσει περὶ
25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελ-
φῶν ἐαντῷ συμπράττειν· ἱεροῦς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ
τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλ-
θαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φησαντος ἀρχὴν μὴδὲ μετεῖναι
ἐκείνοις τῶν περὶ φωνῆν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
30 οἱ τέττιγες εἶεν ἄφανοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων,
ὅμως εὐδοκίμειν μὴδὲν ἤττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἑλ-
πίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνόμον καὶ

ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ
κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν φαγείσης ἐπιστὰς
C.261 τέτιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πό-
λεων τούτων μεσόγαιαν Βρεττίοι κατέχουσι· καὶ πόλις
ἐνταῦθα Μαμέρτιον καὶ ὁ δρυμὸς ὁ φέρων τὴν ἀρί- 5
στην πίτταν τὴν Βρεττίαν, ὃν Σίλαν καλοῦσιν, εὐδεν-
δρός τε καὶ εὐνδρος, μῆκος ἑπτακοσίων σταδίων.
10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγρα, ὃν θηλυκῶς ὀνομά-
ξουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ
μύριοι μετὰ Ῥηγίαν πρὸς δεκατρεις μυριάδας Κρο- 10
τωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροι-
μίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασιν „ἀληθέ-
„στερα τῶν ἐπὶ Σάγρα.“ προσμεμυθένεσσι δ' ἔτι καὶ
διότι αὐθημερὸν τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος Ὀλυμπίασιν
ἀπαγγελθεῖη τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖη τὸ τά- 15
χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰ-
τίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμεί-
ναι χρόνον διὰ τὸ πλῆθος τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν.
μετὰ δὲ τὴν Σάγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρό-
τερον δ' Ἀύλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκειμένον αὐ- 20
λῶνα. ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν
ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν
ἐκτίσαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἀποικὸς Ἀθη-
ναίων τῶν μετὰ Μενεσθέως (νῦν δὲ Σκυλιάμιον κα-
λεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς 25
προσώρισεν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλ-
λητικὸς ὀνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημένον ἰσθμὸν πρὸς
τὸν Ἰπικωνιάτην κόλπον. ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύσιος καὶ
διατειχίζειν τὸν ἰσθμὸν στρατεύσας ἐπὶ Λευκανοῦς, λό-
γῳ μὲν ὡς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων 30
τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθὲς λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλή-

λους κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρ-
χειν ἀδεῶς τῶν ἐντὸς· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελ-
θόντες.

Μετὰ δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἢ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. μετὰ δὲ ταύτας τὸ Λακί-
νιον Ἡρας ἱερόν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
ἀναθημάτων μεστόν. τὰ διάγραμμα δ' οὐκ εὐκρινῶς
λέγεται· πλὴν ὡς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίου ἀπὸ πορθ-
μοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
10 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάγραμμα εἰς ἄκραν Ἰα-
πυγίαν ἑπτακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περί-
πλου ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὡς
ὁ χωρογράφος φησί . . τριακοσίων ὀγδοήκοντα . . ἀξώ- 15
15 νῳ, Ἀρτεμίδωρος· τοσοῦτοις δὲ καὶ λείπων . . τοῦ C.262
πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
ἀνατολὰς χειμερινάς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμ-
ψαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
σταδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου καὶ ποταμὸς Αἶσαρος καὶ
λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νεαίθος, ᾧ τὴν ἐπωνυμίαν
γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. καταχθέντας
25 γὰρ τινὰς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκειψιν τῶν χω-
ρίων, τὰς δὲ συμπλευσάσας αὐτοῖς Τρωάδας καταμα-
θούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι βαρυνόμε-
νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρώντας· εὐθὺς δὲ καὶ

ἄλλων πλείονων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκέ-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγένοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοῖς Κρότωνα
 κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκευόμενον τὸν 5
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῶ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπίοντα τὸν θεὸν εἰ λῶον εἴη ταύτην ἀντ'
 ἐκείνης κτίζειν, τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτύγχανε δὲ ὑπόκυφος
 ὧν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρεκ θεὸν 10
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρέυεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ
 „τις ἐπαινείν.“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὸν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἠνίκα ὄρητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσῶν οἰκισμὸν. ᾤκουν δὲ Ἰάπυ- 15
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὡς Ἐφορός φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ ἄνδρες ἅπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιάται, ὥστ' εἰκότως εἰρησθαι δοκεῖ διότι Κροτω- 20
 νιατῶν ὁ ἔσχατος πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τεῦθεν εἰρησθαι φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίειαν
 καὶ εὐεξίαν ἔχοντός τι φορὸν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίκας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ 25
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεσόντων ἀνδρῶν το-
 C.263 σούτων τὸ πλῆθος· προσέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. post ἐγένοντο: καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νέαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωνημίαν ἔσχε. 24. post φορὸν: διὰ το
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

τῶν ἀθλητῶν γεγονῶς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρήσαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτὸν· τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα εἰκὸς καὶ τὴν
 ἰστορουμένην ὑπὸ τινῶν εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλεόν, εἰδ' εὐρῶν ξύλον μέγα
 ἐσφηνωμένον, ἐμβαλῶν χεῖρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστῆσαι τελέως· το-
 σοῦτον δ' ἴσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφῆνας·
 εἶτ' εὐθύς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθέντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ πάγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.
 15 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἡ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξύ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἴσ[ος] Ἑλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχία διήνεγκεν ἡ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἔθνῶν τῶν πλησίον ἐπῆρξε,
 20 πέντε δὲ καὶ εἰκοσι πόλεις ὑπερκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιον ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνεπλήρουσιν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβρεως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφηρεθήσαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περιγενομένοι συνελθόντες ἐπώκουν ὀλγοί· χρόνῳ
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἱ συνοικήσοντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διεχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ πτυρτικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Κράθις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ λοουμένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ 5 Δευκανῶν ἠνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελομένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πέμψαντες συνοίκιους ὀλιγαυδροῦσι μετωνόμασαν Κωπίας τὴν πόλιν.

14 Μετὰ δὲ Θουρίους Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ 10 καὶ Φωκέων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος, γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο- C.264 κημῶν· καὶ ὁ Θουρίνος δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἴνων ἐστίν. εἶδ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἄκιρις καὶ Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν 15 ὀμαίνυμος Τρωική· χρόνον δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν οἰκισθείσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὐτῆ τῶν Ἡρακλειωτῶν ὑπῆρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους τριακόντα. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον 20 ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόανον ἰδρυμένον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μνητεύουσιν ἀποσπασμένων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν· τούτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκίτορας φεύγοντας τὴν Ἀνδῶν ἀρχὴν, καὶ βίᾳ λαβεῖν τὴν πόλιν Χάων οὖσαν, 25 καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολλείων· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν καταμῦον τὸ ξόανον. ἰταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὔτω μνηθεῖν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρου βιασμόν, ἀλλὰ καὶ καταμῦον δείκνυσθαι· πολὺ δὲ ἰταμιάτερον 30 τὸ τοσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κεκομισμένα ξόανα, ὅσα φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λασινίῳ

καὶ ἐν Λουκερίᾳ καὶ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηνᾶ καλεῖται ὡς ἐκείθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τρωάδων δὲ τόλμημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καίπερ δυνατὸν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίων κτίσμα φασὶ καὶ 5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ' Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα τῷ στρατηγῷ φυγάδι ἐκ Λαικεδαίμονος πολεμοῦντας περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοινῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν 10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15 νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου 15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γεωργίας εὐτυχήσαι φασὶν ὥστε θέρος χουσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀναθεῖναι. σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νηλειδῶν ἐναγισμόν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σανυτιῶν. Ἀντίοχος δὲ φησὶν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν 20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρει Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Ταραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακωνικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι ρεινιωῦτες ἐπιπηδήσαιεν τῷ τόπῳ. δνεῖν δ' οὖσῶν πόλεων, τοῦ Μεταποντίου ἐγ- 25 γυτέρω [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρω] τοῦ Τάραντος, πεισθῆναι τοὺς ἀφιγμένους ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν τὸ Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔξειν C.265 καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσθήσειν τοῖς Ταραντίνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς 30 οὔσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους καὶ τοὺς ὑπερκείμενους Οἰνωτροὺς ἐπὶ μέρει διαλυθῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον
 μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν καὶ τὸν
 ἐξ αὐτῆς Βοιωτόν. δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μετα-
 πόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι
 δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ 5
 πρὸς Δίον κομισθῆναι ἐλέγχειν ἠρῶν τοῦ Μετάβου
 καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτόν, „Δίον
 ἐνὶ μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη,“ ὡς πρὸς ἐκεῖ-
 νον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς Μέταβον.
 οἰκιστῆς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρήσιος τύ- 10
 ραννος γενένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὡς φησὶν Ἐφο-
 ρος. ἔστι δὲ τις καὶ οὗτος λόγος ὡς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Λένκιππος εἶη, χρη-
 σάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέ-
 ραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων 15
 πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα
 αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς
 ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἔστιν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ
 ᾧ ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰτα-
 λίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 20
 θεσιν· αἶε γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιώσας
 προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους
 ἐπεληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἣν περὶ καὶ Ἰταλίαν μό-
 νην ἀνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοι ἔσμεν φυλάξαι τὴν
 αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ 25
 αὐτὴν νήσους.

2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ
 τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον
 προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφωρότερον. τὸ δὲ
 σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πελωριάς μὲν ἢ πρὸς 30
 τὴν Καῖνον καὶ τὴν στυλίδα τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν
 πορθμὸν, Πάχυνος δὲ ἢ ἐκκειμένη πρὸς ἔω καὶ τῷ Σι-

κελικῷ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἔστιν
 ἢ προσεχῆς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἅμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Λιλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ὡς
 5 ἀφορίζουσι αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοῖλαι με-
 τρώς, ἢ δὲ τρίτη κυρτή, ἢ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθή- C.266
 κούσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἣ περὶ μεγίστη ἔστι, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδάωνιος εἶρηκε
 προσθεῖς καὶ εἰκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἢ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ
 10 τοῦ Λιλυβαίου μεῖζον τῆς ἑτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἢ τῷ
 πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχῆς, ἢ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλον ὁ Ποσειδάωνιος στα-
 δίων τετραρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετραμισχιλίοις ἀποφαί- 15
 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μεῖζω λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῶ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἰκοσι πέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλαῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἶτα εἰς Ἀγάθυρον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν
 20 πολίχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτῶ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἶτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγεσταίων
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Λιλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἑβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγα-
 τίνων ἐμπόριον εἰκοσι, καὶ ἄλλα εἰκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἶτ' ἐπὶ Πάχυνον πενήτηκοντα. ἐνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἑξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἑξήκοντα· εἶτ' εἰς Ταυρομένιον τριά-
 30 κοντα τρία· εἶτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. περὶ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Λιλύβαιον τῇ Ἰαλιερίᾳ ὀδῶ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἔτιοι δ' ἀπλούστερον εἰρήκασιν, ὡσπερ Ἐφορος, τὸν περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδάϊνος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Αἰλύβαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Παχύνου τίθησιν. ἀνάγ- 5 κη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμιά] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὅμως δ' οὖν 10 * ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελωριάς ἀρκτικωτάτῃ λέγοιτ' ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὡσθ' ἢ ἐπιξεννυμένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Παχύνου, [ὄν] ἐκκεῖσθαι πρὸς ἕω ἔφαμεν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσει τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν 15 πορθμόν. δεῖ δ' ἐπιστροφῆν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἢ ἡὼν παρακλίνει προιοῦσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Παχύνου. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς 20 τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἄρτε- 20 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύνου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χιλίους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχέειν ἂν δοκεῖ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγειν τῶ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ 25 τοῦ Παχύνου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον (ἐσπεριώτερον δὲ τῆς Πελωριάδος ἐστὶν) ἱκανῶς ἂν καυτὴ λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν, βλέπει δὲ ἂν ἅμα πρὸς τε τὴν ἕω καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ- 30

4. post νῆσον: καὶ 27. post Πελωριάδος: ἱκανῶς

ζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σύρτεις διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἐστὶ δὲ καὶ ἀπὸ Αἰλυβαίου τοῦλάχιστον διάγραμμα ἐπὶ Αἰλύβην χίλιοι καὶ πεντακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὴ λέγεται τις τῶν 5 ὄξυδορκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνας σκαφῶν τοῖς ἐν Αἰλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελωριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἕω καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ- 10 κτον μὲν ἔχουσαν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2 πορθμὸν Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ Κατάνη καὶ Συρακούσσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ 15 Συρακουσσῶν ἐκλελοίπασιν, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθοῦσαι καὶ πάντα καταρροέοντων ἐκ τῆς Αἰτνῆς εἰς εὐλίμενα στόματα· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ ταύτας Ἐφορος πρῶτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηκῶν καὶ τὴν ὀμότητα τῶν ταύτη βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπορίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον παρενεχθέντα ἀνέ- 25 μοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένειαν δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδιάς δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινάς, ἐτι δὲ Λωριέων, [ἄν] οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦ- 30 σαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδιάς κτίσαι Νάξου τοὺς δὲ Μεγαρα τὴν Ἰβλαν πρότερον καλουμένην. αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ἰβλῆς ὄνομα συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἰβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλευρὸν
 C.268 πόλεων ἢ μὲν Μεσσηνίῃ τῆς Πελοποννήσου ἐν κόλπῳ κεῖ-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἕω καὶ μασχάλην τινα
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάγραμμα ἑξηκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ στυλίδος πολὺ ἕλαττον. κτίσμα δ' 5
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετήλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἕκαλετο τὸ σκο-
 λιόν), Ναξίων οὐσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπρόκεισαν δ' ὕστερον Μαμερτίνοι Καμπανῶν τι 10
 φύλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρητηγῶν Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα συνείχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποίησατο ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου. 15
 δαίκνυται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ πόρῳ, βάρθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίρροιαὶ τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάρια παρασύρεται πρὸς ἧόνα 20
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοπρίαν. τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μαμερ-
 τῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μαμερτίνοὺς μᾶλλον ἅπαντες ἀν-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοίουν τε σφόδρα τῆς χώρας οὐ- 25
 σης οὐ Μεσσηνίων καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μαμερ-
 τῖνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκεῖται δ' Ἰκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκῆτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦττον δ' ἀμφοῖν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν 30
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ἰβλῇ Ζαγκλαίων·

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκῆτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ Κατάνη,
 κατοικίσαντος ἐτέρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσσίων τυ-
 ράννου καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἴτνην ἀντὶ Κα-
 τάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
 5 ὅταν φῆ „ξύνες [ὄ] τοι λέγω, ζαθέων ἱερῶν ὁμῶνυμε
 „πάτερ, κτίστορ Αἴτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευταίην τοῦ
 Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους
 ἐξέβαλον καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ
 δὲ Αἴτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμέ-
 10 νην τῆς Αἴτνης ὀρεινὴν ὄκησαν καὶ προσηγόρευσαν
 τὸ χωρίον Αἴτνην διέχον τῆς Κατάνης σταδίους ὀγδοή-
 κοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέροικεται
 δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἢ Αἴτνη καὶ τῶν περὶ τοὺς
 κρατῆρας παθῶν πλείστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ ὄνα-C.269
 15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτω καταφέρονται, καὶ τὰ
 περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται τὸν Ἀμφίνομον
 καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀρά-
 μνοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ
 Ποσειδῶνι[ός] φ[ησι], γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατε-
 20 φροῦται πολλῶ βάρθει τὰ Καταναίων χωρία· ἢ μὲν οὖν
 σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετῆ τὴν χώραν
 χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρη-
 στόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου· τὰς
 τε ῥίζας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαί-
 25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πνίγεσθαι·
 διόπερ ἐκ τῶν ὄτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετ-
 τάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρυθρῆσαν
 συμβαῖνον εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ὄναξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων
 ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάρθος,
 30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομέ-
 νοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς
 κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-
 24

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαβῶν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χροῶν ἢν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὡς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πήγανον τῆ ξυλίην σποδῶ τρέ- 5 φεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκείωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἐκτίσεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς ᾤκίσθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελ- 10 λὸν τέ φασιν εἰς Δελφούς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρηστηριαζομένων δ' ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰροῦνται πλοῦτον ἢ ὑρίειαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑρίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίξειν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ 15 συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑρίειν ἠν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὡς οὐκ ἂν * ἐκγένετο αὐτοῖς ἢ Συρακουσίων δεκάτη. πλέοντα 20 δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Λι- 25 C.270 βυρνούς κατέχοντας οἰκῆσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Λωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ἠϋξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἢ πόλις καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ- 30

29. post Συρακούσας: ἀπιόντας.

νων εὐφυῖαν. οἱ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ συνέβη Συρακουσίοις τυραννομένοις τε δεσπόζειν τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γὰρ τῶν 5 βαρβάρων οἱ μὲν ἐνοικοί, τινὲς δ' ἐκ τῆς περσείας ἐπήεσαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλλίας εἶων οἱ Ἕλληνες ἀπέσθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπέιργειν παντάπασιν οὐκ ἴσχυον, ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Σικανοὶ καὶ Μορρηγῆτες καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ- 10 σον, ἧν ἦσαν καὶ Ἰβηρες, οὔσπερ πρώτους φησὶ τῶν βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς. καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μορρηγῆτων ᾤκίσθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπελθόντες δὲ Καρχηδόνοι καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες 15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντείχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσαιοι. Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξέβαλον καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν δὲ Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς 20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε. πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύκλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικιοῦμενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος ἀήθη δεῖν 25 οἰκῆσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περιμέτρον· ἢ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γαφύρα πρὸς τὴν ἠπειρον [ὄμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἐξεῖσαν ποταμὸν εὐθύς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον- 30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἴτ' ἐκδιδόντα ἐνθένδε πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιούτοις 24*

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 *ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπία δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπία βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἴρηκε τάδε
 „ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, κλεινᾶν Συρακοσσᾶν 5
 C.271, „θάλος, Ὀρτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τιμαῖος ὁ συγγραφεύς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τι βάρ-
 αθρον, ἢν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ
 γῆς ῥεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγρὸς τῇ θαλάττῃ 10
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπίνον τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμείναι γλυκύ, παντάσῃν ἀμήχανόν ἐστι. 15
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσούτου πόρον συμμείνει τὸ ῥεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ῥεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθῶ-
 δες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ᾧ 20
 συμμείνει τὸ ῥεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 ῥύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κν-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμῶνες
 ἐξαισίοι καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκείος
 ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παραθεθεῖσα· 25
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ῥεῦματι εὐπειθής, οὐχ ὅτι τῷ τοσούτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένῳ. φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τὰ

15. post γλυκύ: ὅμως τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύνει εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ῥεῖθρον.

γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ
 παραπλήσια· „ῥεῖ γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σο-
 φοκλῆς „Λάκιμον τ' ἀπὸ Περραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους
 „καὶ Ἀκαρνάνας, μίσγει δ' ὕδασιν τοῖς Ἀχελώου.“ καὶ
 5 ὑποβάς „ἐνθεν εἰς Ἄργος διὰ κῦμα τεμῶν ἦκει δῆ-
 „μον τὸν Ἀνρκείου.“ βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὅς φησι
 τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰνάχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ ῥέοντα,
 ἐξ οὗ καὶ ὁ Αἴας ῥεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνο-
 μάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχον τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος
 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὗτός φη-
 σιν εἰς τὸν Ἀχελῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἰάντα εἰς
 Ἀπολλωνίαν πρὸς δύσιν ῥεῖν. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς νή-
 σου λιμὴν ἐστὶ μέγας, ἃν ὁ μεῖζων καὶ ὀγδοήκοντα στα-
 δίων ἐστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ 20
 C.272
 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὡς δ' αὐτῶς Κεντόριπα συμβαλο-
 μένην πολλὰ πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. κεῖται δ'
 ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναί-
 οῖς ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ῥέοντι εἰς τὴν Κα-
 ταναίαν.
 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἢ μὲν ἀπὸ 5
 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλείπειται
 τελῶς, ἴχνη τινὰ σῶζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν,
 ἃν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακοσίων· Ἀκράγας
 δὲ Γελῶν οὐσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἐτι
 25 συμμείνει. τῇ γὰρ Καρχηδονία τούτων μάλιστα ὑπο-
 πιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι
 γενόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἢ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. post Ἀνρκείου: ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολο-
 γίαν οἱ τὸν Ἰναχὸν εἰς Ἀἴλλον ἐν τοῦ Νείλου περαιοῦντες. Ἀλ-
 φειὸν δὲ Ζωῖλος ὁ δῆτωρ ἐν τῷ Τερεδίων ἐγκωμίῳ φησὶν ἐκ Τε-
 νέδου ῥεῖν, ὃ τὸν Ὀμηρον ψέγων ὡς μυθογράφον. Ἴβρικος δὲ τὸν
 ἐν Σικωνί Ἀσιπὸν ἐν Φοργίας ῥεῖν φησι.

ρίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολυάνθρωπος οὕσα ὅμως ἰκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἀλαιοὶ καὶ Τυνδα-
 ροὶ καὶ τὸ τῶν Αἰγεσταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοίδης
 πόλισματά ἐστι. Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοί-
 κίαν. τὴν δὲ Αἰγεσταίαν κτισθῆναι φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ 5
 Φιλοκτήτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ
 ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν
 Σικελίαν μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωῶς. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ
 Ἐρυνξ λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον
 διαφερόντως ἱεροδούλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, 10
 ἃς ἀνέθεσαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξω-
 θεν πολλοί. νυνὶ δ' ὅσπερ αὐτὴ ἡ κατοικία λειπανδρεῖ
 καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλείπει τὸ πλήθος. ἀφί-
 δρουμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρό-
 τῆς πύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἐρυνίης 15
 λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοῶν περικειμένην ἀξιό-
 λογον.

6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἐνναν, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς
 Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιει-
 λημένην πλατέσιν ὄροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκά- 20
 κωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐ-
 νονν δραπέται καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων
 ἔπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι καὶ Ταυρομε-
 νῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἡ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς με-
 σογαίας ποιμένων ἢ πλείστη γεγένηται. οὔτε γὰρ Ἰμέ- 25
 ραν ἐτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γέλαν οὔτε Καλλίπο-
 λιν οὔτε Σελινοῦντα οὔτ' Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους,
 ὧν τὴν μὲν Ἰμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἔκτισαν Ζαργλαῖοι,
 [Γέλαν δὲ Ῥόδιοι,] Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινοῦντα δὲ
 οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. κεκάκω- 30

12. post λειπανδρεῖ: ἢ τὸ ἱερὸν

ται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὕσα καὶ αὐτὴ τῶν
 αὐτόθι. τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ
 τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ ἀεὶ. καὶ
 τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελείφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273
 5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασιλείου, παρ' ᾧ Μίνως δολο-
 φονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες
 Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων
 τὰ πλείστα ἵπποφορβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι
 παρέδωσαν. ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
 10 μεγάλους ἢ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τροπο-
 μένων σποράδην τῶν νομέων, εἶτα καὶ κατὰ πλήθην
 συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθά-
 περ ἠνίκα οἱ περὶ Εὐνονν τὴν Ἐνναν κατέσχον. νεω-
 στὶ δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρός
 15 τις, Αἰτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος
 καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμηκῶς τὰ κύκλω τῆς
 Αἰτνης πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων
 ἀγῶνος συνεστῶτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θη-
 ρίων. ἐπὶ πῆγματος γὰρ τινοῦ ὑψηλοῦ τεθεῖς ὡς ἂν
 20 ἐπὶ τῆς Αἰτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπεσόν-
 τος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων εὐδια-
 λύτους ἐπίτηδες παρεσκευασμένας ὑπὸ τῷ πῆγματι.

Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάν- 7
 των οὐδὲν χείρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δεῖ
 25 λέγειν; σίτω δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ
 κἂν ἀμείνω τις φαίη. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν
 ὥσανει γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ
 ὑποχρηγῆ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν
 ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ
 30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμίειον τῆς Ῥώμης. κομίζεται γὰρ τὰ
 γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκομέ-
 νων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέρματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα. φησὶ δ' ὁ Ποσειδάωνιος οἶον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἑρωνα, μέσην δὲ ἀμφοῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλων πεδίων τὴν Ἑρναν.

8 Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα ἡ μί-
κρον ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτη τὸς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη καὶ παραπέμποσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἐστὶ δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μετὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω δὲ θρυμοῖς καὶ φυτείαις διεληπται πεντοδαπαῖς. ἔοικε 10
δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἕνα κρατῆρα C.274 συμφερομένου τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ὄνα-
κας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῶς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι 15
τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συμμεταβάλλειν καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ἄνω] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πέριξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες διηροῦντο ἡμῖν ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδίων ὁμαλὸν ὅσον εἴκοσι σταδίων τὴν περιμέτρον, κλειόμενον ὄφρῳ τεφρώδει τειχίου 20
τὸ ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πεδῖον προελθεῖν βουλομένους· ὄραν τ' ἐν τῷ μέσῳ βουνὸν τεφρώδη τὴν χροῖαν, οἷαπερ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καθεωρᾶτο τοῦ πεδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρε-
δῖον διανεστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίων ποδῶν ἤρε- 25
μοῦν (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν), εἰκάξειν δὲ καπνῷ· δύο δὲ τολμησάντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδῖον, ἐπειδὴ θεομοτέρας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀναστρέψαι μὴδὲν ἔχοντας περιτότερον φράζειν τῶν φαινομένων τοῖς πόρωθεν ἀφορῶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς 30
τοιαύτης ὄψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷα φασὶ τινες περὶ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καθάλοιο εἰς τὸν

κρατῆρα καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἴχνος τῶν ἐμβάδων τὴν ἑτέραν ὥς ἐφόρει χαλκᾶς· εὐρεθῆναι γὰρ ἔξω μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ κρατῆρος ὥς ἀνερομιμένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσιτὸν 5 εἶναι τὸν τόπον οὔθ' ὄρατόν, εἰκάξειν τε μὴδὲ καταρριφῆναι τι δύνασθαι ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν εὐλογον πόρωθεν πρὶν ἢ τῷ στόμῳ τοῦ κρατῆρος προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάνοι ἂν διαφθα-
10 ρῆν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν ὁποῖον παρελήφθη πρότερον. τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ πῦρ ἐπιλειπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὴν ἐπὶ τοσοῦτον γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. ὑπέροικται δ' ἡ 15
Αἴτη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Καταναίαν παραλλας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους. νύκτωρ μὲν οὖν καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται.
20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἴτῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
τερα μὲν πλάτει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. ἅπαντα δ' ἡ νήσος κοίλη κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρός μεστή, καθάπερ τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι τῆς Κυμαίας. θερμοῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ C.275
25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νήσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια καὶ τὰ Ἰμεραῖα ἀλμυρὰ ἐστὶ, τὰ δὲ Αἰγισταῖα πότιμα περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θαλάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκολύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
30 λάξουσιν. οἱ Παλικοὶ δὲ κρατῆρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

τας ὕδωρ εἰς θολοειδῆς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τον αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ *Μάταυρον σπήλαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι αὐτῆς θέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἴτ' ἀνακύπτουσα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὀρόν-⁵ της ἐν τῇ Συρίᾳ καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρουβδι, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Αἰβύη μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ ¹⁰ ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἑρασίον ἐκδίδωσι ποταμόν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσίαν ὑποβρύχιον ὡσθὲν ὄψε ποτε τὸν Ἐυρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πε-
πιστεῦσθαι μυθῶδες τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε-¹⁵ φάνων ἑκατέρω καὶ φεφέντων εἰς τὸ κοινὸν θεῦμα ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκίῳ ποταμῷ. εἰρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαίου.

¹⁰ Συγγενῆ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν πάθει τὰ περὶ τὰς Λιπαράων νήσους καὶ αὐτὴν ²⁰ τὴν Λιπάραν δεικνυται. εἰσὶ δ' ἑπτὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, μεγίστη δὲ ἡ Λιπάρη Κνιδίων ἀποικος ἐγγυτάτω τῆς Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἠγγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρηγῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν-²⁵ τέσχευ, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Λιπαράων νήσους ἄς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Δελφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐκαρπον καὶ στυπτηρίας μέταλλον ἐμπρόσοδον καὶ θερ-³⁰ μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς ἔστι καὶ τῆς Σικελίας ἢ νῦν ἱερὰν Ἠφαίστου καλοῦσι,

πετρώδης πᾶσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
πνοὰς τρεῖς ὡς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
στου καὶ μύθρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἱ προσκε-
χώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. ἐκ δὲ τῆς τηρή-
⁵ σεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται καὶ αἱ φλόγες αἱ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἰτνην, παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον ^{C.276} δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀρχὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
¹⁰ ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξαπτόμενον οὐκ εἶθ' ἀναμάζειν τοὺς ὀρῶντας ἀμωσγέπως τὰ τοιαῦτα. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν κατερρηγμέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν, τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
¹⁵ δίαν, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα ποδῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάττης σταδιαίον, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηνεμίαις. ἐὰν μὲν οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀγλὸν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδος ὥστε μηδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
²⁰ θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαρὰς ἀπὸ τοῦ λεχθέντος κρατήρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρόμους ἐκπέμπεσθαι μείζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσσην τινὰ ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατήρας ὁμοειδεῖς μὲν εἶναι, τῇ δὲ βία λείπεσθαι τῶν ἀναφύσημάτων· ἐκ τε
²⁵ δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἀρχεται τὰ ἀναφύσηματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προσσημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Λιπαράις γενομένης ἀπλοίας προειπεῖν τινὰς φησὶ τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
³⁰ διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. post νηνεμίαις: εἰ δὲ ταῦτ' ἔστι πιστά, οὐκ ἀπιστητέον ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέους μυθολογηθεῖσιν.

είρησθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῆ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἰόλον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπάνυμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρεξέβημεν.

11 Τὴν μὲν δὴ Λιπάραν καὶ τὴν Θέρμεσσαν εἰρηκά-5
μεν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος, ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βία μὲν φλογὸς λειπομένη τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἰόλον οἰκῆσαι φασι. τετάρτη δ' ἐστὶ Λιδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἑρικοῦσσα 10
μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φρυτῶν κέκληνται, ἀνεῖνται δὲ εἰς νομάς. ἐβδόμη δ' ἐστὶν Εὐώνυμος, πελαγία μάλιστα καὶ ἔρημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς Λιπάρας ἐκ Σικελίας πλεύουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλὰ-
κίς δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
περὶ τὰς νήσους ὄφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ βάρους κοιλιῶν ἀναστομαθέντος πόρου τινὸς καὶ τοῦ
C.277 πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπᾶς θερινᾶς ἅμα τῇ 25
ἔω μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρ-
θρεῖσαν ἐξαίσιον τὴν θάλατταν ὄραθῆναι, καὶ συμμεῖ-
ναί τινα χρόνον ἀναφρυσμένην συνεχῶς, εἶτα παύσα-
σθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νε-
κρούς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ θέρμη καὶ
δυσωδία πληγέντας φυγεῖν, ἐν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 30
μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνότων ἀποβαλεῖν
τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας
γινόμενους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τοτὲ δὲ ἀνατρέ-
χοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλὰς δ' ἡμέ-

4. post ἱκανῶς: ἔστιν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἂν ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω πάρεστι, καὶ διαθήσει καὶ τῇ ἐναρ-
γείᾳ· ἢ γε ἡδονῇ κοινὸν ἀμφοτέρων. 24. post ῥοῦ: τοὺς δὲ

ραις ὕστερον ὄρασθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ, πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ λιγνύας, ὕστερον δὲ παρῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλίταις λίθοις εἰκότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας 5
στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ, τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν Λιπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρικοῦσας εἰς Φοινικώδη δέκα μί-
λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἐνθεν δ' εἰς Λιδύμην τριά-
10 κοντα, ἐνθεν δ' εἰς Λιπάραν πρὸς ἄρκτον ἑννέα καὶ εἰκοσιν, ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἑνεκακαίδεκα· ἑκακίδεκα δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχύνου Με-
λίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια ἃ καλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
δος, ὀρθοῦντα καὶ ὀκτώ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέρω 15
διέχουσαι· Κόσσυρα δὲ πρὸ τοῦ Λιλυβαίου καὶ πρὸ τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἢν Κλυπέαν κα-
λοῦσι, μέση ἀμφοῖν κειμένη καὶ τὸ λεχθέν διάστημα ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Λιβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησιδία.
20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν 3
μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῆ λεκτέον. συνεχῆς δ' ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρος τὸ μὲν τι Σα-
25 λεντίνους καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν, τὸ δὲ Καλαβρούς. ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πενκέτιοί τε εἰσι καὶ Δαῦνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ 30
Ποιδικλοὶ λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πενκέτιοι. ἔστι δ' * ἐπιχερρονησιάζουσα ἡ Μεσσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντε-
σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμῷ κλειομένη σταδίων δέκα

καὶ τριακοσίων. ὁ τε περίπλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν Ἰαπυγίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 C.278 ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσίων ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γεφύρα κλειόμενος μεγάλη, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περίμετρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἕξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῃ κείσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεω-
 10 κείσθαι θραδίως ἑκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ ἀνχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἕδαφος, μικρὸν
 δ' ὅμως ἐπήρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν πα-
 λαϊὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυκτὶ δ' ἐκλείπεται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιον τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ἧ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἕδρται κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίων.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θημάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἔλαφρυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Καπετωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικός, Ἀνσίππου ἐρ-
 25 γον, ἀνάθημα Μαξίμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.

2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος οἱ μὴ μετασχόν-
 τες Λακεδαιμονίων τῆς στρατείας ἐκρίθησαν δοῦλοι
 καὶ ἀνομάσθησαν Εἰλωτες, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα-
 30 τελίαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἐκάλουν καὶ ἀτί-
 μους ἐκρίναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχόμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἐπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμ-
 ψάν τινας, οἱ προσποιήσει φίλιας ἐμελλον ἐξαγγέλλειν
 τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλαν-
 θος, ὅσπερ ἐδόκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ
 5 ἠρέσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς * ὀνομα-
 σθεῖσαι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Τακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυ-
 κλαίῳ συντελουμένον τοῦ ἀγῶνος, ἠνίκ' ἂν τὴν [κυ-
 νῆν] περιθῆται ὁ Φάλανθος, ποιείσθαι τὴν ἐπίθεσιν·
 γνώριμοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἐξαγ-
 10 γειλάπτων δὲ λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλαν-
 θου καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος, προελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε
 μὴ περιθέσθαι κυνῆν Φάλανθου. οἱ δ' αἰσθόμενοι
 ὡς * μεμηνύκασιν τὴν ἐπιβουλήν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ
 δὲ ἰκέτεον. κελεύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῇ
 15 παρέδοσαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἐπεμψαν εἰς θεοῦ περὶ
 ἀποικίας· ὁ δ' ἔρησε, „Σατύριόν τοι δῶκα Τάραντά. 279
 „τε πλοῖα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέ-
 „σθαι.“ ἦκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαί, καὶ
 ἐδέξαντο αὐτοὺς οἱ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρηῆτες οἱ προ-
 20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναι φασὶ τοὺς
 μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν
 ἐκείνου τελευτήν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμ-
 βᾶσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον
 δεῦρο παρωσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον πεζῇ περι-
 25 ελθόντας τὸν Ἀθρίαν μέχρι Μακεδονίας Βοττιαίους
 προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ
 μέχρι τῆς Δαυνίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσεως γυ-
 ναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἠγήσασθαι τῶν
 Κρητῶν· Τάραντα δ' ὀνόμασαν ἀπο ἠρωῶς τινος τὴν
 30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἐπολέ- 3
 μουν Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις ἀποκτείνασιν τὸν βα-

σιλέα Τήλεκλον εἰς Μεσσηνήν ἀφικόμενον ἐπὶ Θυσίαν, ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε πρὶν ἢ Μεσσηνήν ἀνελεῖν ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ τῆς πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῳ δ' ὕστερον [ἔτει] 5 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελθούσας ἐξ ἑαυτῶν πέμψαι τινὰς παρὰ τοὺς ἄνδρας τὰς μεμφομένας, ὡς οὐκ ἐπ' ἴσοις πολεμοῖεν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ δὲ χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολέμῳ ἐστρατο- 10 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπαυδρῆσαι τὴν πατριδα. οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυναικῶν λόγον ἐν νῷ θέμενοι πέμπουσι τῆς στρατιᾶς τοὺς εὐρωστοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἤδεσαν οὐ μετασχόντας τῶν ὄρκων διὰ τὸ παῖδας ἔτι ὄντας 15 συνεξελεθεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγίνεσθαι ταῖς παρθένους ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πολυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τούτων οἱ μὲν παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενίαι. Μεσσηνὴ δὲ ἐάλω πολεμηθεῖσα ἑννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταίος 20 φησιν „ἀμφ' αὐτὴν δ' ἐμάχοντ' ἑννεακαίδεκα ἔτη, νω- „λεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ „πίονα ἔργα λιπόντες φεύγον' Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων C.280 „ὄρέων.“ τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενεύμαντο, ἐπα- 25 νελθόντες δ' οἴκαδε τοὺς Παρθενίας οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐτίμων ὡς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συνιστάμενοι μετὰ τῶν Ἑλλώτων ἐπεβούλευσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ πύλον Λακωνικόν, ἐπειδὴν ἐγγειρωῶσι. τῶν δὲ Ἑλλώ- 30 των τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι χαλεπὸν ἐγίνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρους, ὡς ἂν ἀλλήλων ἀδελφοὺς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἰρεῖν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπιέναι προσέταξαν. οἱ μὲν δὴ μεμνημένην αἰσθόμενοι τὴν πράξιν ἐπέσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπεισαν 5 αὐτοὺς εἰς * ἀποικίαν ἐξελεθεῖν· κἂν μὲν κατάσχωσιν ἀροῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μὴ, τῆς Μεσσηνίας τὸ πέμπτον κατανεύμασθαι μέρος ἐπανιότητα. οἱ δὲ σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτίζουσι 10 τὴν Τάραντα.

Ἴσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν 4 πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον τῶν ταύτη καὶ πεζοὺς ἐστειλλον τρισμυριοὺς, ἱππέας δὲ τρισχιλίους, ἱππάρχους δὲ χιλίους. 15 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὃς καὶ προέστη τῆς πόλεως πολὺν χρόνον. ἐξίσχυσε δ' ἡ ὕστερον τρυφὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους ἐορτὰς πλείους ἀγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου 20 καὶ χεῖρον ἐπολιτεύοντο. ἐν δὲ τῶν φαύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοττὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανοὺς, καὶ ἔτι πρότερον Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ 25 Ἀγαθοκλέα, εἶτα Πύρρον, ἠνίκα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὓς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἔχθραν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτη πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς 30 Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειράτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἔχθος, ἐκέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τειχίζειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ την ἐκείνων ἀγνωμο-
σύνην ἀπαντῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσσαπίους ἐπο-
λέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργοὺς τὸν τε
C.281 τῶν Δαυνίων καὶ τὸν τῶν Πεννητικῶν βασιλέα. περὶ τε
τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρέθησαν, ὕστερον 5
δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων δεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ
βέλτιον ἢ πρότερον.

5 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν
ἀστεία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχεῖα εὐρίσκεται
βαθύγειος σχιζομένη, ἀνυδροτέρα δ' οὐσα εὐβοτος οὐ-
10 δὲν ἦντο καὶ εὐδενδρος ὄραται. εὐάνδρησε δὲ ποτε
καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις
τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντε-
σίου τᾶλλα πολισμάτια ἐστὶν· οὕτως ἐκπεπόνηται.
τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν-
15 ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηναῶν ἱερὸν πλούσιόν ποτε
ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυ-
ρίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χειμε-
ρινὰς ἀνατολάς, ἐπιστρέφων δὲ πῶς ἐπὶ τὸ Λακίνιον
ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ καὶ κλείον τὸ στόμα
20 τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια
δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτόν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
κόλπου, καὶ ἐστὶ τὸ διάγραμμα ὅσον ἐπτακοσίων σταδίων
ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον.
περίπλους δ' ἐκ Τάραντος ἐστὶν εἰς Βρεντέσιον μέχρι 25
μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ
Βᾶριν οἱ νῦν Ὀερεθόν, καί ται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς
Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ περὶ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν
εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρῆς ἢ ἀφιξίς ἐστὶν.
ἔνθεν εἰς τὰ Λευκὰ στάδιοι ὄγδοήκοντα, πολίχνην καὶ 30
τοῦτο, ἐν ᾧ δεικνύται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μνηεύ-
ουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Λευτερονίους καλουμένους
Ἡρακλῆς ἐξελάσειε, καταφυγόντες [δὲ] δεῦρο ὑπὸ γῆς
περισταλείεν, ἐκ δὲ ἰχώρων τοιοῦτον ἰσχοὶ φεῦμα ἢ
πηγὴ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην Λευτερο-
5 νίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦν-
τα πολίχνην ἑκατὸν πενήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεν-
τέσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆ-
σον, ἣτις μέση πῶς ἴδονται τοῦ διαγράματος τοῦ ἐκ τῆς
Ἠλείου πρὸς τὸ Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ δυνάμενοι
10 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
τοῦ Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα, ἐντεῦθεν δὲ τηρή-
σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντεσί-
ων λιμέσιν, ἐκβάντες δὲ πεξεύουσι συντομώτερον
ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητὴς Ἐν-
15 νιος. ἔοικεν οὖν χερρονήσῳ τὸ περιπλεόμενον χωρίον C.282
ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντεσίου πε-
ξευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζῶνα μίᾳς οὐσα
ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χερρονήσου,
ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυρίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
20 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
δὲ διαιροῦσιν, ὡς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράπλῳ πολίχνη εἴρηται. ἐν 6
δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδιαί τε εἰσι καὶ Λουπία καὶ μικρὸν
ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
25 ρία, ἐν ἣ βασιλείου ἐτι δεικνύται τῶν ἡγεστώνων τινος.
εἰρηκότες δ' Ἡροδότου Ὅριαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυρίᾳ
κτίσμα Κρητῶν τῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἣτοι ταύτην δεῖ δέχεσθαι ἢ τὸ
Ὀερεθόν. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
30 τες οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰθ' οἱ
ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηροκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυρος (λέγεται
γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμειναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακεδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπεσόντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἠξίωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι 5
 βελτίω τῆς Ταραντίνων· λεπτόγεως γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλειόνται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' εἰκέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ σῆμα, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσέεικεν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μεσσαπία γλώττη βρέντιον ἢ κεφαλῇ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντίνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχῇ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

7 Ἐτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρουσιν εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσι, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κτίων, οὓς Ποιδίλους καλοῦσι, καὶ Δαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεκεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῷ Ἐργνατία πό-
 λις, εἶτα Καιλία καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρδα-
 0.283 νία· ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀριστερᾷ ὅσον δὴ
 μίᾳς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀππία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Ἐνεουσία, ἡ μὲν μεταξὺ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεκεντὸν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τοῦντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀππία καλεῖται, διὰ Κανδίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπύης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινοέσσης· τὰ δ' ἐνθ' ἐνδε

εἰρηται. ἡ δὲ πᾶσα ἐστὶν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μί-
 λια τριακόσια ἐξήκοντα. τρίτη δ' ἐστὶν ἐκ Ῥηγίων διὰ
 Βρεττίων καὶ Λευκανῶν καὶ τῆς Σαυνιτίδος εἰς τὴν
 Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρα
 5 τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
 Ἀπεννίνων ὄρων.

Ὁ δ' εἰς τὴν περαιάν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πλοῦς 8
 ἐστὶν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν τῆς
 τε Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μεί-
 10 ζων τοῦ προτέρου· χιλίων γὰρ ἐστὶ καὶ ὀκτακοσίων
 σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
 φρῶς κεῖσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη καὶ τὰ
 τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
 τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν πόλις ἐστὶν ἡ Ἐργνατία, οὕσα
 15 κοινὴ καταγωγὴ πλεοντί τε καὶ πεξεύοντι εἰς Βάριον·
 ὁ δὲ πλοῦς νότος. μέχρι δεῦρο μὲν Πενκετίοι κατὰ θά-
 λατταν, [ἐν] τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλσίου· πᾶσα δὲ
 τραχεῖα καὶ ὄρεινῇ, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κοινω-
 νοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσι δ'
 20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοι πον στάδιοι· σχε-
 δὸν δ' ἴσον ἑκατέρας [Τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχῆ
 Δαύνιοι νέμονται, εἶτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
 ἀνάγκη δέ, Πενκετίων καὶ Δαυνίων μὴδ' ὅλως λεγο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλην εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
 25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί,
 μὴδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἐθνῶν τού-
 των· διόπερ οὐδ' ἡμῖν δυσχυριστέον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὔφιδον, ἐφ' ᾧ 9
 τὸ ἐμπόριον τῶν Κανυσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
 30 πλους ἐπὶ τὸ ἐμπόριον ἐνενήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
 Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυροπίνων ἐπίνειον. οὐ πολὺ
 γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέροκεινται δύο πόλεις * ἐν γε

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γεγυνηται πρότε-
 ρον, ὡς ἐκ τῶν περιβόλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ
 ἢ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττω ἐστίν. ἐκαλεῖτο δ' ἐξ
 ἀρχῆς Ἄργος Ἴππιον, εἴτ' Ἀργυρίππα, εἶτα νῦν Ἀρ-
 C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφοτέρω Διομήδους κτίσματα· καὶ 5
 τὸ πεδίον καὶ ἄλλα πολλὰ δεικνύται τῆς Διομήδους ἐν
 τούτοις τοῖς τόποις δυναστείας σημεῖα, ἐν μὲν τῷ τῆς
 Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκερίᾳ παλαιὰ ἀναθήματα (καὶ
 αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαυνίων, νῦν δὲ τετα-
 πείνωται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
 μήδεια προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
 ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ἣ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
 σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπορρινω-
 θῆναι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινα
 ζῆν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
 πους ἡμερότητι τοὺς ἐπιεικέεις, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
 καὶ μιαρῶν φυγῆ· εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς
 διατεθρυλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
 σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιποῦς Διομήδους εἶναι
 κτίσμα διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετραράκοντα καὶ 20
 ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηπιούς Ἑλληνι-
 κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζομένων σηπιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
 Σαλαπίας καὶ τοῦ Σιποῦντος ποταμός τε πλατὸς καὶ
 στομαλίμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σιποῦντος
 κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ σῖτος. δεικνύται δὲ τῆς Δαυ- 25
 νίας περὶ λόφου ᾧ ὄνομα Δρίον ἠρῶα, τὸ μὲν Κάλχαν-
 τος ἐπ' ἄκρῳ τῆ κορυφῆ (ἐναγίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
 κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέσματι),
 τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ῥίξῃ διέχων τῆς θα-
 λάττης ὅσον σταδίους ἑκατόν· ῥεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
 μιον Πάνακες πρὸς τὰς τῶν θρεμμάτων νόσους. πρό-
 κειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου πελάγιον ἀκρωτήριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατείνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολάς
 τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκρην πολισματίον
 Οὔριον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδεια νῆσοι· ἐστὶ
 δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη ἀμφορός τε καὶ πολυφόρος,
 5 ἵπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἡ δ' ἐρεῖα μαλακω-
 τέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐστὶ, λαμπρὰ δὲ ἦττον. ἡ δὲ
 χώρα εὐδινή διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ
 διώρυγα τεμεῖν ἐπιχειρήσαι φασὶ τὸν Διομήδην μέχρι
 τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ
 10 τὰς ἄλλας πράξεις μετὰπεμπτὸν οἰκαδε γενόμενον,
 κἀκεῖ καταστρέφαι τὸν βίον. εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὡς αὐτόθι μένειε μέχρι καταστρο-
 φῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προείπον τὸν ἐν
 τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θείη τις ἂν
 15 τὸν τῶν Ἐνετῶν· καὶ γὰρ ἐκείνοι παρὰ σφίσι πως τὴν
 καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν κα-
 λοῦσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον κείται τὰ δια- 10
 στήματα. φησὶ δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε- C.285
 20 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε,
 πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀγκῶνα διακόσια πενήκοντα τέτταρα μιλία φησὶν
 ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἴσιν πλησίον [ὄν]τα
 τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἴρηκε χιλίους διακοσίους πεν-
 25 τήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ
 τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησὶ καὶ εἶναι μιλία πεντα-
 κόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀκυληίαν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦν-
 30 τες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλίας
 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὄρων ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν,
 ὑπὲρ ἑξακισχιλίων *τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μείζω
 καθιστάντες ἐκείνου πολὺ ἐλάττωνα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὡς πολλάκις ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν επικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μὴ, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. εἰ δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, 5 οὐδὲν θαυμαστόν οὐδ' εἰ παρελείψαμέν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταύτῃ ὑποθέσει. τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ἄνῃσε καὶ παραπεμφθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε. 10

11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπου ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περικοινοῦντες ἰδίως Ἄπουλοι προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Δανυίοις καὶ Πενκετίοις· οὐδὲ τᾶλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκός, ὅθεν περ 15 καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων επικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἠντύχει αὕτη πᾶσα ἢ γῆ, Ἄννιβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἠρήμωσαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάννας συνέβη, ὅπου πλείστος ὄλεθρος σωματίων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλπῳ 20 λίμνη ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἄπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συνάρεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἰσθμὸν καταλεί- 25 πον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανούς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστὶ· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκάτερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάργανον. τὰ δ' ἕξῃς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἰρηται πρότερον.

4 Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἢ Ἰταλία. πολλὰ 30 δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανοῦμεθα, ὑφ'

ῶν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. ἐν μὲν ὅτι νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλω C.286 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τετελείσται τοῖς ὄρεσι δυσβάτοις οὔσι. δεύτερον δὲ τὸ ἀλίμενον κατὰ τὸ 5 πλείστον καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ θαυμαστός, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἑξωθεν ἐπιχειρήσεις χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν ἐμποριῶν ἀφθονίαν συνεργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλαῖς ὑποπεπτωκέναι διαφοραῖς ἀέρων τε καὶ κρᾶσεων, παρ' 10 ἃς καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτέταται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσθήκη δ' ἐστὶν ἢ Σικελία τῷ μήκει τοσαύτη οὔσα καὶ τοσοῦτω 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' ἀέρων καὶ δυσκρασία κρῖνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάλπη καὶ τὰ μεταξὺ τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν ἐν μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην 20 πλείστας ιδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ· τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατεταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεδία καὶ γεωλοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐτῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὄρειων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε- 25 δινῶν ἀπολαῦον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος καὶ πλῆθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις θερμοῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχοῦ πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένας, καὶ μὴν καὶ με- 30 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν οὐδ' ἀξίως ἐστὶν εἰπεῖν

τὴν ἀφθονίαν ὅσην παρέχεται καὶ τὴν χρηστοκαρπίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν τῶν μεγίστων οὐσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περιεστῶτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφρῶς ἔχει, τῷ δ' ἐγγὺς εἶναι τὸ μετὰ ἡσυχίας ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

2 Εἰ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὀρητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειληφθῶ καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλευόμενοι διετέλεσαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἐπειτα τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντος, τὸν μὲν ἐξέβαλον πολιτείαν δὲ συνεστήσαντο μικτὴν 0.287 ἐν τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοὺς δ' ἐχρήσαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ εὐνυμῶνων δ' οὔτε ἐκείνων ἀεὶ τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκάζοντο τρόπον τινα τῇ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέραν ἐπαύξειν. οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προοιούσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὡς φησι Πολύβιος, ἔτι ἐννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποίησαντο, εἶτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἐπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἶτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἴτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἔτι καθεστῶσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ

Καρχηδονίαν αὐτὴν ἐπανῆλθον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πάδον· συνεστῶτος δ' ἔτι τούτου τοῦ πολέμου παρῆν Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρί- 5 τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδῶν· ἅμα δὲ τὴν τε Λιβύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδονίοις οἱ δ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ ἐντὸς Ἄλνυος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα 10 συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντίοχος τε ἦν ὁ βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς, καὶ Ἰλλυριοῶν δὲ καὶ Θρακῶν οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακεδόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ διετέλεσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων 15 τῶν ἐντὸς Ἰστροῦ καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλνυος. τὰ δ' αὐτὰ ἐπαθον καὶ Ἰβηρες καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἅπασαν κατεστρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐρίαθον 20 καὶ Σεργάριον ὕστερον διαφθειράντες, ὑστάτους δὲ Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ· τὴν [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς σὺν τῇ Αἰγυπτιακῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος ἀεὶ προσή- 25 γοντο, ὕστερον δὲ Καῖσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Σεβαστὸς κοινῶν πολέμων καὶ ἀθρόως κατεκτείναντο. νῦν δὲ Γερμανοὺς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὀρωμέ- 30 μνοι τῶν τόπων ὡς οἰκειοτάτων, καὶ τισιν ἤδη θριάμβοις κεκοσμηθῆσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ C.288 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο ὑπηκόοις οὐσί, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νῦν δ' εἰς Ἰούβαν περιέστηκεν ἢ τε Μαυροσυρία καὶ πολλὰ μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη, [ἢ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπη- 35 κόων ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθάπερ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλαγόνων καὶ Καππαδόκων καὶ Αἰγυπτίων, [ἢ] ἀφιστα-

μένων και ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθρι-
δάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος και τῆς Αἰγυπτίας Κλεο-
πάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος και Εὐφράτου πλην
Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ και τοῖς ὑπ' ἐκείνων
ἀποδειχθεῖσι δυνάσταις. Ἀρμένιοι δὲ και οἱ ὑπερκεί-
5 μνοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε και Ἰβηρες παρουσίας
δέονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦν-
ται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχο-
λίας, καθάπερ και οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξεινον
περιοικοῦντες πλην τοῦ Βοσπόρου και τῶν νομάδων· 10
τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἀχρηστον εἰς πᾶν [διὰ] τὸ
ἀκουσῶντην, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· και τὰλλα
δὲ τὰ πολλὰ σκηνητῶν και νομάδων ἐστὶ πόρρω σφό-
δρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες και μέγι-
στον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνέδοσαν πρὸς τὴν 15
Ῥωμαίων και τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ'
οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπέμψαν εἰς Ῥώμην ἀ και τὰ Ῥω-
μαίων ἀνέστησάν ποτε, ἀλλὰ και παῖδας ἐπίστευσε
Φοκάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι και παῖδων παῖδας ἐξο-
μηρευσάμενος θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20
μετίασιν ἐνθύνδε πολλάκις τὸν βασιλεύσοντα, και σχε-
δόν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν συμ-
πασαν ἐξουσίαν. και αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστά-
σαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, και αὐτὴν
τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ και τῶν ἡγεμόνων 25
ἐκάλυψεν ἐπὶ πλέον προελθεῖν πλημμελείας και δια-
φθορᾶς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην
ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέψαντες ὡς πατρί. οὐδέποτε
ροῦν εὐπορήσαι τοσαύτης εἰρήνης και ἀφθονίας ἀγα-
θῶν ὑπήρξε Ῥωμαίοις και τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30
Καῖσάρ τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχεν ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν
ἐξουσίαν αὐτοτελεῆ, και νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεί-
νον παρέχει Τιβέριος, κανόνα τῆς διοικήσεως και τῶν
προσταγμάτων ποιούμενος ἐκείνον, και αὐτὸν οἱ πα-
35 τῶ πατρί.

